

ARHIM. EMILIANOS
SIMONOPETRITUL

DUMNEZEIESCUL URCUȘ

TÂLCUIRE LA
CUVIOSUL TEOGNOST

Traducere din limba greacă
Ierom. Agapie Corbu

SP. NEOTARIE

Traducătorul și Editura *Sfântul Nectarie* mulțumesc din inimă
PREACUVIOASEI MAICI NICODIMI,
Stareța Sfintei Mănăstiri *Bunavestire* din Ormylia Halkidicii,
pentru dragostea cu care ne-a încredințat
spre traducere și tipărire
volumul de față.

Traducere după: ΑΡΧΙΜ. ΑΙΜΙΛΙΑΝΟΥ ΣΙΜΩΝΟΠΕΤΡΙΤΟΥ,
ΘΕΙΑ ΑΝΑΒΑΣΙΣ, ΕΡΜΗΝΕΙΑ ΣΤΟΝ ΟΣΙΟ ΘΕΟΓΝΩΣΤΟ,
ΑΘΗΝΑΙ, ΙΝΔΙΚΤΟΣ, 2019.

© pentru ediția de față Editura Sf. Nectarie, Arad, 2020

© pentru prezenta traducere ierom. Agapie Corbu

Lector și corector: Aida Teodorescu
Concepție grafică: Baroque Books & Arts®

Imagine copertă: Cuviosul Emilianos Simonopetrul,
icoană realizată de Răzvan Bădescu;
în fundal Mănăstirea *Bunavestire* din Ormylia,
detaliu cu chilia Cuv. Emilianos - grafică de Armand Grosu

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României
EMILIANOS SIMONOPETRITUL, arhimandrit
Dumnezeiescul urcuș : tâlcuire la Cuviosul Teognost / arhim. Emilianos Simonopetrul ;
trad. din lb. greacă: ierom. Agapie (Corbu). - Arad : Editura Sfântul Nectarie, 2020
ISBN 978-606-8840-17-8
I. Agapie Corbu ieromonah (trad.)

PROLOG

Volumul de față reprezintă continuarea tâlcuirilor lui Gheronda Emilianos la scrierile Părinților ascetici, tâlcuiri întemeiate, în bună măsură, pe experiența sa personală, făcute cu scopul de a transmite învățătura patristică fiilor săi duhovnicești, monahii Sfintei Mănăstiri Simonos Petras și monahiile Sfintei Mănăstiri Ormylia, dar și pentru a-și tăinui trăirile personale în spatele cuvintelor Părinților. Așa se face că în primăvara anului 1987, Gheronda Emilianos a început tâlcuirea capetelilor Cuviosului Teognost *Despre făptuire, contemplație și preoție*.

Cine a fost Cuviosul Teognost, care, prin cuvântul lui Gheronda Emilianos, se dovedește astăzi atât de actual? Sfântul Nicodim Aghioritul, în *Prologul* său la această scriere, spune că nu putem ști dacă era exegetul alexandrin la care se referă Sfântul Fotie sau dacă e vorba de altcineva. Patrologii contemporani spun însă că textul lui Teognost datează din secolul al XIII-lea, fără să știm nimic despre autorul lui¹.

¹ A se vedea articolul lui Peter Van Deun, „La collection de chapitres

Potrivit lui Joseph Munitiz, Cuviosul Teognost trebuie identificat cu autorul *Tezaurului*².

Cuviosul Teognost nu se referă la disputa isihastă și, din acest motiv, putem presupune că a trăit înaintea acesteia, ca stareț într-una din mănăstirile din Niceea. Nu e însă necesar să cunoaștem cu precizie cine a fost autorul, deoarece textul însuși, după cum spune și Sfântul Nicodim, arată că autorul lui era dintre monahii care au strălucit în făptuire și contemplație și, mulțumită curăției sale, a avut „locuind în sine harul Sfântului Duh“.

Alegerea acestor *Capete* de către Gheronda Emilianos se dovedește unică, deoarece ele i-au dat prilejul să vorbească pe larg despre importanta temă a preoției, acest dar de preț pe care Dumnezeu l-a făcut omului, făptura Sa.

În tâlcuirea sa, Gheronda Emilianos îl urmează pe Cuviosul Teognost, dar și învățătura Bisericii noastre despre preoția generală, adăugând și trăirile sale personale, prilejuite de întâlnirile sale tainice cu Sfântul Duh și de împărtășirea sa cu Trupul și Sângele lui Hristos la slujirea aproape zilnică a Dumnezeieștii Liturghii. „Prin Botez – zice – suntem preoți, deoarece suntem cu toții părtași la întreita vrednicie a Domnului: împăratească, profetică, preoțească. Ca preoți, participăm la adunarea de slujbă, ca preoți ne rugăm, ca preoți aprindem candela sau lumânarea. Ca preoți, Dumnezeu ne dăruiește în mod personal însuflările Lui și experiențe și

attribuée à l'énigmatique 'Théognoste (XIIIe siècle)“, care se află în lucrarea lui A. Rigo, *Da Teognosto alla Filocalia (XIII-XVIII)*, Bari, 2016, și cel al lui Jean Munitiz, „Théognoste“, *Dictionnaire de spiritualité* 15, col. 443-445.

² *Theognosti Thesaurus*, (ed.) Joseph Munitiz, *Corpus Christianorum, Series Graeca* 5, Brepols, Turnhout-Leuven, 1979.

primim cele mai mari descoperiri ale Duhului Sfânt și ale tainelor cerești, potrivit rugăciunii și slujirii noastre.“

În același timp, Gheronda se referă la făptuirea și la contemplația cu care trebuie să se împodobască atât fiecare credincios, în calitatea sa de preot, cât mai cu seamă preotul, care are preoția sacramentală.

Suntem cuprinși de uimire în fața sușurilor duhului la care ne cheamă Gheronda, tâlcuindu-ne pe alese textul Cuviosului Teognost. Puțin lipsește să nu ni se pară de necrezut cuvintele lui. Știind însă că Sfinții Părinți nu spun și nici nu scriu ceva pe care să nu-l fi trăit, cădem și ne închinăm în tăcere la preamiloștivul Dumnezeu pentru nemărginita Sa milă, cerându-I cu smerenie să ne deschidă ochii inimii ca să vedem „cele ce ochiul nu a văzut și la inima omului nu s-au suit“ (1 Cor. 2, 9), lucruri asupra cărora „nici îngerii nu au putut să se aplece“ (cf. 1 Ptr. 1, 12).

Prin cuvântul său izvorâtor de miere și plin de har, Gheronda Emilianos dă viață scrierii Cuviosului Teognost, chemându-ne la nepătimire, la rugăciune curată și neîmprăștiată, la dorirea arzătoare a morții, după ce ne-am desăvârșit, desigur, în calea făptuirii, deoarece făptuirea este treaptă spre contemplație. Pentru slujitorii Liturghiei care vor să săvârșească neîmpiedicat și cu o conștiință bună sfințele slujbe, Gheronda dă câteva îndrumări speciale.

Multe detalii din cuvintele Cuviosului și ale Părintelui Emilianos vor atinge și vor mișca sufletele cititorilor. Dar de o atenție deosebită trebuie să aibă parte, ca fiind foarte atrăgătoare, părțile din tâlcuire în care este accentuat, cu un echilibru plin de discernământ și cu un respect față de tradițiile și ethosul Bisericii, caracterul dinamic și personal al legăturii fiecărui om cu Dumnezeu și cu energiile Lui. Cuviosul spune că nu ajunge să-ți săvârșești liturghia, fie cea

sacramentală, fie cea a rugăciunii, fie cea mistică, decât potrivit cu cele pe care le-ai primit din Tradiție.

Gheronda, dezvoltând și completând ideile, arată că a intrat în lumea lui Dumnezeu ca unul care slujește cele sfinte, și nu ca un simplu instrument pasiv. Prin urmare, „plinătatea săvârșirii celor sfinte de către tine trebuie să fie și o revelație nemijlocită, o legătură nemijlocită, trebuie ca și tu să simți și să cunoști cu mâinile tale“. De la Sfinții Părinți am primit un anume tipic liturgic, tradiția Bisericii noastre, și avem datoria să nu disprețuim aceste tradiții. În același timp, suntem îndepțaiți ca dreptatea noastră să prisosească mai mult decât a fariseilor (*cf.* Mt. 5, 20), ca să nu ne restrângem înțelegerea tainelor doar la cele pe care ni le dă tipicul, forma exterioară.

Această depășire a formelor nu înseamnă îndepărtarea, disprețuirea sau schimbarea tradițiilor, ci că, odată cu trăirea pe care au avut-o Părinții, ni se îngăduie și nouă să încercăm să ajungem la propria noastră înțelegere și înștiințare lăuntrică, pe care ni le va da Dumnezeu „prin înrudirea pe care am dobândit-o cu El, prin comuniunea și unirea cu El. Prin urmare, trebuie să urmărim ce ne spune Sfântul Duh. Trebuie să devenim primitori și încăpători ai strălucirilor Sfântului Duh, așa încât să nu fim doar niște ființe pasive, ci să fim cei ce acționează“.

Dar atât Sfântul Teognost, cât și Gheronda știu că cea mai mare parte dintre oameni, din cauza imaturității și a grijilor, nu poate să se ridice la contemplații înalte și, de aceea, se coboară la neputința omenească, dându-ne nădejdi. „Nu vor dobândi fericirea viitoare – zic ei – doar cei curați și cei nepătimiși, ci și cei smeriți. Dumnezeu nu ne va pedepsi, nici nu ne va judeca pentru că am păcătuit, ci pentru că nu ne-am pocăit. Când cădem, să nu ne temem, ci să ne îndreptăm.“

Ca un adevărat părinte, Gheronda Emilianos încearcă să înnoiască aripile noastre ca ale vulturului (*cf.* Ps. 102, 5), ca să părăsim pământul și să ne înălțăm în muntele înalt, la Cer. Pământul este exilul nostru. Patria noastră, casa noastră este Cerul, unde se află Preasfânta Treime, cetele îngerilor și ale sfinților. Ei sunt adevăratele noastre rude și împreună cu ei trebuie să ne aflăm cât mai repede cu putință. Datorită nemăsuratei sale smerenii și a iubirii sale pentru Dumnezeu și oameni, Părintele nostru nu poate crede că există vreun om care să nu fie în stare să ajungă la această înălțime. Dumnezeu nu caută la față (*cf.* F. A. 10, 34). Câtă vreme el însuși a avut aceste trăiri, înseamnă că le poate avea orice credincios, desigur potrivit cu măsura sa și dacă dorește.

Gheronda și-a îndreptat cuvântul către monahii și monahiile sale. Dar scopul monahului și al oricărui credincios este același, iar Biserica oferă tuturor aceleași mijloace de sfințire, potrivit cu posibilitățile fiecăruia. Prin urmare, dorim și nădăjduim ca tâlcuirea lui Gheronda Emilianos să se reverse ca o rouă și ca un foc în inimile cititorilor care se vor apleca cu căldură asupra bogăției Cuviosului Teognost și a tâlcuiturii sale, Părintele nostru Emilianos.

Arhimandritul Elisei

Egumenul Sfintei Mănăstiri Simonos Petras

DUMNEZEIESCUL URCUȘ

TÂLCUIRE LA CUVIOSUL TEOGNOST

1

Pentru intrarea noastră în noul an bisericesc, m-am gândit să citim un text al Cuviosului Părintelui nostru Teognost, din cel de-al doilea volum al *Filocaliei*¹. Se pare că autorul este un sfânt din vechime, probabil din secolul al III-lea. În *Capetele* pe care le-a scris întâlnim multe indicii că a avut o formație atică și că, în același timp, cunoștea limba Părinților Bisericii, care au adaptat dialectul atic la limba vorbită, greaca *koine*, așa încât limba să aibă eleganța stilistică a clasicilor, dar și puțința de a fi înțeleasă de oamenii epocii lor, pentru a fi, pe cât posibil, vie și atrăgătoare.

În scurta biografie a Sfântului, care premerge lucrării lui și care a fost scrisă de Cuviosul Nicodim Aghioritul, se spune că s-ar putea ca Teognost să fi fost alexandrin. Judecând după lucrarea sa, putem trage

¹ Trimiterea este făcută la ediția greacă a *Filocaliei*. În ediția română, scrierea se află în volumul al patrulea. (n.tr.)

concluzia că acest cuvios este dintre acei oameni care n-au trecut prin viață zadarnic și fără roade, ci cu reușită în făptuire și cunoștință, adică în viața practică și în virtute, în dobândirea simțului duhovnicesc și în descoperirea tainelor cerești. În biografia sa, Cuviosul Nicodim spune:

Acesta era dintre cei care au viețuit cu făptuirea și cunoștința și, prin curăția vieții, a avut harul Duhului locuind într-însul. Minteia i-a fost luminată cu iluminările Acestuia, prin care se face în mod firesc descoperirea tuturor, iar prin adierile Sale pline de viață, mintea lui, ca un instrument muzical insuflat, a cântat aceste capete asemenea unei cântări cu totul armonioase și sfinte.

Cu alte cuvinte, Cuviosul Teognost a dobândit o asemenea curăție a vieții, așa cum o dovedește scrierea sa, încât a reușit să aibă locuind în inima sa harul Sfântului Duh, cu ale Cărui iluminări mintea i-a fost luminată și alcătuit, frumos și dulce, capetele de față. Prin adierile pline de viață ale Sfântului Duh, mintea sa, ca un instrument muzical de suflat, a izvodit această cântare cu totul armonioasă și sfântă.

Iar prin harul aflat în ele și prin înțeleșurile duhovnicesți, atrage auzul și cugetarea cititorilor și îmboldește spre zelul făptuitor al împlinirii lor. Pentru că prin ele este arătat felul aparte al făptuirii și este învățată fără rătăcire înălțarea spre contemplație.

Prin harul și înțelesurile duhovnicești cuprinse în aceste *Capete*, cititorul este atras și prin auz, și prin cugetare. Fiecare cap, ca un bold, te face să-ți revii și să fi condus spre zelul făptuitor al dobândirii înțelesurilor sale duhovnicești. Pe de altă parte, sufletul este povățuit într-un mod cu totul deosebit pe calea făptuirii, a felului în care poate să se înalțe prin făptuire la viața duhovnicească. Iar când vei dobândi făptuirea, aceasta, ca o scară, te va înălța fără rătăcire la contemplație, la Cer.

Și cum și în ce fel trebuie să fie cel cinstit cu preoția poate cineva să afle cu precizie din aceste [capete].

În plus, *Capetele* ne arată cum trebuie să fie adevăratul preot, cel care a fost cinstit cu preoția. Să nu uităm că preoția nu este doar cea care a înlocuit preoția levitică, ci este și aceasta pe care o purtăm înlăuntrul nostru, ca părtași ai vredniciilor Domnului. Fiecare credincios, bărbat sau femeie, este și preot, este și învățător, este și împărat. Dar, în primul rând, este preot. Dacă nu am avea preoția, nu am putea să-I aducem lui Dumnezeu nici jertfele noastre, nici slujba noastră, nici rugăciunile noastre, nici strigătele inimilor noastre.

Prin urmare, *Capetele despre preoție* privesc fiecare inimă, și cu atât mai mult pe cea de monah, întrucât monahul este cel care intră în cele de nepătruns ale Bisericii, este cel căruia i se dezvăluie tainele duhovnicești. De aceea există o tradiție potrivit căreia monahii erau tunși în interiorul altarului, iar ca o amintire a acestei rânduiei, acum facem tunderea în fața ușilor

împărătești. Monahul intra în altar și rămânea acolo opt zile și, în fiecare zi, cânta tropare și citea scrieri care privesc viața monahală.

Și aduc mult folos duhovnicesc și trezvie mântuitoare celor care se împărtășesc din ele cu iubire de osteneală.

Ce să vă mai spun acum? – zice Cuviosul Nicodim. Nu vreau să vă spun multe, dar, dacă vreți să urmați calea folosului duhovnicesc și a trezviei, care aduce mântuire, veți găsi în aceste *Capete* comoara pe care o căutați.

Titlul *Capetelor* este următorul:

Despre făptuire și contemplație și despre preoție, al cărei acrostih este: Preacuvioșilor părinți Lazăr și Varlaam, Teognost, cel cu totul neînsemnat și nevrednic de toată lumea.

Eu, zice Cuviosul Teognost, cel mai neînsemnat decât toți oamenii, gunoiul pământului (cf. 1 Cor. 4, 13), nevrednic de tot ceea ce se află în lume, dedic aceste *Capete* preacuvioșilor părinți Lazăr și Varlaam. Este evident că acești doi părinți i-au pus Cuviosului întrebări în legătură cu problemele cuprinse în *Capete* și ne-au dat prilejul să avem și noi această comoară alcătuită din cele aproximativ șaptezeci de capete. Să le vedem!

Să socotești că ai virtute adevărată atunci când vei dispune în mod desăvârșit toate cele de pe pământ, având inima gata întotdeauna, prin conștiință curată, să călătorească spre Domnul. Iar dacă vrei să fi cunoscut de Dumnezeu, fă-te necunoscut de oameni, pe cât e cu putință. [1]

Dacă simți, zice Cuviosul, că ai o virtute și vrei să vezi dacă este adevărată, o vei judeca, mai întâi, după faptul că disprețuiești sau nu toate cele de pe pământ. Dacă există ceva pe care nu-l disprețuiești, dacă, de exemplu, nu-ți disprețuiești tatăl și mama, prietenii, rudele duhovnicești și trupești, educația și dorințele tale, părerile tale și lumea, cărțile și slava, dorința ca oamenii să te accepte, să nu spui că virtutea ta este adevărată!

În al doilea rând, este oare inima ta gata, așa încât să treci la Domnul în orice clipă? Ai îndrăzneală înaintea lui Dumnezeu? Este conștiința ta cu totul curată? Poți să spui: „Nu mă știu vinovat cu nimic!“, așa cum a spus Apostolul (*cf.* 1 Cor. 4, 4), adică să nu aflu nimic în mine care să-mi arate că greșesc față de Dumnezeu, că nu am nici cel mai mic păcat pe care îl lucrez sau îl vreau sau îl acopăr sau pe care nu îl îndepărtez? Dacă e așa, atunci poți să spui că ai virtute.

Prin urmare, trăsăturile adevăratei virtuți sunt două: disprețuirea a toate și să fiu gata să zbor și să merg la Hristos. Dorul meu arzător, orice aspirație duhovnicească, dorințele duhovnicești și avântul după virtute și sfințenie, înclinația spre curăție, dispoziția pentru slujbe și rugăciunea mea, toate acestea au ca pisc această ultimă clipă în care mă voi găsi față în față cu Dumnezeul meu (*cf.* 1 Cor. 13, 12). Așa cum un tânăr nu așteaptă altceva decât momentul nunții, tot așa și noi așteptăm adevărata și veșnica noastră nuntă, clipa în care ne vom întâlni, prin moarte, cu Dumnezeul nostru. Îndepărtarea noastră de țărână și plecarea noastră din „cortul“ nostru arată comuniunea și unirea noastră cu Duhul.

În plus, dacă nu vrem doar să încercăm să vedem dacă avem virtute, ci vrem și să ne cunoască Dumnezeu, atunci să ne îngrijim ca oamenii să nu ne știe. Să luăm un exemplu! Dacă vine cineva și ne salută, fără să ne lase impresia că își amintește de noi, simțim o amărăciune. Și, chiar dacă stăm la vorbă cu el, nu vom avea tihna să discutăm plăcut, nu vom fi binevoitori și bucuroși. Dar când acela ne va cinsti și va da semne că își aduce aminte de noi, că ne iubește și că ne prețuiește, atunci inima noastră se deschide și răspândim și noi asupra lui iubirea noastră. După Cuviosul Teognost, toate acestea sunt „deșertăciunea deșertăciunilor“ (Eccl. 1, 2), pentru că oamenii sunt muritori, sunt vântul care se duce. Există însă Unul, Cel ce este (cf. Ieș. 3, 14), Cel ce pururea este, Care merită să ne cunoască și să ne „cheme pe nume“, așa cum spune pilda păstorului celui bun (cf. In. 10, 1 ș.u.). Prin urmare, dacă vrem ca Dumnezeu să ne cunoască, atunci să ne străduim cât de mult putem ca oamenii să nu ne știe.

Ia seama la mângâierile de prisos ale trupului și fe-rește-te de ele, ca să nu fii lipsit de ceva din ostenele tale! Adică, pe măsura ostenelelor de dinaintea nepățimiri-i, vine din acestea, de acum înainte, tihna. Socotește ca pagubă nu lipsirea de dulcele vieții, ci căderea din cele mai înalte prin desfătarea de acelea. [2]

Dacă vrei să izbutești cea mai înaltă virtute duhovni-cească, treptele dumnezeiescului har și suirea ta pe pis-cul unde Se află Preasfânta Treime, ia aminte la ceea ce

încearcă în fiecare clipă să te doboare și care sunt mângâierile de prisos ale trupului! Adică fii atent să nu îți odihnești trupul! Când spunem „trup“, nu înțelegem doar trupul fizic, ci înțelegem omul întreg, care vrea să-i fie comod, să nu i se închidă drumurile, să găsească de îndată tot ce are nevoie, tot ce-i trebuie. Iucrul acesta, zice Cuviosul, este moarte, te lipsește de vederea lui Dumnezeu. Așa cum dacă se rupe dintr-odată banda video, se întrerupe orice audiție și vizionare, tot așa se întâmplă și cu mângâierile vieții noastre omenești.

Așadar, fii atent ca mângâierile tale să fie cele de absolută trebuință pentru firea omenească, și mai ales pentru starea ta. De exemplu, omul căsătorit are parte de mângâierile soției sau ale soțului. Lucrul acesta e firesc în căsătorie, pentru că celor căsătoriți le-a fost dată de către Dumnezeu porunca de a trăi fiecare după cum îi place celuilalt. Faptul ca soțul să-i placă soției sale sau ca soția să-i placă lui reprezintă mângâierea și bucuria, mulțumirea și răsplata vieții celor căsătoriți. Ei se iubesc, și trăiesc, și se bucură. Lucrul acesta se potrivește cu căsătoria. Dar cine nu este căsătorit nu poate avea mângâierea vreunei alte persoane. Pentru că, atunci când este legat de cineva, faptul acesta va fi ori o legătură păcătoasă, ori o colaborare absurdă, nelegiuită și anormală, un „prieteșug osebit“².

² Observațiile Părintelui Emilianos privitoare la omul necăsătorit sunt făcute pentru monahii cărora le tâlcuia textul Cuviosului Teognost. De altfel, însăși slujba călugăriei enumeră „prieteșugul

În ceea ce-l privește pe monah, întrucât este neînsoțit cu cineva, dar căsătorit cu Domnul, felurile de odihnă și mângâierile autentice, care pot să-i dea bucurie, încântare paradisiacă și desfătare, sunt mângâierile Sfântului Duh și căldura tandră pe care o dă familia monahală. Așa cum părinții se bucură de copiii lor, și copiii, de părinți și de frații lor, tot așa este și la mănăstire. Ne bucurăm de slujba noastră, de viața noastră frățescă, de sinaxe și de toate prilejurile care ni se dau în mănăstire, dar nu în afara mănăstirii. În afara mănăstirii, monahul se pierde. Și chiar dacă pare că ajunge un magnat, este totuși un om pierdut, fiindcă peștele nu poate trăi în afara mării.

Sigur că trupul nostru, mai ales în caz de boală, are nevoie de anumite mângâieri omenești, dar nu de toate cele pe care am putea să i le dăm. Când omul se învață cu destinderile, cu satisfacția, vrea tot mai multe. Când cineva, de exemplu, nu are un scaun, ci doar un taburet, este mulțumit. După ce îl pui să stea pe scaun, nu va mai putea șede pe taburet, va dori un scaun. Iar dacă va vedea un fotoliu, va vrea fotoliu. Iar dacă se va obișnui cu fotoliul și va vedea un șezlong, va vrea un șezlong. De asemenea, dacă se odihnește pe o saltea și se întâmplă, de la cel rău, ca atunci când merge să se odihnească să verse o lacrimă, zicând „Doamne Iisuse Hristoase“, atunci va spune că cea mai bună rugăciune se face pe o saltea moale. Așa ajungem prin destinderile

osebit“ printre păcatele care îl pândesc pe viitorul monah. (n.tr.)

trupești și sufletești! Trebuie să fim atenți la acest aspect mai ales când suntem bolnavi.

De asemenea, când nu ne simțim tihniți în legăturile noastre sociale, adică dacă avem vreo problemă în sufletul nostru – problema este întotdeauna a noastră, ia naștere dintr-o neatenție de-a noastră sau din iubirea noastră de sine, dintr-o oarecare vinovăție sau micime de suflet, dintr-o nimicnicie sau dintr-un complex de inferioritate –, atunci vrem unele destinderi, așa încât să ne echilibrăm puțin și să nu se vădească halul în care am ajuns. Același lucru se întâmplă și cu mâncarea, cu odihna, cu înlesnirile și cu lucrurile pe care le folosim. Cu cât îi dai unui om, cu atât el devine un iad și vrea să devoreze tot mai mult. Și, oricât i-ai da, n-o să-ți spună nicicând „nu“.

Prin urmare, să nu dăm tihnă trupului nostru, nici odihnă tâmplilor noastre, nici somn pleoapelor noastre, până când vom găti templul Domnului (cf. Ps. 131, 4-5), care este intrarea noastră, prin comuniunea Sfântului Duh, în Sfânta Sfintelor, în cămărilor cerești. Până în acea clipă, monahul trebuie să fie un călător. „În călătorii adeseori“, zice Apostolul Pavel, „în trudă și osteneală, în ispite, în primejdii pe mare“ (cf. 2 Cor. 11, 26-27). Adică numai omul care se supune pe el însuși „cu mâna cea tare“ (Deut. 3, 24), adică cu puterea lui Dumnezeu, și cine înțelege că aici, pe pământ, trebuie să lupte, că trebuie să fie luptătorul și martirul vieții, doar acela intră în cămărilor cerești.

Și ferește-te (ὑποστέλλου) *de ele!* Verbul ὑποστέλλομαι are sensul precis de „mă strâng de frică“. Folosind acest verb, Cuviosul Teognost vrea să ne spună: Să pui la

îndoială înlesnirile și desfătărilor, bucuriile și destinderele. Să luăm un exemplu! Este post, te îmbolnăvești, și îți dau voie să dezlegi postul. Dacă, după câteva zile, mâncarea de dulce te îngreuiază și ceri să ți-o gătească mai bine, să-i mai adauge și nișel piper, atunci ai desființat rânduiala monahală. Așa suntem noi, oamenii! Așadar, să evităm înlesnirile trupești, ca nu cumva ele să ne lipsească de ceva din cele câștigate prin ostenele noastre! Pentru că, într-un fel sau altul, viața este osteneală. În lume sunt necazurile, adică ceva care te apasă³. Greutățile vieții îi apasă pe oameni și îi chinuie. Vrând-nevrând, toți trăiesc în durere și necazuri.

În mănăstire însă, monahul nu are necazuri, are ostenele asumate de bunăvoie, pe care le împlinește pentru Dumnezeu, ele fiind asceza zilnică și lipsurile asumate liber. Așa cum Domnul a fost lipsit de toate, tot așa și monahul se lipsește de toate. Dar ostenele duhovnicești – privegherile, culcarea pe jos, posturile, tăierea vocii – au parte de răsplată. De aceea fii atent să nu pierzi ceva din ostenele tale dorind înlesniri! Până să ajungi la desăvârșita nepătimire, adică la măsura la care nu mai ai ispite, păcate și gânduri, nici nu mai saltă înlăuntrul tău ceva întinat, neplăcut sau viclean, vei avea neîncetat dispoziția pentru vreo înlesnire în ostenele tale: vei vrea să găsești un fel mai bun de rugăciune, de stat pe scaun, de dormit, de mâncat.

³ Grecescul θλίψις (necaz) vine de la verbul θλίβω (a strânge, a apăsa). (n.tr.)

Dar să nu crezi că pierzi ceva dacă te lipsești de plăceri și de destinderi. Adevărata pierdere este să cazi de la cele mai bune, adică de la destinderea pe care ți le dă Sfântul Duh și de la intrarea ta în Împărăția cerurilor. Mângâierile Sfântului Duh și intrarea ta în Împărăția cerurilor sunt pentru tine adevărata destindere.

În continuare, Cuviosul Teognost spune ce fel de cugetare trebuie să avem în legătură cu noi înșine, pentru că aceasta ne ajută să înțelegem de unde provin faptele și dorințele noastre.

Socotește cu toată simțirea că ești o furnică și un vierme (cf. Ps. 21, 6), ca să ajungi un om modelat de Dumnezeu. Că dacă nu se va întâmpla mai întâi acel lucru, nu va urma acesta. [3]

Așa cum s-au socotit pe ei înșiși dreptii Vechiului Testament (cf. Fc. 18, 27; Iov 42, 6) și toți cuvioșii Bisericii, tot așa să te socotești și tu pe tine însuși: să nu crezi că ești ceva și nici să nu te raportezi la lume prin prisma sinelui tău. Să nu vrei ca ceilalți să te vadă! Câtă atenție dai unei furnici care umblă pe pământ și câtă importanță acorzi unui vierme murdar și scârbos, tot atâta importanță să-ți dai și ție însuși. Să te socotești pe tine însuși, *cu toată simțirea*, în deplină cunoștință, o furnică și un vierme! Să ți-o spui și să o crezi cu toată simțirea ta! Pentru că, dacă nu o spui, nu ai nicio nădejde că vei

duce o viață duhovnicească. Dacă nu crezi asta, nu vei avea puterea să realizezi ceea ce vrei. În acest punct, trebuie să fim atenți la ceva.

Când ne comparăm pe noi înșine cu altcineva, ne găsim, de obicei, pe noi mai buni. Dar când ne înfățișăm înaintea lui Dumnezeu, vom fi eu și Dumnezeu. Cu toate că vor fi de față și nenumărați alți oameni, toți cei care au trăit de-a lungul veacurilor, nimeni dintre noi nu-l va privi pe celălalt, ci pe Hristos, se va uita să vadă dacă are un loc înaintea Lui. Prin urmare, ne vom compara pe noi înșine cu măsura vârstei duhovnicești și a dumnezeirii lui Hristos (*cf.* Ef. 4, 13). De aceea, chiar dacă aș fi cu totul sfânt, dacă mă compar cu Dumnezeu, sunt un nimic.

Trebuie să ne vedem pe noi înșine cu un simțământ teologic, ca să putem să ne socotim furnică și vierme. Când spunem aceasta în mod silit, fără să o trăim, ne cuprinde un complex de inferioritate, ne simțim mai prejos decât alții și cădem în melancolie, ne împotrivism și ajungem ciudați. Când suntem disprețuiți, ajungem niște fiare. Dacă nu suntem băgați în seamă, ne ridicăm și plecăm în camera noastră, ca să rămânem singuri. Când vedem că altcineva are o reușită, ne prăbușim într-o stare jalnică, în depresie, devenim nesociabili. În loc să fim frumoși, bucuroși, așa cum zice aforismul: „Cât de mult se bucură omul când este om”⁴, noi ajungem niște ființe bolnave. Așadar, când cunoașterea noastră de sine nu este adevărată, *cu toată simțirea*, atunci ajungem la cele

⁴ Menandru, *Aforisme*.

mai rele rezultate și, de aceea, spunem: mai bine să fie cineva egoist decât să simtă că este netrebnic, incapabil, neputincios. Smerenia noastră și simțământul propriului sine trebuie să fie adevărate și duhovnicești, și nu să fie un simțământ de inferioritate.

Ca să ajungi un om modelat de Dumnezeu. Când Dumnezeu l-a plăsmuit pe om, a luat țărână din pământ, adică l-a făcut dintr-o materie preexistentă (cf. Fc. 2, 7). Verbul „a plăsmui“ are înțelesul unei materii preexistente. Dacă și tu, zice Cuviosul, te vei vedea pe tine însuși vierme, țărână, atunci Dumnezeu va lua această materie a ființei tale mâncate de viermi, o va renaște și o va face o inimă nouă și un duh nou (cf. Iez. 11, 19), te va face un om nou (cf. Ef. 2, 15). Dumnezeu te va plăsmui din nou cu mâinile Lui și te va face un om nou, după chipul lui Iisus Hristos.

Dar dacă nu simți cu adevărat că ești vierme și furnică și dacă nu spui aceasta cu pace și bucurie și măreție duhovnicească, ci cu aerul unui nenorocit – de lucrul acesta Dumnezeu Se scârbește –, atunci Dumnezeu nu te va putea plăsmui din nou. Când știi că ești vierme, dar ești făptura lui Dumnezeu, după chipul lui Dumnezeu, atunci ești un aristocrat, ești bucuros, dulce, sociabil, duhovnicesc, liniștit; ești omul care se bucură de viață, iar Dumnezeu poate să lucreze asupra ta și să te facă *modelat de Dumnezeu*.

Și cu cât te vei coborî, pe atât te vei înălța. Dar când te vei socoti pe tine ca nimic înaintea Domnului, potrivit Psalmistului (cf. Ps. 38, 7), atunci din mic vei ajunge

mare pe nebăgate de seamă. Și când vei socoti că nu ai și că nu știi nimic, atunci te vei îmbogăți și în făptuire, și în cunoștința lăudată întru Domnul.

Ce frumos le mai spune Cuviosul Teognost! Ai impresia că e un poet! Pe cât cobori, zice, cu măreție, în adâncurile neumblate ale ființei tale și simți și crezi că ești mărunț și un nimic, pe atât te ridici la înălțimile virtuții și ai descoperiri cerești. Când te vezi pe tine însuși cu adevărat un nimic înaintea lui Dumnezeu, atunci, de acolo de unde ești un om mic, vei ajunge mare *pe nebăgate de seamă*. Fără să-ți dai seama cum, dintr-odată vei vedea că Dumnezeu ți-a dat harisme și virtuți, că ți-a dăruit înălțări duhovnicești și nepătimirea, că ți-a dat puțința să ți Se descopere.

Consider că sintagma *din mic vei ajunge mare pe nebăgate de seamă* nu înseamnă atât că din mic vei ajunge mare, ci că, puțin câte puțin, încet-încet, vei spori în virtute, în sfințenie și în îndumnezeire și dintr-odată vei descoperi că ai ajuns mare. Dar cu cât mai mare este cineva, cu atât este și mai smerit. Copilul nu-și dă seama când crește, nu conștientizează lucrul acesta. Se înalță, se înalță și, dintr-odată, când se găsește în fața oglinzii, constată că a crescut în înălțime. Fără să-și dea seama, a crescut. Tot așa sporește, încet-încet, și viața ta duhovnicească, ajungi bogat și în făptuire, și în cunoștința lăudată a Domnului. Adică Îl cunoști pe Domnul, iar Domnul te cunoaște pe tine, fără ca tu să înțelegi, datorită smeritei tale cugetări. Ajunge numai să conștientizezi, pe baza criteriului duhovnicesc și avându-L ca scop pe Hristos,

că ești nimic. Când însă te observi pe tine însuși și spui: „Am această virtute, ieri nu m-am mâniat, când mi s-a spus să plec, am plecat!“, adică dacă descoperi că ai ceva sau că ești ceva, atunci ești un nimic.

Zdrobește brațul celui păcătos și viclean (cf. Ps. 9, 36), adică al plăcerii și al vicleniei, din care se naște toată răutatea! Zdrobește-l însă prin înfrânare și prin nerăutatea care vine din smerenie, așa încât, chiar dacă în vremea cercetării celor săvârșite și se va cere socoteală, cu cuvânt puternic, pentru păcate, să nu fie găsit nimic. [4]

Zdrobește puterea vicleniei și a plăcerii, adică a confortului, pentru că răutatea se naște din confort și viclenie. Acest lucru îl vei reuși dacă ești atent și trăiești cu smerenie și înfrânare, așa încât, chiar dacă ai făcut unele păcate de-a lungul vieții – cu toții păcătuim –, în clipa în care vei da seamă înaintea lui Dumnezeu, să nu mai rămână nici unul. Dacă lucrezi aceste două virtuți, în clipa în care se va auzi glasul lui Dumnezeu și îți va cere să dai seama pentru faptele tale – glasul lui Dumnezeu va fi mai puternic, mai mareș decât trâmbițele îngerilor, decât psalmodiile arhanghelilor și decât strălucitoarele doxologii ale serafimilor și ale heruvimilor –, în timp ce fiecare va căuta să scape de orice vină, tu vei fi liniștit, fiindcă vei simți că Domnul nu are pentru ce să te mustre. Păcatele tale vor fi fost deja șterse, pentru că ai trăit o viață în smerenie și înfrânare,

adică cu ostenele și trudă, fără înlesniri, cu o smerenie care te-a făcut să nu-ți conștientizezi propria măreție.

Pentru că greșelile se șterg atunci când, urând pricinile prin care ele au fost săvârșite, ne oștim împotriva lor, întorcându-ne de la înfrângerea dintâi prin biruința de pe urmă.

Da, am păcătuit! – zice Cuviosul Teognost. Dar nu vă spăimântați! Dacă înțelegem cauzele păcatelor noastre și ne oștim împotriva lor, adică dacă nu dorim patimile pe care le avem și dacă ne oprim de la păcate, atunci veți vedea că se vor stinge și se vor șterge pe deplin toate păcatele noastre. Cuviosul Teognost spune aceasta pentru că, în spatele luptei pe care o începem pentru viața cerească, pentru suișurile duhovnicești, pentru descoperirile dumnezeiești, se ascunde un substrat primejdios: neputința noastră și păcatul nostru. Acestea trebuie să dispară. Neputința va pleca prin nepătimirea pe care ne-o va dărui Dumnezeu când vom urî pricinile păcatului, iar păcatele noastre vor dispărea prin smerita-cugetare și prin pocăință.

Întorcându-ne de la înfrângerea dintâi prin biruința de pe urmă. Toată viața noastră de până acum, cu miile ei de păcate, este prima noastră viață, înfrângerea noastră cea dintâi. Trebuie să părăsim această viață veche. Înfrângerea este nereușita noastră, păcatul nostru. Trebuie să ne întoarcem de la păcatul nostru. Verbul ἀνακαλώ înseamnă a chema pe cineva din nou la viață, așa cum Hristos l-a chemat pe Lazăr din iad, l-a înviat și i-a dat viața pe care o pierduse (cf. In. 11, 17 ș.u.).

Înfrângerea este un hoit, ceva care a căzut pe jos. Viața mea, din cauza propriei mele păcătoșenii, este căzută, este păcătoasă. Însă mă voi ridica prin *biruința de pe urmă* – în grecește, expresia este un dativ instrumental, ὑστέρῃ νίκῃ – pe care o voi câștiga acum, prin biruința pe care mi-o va da Dumnezeu când voi urma povățuirile Cuviosului Teognost. Prin *biruința de pe urmă* voi prinde viață, mă voi întoarce din nou la starea primordială a firii umane, starea pe care a avut-o omul în rai înainte de cădere. În multe tropare întâlnim expresia „cheamă-mă din nou”⁵. Prin urmare, avem prima înfrângere și biruința finală, care este ridicarea noastră la viața duhovnicească și, mai ales, înfățișarea noastră înaintea Domnului în ziua morții noastre și a judecății noastre de pe urmă.

După aceste patru capete introductive, trecem la al cincilea, care, la început, se referă la rugăciune. Rugăciunea ni le dă pe toate.

Nimic nu este mai bun decât rugăciunea curată, din care izvorăsc ca dintr-un izvor virtuțile: înțelegerea, blândețea, dragostea, înfrânarea, ajutorul care ne vine de la Dumnezeu prin lacrimi, împreună cu mângâierea. [5]

⁵ Binecuvântările morților, slujba Miezonopticii, Canonul cel Mare ș.a.

Toate virtuțile izvorăsc din rugăciunea curată. În lume nu există ceva mai înalt decât rugăciunea. Până și viața lui Hristos a fost o rugăciune. Mulți se întrebă cum să facă un lucru sau altul, cum să ajungă smeriți, cum să scape de mânie, cum să câștige cunoștința duhovnicească. Toate acestea se câștigă prin rugăciune, izvorăsc din rugăciune. Așa cum apa are multe elemente și însușiri care susțin viața, tot așa și rugăciunea este apa care țâșnește din adâncurile noastre și ne dă viață.

Înțelegerea, blândețea, dragostea, înfrânarea, ajutorul care ne vine de la Dumnezeu... Dacă vrei să câștigi înțelegerea, blândețea, iubirea și înfrânarea, atunci roagă-te! Fă tot așa și când vrei să ai parte de ajutorul și mângâierea lui Dumnezeu, care vin prin lacrimi. În al doilea cap, Cuviosul Teognost ne-a îndemnat să ne ferim de mângâierile și desfătările trupești. Acum ne spune care este adevărata mângâiere și de unde izvorăște. Izvorăște din rugăciune. Când rugăciunea se face cât mai curat cu puțință, atunci vin lacrimile Sfântului Duh. În spatele acestor lacrimi se află nu doar străpungera și pocăința noastră, ci și bucuria noastră, pacea noastră și prezența Sfântului Duh.

Așadar, când rugăciunea noastră ajunge la lacrimi, atunci înțelegem că ne-a venit *ajutorul de la Dumnezeu*, că ne-a cercetat Dumnezeu. Cercetarea este vizita lui Dumnezeu, este venirea Lui, îmbrățișarea Lui, darul pe care El ni-l face și ajutorul Lui. Din această vizită provine și adevărata noastră mângâiere, desfătarea și îndulcirea noastră duhovnicească. Duhul nostru se odihnește și strigăm: „Acum slobozește pe robul Tău,

Stăpâne!» (Lc. 2, 29). Dumnezeuul meu, vreau să vin lângă Tine! De ce să mai rămân în viața aceasta dacă Tu ești un astfel de Dumnezeu? Dacă îmi dai, Dumnezeuul meu, o astfel de desfătare duhovnicească în această viață, pentru o atât de mică osteneală pe care o depun, așa păcătos cum sunt – cine primește o astfel de mângâiere simte că este cel mai mare păcătos –, atunci cu cât mai mare va fi desfătarea pe care mi-o vei da sus, în Cer!“ Ați văzut care este mângâierea lui Dumnezeu?

Iar frumusețea acesteia [a rugăciunii] stă în aceea că cugetarea se află numai în cele spuse și în cele gândite, având pururea o dorință nesăturată după întâlnirea dumnezeiască, atunci când mintea adulmecă, prin contemplarea celor ce sunt, pe Stăpânul ei și caută cu dor fierbinte și cu însetare să-L afle și să-L vadă pe Cel nevăzut, sau, contemplând întunericul care-L ascunde (cf. Ps. 17, 13), se întoarce iarăși la sine, strângându-se în sine cu multă evlavie.

Rugăciunea noastră are frumusețe, adică este adevărată, când mintea noastră se află numai în cele spuse și gândite. E cu neputință să mai fac în acel moment și altceva – de exemplu, să mă gândesc la un lucru pe care am uitat să-l fac – și să cred că rugăciunea mea este adevărată. De pildă, vii la biserică și, pentru că ești episcop, mergi la tipicar și îi spui: „Săptămâna viitoare să nu uiți că avem o priveghere!“ Îl vezi acolo și pe brutar și îl întrebi: „Mâine o să coci pâine?“ În acest fel vâri un șarpe în orizontul inimii tale, care a venit la biserică să se închine lui Dumnezeu. Trebuie ca în mintea ta să nu

existe nimic, ci doar să urmărești *cele spuse* și *cele gândite* în frumusețea rugăciunii sau a slujbei.

Cele spuse sunt toate cele pe care le rostesc psalții și preoții. *Cele gândite* sunt înțelesurile duhovnicești care izvorăsc înlăuntrul nostru din Rugăciunea lui Iisus în timpul slujbei. Dar *cele gândite* nu trebuie să le desființeze pe *cele spuse*. Dacă nu pot să le urmăresc pe cele spuse, nu pot nici să fac rugăciunea minții, întrucât cugetarea mea nu este *numai în cele spuse și în cele gândite*. Tot așa stau lucrurile și în chilia noastră, unde le avem pe *cele spuse* prin rugăciunea noastră, dar avem și suișurile minții și ale inimii noastre, cultivate prin simțurile noastre duhovnicești.

Așadar, rugăciunea noastră este adevărată, în primul rând, când inima și mintea noastră sunt numai la Dumnezeu, la *cele spuse* și la *cele gândite*. În al doilea rând, rugăciunea noastră este adevărată când dorința noastră de a ajunge la Dumnezeu este nesăturată. Aceasta înseamnă că nu vrem să ne oprim undeva, în nicio etapă intermediară, ci numai în clipa în care vom păși pe malul celeilalte vieți, în clipa morții. Până în acel moment, să nu spunem niciodată: „E de ajuns până aici! Am câștigat destule.“ Nu, ci vrem să ajungem, cu orice preț, la Dumnezeu!

Prin urmare, să ai o dorință nesăturată până în ultima clipă, care, în esență, este prima clipă a vieții tale, în care Îl vei întâlni pe Hristos, Cel pe care L-ai iubit și L-ai ales aici, pe pământ! Toate cele pe care le faci în această viață, să le simți ca pe materia citită pentru examene. Atunci dorești să vină cât mai repede ora examenului, ca să termini: ori vei trece, ori vei pica. Speri însă că vei

trece. Aprinzi lumânări mari la biserică, îi implori și pe alții să facă rugăciuni, te rogi și tu.

Fii însă atent la un lucru! Această dorință a ta să nu o simți ca pe o virtute, ca pe ceva important, ci să-i cunoști rostul. Să știi de ce te rogi, de ce urmărești și aștepti momentul în care Domnul te va chema din această viață în cealaltă, adică clipa în care te va „chama din nou.“ Să știi că drumul tău aici, pe pământ, este o *adulmecare* a urmelor Domnului, *prin contemplarea celor ce sunt*. Minteă adulmecă *pe Stăpânul ei* prin contemplația celor ce sunt. Prin urmare, cu cât te rogi și îți îndrepti cugetul și dorul către Dumnezeu, pe atât adulmeci *pe Stăpânul*.

Iarna, când pierdem pe afară un animal pe care-l îndrăgim, îi căutăm urmele în zăpadă, ne luăm după ele și îl găsim. Pe Stăpânul nostru Hristos îl adulmecăm *prin contemplarea celor ce sunt*, prin simțirea și înțelegerea tuturor celor duhovnicești pe care le spunem și a faptelor pe care le săvârșim. Contemplarea fapturilor și a legăturilor noastre cu Dumnezeu, toată filozofia și făptuirea noastră sunt o adulmecare a lui Dumnezeu.

În acest stadiu, mintea caută, de asemenea, *cu dor fierbinte și cu însetare să-L afle și să-L vadă pe Cel nevăzut*. Prin această frază, Cuviosul Teognost explică cuvântul *dorință*, pe care l-a așezat la începutul capului. Cuvintele pe care le folosește sunt foarte frumoase. Cuviosul Teognost știe să folosească cu abilitate cuvintele, pe care le cunoaște foarte bine, întrucât sunt expresiile trăirilor sale dumnezeiești. Cunoaște foarte bine casa virtuții și a sfințeniei, casa dumnezeiască, atotluminoasa cămară de nuntă a Domnului. În fiecare zi se afla în

această cămară dumnezeiască de nuntă. Le cunoaște pe toate și le exprimă așa cum trebuie.

Cu însetare. Cineva leșină de sete. Tu îi pui o picătură de apă în gură, iar el își revine și îți spune pe loc: „Mulțumesc!“. Dar dacă-i dai multă apă, cât de recunoscător îți va fi! Tot așa și noi să-L căutăm pe Dumnezeu cu o sete neostoită și cu un dor fierbinte! Așa cum, dacă ia ceva foc, strigăm: „Apă, repede, stingeți focul, să nu se aprindă toate!“, tot așa să se aprindă și dorința noastră, astfel încât să fie nevoie grabnică de apa Domnului, de harul Lui, care să cadă peste tine. Focul, când arunci ceva în el, se întetește de îndată. Întețirea focului dorinței tale va fi semnul că dorința ta se înalță la Dumnezeu.

Să-L vadă pe Cel nevăzut. Cuviosul folosește această expresie pentru că, pe de o parte, Dumnezeu este nevăzut în esența Lui, iar pe de altă parte, experiența zilnică a celor mai mulți dintre oameni este faptul că nu-L văd pe Dumnezeu. Cu toate acestea, mintea omului are puțința să-L vadă și în această viață pe Dumnezeu în lucrarea Sa, însă Îl va vedea cu siguranță față către față în cealaltă viață (cf. 1 Cor. 13, 12). Verbul „a vedea“ are, în același timp, și înțelesul de „desfătare“, înseamnă că mă bucur de cineva sau de ceva și că mă desfățez de el. Așadar, poți să te desfățezi de Cel nevăzut și să-L vezi în mii de feluri în inima ta și în mintea ta, cu sete și cu dorul tău fierbinte.

Sau contemplând întunericul care-L ascunde. Expresia aceasta este din psalmi și ne arată că Cuviosul Teognost era un cunoscător profund al sufletului omenesc. De asemenea, ne arată subțirimea măiestriei sale pedagogice. Își hrănește fiii fără să-i ațâțe spre mânie,

cum spune Apostolul (*cf.* Ef. 6, 4). Îi ajută cu adevărat. Știe că oamenii trăiesc, în definitiv, în mijlocul patimilor lor, al păcatelor lor, al mizeriei lor și au înaintea ochilor nu pe *Cel nevăzut*, ci sinele lor, pe acesta vor să-l vadă. Acesta-i omul, așa suntem și noi! Și, pentru că nu uită că suntem așa, ne împărtășește o veselie duhovnicească, izvoară din Sfânta Scriptură, ca să ne mângâie. Ne spune că vom avea și noi o oarecare contemplație și simțire, o anume cunoștință și percepție, o comuniune și îmbrățișare cu *Cel nevăzut*, dar în *întunericul care-L ascunde*.

Poporul lui Israel se afla sub *întunericul* norilor în care intrase Moise și vorbise cu Dumnezeu (*cf.* Ieș. 19, 16 ș.u.). Aceasta înseamnă că poporul lui Dumnezeu era în prezența concretă a lui Dumnezeu, pentru că *întunericul* este ascunzișul lui Dumnezeu, tainița Lui, catacomba Lui, peștera lui Dumnezeu. Este forma Lui de prezență, pentru ca noi să nu murim din cauza patimilor, a păcatelor și a firii noastre. Prin urmare, expresia *contemplând întunericul care-L ascunde* înseamnă că, atunci când te afli în *întuneric*, în mijlocul simbolurilor și al imaginilor, în tainița lui Dumnezeu, trebuie să știi că acolo este Dumnezeu. Dar, cu toate că poporul lui Dumnezeu se afla în prezența lui Dumnezeu, a păcătuit, și-a făcut un vișel de aur (*cf.* Ieș. 32, 1 ș.u.), pentru că nu înțelegea ascunderea lui Dumnezeu. La fel facem și noi: prefacem sinele nostru într-un vișel de aur.

[Mintea] *se întoarce iarăși la sine, strângându-se în sine cu multă evlavie*. Mai înainte, Cuviosul Teognost ne-a spus că mintea, în elanurile ei, adulmecă urmele lui Dumnezeu prin rugăciune și prin iubirea ei înflăcărată,

căutând să-L vadă pe Cel nevăzut, Care Se ascunde în ascunzișul Lui, de fapt în întunericul neștiinței noastre și al orbirii noastre. Minteaa aleargă peste tot ca să-L găsească, dar, încet-încet, *se întoarce iarăși la sine, strângându-se în sine cu multă evlavie*, se întoarce în inimă cu toată evlavia, întrucât fie că L-a văzut, fie că nu L-a văzut pe Dumnezeu, s-a aflat cu certitudine înaintea lui Dumnezeu și s-a atins de El. Se strânge, se adună iarăși în trupul nostru, pentru că „Împărăția lui Dumnezeu este înlăuntrul vostru“ (Lc. 17, 21), adică Însuși Dumnezeu. Acum, mintea și simțirea omului au dobândit cunoștința că, iată, Dumnezeu este înlăuntrul meu. La început, mintea a alergat înapoi și încolo ca să-L găsească pe Dumnezeu, dar acum se întoarce, oarecum, în genunchi înaintea lui Dumnezeu cel nevăzut, deoarece e sigură că Dumnezeu Se află în inima noastră.

Dar are bună-nădejde că, atunci când se vor topi cele văzute și închipuirile făcute prin umbre, ca în oglindă și în ghicituri (cf. 1 Cor. 13, 12), Îl va prinde pe Cel dorit, venind pentru totdeauna vederea față către față.

Textul Cuviosului Teognost prezintă mereu propoziții subordonate. La începutul capului, ne-a spus că pentru rugăciune avem nevoie să ațintim mintea la cele spuse și înțelese, precum și de o dorință nesăturată de a mă afla înaintea lui Dumnezeu. Dar când Îl cer pe Hristos aici, pe pământ, și nu Îl îmbrățișez, atunci nici nu tânjesc după acea ultimă clipă a vieții mele, ceea ce înseamnă că iubirea mea și călătoria mea sunt false și că

sunt un fiu nelegitim al Bisericii, înseamnă că nu am înțeles care este locul meu înaintea lui Dumnezeu. Dar când dobândesc ațintirea cugetării și o dorință neostotită, atunci mintea mea Îl vede pe Dumnezeu în două feluri: unul este vederea Celui nevăzut, iar celălalt este simțirea ascunderii lui Dumnezeu. Dumnezeu cel nevăzut Se ascunde, dar ascunderea Lui este prezența Lui.

Dar când pot avea nădejdea că Îl voi dobândi pe Dumnezeul meu, că Îl voi face al meu? Când vor dispărea *cele văzute* (οἱ ἐκφάνσεις). Substantivul, la plural, οἱ ἐκφάνσεις (cele văzute) provine de la verbul ἐκφαίνω, care înseamnă „prezint“, „arăt ceva care este în mine“, „arăt ceea ce am în inima mea“, „îmi arăt inima“, „se vedește cine sunt“. Prin urmare, expresia *cele văzute se vor topi* arată momentul în care vor dispărea cele care mă exprimă, când vor dispărea toate imaginile și reprezentările care Îl exprimă pe Dumnezeu, dar și toate simbolurile care exprimă propria mea evlavie. Adică, atunci când va veni clipa în care nu voi mai avea nevoie de forme și de expresii, de imagini și de cuvinte, de metanii și de culcări pe jos pentru a-mi exprima iubirea față de Dumnezeu, nici Dumnezeu nu va mai avea nevoie să-și exprime prezența și iubirea Lui prin modalitățile folosite acum.

Prin urmare, toate imaginile și simbolurile prezenței lui Dumnezeu vor dispărea cândva. Apostolul Pavel spune că acum Îl vedem pe Dumnezeu „în ghicitură“ și Îl iubim „ca în oglindă“, dar atunci Îl vom vedea „față către față“ (1 Cor. 13, 12). Când? Atunci când va veni acea clipă plină de bucurie, foarte dulce și preadorită, în care vor

dispărea aceste semne ale iubirii mele față de Dumnezeu. Pentru că ce este trupul meu? Este templul lui Dumnezeu (cf. 1 Cor. 6, 19), care arată prezența și numele lui Dumnezeu, arată chipul și asemănarea lui Dumnezeu. Trupul meu este semnul prezenței lui Dumnezeu și al iubirii mele față de Dumnezeu. Acest trup se va stinge, se va pierde, iar duhul meu se va înălța la Cer. Prin urmare, expresia *cele văzute se vor topi* arată clipa morții mele, când mă voi afla înaintea lui Dumnezeu.

Dar putem ca, în loc de substantivul ἐκφάσεις (cele văzute), să avem substantivul ἐκφάσις (exprimări), care vedește mai bine problema noastră. El provine de la un alt verb, ἐκφῆμι, care înseamnă „exprim prin cuvinte ceea ce simt înlăuntrul meu“, „îmi exprim sinele“, „arăt cine sunt înlăuntru“. Prin urmare, când vorbesc, îmi exprim sinele, gândirea mea, părerea mea. Părerea mea înseamnă: cugetul meu, ideile mele, convingerile mele, influențele pe care le sufăr și iubirile mele.

Prin urmare, pot să sper, să am *bună-nădejde* că Îl voi dobândi pe Dumnezeu când se vor topi *cele văzute*, când voi înceta să mai gândesc așa cum gândesc acum, când voi părăsi cugetarea mea, ideile mele, părerile mele, bucuriile și amărăciunile mele. De exemplu, mergem adeseori să ne spovedim, dar, în loc de spovedanie, spunem multe, ca să fie reabilitat, chipurile, adevărul, dreptatea noastră. Aceasta este o exprimare care trebuie să piară. Nu este autentică. Sau vine cineva și îți spune: „Părinte Stareț, vreau să spun de îndată «da», însă nu pot! Când eram copil, tata mă bătea întotdeauna, și nu îndrăzneam să-i spun părerea mea.“ Pentru că îl bătea

tata, târăște după el până acum, când a crescut și a ajuns monah, acele probleme sufletești, duce în spinare ca un hamal rezultatele acelei legături sufletești.

În zilele noastre, aproape toți oamenii aleargă pe la medici ca să-și descopere abisurile sufletului lor, subconștientul lor. La fel facem și noi. Simțim nevoia să dezvăluim cele dinlăuntrul nostru, să explicăm de ce am făcut cutare lucru și cum l-am făcut și că, pe când eram copil, pe mine nu mă iubeau, ci pe fratele meu, iar când am căzut la universitate, mă batjocoreau, și de atunci mi-a rămas o amărăciune în suflet. Toate acestea trebuie să dispară. Cugetul nostru și influențele omești trebuie acum să se stingă, așa încât să existe ceea ce este matur și desăvârșit.

Prin urmare, Îl voi dobândi pe Dumnezeu când vor dispărea *cele văzute* și, odată cu ele, închipuirile umbroase pe care le văd acum ca în oglindă și în ghicitură, adică toate aceste feluri de legătură cu Dumnezeu. Expresia *închipuirile făcute prin umbre, ca prin oglindă și în ghicituri* subînțelege moartea și strămutarea noastră în cealaltă viață. Atunci *va veni, pentru totdeauna, vederea față către față* a lui Dumnezeu. Abia atunci vederea curată față către față a lui Dumnezeu va fi permanentă.

Substantivul *bună-nădejde* din expresia *are bună-nădejde că Îl va prinde pe Cel dorit* nu înseamnă atât că am nădejde, cât faptul că sunt sigur și că trăiesc și gust mai dinainte și simt ca pe o realitate prezentă faptul că, după ce vor dispărea cele văzute și toate celelalte, voi avea în fața mea neîncetat vederea preacurată a lui Dumnezeu.

Ce poate opri dorința noastră ca ghiciturile și cele văzute să dispară, ca această lume să treacă? Ce ne poate ține în această viață vremelnică, atunci când știm că ne așteaptă o neîncetată vedere a feței lui Dumnezeu, că vom fi eu și Dumnezeu față în față? Nimic nu ne poate ține! vedeți cum aprinde Cuviosul Teognost dorința în inimile noastre și care este adevărul?

Imaginați-vă un monah care nu se gândește că s-ar putea să moară mâine, ci speră ca măcar mâine să moară, de vreme ce nu a murit astăzi! Așa erau sfinții! Mulți au scris pe mormântul pe care și l-au săpat anul în care au făcut groapa, deoarece credeau că azi-mâine vor muri. Iar când a trecut data înscrisă fără ca ei să fi murit, au șters-o și au scris alta, apoi iar au șters-o și iar au scris. Ei trăiau fiecare zi, fiecare ceas și fiecare clipă cu această dorință a vederii limpezi și permanente a lui Dumnezeu. Dacă viața noastră nu e așa, atunci ce ne poate sătura sufletul? Cred că nimic altceva! De aceea murim la Botez, de aceea murim la fiecare spovedanie și la tundera noastră monahală. De câte ori nu am preînchipuit prin simboluri moartea noastră? Dar câți ani putem să o preînchipuim, să o mărturisim, să o credem, să o vrem, să o dorim? Câți ani putem să rezistăm fără să se realizeze ceea ce am făgăduit?

Să trăim cel puțin cu o dorință însetată și cu o ne-stinsă flacără pentru Dumnezeu!

2

Cuviosul Teognost – numele lui înseamnă „cunoscut de Dumnezeu“ – are o deosebită pricepere de a pătrunde în adâncul duhului omului, de a-i umple inima și sufletul de entuziasm și, în același timp, de a pătrunde în sânurile lui Dumnezeu și a dobândi o cunoaștere teologică. De aceea ne îndeamnă neîncetat să-L cunoaștem pe Dumnezeu sau, mai bine-spus, să fim cunoscuți de Dumnezeu (*cf.* Gal. 4, 9). Cuviosul Teognost adaugă și dogma, pentru că știe că, fără ea, nu putem înțelege niciun lucru duhovnicesc. Acest Părinte niptic ne-a spus, în capetele anterioare, cum se întâlnește omul cu Dumnezeu și cum dobândește diferite bunătăți din această vizită a lui Dumnezeu și cum Îl vede pe Cel nevăzut ca văzut sau cum simte vederea întunericului, care este ascunzișul lui Dumnezeu, adică știe că întunericul este Dumnezeu. Pentru că a vorbit despre contemplații atât de înalte, despre fapte atât de mari, care dovedesc că omul este un nimic și că Dumnezeu este totul, acum coboară în viața noastră de zi cu zi, obișnuită, și spune:

Dacă n-ai ajuns încă la cea mai înaltă nepătimire, retrage-te de la preainaltele contemplații și nu alerга urmărind lucruri de neatins, poftind cele mai presus de tine! [6]

Am vorbit, zice, despre stări teologice înalte, despre comuniunea noastră cu Dumnezeu. Dar acestea sunt daruri pe care ni le face Dumnezeu, nu putem să le cerem noi. Când Dumnezeu consideră că ne sunt necesare, pentru că slujim Biserica și zidim trupul ei, ni le va da. Dar nu ni le va da pentru noi, netrebnicii. De obicei, noi le cerem din egoism, din poftă sau din invidie, ca să avem și noi ceva. Așa cum măduarele omului nu funcționează pentru ele însele, ci sunt în slujba întregului organism – inima nu pompează sângele pentru ea, ci îl transmite de la ea în întregul trup; ochii nu sunt pentru ochi, ci pentru slujirea întregului om –, tot așa și nouă, dacă Dumnezeu ne dă ceva, ni-l va da pentru Biserica întreagă, și nu pentru noi înșine. Nicio descoperire nu are sens dacă este pentru noi. Descoperirile sunt făcute anumitor persoane, dar nu pentru ele însele, ci pentru Maica Biserică. Prin urmare, dacă dorești și tu să ai parte de aceste contemplații înalte, vei fi dat la o parte, vei fi netrebnicit. De aceea *retrage-te* (συστέλλου), ca să le eviți. Verbul „a se retrage“ (συστέλλομαι) are înțelesurile: „mă fac mic“, „mă aplec“, „mă tem“, „evit“. Cele mai înalte contemplații, zice Cuviosul, nu sunt cinstea pe care o câștigi tu, ci cea pe care ți-o face Dumnezeu. În realitate, Dumnezeu este Cel care primește cinstirea, nu tu. Tu vei da osteneala ta, truda ta, privegherea ta. Tu vei cere de la Dumnezeu pacea, nepătimirea, vei cere izbăvirea

de ispite și de gânduri, pentru ca zborul tău în viață să fie nestingherit. Vei cere de la Dumnezeu curăția desăvârșită, așa încât să nu te temi de moarte în niciun moment, să nu-ți pese de viața ta, ci să fii gata să te înfățișezi înaintea lui Dumnezeu. Acestea sunt pentru orice om.

Trebuie să șovăi înaintea *preaînaltelor contemplații* atâta timp cât vezi că nu ai ajuns *la cea mai înaltă nepățimire*. Când vei ajunge nepățimaș, adică atunci când nu vei mai fi în primejdie să păcătuiești, când nu vei mai avea înlăuntrul tău dispoziția, înclinația și aplecarea spre păcat, spre gânduri, spre plăcere, spre împotrivire, când înlăuntrul tău nu se va mișca nimic, atunci poți să spui: „Sunt copilul lui Dumnezeu, sunt așa cum mă vrea Dumnezeu!“ Dar, înainte să ajungi la această stare, *retrage-te!* Chiar dacă Dumnezeu ar vrea să-ți dea *preaînaltele contemplații*, tu să le refuzi! Pentru că, dacă se mai mișcă, din întâmplare, înlăuntrul tău cea mai mică patimă, iar Dumnezeu îți va da o astfel de clipă de contemplație, te vei trezi în locul lui Petru, care I-a cerut lui Hristos să iasă din luntrea sa, fiindcă s-a simțit pe sine om păcătos (cf. Lc. 5, 8). Câtă vreme se mișcă înlăuntrul tău o înclinație spre vreo patimă oarecare înseamnă că încă nu ești pregătit să-L primești pe Dumnezeu.

Și nu alerga urmărind lucruri de neatins (ἀκίχτητα), pofțind cele mai presus de tine. Adjectivul ἀκίχτος înseamnă „de neprins, ceva pe care nu-l putem apuca“. Aici, cuvântul ἀκίχτητα este un adverb. Adică nu alerga pe un drum care nu te duce nicăieri, nu alerga în zadar, pofțindu-le pe cele mai presus de puterile tale! Tu să urmărești să le faci, cu harul lui Dumnezeu, pe cele pe care poți tu să le faci,

și nu pe acelea care sunt mai presus de tine și care țin de Dumnezeu. Vei urmări pacea și bucuria, îndelunga-răbdare și iubirea, bunătatea și bunăvoința, nepătimirea și simțirea lui Hristos în inima ta. Acestea sunt lucruri omenesti. Acestea sunt pentru orice om, pentru tot trupul. Pe acestea, da, să le cauți, dar nu și *preaînaltele contemplații!*

Pentru că dacă vrei, zice, să ajungi teolog și contemplativ, urcă prin viețuire și câștigă prin curățire curăția.

Dacă vrei să ajungi teolog, adică să ai comuniune cu Dumnezeu, și dacă vrei să ajungi totodată și contemplativ, adică să ai nu doar o comuniune launtrică cu Dumnezeu, ci și una contemplativă, adică să te atingi de tainele negrăite ale lui Dumnezeu și să-L vezi în viața ta de zi cu zi, înalță-te acolo prin viața ta virtuoaasă, *urcă prin viețuire!* Apostolia ta este să te urci la Dumnezeu, să urci muntele Sinai sau muntele Tabor, sus, pe înălțimile sfințeniei, și nu să ceri să-L vezi pe Dumnezeu. *Prin viețuire* înseamnă printr-o viață ascetică și isihastă. Viața ta să fie așa cum o vrea Dumnezeu, să fie fără cusur. Aceasta o poți face tu!

Și câștigă prin curățire curăția. Dacă vrei să-L dobândești pe Dumnezeu, să nu-L rogi să ți Se dea pe Sine, ci să te cureți! Scoate pata și întinăciunea păcatului și a gândului din viața ta, și atunci curăția ta va fi dreptul tău de a te afla înaintea lui Dumnezeu!

Dar, pentru că am amintit de teologie, vezi să nu te întinzi la nesfârșit la înălțimea ei și gândește-te că nu ne

este îngăduit nouă, celor care încă ne hrănim cu laptele virtuților, să încercăm să zburăm spre aceea, ca nu cumva să ne slăbească aripile ca la puii nedesăvârșiți, chiar dacă mierea cunoștinței ne silește dorul.

Teologia este comuniunea cu Dumnezeu, simțirea lucrărilor lui Dumnezeu celui nevăzut, putința de a vorbi despre El. Însă, aceasta nu înseamnă că putem să spunem că, dacă există teologia, atunci și eu aș vrea să ajung un teolog contemplativ, adică să ajung văzător de Dumnezeu. Nu, zice Cuviosul Teognost. Să nu vrei să te întinzi la înălțimea fără hotar a teologiei, a Dumnezeuirii, adică a vieții dumnezeiești! Tu să te întinzi la înălțimea viețuirii tale! Să urmărești ca viața ta să fie curată și duhovnicească! Prin urmare, când îl citești pe Sfântul Simeon Noul Teolog, să nu vrei să ai și tu aceleași descoperiri! Când citești că apostolii au văzut slava lui Hristos, să nu vrei să vezi și tu slava lui Hristos! Toți sfinții au avut astfel de trăiri: Marele Vasile, Sfântul Grigorie Teologul, Sfântul Ioan Gură de Aur și toți ceilalți. Tu însă să privești la viețuirea ta!

Gândește-te, așadar, ia aminte ca să nu te înalți cu mintea! Să ai în vedere că nu este corect, nici îngăduit, câtă vreme încă te hrănești cu lapte, după cum le spune Apostolul Pavel corintenilor, să vrei să te întinzi la înălțimea teologiei! Laptele virtuților este viața făptuitoare: postul, înfrânarea, rugăciunea, trezvia, toate virtuțile. Tu trebuie să bei lăpticul virtuților, să fii atent cum trăiești în viața ta zilnică! Câtă vreme ai nevoie de lapte, nu trebuie să vrei să zbori în înălțimile teologiei, pentru că

vei păți ceea ce pătesc puii de pasăre, care vor să zboare foarte sus când încă sunt fragezi și mici. Atunci îi paște primejdia să-și piardă penele de pe aripi și să cadă, așa cum s-a întâmplat cu Faeton¹, care a vrut să se urce la cer și i s-au topit aripile și a căzut. Așa vom păți și noi dacă poftim după înălțimile teologiei!

Și totuși, ratații, meschinii, complexații, mândrii, leneșii, cei care își cheltuie anii cu zădărnicii spun dintr-odată: „Am pierdut multă vreme, acum trebuie să le dobândesc pe toate!“ Ei vor să se desfăteze de îndată de vederea lui Dumnezeu, vor să arate că și ei Îl văd pe Dumnezeu, nu numai ceilalți.

Îl vezi pe câte unul că se ocupă de lucruri meschine, se întristează, se împotrivește, suferă, nu face față la o slujire, nu poate să se înțeleagă cu cutare responsabil peste slujiri, dacă ridică o povară, obosește, îl dor șalele; dacă stă la masă, îl doare burta; când citește, îl dor ochii... Toate greșesc față de el. Anii trec, iar Starețul îi spune: „Nu fi o făptură nenorocită!“ El, după unul, doi, trei ani, zice: „Le voi câștiga pe toate dintr-odată!“ Se roagă și zice: „Doamne Iisuse Hristoase, Tu, Care i-ai luminat pe sfinți,

¹ Faeton era fiul lui Helios (zeul Soarelui) și al unei nimfe, oceanida Climene. Într-o zi, el i-a cerut tatălui său carul ca să-l conducă. Faeton, neascultând de sfaturile tatălui său, când se înălța foarte sus, iar pământul se acoperea de zăpadă, când se apropia foarte mult de pământ, iar izvoarele, râurile și lacurile secau. Văzând Zeus primejdia care îi amenința pe oameni, l-a răpus cu un fulger pe Faeton, iar acesta s-a prăbușit aproape de râul Eridan, fiind îngropat cu tânguire de către frații săi.

pe Moise, pe Ilic, Te rog, arată-Ți măreția și cu mine!“ Dumnezeu însă nu acceptă astfel de ispitiri. Dumnezeu răspândește afecțiune, îmbrățișează și Își încălzește Soția, Mireasa, Biserica, pe fiecare dintre noi.

Chiar dacă mierea cunoștinței ne silește dorul. Desigur, știi, zice Cuviosul Teognost, că mierea cunoștinței, adică dorul după cunoștință, este dulce. Cu toții vrem să învățăm ceva. Ați observat că atunci când ni se spune ceva, ne deschidem bine urechile ca să auzim ce ni se spune. Vrem să învățăm. Cu cât atât mai mult, fiind miere, este dorită contemplația lui Dumnezeu, cunoștința lui Dumnezeu, simțirea teologică! Dar, zice, noi să evităm teologia, *chiar dacă mierea cunoștinței ne silește dorul.* Verbul *ne silește* înseamnă „a împinge“. *Ne silește dorul* înseamnă că mierea cunoștinței stârnește în om dorul după teologie.

Dar esențial nu este să dobândim arătări dumnezeiești. Lucrul acesta este pentru viața Bisericii. Esențial este să-L iubim pe Dumnezeu și să ne plecăm înaintea Lui, să știm că Dumnezeu este unicul criteriu și scop al vieții noastre, țelul nostru și însăși viața noastră și veșnicia noastră, și de aceea nu trebuie să între nimic între noi și Dumnezeu. Adică *mierea cunoștinței* să ne facă doritori după înălțările duhovnicești, dar nu pentru slava noastră, ci pentru slava lui Dumnezeu.

Dar când, curățiți prin cugetare feciorelnică și lacrimi, suntem ridicați de la pământ ca Ilic (cf. 4 Împ. 2, 11) sau ca Avacum (cf. Bel și balaurul, 43), preînchipuim atunci răpirea viitoare în nori (cf. 1 Tes. 4, 17).

Curățirea o realizăm prin cugetare feciorelnică și lacrimi. Avem cugetare feciorelnică atunci când trăim cu mintea întregă și sănătoasă, adică cu înțelepciune și discernământ, care întregesc viața noastră, adică o fac cumpătată, înfrânată. Cine o vede o prețuiește. Lacrimile țâșnesc din această viață a noastră și, mai ales, de la Duhul Sfânt. Când reușim curățirea prin aceste două virtuți, cugetarea feciorelnică și lacrimile, atunci suntem înălțați duhovnicește de la pământ, ne înălțăm la fel ca Ilie. El, în timp ce mergea pe pământ, a fost înălțat cu carul său la Cer. Nu a murit, ci se ascunde undeva.

În acest cap, Cuviosul Teognost vrea să ne spună: Noi să ne facem lucrarea noastră, iar Dumnezeu Și-o va face pe a Lui. Lucrarea noastră este să dobândim curăția vieții noastre prin cugetare feciorelnică, înțelepciune și lacrimi. Lacrimile arată pacea și reușita noastră, smerenia noastră și căutarea lui Dumnezeu. Ele mai arată că Duhul Sfânt este înlăuntrul nostru, pentru că Duhul Sfânt este Cel care dă lacrimile, precum și suspinurile cele negrăite (*cf.* Rom. 8, 26). Iar atunci ne înălțăm și noi în mod inteligibil de la pământ, ca Ilie și Avacum. Acest Avacum nu este prorocul și alcătuitorul celei de-a patra cântări biblice pe care o cântăm în fiecare săptămână. Este un alt Avacum, care are legătură cu Daniel. Dregătorii Babilonului l-au silit pe împărat să-l arunce pe Daniel în groapa cu lei, pentru că a dărâmat statuia lui Bel, la care se închinau ca la un zeu.

Babilonienii dădeau în fiecare zi leilor câte doi oameni și două oi. În acea zi însă, nu le-au dat nici oameni, nici oi, așa încât leii să fie înfomețați și să-l devoreze pe

Daniel. El a rămas șapte zile în groapa cu lei. Cum ar fi putut supraviețui fără mâncare? Atunci Dumnezeu vine în Iudeea și îi spune lui Avacum să-i ducă mâncare lui Daniel. În cea de-a șaptea zi, a venit împăratul și, când a văzut că Daniel încă trăiește, l-a scos afară și a dat slavă Dumnezeului evreilor (*cf. Bel și balaurul*, 22 ș.u.).

Vedeți cum au loc în viața noastră zilnică minunile și descoperirile, vedeniile și cercetările lui Dumnezeu? Nu se petrec atunci când tânjim noi după ele, ci când ne facem lucrarea noastră de zi cu zi: în vremea slujirii – slujirea; în vremea privegherii – privegherea; în vremea slujbei din biserică – slujba. Când caut pe cineva pentru spovedanie sau pentru o convorbire duhovnicească, dacă este vremea ascultărilor, îl voi căuta la slujirea lui, dacă este ora de slujbă la biserică, îl voi căuta la biserică; dacă este răstimpul de retragere în chilii, îl voi căuta la chilie. Dacă nu este acolo, nu-l voi chema. Vreau să fie la locul lui. Așa face și Dumnezeu!

Ce a făcut în acel moment Avacum, care a devenit instrumentul Dumnezeirii? Avacum a pregătit mâncarea, a tăiat pâinea, ca să le ducă la muncitorii care secerau în țarina sa. Asta era munca lui zilnică. În acel moment l-a cercetat Dumnezeu și i-a spus: „Ascultă, Avacum! Mâncarea aceasta să n-o duci la muncitori, ci s-o duci la Daniel, în groapa în care se află!“ Iar el a răspuns: „Nu știu unde este Daniel, nici unde este groapa.“ Ce om simplu era Avacum! De câtă simplitate a inimii este nevoie pentru ca Dumnezeu să Se poată purta cu noi tihnit! Atunci Dumnezeu, în loc să stea de vorbă cu Avacum, a trimis un înger al Domnului, l-a înșfăcat de păr, de creștet, cum

zice textul, l-a ridicat și, cu ajutorul unui vânt puternic, l-a dus în groapa cu lei. Avacum avea în mâini mâncarea pregătită pentru secerători. Când s-a trezit acolo, a înțeles ce s-a petrecut și a strigat: „Daniel, Daniel, vino să mănânci! Ți-am adus mâncare.“ Atunci Daniel a spus: „Dumnezeul meu, Ți-ai adus îndată aminte de mine!“ Era prima zi în care se găsea aruncat în groapa cu lei.

Prin urmare, așa cum au fost înălțați Ilie și Avacum *de la pământ*, tot așa va fi înălțat și duhul nostru când ne vom curăți prin cugetare feciorelnică și lacrimi. Această înălțare a duhului nostru este începutul, preînchipuirea unei alte răpiri. Ea preînchipuie *răpirea viitoare în nori*, la care se referă Sfântul Apostol Pavel în *Epistola sa către Tesaloniceni*, unde spune că în acea zi de pe urmă, pe de o parte, cei morți vor învia și vor primi înapoi trupurile lor, iar pe de altă parte, trupurile celor vii se vor schimba, vor deveni duhovnicești și vor fi înălțate la Cer (*cf.* 1 Tes. 4, 16-17).

Toate înălțările duhovnicești ale minții și ale inimii noastre, toate întâmplările duhovnicești nu sunt nimic altceva decât un preludiu al acelei zile. Vedeți că până și lucrurile pe care le considerăm foarte mari nu sunt nimic, ci niște simple preludii, preînchipuiri și amintiri ale celor ce se vor petrece în ziua aceea! Toate se îndreaptă către ziua aceea! De aceea trebuie ca și noi să cugetăm întotdeauna eshatologic, prin prisma veșniciei. Orice lucru fac astăzi, trebuie să-l judec prin prisma zilei aceleia în care voi fi răpit și mă voi afla înaintea lui Dumnezeu!

Dacă dorești să te învrednicești de vederea dumnezeiască și de arătări în cugetare, îmbrățișează, mai întâi,

viața pașnică și isihastă! Și, stăruind, cunoaște-te pe tine însuși și pe Dumnezeu! [7]

Noi vrem să fim oameni duhovnicești, să fim mari, să ne cerceteze Dumnezeu și să ne dea de îndată ceea ce-L cerem. Dar felul în care gândim este inacceptabil. Dacă vrei, zice Cuviosul, *să te învrednicești de vederea dumnezeiască și de arătări în cugetare*, adică dacă vrei să-L vezi în mod inteligibil pe Dumnezeu, atunci ceea ce trebuie să faci este să trăiești așa cum vrea Dumnezeu, să îmbrățișezi *viața pașnică și isihastă*, adică să urmezi viața monahală. Dacă ai dor după Dumnezeu, du-te la mănăstire ca să te faci monah! Și atunci să le urmărești nu pe cele mari, ci pacea și isihia, adică pacea inimii tale! Înlăuntrul tău să nu se miște nimic și să nu te clatine, nimic să nu te ațâțe și să nu te întristeze, să nu te revolți și să nu te întristezi pentru nimic, nici să nu te frământîți! Viața ta să se depe- ne în isihie! Expresia *îmbrățișează viața* nu înseamnă ca tu să trăiești în isihie și pace, iar Eu îți voi da harismele. Nu are acest sens, ci că tu trebuie să îți afierosești întreaga ta viață păcii și isihiei. Aceasta va fi lucrul care te atrage, pe aceasta o vei urmări, și atunci vei reuși să te cunoști pe tine însuși și pe Dumnezeu.

Pentru că, dacă se împlinește aceasta, nimic nu te mai împiedică să-L vezi cu mintea, într-o stare curată și netulburată de nicio patimă, ca într-o adiere ușoară (cf. 3 Împ. 19, 12), pe Cel nevăzut de nimeni.

Pentru că dacă se împlinește aceasta. Dacă, într-adevăr, ai ales acest drum al isihiei pentru tot restul vieții tale și dacă ai făurit înlăuntrul tău o stare de curăție, atunci nu e deloc greu să-L vezi pe Dumnezeu cel nevăzut. Aceasta se poate întâmpla în mod minunat, când va veni clipa potrivită. Ea ține de Dumnezeu, nu este reușita ta. Nu tu le vei spune ochilor tăi: „Priviți-L pe Dumnezeu!“ Când va fi nevoie, Dumnezeu va face aceasta, ajunge să fi dobândit starea de curăție.

Stare curată înseamnă ca înlăuntrul tău să nu mai pătrundă vreo duhoare, vreo întinăciune a păcatului, a vreunei acțiuni păcătoase, și ca viața ta să fie liniștită. Oamenii să nu-și dea seama de prezența ta, să nu-ți audă glasul, văicărelile, cântelile, mâniile, problemele și îngrijorările tale. Omul liniștit și pașnic nu se înfațișează nicăieri, Îl trăiește pe Dumnezeul lui. Prin urmare, când ajungi în această stare, Îl vei vedea *cu mintea pe Cel nevăzut de nimeni*, așa cum L-a văzut prorocul Ilie, sub forma unei adieri de vânt. Adică Îl vei vedea în chip umbros, ca „în ghicitură“ (1 Cor. 13, 12), pentru că pe Cel curat Îl vei vedea în mod limpede în acca zi strălucită a Parusiei.

Dar să știi că până și cea mai mare arătare dumnezeiască pe care o poți avea aici, pe pământ, este ca o copie față de realitatea prezenței lui Dumnezeu sau ca un soare pictat de un copilăș. Ce legătură are acest soare cu adevăratul soare? Chiar și marile revelații teologice sunt nimic față de acea măreție! Dar câți oameni foarte naivi așteaptă câte o astfel de desfătare duhovnicească, fără să se gândească la acea zi măreață! Pentru că toate, întreaga istorie și iconomie dumnezeiască, se îndreaptă spre acea zi.

Ca într-o adiere ușoară. Prin această expresie, Cuviosul Teognost face aluzie la arătarea dumnezeiască pe care a avut-o prorocul Ilie. După ce Ilie i-a omorât pe prorocii lui Baal, Izabela a trimis mesageri care l-au înștiințat că ea îl va omorî. Prorocul Ilie s-a înspăimântat de această veste și a plecat în pustie (cf. 3 Împ. 18, 16 ș.u.). Acest mare bărbat, cu care Dumnezeu a făcut o asemenea minune, s-a speriat de Izabela! Omul, chiar și în fața celor mai mari minuni, rămâne mic. Și Ilie a rămas mic, neputincios, s-a speriat de Izabela și a plecat. Atunci, Dumnezeu a venit la el și i-a zis: „De ce stai aici, în pustie? Eu îți voi da putere ca să Mă vezi. Vei vedea o vedenie uimitoare, apoi o a doua și, în continuare, o a treia vedenie. În niciuna dintre acestea nu vei fi Eu. Voi fi în cea de-a patra, în adierea ușoară.“ Și, după cum a fost înștiințat, la început a avut loc o furtună mare, „o vijelie năprasnică“, un vânt puternic care a despicat munții și a sfărâmat stâncile (cf. 3 Împ. 19, 11). Dumnezeu i-a spus să iasă din peștera lui ca să vadă această vedenie înfricoșătoare.

Înainte ca Ilie să pornească spre Sinai, Dumnezeu i-a dat să mănânce de două ori, ca să prindă putere, pentru că, atunci când trupul este slăbit mai mult decât trebuie, omul își pierde, pe de o parte, puterile sale de gândire, iar pe de altă parte, nu poate să facă o asceză duhovnicească. De aceea nu sunt de acord cu voi când îmi cereți să postiți în fiecare zi sau să nu dormiți. De obicei, astfel de lucruri cer oamenii ratați și egoiști. Echilibrul, cugetarea feciorelnică, despre care Cuviosul Teognost a vorbit mai înainte, au importanță, așa încât trupul nostru să nu fie epuizat, ci să fie în stare să ducă lupte duhovnicești.

Așadar, a venit furtuna, apoi a urmat un cutremur care a zdruncinat lumea. Dumnezeu nu era nici acolo. Apoi a căzut un foc înfricoșător. Nici acolo nu era Dumnezeu. În continuare, s-a auzit „un glas de adiere subțire, adică un șuierat, un sunet care era imitarea glasului inteligibil al lui Dumnezeu, o reprezentare a comuniunii lui Dumnezeu cu omul. În acest glas ca o adiere era Dumnezeu. Adică Dumnezeu Se înfățișează în icoană, ceea ce înseamnă că totul, până și cea mai mare vedenie extatică, este, în realitate, un simplu simbol. Vedem că Cuviosul Teognost repetă aceleași înțelesuri ca să țină atenția noastră fixată asupra Parusiei.

[Să-L vezi cu mintea pe Cel nevăzut de nimeni] *binevestindu-ți mântuire prin cunoștința Sa mai bine întipărită* [în minte].

Aici, Cuviosul Teognost își continuă ideea și spune: Când Îl vezi pe Cel nevăzut de toți, ca Ilie, Îl vei vedea aducându-ți vestea veselă a mântuirii tale. Așa cum Arhanghelul s-a înfățișat Fecioarei și i-a binevestit că Îl va naște pe Hristos, tot așa și Dumnezeu îți va vesti mântuirea ta printr-o cunoștință mai limpede. Dar să nu ți se pară că aceasta este un lucrul mare! În acest fel Dumnezeu, pur și simplu, te încredințează, îți dă o cheazășie a faptului că te-a ales, că ți-a primit lupta, viața, viețuirea și că îți va dărui mântuirea. Și pentru că toate au o legătură cu acea mare zi de pe urmă, Cuviosul continuă în al optulea capitol:

După cum când se arată fulgerul, se așteaptă de îndată și tunetul, tot așa, acolo unde a luminat milostivirea dumnezeiască, se liniștește și furtuna patimilor. Iar unde se întâmplă aceasta, îi vine, totodată, celui ce a dobândit-o și arvuna fericirii de acolo. [8]

Când vezi fulgerul, zice, te aștepți să și tune de îndată. Cu cât este mai departe fulgerul, cu atât mai multe secunde trec până să se audă tunetul. Prin urmare, așa cum după fulger vine întotdeauna tunetul, tot așa și când îți va străluci milostivirea dumnezeiască și vei avea în inima ta dulceață și pace, când vei găsi nepătimirea, starea fără gânduri a minții, atunci să fii sigur că și furtuna patimilor s-a terminat. Până aici a fost lupta ta cu patimile. Acum, te-a cercetat deja mila dumnezeiască, milostivirea dumnezeiască. A coborât Dumnezeu și te-a îmbrățișat.

De ce numește *milostivire* bunătatea, îndelunga-răbdare și mila lui Dumnezeu? Pentru că prin viețuirea noastră atragem milostivirea. Iar viețuirea noastră sunt lacrimile, cugetarea feciorelnică, iubirea noastră, smerenia noastră, cuvintele noastre, felul în care Îi arătăm lui Dumnezeu pocăința noastră. Este jertfa inimii noastre înaintea lui Dumnezeu. Toate acestea le facem ca să-I arătăm lui Dumnezeu pocăința noastră și pentru ca Dumnezeu să ne descopere că a primit-o. Milostivirea este răspunsul lui Dumnezeu la jertfa noastră, la darul vieții noastre. Noi ne aducem darul, înălțăm jertfa noastră, propria noastră inimă, așa cum a fost înălțat carul lui Ilie și cum a fost înălțat Avacum și dus în Babilon.

Prin aceste suișuri ale inimii noastre izbutim să ajungem la milostivirea dumnezeiască și, atunci, vedem că *se liniștește și furtuna patimilor*. Această liniște a inimii și a minții, a cugetului și a imaginației, această lipsă a patimilor este marea vizită pe care ne-o face Dumnezeu. Dar când găsim înlăuntrul nostru semnele patimii, când vedem că ceva se mișcă în noi sau că ne emoționează, aceasta înseamnă că încă nu L-am dobândit pe Dumnezeu. Se poate să ne împărtășim, să ne rugăm, dar fără niciun rezultat. Iar aceasta se întâmplă pentru că jertfa noastră nu este cea pe care o vrea Dumnezeu.

În Vechiul Legământ citim că și Abel, și Cain au adus daruri, dar Dumnezeu a primit numai darurile lui Abel (*cf. Fc. 4, 4-5*). Darul nostru nu este încă bine primit de Dumnezeu. Cu toate acestea, Dumnezeu l-a iubit și pe Cain și, când încă nu săvârșise crima, l-a cercetat și l-a mângâiat și, apoi, i-a pus un semn ca să nu fie omorât (*cf. Fc. 4, 7, 15*).

Dumnezeu nu lipsește din viața noastră. Dumnezeu ne iubește și când ne aflăm în mocirlă, și în mijlocul patimilor noastre. De fapt, noi vrem patimile, și de aceea Dumnezeu nu ni le ia. Când nu le mai vrem, Dumnezeu ni le ia, dar vrea să Îi dăm propria noastră milostivire. Adică să-I arătăm că urâm păcatul și să-I dovedim aceasta cu întreaga noastră viață. Se poate să intrăm într-un mormânt, să ne suim într-un pom, să ne afundăm într-o peșteră... Pe toate le putem face, dar lucrul pe care ni-l cere Dumnezeu îl facem? Dacă îl facem, de îndată va străluci pacea, vine rezultatul, cercetarea lui Dumnezeu, *dumnezeiasca milostivire*. Adică

premerge propria noastră milostivire, propria noastră jertfă, și urmează *dumnezeiasca milostivire*, care înseamnă că Dumnezeu a primit jertfa noastră. Prin urmare, *dumnezeiasca milostivire* este mila, îndelunga-răbdare a lui Dumnezeu, faptul că Dumnezeu m-a primit.

Iar unde se întâmplă aceasta, îi vine, totodată, celui ce a dobândit-o și arvuna fericirii de acolo. Când văd că viața mi s-a schimbat și că am ajuns nepătimaș și curat, atunci înțeleg că am ajuns un sălaș statornic, o biserică permanentă a Dumnezeirii (cf. 2 Cor. 6, 16), că L-am făcut pe Dumnezeu proprietatea mea. Atunci începe *arvuna*: pregustările fericirii cerești. Adică slava, cinstea, strălucirea și fericirea pe care le vom gusta în cealaltă viață începem să le simțim și să le trăim din viața aceasta. Aceasta se realizează prin curăție. Până să vină această curăție, eram ca viermii, care se târăsc încoace și încolo și rămân numai pe pământ.

Dar mila dumnezeiască sau nădejdea nepătimirii nu se află în sufletul care iubeste lumea mai mult decât pe Ziditor și are patimă față de cele văzute și e stăpânit cu totul de plăcerile și de desfătările trupești.

Dar nu există milostivire dumnezeiască, nici nădejdea nepătimirii și, chiar dacă mi-aș vărsa sângele, nu poate fi vorba să dobândesc nepătimirea dacă, în primul rând, le iubesc pe cele lumești, adică curiozitățile, cinstirile, mărunțișurile, dacă, de asemenea, astăzi sunt bucuros și mâine mă enervez, dacă astăzi Îi spun „da” lui Dumnezeu, iar mâine mă împotrivesc; în al doilea rând, dacă *am*

patimă față de cele văzute, iar în al treilea rând, dacă sunt legat în întregime de desfătărilor pământești.

Cele văzute sunt viața noastră de zi cu zi, iar împătımirea este ținutirea inimii de cele văzute și iubirea ei pentru ele. De exemplu, îmi place să fac câte o plimbare sau să fac gimnastică și să mă simt mai bine. Orice strădanie de acest fel arată că încă suntem trupești. „Oare nu sunteți încă trupești?“ (1 Cor. 3, 3), i-a întrebat Apostolul Pavel pe corinteni, când se sfădeau între ei sau aveau neînțelegeri.

Verbul „e stăpânit“, din expresia *e stăpânit cu totul*, înseamnă „țin cu putere“. De exemplu, vreau plăcerea, vreau să mă cinstești, să-mi recunoști meritele, vreau să mă întreb și să mă bagi în seamă. Dar când suntem legați de cele pământești, nu avem nicio nădejde că vom atrage mila dumnezeiască și că vom dobândi nepătımirea.

Nu căuta cu mintea ce este Dumnezeirea și unde este, pentru că este mai presus de ființă și necuprinsă de loc, ca fiind mai presus de toate. [9]

Trecând la acest cap, Cuviosul Teognost teologhisește din nou. *Dumnezeirea* este Dumnezeu. Să nu cauți, zice, să afli cu mintea ta unde este Dumnezeu și ce este. Dumnezeu este mai presus de ființă, deasupra oricărei esențe și niciun loc nu poate să-L încapă. Nimeni nu-L poate duce în spate pe Dumnezeu. Verbul ἀνέχομαι înseamnă „mă aplec și te iau în spate“, „te țin în spinare“.

Prin urmare, toate lumile, pământești și cerești, nu pot să-L țină în spinare pe Dumnezeu. Dumnezeu nu încapă nicăieri, nu poate fi încăput de nimeni² și este mai mareț decât își poate imagina cineva, este mai presus de toate.

Oglindește-L în tine, pe cât e cu putință, numai pe Dumnezeu-Cuvântul cel circumscris, Care răspândește lumină din firea dumnezeiască și subînțelege-L într-un loc pe Cel ce e pretutindeni, datorită necircumscrierii Dumnezeirii.

Aici, Cuviosul continuă cu înțelesuri teologice frumoase, foarte simple, pe care le potrivește cu propria noastră viață, ca și cum ne-ar spune: „Lasă nemărginirea lui Dumnezeu! Nu poți să-L cuprinzi cu mintea ta, unde, cum și ce este El! Tu însă *oglindește!* Verbul ἐν-οπρὶζομαι înseamnă „văd înlăuntrul meu“, „privesc duhovnicește“, înțeleg, Îl simt în mod profund *pe Dumnezeu-Cuvântul cel circumscris*, pe Fiul lui Dumnezeu, pe Hristos. Pentru că Dumnezeu este mai presus de ființă, *necuprins de loc*, nu Îl putem înțelege. Pe Hristos însă Îl înțelegem, pentru că a devenit *circumscris*.

Adjectivul ἐμπερίγραπτος, *circumscris*, provine din prepoziția ἐν, „în“, și verbul περιγράφω, „scriu împrejur“. De exemplu, trasez un cerc și pun înăuntrul lui ceasul. Acum și Hristos este circumscris, adică Se află într-un loc concret, este limitat fizic, este ceva pe care îl pot înțelege. Care sunt limitele între care este circumscris

² Utrenia Nașterii Domnului, catisma de după Polieleu.

Hristos? Este firea Lui omenească. Hristos este pruncul născut de Fecioara Maria, este Dumnezeu-omul. Știm unde S-a născut, cum S-a născut, știm că a fost prigonit, că voiau să-L omoare, că a fost răstignit, că a înviat, că S-a înălțat la cer... Avem o vedere și o simțire duhovnicească a întregii vieți a lui Hristos.

Pe Cel care a fost cuprins în limitele firii noastre omenești, spune Cuviosul Teognost, doar pe El să-L vezi duhovnicește, strălucind raze din firea Lui dumnezeiască. Adică firea omenească Îl face pe Hristos să vină la măsurile noastre și să putem să-L înțelegem, iar firea nevăzută, firea dumnezeiască, Îl face să răspândească lumină și să dea viață universului.

Prin urmare, Hristos Se află într-un anumit loc concret. Acolo trebuie să-L simțim, să-L trăim, să-L căutăm, să-L găsim. Care este acest loc? Este trupul Lui, este firea Lui omenească pe care a luat-o, este Hristos în El Însuși, Dumnezeirea în Ea Însăși; este Biserica lui Hristos, este inima mea, este Împărăția cerurilor, este tot locul unde se află harul. Așadar, pe Cel care este pretutindeni prezent tu să-L subînțelegi într-un loc, zice Cuviosul Teognost.

Verbul „a subînțelege“ înseamnă: în spatele lucrurilor, în spatele norului, în spatele trupului pe care l-a purtat Hristos, în spatele inimii mele, în spatele negurii de pe Sinai, în spatele curățirii pe care am conștientizat-o astăzi, în spatele lacrimilor pe care le-am avut, în spatele rugăciunii mele, care a fost obositoare în fiecare zi, iar astăzi a devenit foarte dulce, în spatele pocăinței autentice pe care am arătat-o astăzi, să Îl subînțeleg pe

Dumnezeu. Este uimitor felul în care Cuviosul Teognost Îl aduce în viața noastră pe Hristos!

Dacă iubești cunoștința adevărată și încredințarea neîndoielnică a mântuirii, mai întâi filozofează! [10]

Cunoștința adevărată nu sunt cunoștințele omenești, ci cunoștința exclusivă a lui Dumnezeu. Dar care este *încredințarea neîndoielnică a mântuirii* noastre? Adeseori oamenii ne întrebă: „Ți-ai dobândit mântuirea? Ești sigur că, dacă vei pleca astăzi din această viață, vei merge în Cer? Nu cumva ai vreo temere sau vreo îndoială?” Această încredințare a mântuirii noastre ne este necesară mult mai mult decât cunoștința dumnezeiască. De exemplu, mergi pe drum, dai peste un pârâiaș peste care trebuie să pășești. Dacă nu ești sigur că vei ajunge pe celălalt mal, vei cădea în apă. Ceva asemănător vei păți și când nu cauți încredințarea mântuirii tale.

Dacă însă dorești într-adevăr să dobândești siguranța mântuirii tale și cunoștința adevărată, *mai întâi filozofează!* Verbul „a filozofa” înseamnă „iubesc înțelepciunea”. Potrivit învățăturii Sfintei Scripturi (*cf.* Ieș. 28, 3; Ef. 1, 17), înțelepciunea este harisma dumnezeiască prin care omul poate să-L înțeleagă pe Dumnezeu și să-L cunoască, să-L caute și să se apropie de El, iar în viața lui de zi cu zi să poată concretiza cu discernământ și judecată dreaptă această căutare și cunoștință a lui Dumnezeu, prin mijlocirea căii faptei, adică prin virtuți. Prin

urmare, înțelepciunea este putința omului, experiența și obișnuința lui să trăiască cu Dumnezeu, punând în lucrare virtuțile în viața sa practică de zi cu zi.

Filozofează înseamnă: aranjează-ți viața așa încât să-L faci pe Dumnezeu să fie al tău, iar în curgerea vremii de zi cu zi să-ți faci tihnită viața în Dumnezeu. Smerenia, iertarea, iubirea și toate celelalte virtuți să zburde! De exemplu, când va trebui să arăți iubire față de un om împovărat, să nu suspini la gândul că iarăși va începe să strige sau să înjure! Dacă suspini înseamnă că nu ai iubire. Să dobândim în viața noastră zilnică experiența și tihna, pentru ca legătura noastră cu Dumnezeu și cu oamenii să fie vie, adică să avem deplina cunoștință a lui Dumnezeu, a vieții și a celor create, pentru a o trăi. Prin urmare, înțelepciunea este o strădanie a omului pe care o încununează Dumnezeu, este o luptă.

[Filozofează] să rupi legăturile pătimase ale sufletului față de trup și, golit de împătımirea după cele materiale, coboară în adâncul smereniei și vei găsi mărgăritarul cel de mult preț (cf. Mt. 13, 46) al mântuirii tale, ascuns ca într-o cochilie în cunoștința dumnezeiască și făcându-te să guști de mai înainte strălucirea Împărăției lui Dumnezeu.

Luptă-te, având înțelepciunea lui Dumnezeu, ca să rupi orice legătură care te leagă de firea omenească, de trup! Trebuie să frângi orice te ține rob înlăuntrul tău, iar după ce ai alungat iubirea față de cele materiale, să cobori în adâncurile smereniei, să te pui pe tine însuși mai prejos decât toți! Noi, când alții ne smeresc, când ne fac să

simțim că suntem un nimic, ne strâmtorăm, ne chinuim, ca fiul risipitor „într-o țară îndepărtată“ (Lc. 15, 13), în timp ce trebuie să ne bucurăm, să prăznuim.

Așadar, când ne golim și coborâm în abisul smereniei, atunci vom găsi mărgăritarul cel de mult preț al mântuirii noastre. Cuviosul Teognost numește acum „mărgăritar de mult preț“ încredințarea și arvuna mântuirii noastre. Dar unde este acest mărgăritar de mult preț? Acesta, zice, este ascuns undeva. Așa cum melcul se ascunde în cochilie, tot așa și mărgăritarul cel de mult preț al mântuirii noastre se ascunde în cunoștința dumnezeiască.

După ce am descoperit acest mărgăritar – pe Hristos care umblă înlăuntru nostru –, atunci ne încredințăm că ne „logodește“, adică ne dă pregustarea strălucirii Împărăției lui Dumnezeu. Cuviosul Teognost folosește gerunziul³ „logodindu-ți“, pentru că „Împărăția cerurilor este înlăuntru nostru“ (Lc. 17, 21), înlăuntru nostru avem desfătarea Împărăției, desfătarea de Hristos. Dar această desfătare este o logodnă, este pregustarea acelei adevărate străluciri, mari și foarte luminoase a slavei, cinstei, plăcerii și adâncii noastre familiarități cu Dumnezeu cel sfânt și cu Dumnezeirea, în acea zi care va fi neînserată și veșnică. Tot ce facem, asceza noastră, rugăciunea noastră, curăția noastră, necurăția noastră, înțelepciunea, cunoștința lui Dumnezeu, pe toate le adună Cuviosul Teognost în acea măreață zi.

³ În grecește, este un participiu prezent: προμνηστευόμενον. (n.tr.)

Cel ce a dobândit supunerea duhovnicească și și-a supus trupul duhului, nu mai are trebuință de supunere omenească. Pentru că acesta se supune cuvântului și legii lui Dumnezeu ca un supus recunoscător. [11]

Uneori ne întrebăm: „Avem cu toții nevoie de un Stareț și să fim supuși? N-o să trăim niciodată și noi măcar «o clipă de libertate»?“ Desigur, supunerea față de Stareț este iubire, este desfătare, este săltare dumnezeiască și omenească în inima noastră. Este ca săltarea fătului în pântecele mamei!

Dar oare există vreun om care să nu aibă nevoie de supunere omenească? Da, cel care s-a supus pe sine însuși lui Dumnezeu cel inteligibil, lui Dumnezeu, pe Care Îl percepe duhovnicește cu mintea și pe Care Îl cunoaște, pe Care Îl înțelege și pe Care Îl deține. Aceasta a izbutit-o prin supunerea trupului față de duh, adică prin a nu se mișca nimic trupesc înlăuntrul său, ci să trăiască înlăuntrul său Duhul, adică el însuși să trăiască în Duhul Sfânt. Dar astfel de oameni sunt rari! Așadar, când faci ascultare cu recunoștință față de cuvântul și legea lui Dumnezeu, cu deplină încredințare și siguranță, atunci nu ai nevoie de supunere omenească. Când legile nu te obolesc, când nu te răzvrățești din pricina lucrurilor de zi cu zi ale vieții, ci viața ta decurge liniștit, adică este supusă cuvântului și legii lui Dumnezeu, când toate curg firesc, duhovnicește, și nu întâmpini nicio temere și primejdie că vei greși sau păcătui, atunci nu ai nevoie de Stareț.

Dar noi, întru care se află lupta și războiul trupului împotriva sufletului, trebuie să ne supunem și să avem un conducător de oaste și un cârmaci care să ne cârmuiască cu știință și să ne înarmeze foarte bine, ca nu cumva să fim biruiți de vrăjmașii inteligibili și să fim înghițiți de patimi din cauza lipsei de experiență.

Dar când încă avem o luptă și un război, când încă ne luptăm ca să alungăm gândurile, ca să ne rugăm, ca să fim smeriți, ca să spunem adevărul, ca să ajungem martiri, ca să ne ducem boala, când legea trupului se împotrivește legii duhului, atunci singura soluție este *să avem un conducător de oaste și un cârmaci care să ne cârmuiască cu știință și să ne înarmeze foarte bine.*

În astfel de situații e nevoie de Stareț, de cârmaci, ca să ne ocârmuiască. Nu ne pot cârmui gândurile noastre și propria minte, ci cuvântul lui, care se poate să fie și ciudat, și anapoda. De obicei, viața noastră de zi cu zi ni se pare grea și de nesuportat. Aceasta se întâmplă când, orice ne-ar spune Dumnezeu sau Starețul, fie simțim un mic dezacord lăuntric, fie nu îl înțelegem, fie ne vine greu. În aceste cazuri, Starețul, cinstind libertatea ta, de obicei dă înapoi cu meșteșug și te pune pe tine să mergi primul, pentru că nimeni nu merge undeva fără voia sa. Este ceea ce se spune uneori: „Starețul face ascultare?”.

De obicei, sufletele trăiesc astfel, și de aceea nu au nepătimirea, nu au înștiințarea, siguranța, arvuna – în cochilia cunoștinței dumnezeiești – a măreției acelei zile și a slavei lui Dumnezeu. Dar tu să iei aminte, așa încât Starețul să te cârmuiască *cu știință*, cu știința pe care o

are, cu propria sa cunoștință și gândire, cu propria lui judecată, și să te *înarmeze foarte bine*, să-ți dea armele cu care poți să lupți prin Duhul împotriva trupului.

Așadar, dacă înlăuntrul tău există chiar și cea mai mică luptă sau război, ai nevoie în mod sigur de Stareț, ai nevoie să te abandonezi pe tine însuși în mâinile Starețului. Nu poți să spui: „Facă-se voia lui Dumnezeu!“ sau „Dacă vrea Dumnezeu...“, nici nu poți să te întrebi dacă voia lui Dumnezeu coincide cu voia Starețului. Toate acestea arată că nu ai o legătură personală cu Starețul. Voia lui Dumnezeu pentru noi este voia Starețului, chiar dacă aceasta este sucită și anapoda. Ajunge să nu fie voia noastră proprie! Apelăm, chipurile, la voia lui Dumnezeu când nu vrem să ne ducem crucea sau când vrem să ne înălțăm sinele.

În această stare, dacă nu avem Stareț, războiul duhovnicesc al minții ne va devora, ne va arde, vrăjmașul ne va da foc și ne va transforma în cenușă. Patimile noastre, care sunt nenumărate, ne vor îneca în adâncul mării. Așadar, Cuviosul vrea să spună că toți avem nevoie de Stareț, că nu ne putem conduce singuri pe noi înșine.

Desigur că atunci când Starețul dă înapoi în fața voci noastre, noi nu câștigăm nimic, ci doar pierdem. Câștigăm doar voia noastră proprie, un răgaz, odihna noastră, dar toate acestea sunt dezastrul nostru. Starețul însă nu poate să facă nimic altceva, pentru că tot așa a făcut și Hristos, așa face și Biserica. Dumnezeu îl urmărește pe fiul său oriunde ar merge. Ce a spus astăzi pericopa Evangheliei? Cărturarii și fariseii s-au împotrivit uceni-

cilor lui Hristos, pentru că Învățătorul lor se întovărășea mereu cu vameșii, cu păcătoșii și cu desfrânatele. Nu au avut curajul să-I spună aceasta lui Hristos și au spus-o apostolilor. Atunci Însuși Domnul a luat cuvântul și le-a spus că nu cei sănătoși au nevoie de doctori, ci cei bolnavi (cf. Mc. 2, 16-17). Se vede că Domnul îi urmărea pe vameși și pe desfrânate; urmărește și păcatul, și furtul, și desfrânarea, și voia proprie; coboară în iadul omului, ca să intre lumina Lui și pentru ca iadul să devină lumină. De aceea nici Starețul nu poate să facă altfel!

De cele mai multe ori, Starețul își privește fiul în ochi, să vadă ce vrea, ce este dispus să facă, încotro înclină inima lui. El cântărește lucrul acesta și îi spune fiului său ceea ce vrea acela și lasă rezultatul în seama lui Dumnezeu. Îi spune, desigur, cu discernământ, și ceea ce vrea Dumnezeu, dar acela cum să priceapă? Așa suntem noi, oamenii, șchiopătăm „cu amândouă picioarele“ (cf. 3 Împ. 18, 21), toate puterile noastre sunt șchioape. Iar Dumnezeu îl așteaptă pe unul, îl așteaptă pe celălalt, îl ia pe un al treilea, într-un moment în care are un dor dumnezeiesc, iar apoi îngerii și demonii luptă pentru sufletul lui: unii spun că s-a pocăit, ceilalți că a făcut cutare și cutare păcat, că a avut cutare voinți proprii și cutare pofte. Așadar, pentru că șchiopătăm cu totul, nu avem îndrăzneală, nu avem pace, nu avem nepătimire. Simțim o lipsă permanentă în viața noastră, iar aceasta se datorează faptului că egoul este atât de puternic în inima noastră.

Când nu mai ești supărat de nicio patimă și dorul dumnezeiesc sporește în inima ta, și când, socotind moartea ca

un somn, nu te mai temi de ea, ci mai degrabă dorești dezlegarea, atunci și ai dobândit precum trebuie arvuna mântuirii, și porți înlăuntru Împărăția cerurilor (cf. Lc. 17, 21), bucurându-te cu bucurie negrăită. [12]

Când, zice, nu ești tulburat de nicio patimă în min-te, în cuget, în inimă, în trup și în suflet, și când dorul dumnezeiesc sporește în inima ta, și când nu te mai temi de moarte, ci o socotești ca un somn ușor care dă viață omului, și când pe cât de ușor și cu bucurie adormi, pe atât de ușor și cu bucurie înfrunți moartea, și nu numai că accepți cu ușurință și cu bucurie să mori, ci îți și dorești dezlegarea, atunci și ai câștigat adevărata arvună a mântuirii, și porți înlăuntru tău Împărăția cerurilor, având o bucurie negrăită.

Faptul că Îl dorești, că Îl iubești și că Îl aștepți pe Dumnezeu înseamnă că dorești, că iubești și că aștepți moartea, că inima ta tânjește după ea, că știi că ea este întâlnirea ta cu Hristosul tău, sărutul pe care I-l vei da. Atunci, și când vei umbla, și când vei șede, și când vei dormi, și când te vei trezi, și oriunde vei merge, porți înlăuntru tău nu numai pe Hristos, ci și pe toți îngerii, pe toți sfinții, întreaga Sfântă Treime!

Bine-ar fi să ne învrednicească Dumnezeu să purtăm înlăuntru nostru *Împărăția cerurilor, bucurându-ne cu bucurie negrăită!*

3

Pentru că noi toți, bărbați și femei, independent de preoția liturgică, suntem slujitori și preoți ai Dumnezeului celui Preaînalt, vom continua cu câteva dintre capetele Cuviosului Teognost care se referă la preoție. Înainte să începem, ca introducere la tema noastră¹, mă voi referi la două fragmente din slujbele ultimelor zile. Primul, *Slava* de la Laude, se referă la iubitul nostru sfânt Pavel al Constantinopolului.

Adresându-se Sfântului, imnograful spune: „Pleca-tu-te-ai întru adâncurile Duhului, viețuind netrupește, și de acolo ai scos bogăția cunoștinței dumnezeiești, izvorând oamenilor ortodoxia.“ Așa cum minerii sapă în

¹Tâlcuindu-l pe Cuviosul Teognost din octombrie 1987 până în februarie 1988, Gheronda se referă adesea la sfinții zilei, la sărbătorile dintre Nașterea Domnului și Teofanie și la Postul Mare. Trăia cu adevărat timpul liturgic, iar această trăire voia să o transmită și fiilor lui duhovnicești.

adâncul pământului ca să scoată aur, argint sau orice alt metal prețios, tot așa poți și tu să te pleci în adâncurile Duhului prin viețuirea ta netrupească și de acolo să scoți cunoștința dumnezeiască. Adică această cunoștință nu ai scos-o numai din Sfânta Scriptură, din scrierile Părinților Bisericii și, în general, din învățătura Bisericii, ci te-ai aplecat și tu însuși și ai scos pricini și elemente de cunoaștere și i-ai învățat pe alții ortodoxia.

Tot în aceste zile ați cântat despre apostoli ceva asemănător din *Octoihul mare*. Apostolii L-au auzit direct pe Hristos, au trăit alături de El și au primit de pe buzele Lui cunoștința dumnezeiască, în mod personal și nemijlocit. Cu toate acestea, și ei s-au plecat Duhului Sfânt, Care i-a învățat întregul adevăr și le-a lămurit tot ceea ce aveau nevoie. Una dintre stihirile Utreniei spune: „Doamne, apostolii au atins uneori adâncurile mării, iar alteori înălțimea Împărăției prin dogme.”²

Cuvântul δόγμα, „dogmă”, are înțelesul de părere autentică, de părere care nu e supusă îndoielii, pentru că este acceptată. El provine din verbul δοξῶ, iar acesta din δέχομαι, „a primi”. Prin urmare, dogma înseamnă ceva care este primit, predanisit. Când împăratul dădea o poruncă (δόγμα), o preda slujitorilor săi ca s-o împlinească. Prin urmare, dogmele sunt taine predate de către Duhul Sfânt duhului oamenilor.

„Iar alteori, prin credință, au ajuns în sânul Tău cel de necuprins și L-au propovăduit pe Fiul Tău cel fără

² Stihiră la Stihoavna Laudelor de joi, glasul al 6-lea.

de ani.“ Potrivit troparului precedent, Sfântul a ajuns învățător al ortodoxiei pentru că a pătruns în izvorul Sfântului Duh. Aici, apostolii au intrat în „sânul Tău cel de necuprins“, al Tatălui, în mod evident, pentru că de acolo izvorăște toată înțelepciunea și, astfel, au putut să propovăduiască ortodoxia. Vedeți, așadar, că elementul vieții noastre duhovnicești este cel predat de Sfântul Duh și este învățătura noastră, cunoștința noastră, simțul nostru duhovnicesc, ființa noastră.

Le-am prăznuit în aceste zile pe căpeteniile îngerești, care sunt ființe slujitoare. Ca ființe slujitoare, slujesc Sus, la Jertfelnicul ceresc, mai cu seamă serafimii și heruvimii, care nu se înfățișează pur și simplu lui Dumnezeu, ci sunt acolo unde este și Dumnezeu Însuși. Astăzi l-am prăznuit pe Sfântul Nectarie, care este și el un arhiereu și s-a plecat în adâncurile Sfântului Duh. Întreaga lui viață este un șuvoi de Duh.

Pentru că și preoția noastră este o aplecare în adâncurile Bisericii noastre și, în același timp, o înălțare de zi și de noapte la Jertfelnicul ceresc și care are legătură cu împrărierea fiecărei cunoștințe duhovnicești, aș vrea să vorbim mai pe larg despre ea. Repet doar că nu vom vorbi despre preoția specială, cea liturgică, cea care a înlocuit preoția levitică a iudeilor, ci despre cea pe care am primit-o la Botez și la Mirungere.

Preoția liturgică este dată anumitor oameni ca un dar al lui Dumnezeu, ca să slujească adunarea de slujbă. La început, preoții erau împărțiți în multe trepte. Astăzi, acestea au fost restrânse la trei trepte. Mai demult, tot clerici erau și citeții, și psalții, și ușierii bisericii, iar lucrul

acesta e valabil acolo unde mai este în uz. Toate aceste trepte au fost create după modelul preoției iudeilor.

La preoția Domnului participă fiecare om. Câtă vreme este botezat și unit cu Domnul, participă la întreita vrednicie a Domnului, prin urmare participă și la preoția Lui. Nu putem concepe un creștin fără preoție, pentru că, într-o astfel de situație, nu-l poate aduce jertfe lui Dumnezeu. Jertfa este participarea noastră la adunarea de slujbă; la fel dreptul la rugăciune, la oferirea inimii noastre, a sinelui nostru, la faptul de a aduce „ale Tale dintru ale Tale“ pe cele pe care ni le-a dat Dumnezeu, adică pâinea și vinul, care sunt Domnul Însuși, răstignit, dar înviat, sunt Trupul Lui înviat și Sângele Lui.

Firea noastră este dumnezeiască și omenească, iar chipul nostru este chipul lui Iisus Hristos. Noi devenim mădulare ale lui Hristos, iar ca mădulare avem aceste două elemente: trupul pe care ni l-a dăruit Dumnezeu și sufletul nemuritor, îndumnezeit, care îndumnezeiește împreună cu el și întregul nostru organism, adică ne face părtași ai Sfântului Duh.

Toți Părinții spun că Duhul Sfânt, venind în comuniune cu duhul nostru, creează un element comun prin care omul poate să fie înălțat deasupra celor pământești și să aducă daruri duhovnicești și jertfe tainice. Prin aceasta suntem cu toții părtași la preoția Domnului. Duhul Sfânt unge preoți, proroci, împărați. În Vechiul Legământ, preoții, prorocii și împărații erau unși cu untdelemn, care era o preînchipuire a Sfântului Duh. Ungerea noastră însă este săvârșită de către Însuși Sfântul Duh. Aceasta este deplinătatea darurilor Domnului,

dreptul nostru de a intra în Împărăția cerurilor. Și nu să intrăm doar la sfârșitul veacurilor, ci să o agonisim de acum și să ne aflăm în ea. Prin urmare, preoția este un element de neînălțurat al existenței noastre.

Ideea preoției generale se găsește deja în Vechiul Legământ. O întâlnim în rai, unde Adam avea puterea să trăiască împreună cu Dumnezeu și să vorbească cu El. După căderea celor întâi-zidiți, adevărul s-a întunecat treptat-treptat. Pe ici și pe colo, oamenii au început să aibă amintiri diferite despre adevăr, pe care l-au deținut în mod întreg numai iudeii. Semințe ale acestui adevăr se găseau la toate popoarele, și toate popoarele aveau ideea preoției, atât a bărbaților, cât și a femeilor, cu un rol întotdeauna mai restrâns pentru femei și în sensul afierosirii. Afierosirea este o însușire preoțească deoarece cuprinde înțelesul unirii. „Mă afierosesc“ (ἀφιερωμαι) înseamnă că ajung una cu Dumnezeu.

Prin urmare, Liturghia noastră, slujba noastră în general, dar și rugăciunile noastre, mai ales canonul nostru, sunt lucrări preoțești, slujiri preoțești și diaconii față de Dumnezeu. Sfântul Isaac Sirul numește „liturghie“ canonul monahului. Prin urmare, toți am fost învredniciți de preoție și, de aceea, *Capetele* Cuviosului Teognost ne privesc pe toți.

Dacă te-ai învrednicit de preoția dumnezeiască și cinstită, te-ai îndatorat să te ai pe tine jertfit prin moartea patimilor și plăcerilor, și așa să îndrăznești să te atingi de jertfa cea vie și înfricoșată, dacă nu vrei să fi ars de focul dumnezeiesc ca o materie care arde ușor. [13]

Te-ai învrednicit, zice Cuviosul, să dobândești dumnezeiasca și cinstita preoție. Cuviosul Teognost se referă mai ales la preoția liturgică, dar, după cum am spus, și la preoția generală. Fiindcă Dumnezeu te-a învrednicit să fi preot, ți-ai asumat, într-un oarecare fel, o obligație, obligația de a te fi jertfit mai înainte pe tine însuși prin moartea patimilor și a plăcerilor. Domnul, având preoția în El Însuși, a făcut-o veșnică prin moartea Lui și a rămas „de-a pururi“ (Evr. 7, 3) singurul Arhiepiscop, ale Cărui închipuiri sunt arhieriei și preoții. Așa cum spune Apostolul Pavel, Evanghelia și prorociile, El stă ca arhiepiscop cu mâinile înălțate și poate să înalțe și rugăciunile și jertfele noastre la Jertfelnicul ceresc. El este mijlocitorul, El este înainte-mergătorul, El este Cel prin care ne înălțăm și noi (cf. Evr. 4, 14-15).

Fiindcă Hristos S-a jertfit, trebuie ca și eu să mă fi jertfit deja, ca să pot fi preot. Altfel, nu am dreptul să-mi exercit calitatea mea de preot. Dar jertfa mea, moartea mea se referă la patimile și la plăcerile mele. Dacă sunt preot, înlăuntrul meu nu trebuie să se miște nimic pătimăș, nu trebuie să fiu un om care nu se poate echilibra, care nu-și poate controla blândețea sau mânia, pacea sau bucuria, moralitatea sau iubirea sa. Adică nu pot ca pe unul să-l iubesc și pe celălalt să nu-l iubesc; nu pot să simt astăzi că îi iubesc pe toți și mâine să nu pot să văd pe nimeni. Nu e cu puțință așa ceva! Trebuie ca înlăuntrul meu patimile să fi murit. Atâta vreme cât se mișcă patimile, eu sunt în stare de robie și, prin urmare, vrăjmașul mă poate conduce; mă atacă și nu pot să știu ce mi se va întâmpla peste puțin timp.

În viața noastră de zi cu zi, când este vorba despre patimi, arătăm, la nevoie, o anumită îngăduință și spunem: „Cel puțin să nu le punem în lucrare!“ De exemplu, te-a jignit cutare, și tu nu mai poți să te porți cu el firesc. Atunci îți spun: „Dacă nu te poți purta firesc cu el, cel puțin nu-l osândi, nu-i răspunde înapoi, nu i te împotriivi!“ Aceasta este o dispoziție de dăruire a ființei mele, este o arătare a faptului că nu-mi accept patima, recunosc că este un păcat. Dar, în realitate, ar fi trebuit să fi murit față de patimi, adică față de cele pe care, fie și fără să vrem, le găsim înlăuntrul nostru și ne îmboldesc la rău.

În ceea ce privește plăcerile, Cuviosul Teognost înțelege, pentru început, păcatele mari, care provin dintr-o înclinație spre plăcere a omului, așa cum sunt îmbuibarea pântecelui, desfătarea gâtlejului, căderile morale, egoismul, iubirea de sine și multe altele. Toate acestea pornesc de la mulțumirea sinelui meu. Dar ceea ce mă mulțumește trebuie să dispară din viața mea.

Aici se află punctul de pornire al ascezei. Asceza nu este lepădarea lucrurilor păcătoase, ci a celor îngăduite. Este îngăduit să mănânc, dar eu postesc. Nu-mi impune nimeni să jertfesc ceva din odihna mea, din puținul meu, să fiu junghiat în fiecare zi (cf. Ps. 43, 24; Rom. 8, 36), să îi slujesc pe cei care nici nu știu că îi slujesc. În felul acesta însă mă lepăd de mine însumi, lepăd ceea ce mi se cuvine sau îmi place. Prin urmare, asceza este respirația Sfântului Duh, dar și organul de respirație al omului duhovnicesc.

Așadar, nu poate fi concepută existența, la un preot, a îmboldului spre rău și către ceva care îmi place și mă

îndulcește. Iar când spunem „preot“, înțelegem și preoția liturgică, și preoția tuturor credincioșilor.

În Vechiul și Noul Legământ este interzis ca femeia să exercite preoția liturgică (cf. Ieș. c. 28-29; 1 Cor. 14, 34-35), cu excepția diaconițelor, pe care Biserica le-a rânduit să slujească în anumite situații care nu erau potrivite pentru un bărbat. Rânduiala diaconițelor a fost o excepție și, de aceea, în cele din urmă, nu a dăinuit în Biserica noastră, de altfel au dispărut și vechile motive ale existenței diaconițelor³.

Femeia însă are puțința să-și ofere mult mai profund și mai ușor inima ei, iubirea ei și afierosirea ei față de Dumnezeu. Lucrul acesta îl vedem la Maria Magdalena, în timpul vieții Domnului, precum și la toate celelalte femei mironosițe, care privegheau și au avut îndrăzneala și curajul să meargă noaptea la mormântul Domnului, în timp ce apostolii erau ascunși în foișorul de sus. Dar, mai ales, vedem lucrul acesta la Născătoarea de Dumnezeu, care a fost cea mai frumoasă făptură din întreaga omenire a tuturor veacurilor.

³ Potrivit manuscriselor bizantine, hirotonia diaconițelor se făcea asemănător cu cea a diaconilor, însă ele nu aveau nicio slujire în sfântul altar. La fel, nu predicau, nici nu botezau, ci doar le ajutau pe femei în timp ce erau botezate, duceau Sfânta Împărtășanie femeilor bolnave și, în general, aveau o activitate misionară, o lucrare catehetică și pedagogică între femei, precum și de educare a orfanilor. Mai mult, îi vizitau pe bolnavi, pe cei necăjiți, pe femeile sărace și pe cele aflate în întinzi. Referitor la aceasta, a se vedea E. Theodoru, *Eroine ale iubirii creștine*, Atena, 1949. Prima mărturie despre acestea, în Rom. 16, 1.

Vedeți că Dumnezeu a limitat, pe de o parte, posibilitățile liturgice ale femeii, dar i-a dat o înălțime în inima și drepturile ei. A cinstit-o într-un fel deosebit datorită tocmai superiorității Preasfintei Născătoarei de Dumnezeu, care a ajuns mai cinstită, mai presus și mai strălucitoare decât heruvimii, decât serafimii și decât toate cetele nevăzute din cer și de pe pământ. Așadar, ca să putem aduce jertfe preoțești, trebuie să fim morți față de orice lucru care ne emoționează. O singură emoție să avem: simțământul sufletesc al Domnului. Atunci vom putea îndrăzni să ne atingem *de jertfa cea vie și înfricoșată*, adică de Dumnezeiasca Euharistie, pe care o săvârșim noi, preoții, și de care ne împărtășim cu toții, iar apoi de jertfa care este o simțire a lui Dumnezeu.

Jertfa pe care o aducem este vie nu numai pentru că ne dă viață, ci și pentru că este neîncetată în Biserica și viața noastră, Îl face prezent pretutindeni pe Hristos cel viu. Când săvârșim Dumnezeiasca Liturghie, nu Îl jertfim pe Hristos, ci Îl facem prezent pe Cel care S-a jertfit și a înviat și, prin urmare, este viu. Același lucru îl facem și la rugăciunea minții, pentru că este o comuniune deplină cu Domnul, dar și în întreaga viață mistică, împlinită pe calea arătată de Părinții Bisericii noastre și care ne face și pe noi ființe îndumnezeite.

Și așa să îndrăznești să te atingi. Verbul προσάπτομαι, „a se atinge“, înseamnă „mă înclin spre cineva“, „mă apropii de cineva, având mai ales dispoziția de a mă lipsi de el“. „Lipesc“ înseamnă că apropii un obiect de altul, le unesc și ele devin una. Prin urmare, jertfa noastră, adică rugăciunea noastră și orice lucrare preoțească de-a

noastră, este o atingere, o unire, o apropiere, o lipire, o amestecare cu Dumnezeu. Ne amestecăm cu Dumnezeu.

Femeia cu scurgere de sânge (*cf.* Mt. 9, 20-22), dar și fiecare om cu o hemoragie, precum și toți oamenii care Îl înconjurau pe Hristos puteau doar să se prindă de marginea veșmântului Său sau să-L atingă sau să se îmbulzească în jurul Lui și să Îl îmbrâncească, fiindcă erau foarte mulți, dar nu puteau să devină una cu El, să se lipească de El. Noi putem să ne atingem, să ne lipim de Hristos și să fim uniți cu Hristos. Dar trebuie ca noi să fi murit față de patimi și plăceri. Altfel, suntem în primejdie ca Dumnezeu să Se răzbune pe noi, potrivit judecății și simțirii omenești, fiindcă Dumnezeu nu Se răzbună și nu nedreptățește niciodată. Ne aflăm în primejdia de a fi arși ca o materie inflamabilă, *ca o materie care arde ușor*. Așa cum uscăturile se aprind imediat, tot așa și noi vom fi mistuiți de focul Dumnezeirii, și nu vom fi luminați de lumina Ei. În foc există lucrarea lui Dumnezeu. Prin foc Hristos Își arată voia Lui, anume că S-a jertfit de bunăvoie pe Sine Însuși și că devine de bunăvoie jertfă înlăuntrul nostru. El ne dă și focul, El ne dă și jertfa pe care o vom jertfi.

Ca o materie care arde ușor. Cuviosul folosește aici, în mod foarte reușit, cuvântul εὔπρηστος, „care arde ușor“. Adjectivul εὔπρηστος provine de la verbul πύμπρημι, care are atât un înțeles activ („fac ceva să se aprindă“), cât și unul medio-pasiv („mă aprind“, „sunt aprins“). Așa este și cel care aprinde cu ușurință un foc, dar și cel care se aprinde cu ușurință. Cuviosul Teognost vrea, în mod evident, să spună prin expresia *ca o materie care*

arde ușor că nu ne este de folos să săvârșim lucrările preoțești dacă nu ne asigurăm viața. Fie suntem foarte curați și avem parte cu Hristos, fie nu suntem, iar atunci să nu îndrăznim să ne înfățișăm înaintea Lui. Dar a nu îndrăzni să ne înfățișăm înaintea Lui prin rugăciune și prin slujbă înseamnă a nu-L avea pe Dumnezeu. Înțelesul este că ne vom înfățișa, dar trăind în Domnul și fiind morți față de orice patimă și orice păcat.

Pentru a accentua și mai mult caracterul înfricoșător și viu al jertfei, precum și faptul că omul necurat, dacă aduce jertfa, *arde ușor*, Cuviosul Teognost folosește o imagine pe care o cunoaștem din chemarea prorocului Isaia.

Căci dacă serafimul n-a îndrăznit să se atingă de cărbunele dumnezeiesc fără clește (cf. Is. 6, 6), cum te vei atinge tu fără nepătimire?

Chemarea Prorocului este descrisă în cel de-al șaselea capitol al cărții sale, unde se vede bunăvoința lui Dumnezeu și atenția omului la Domnul și dispoziția inimii lui. Colaborarea omului și a lui Dumnezeu, față către față (cf. 1 Cor. 13, 12), dă naștere la chemarea dumnezeiască. Dumnezeu nu îi cheamă decât pe cei care vor și își exprimă voia lor prin neîncetata înfățișare înaintea Lui, cu smerenie și pocăință.

Isaia, în vedenia lui, a văzut slava lui Dumnezeu întrecând acoperișul templului, iar Prorocul s-a cutremurat

tot, a căzut plângând și a zis: „O, nenorocitul de mine! Sunt pierdut, fiindcă sunt un om păcătos și am buze necurate, și totuși L-am văzut pe Domnul!“ (cf. Is. 6, 1). A spus lucrul acesta deoarece Vechiul Legământ învăța că oricine Îl vede pe Dumnezeu va muri (cf. Ieș. 33, 20). Iar Dumnezeu l-a chemat tocmai atunci când s-a smerit și a mărturisit că este cel mai mare păcătos, și l-a chemat cinstindu-i personalitatea și întrebându-l: „Cine acceptă să Mă slujească?“, ceea ce înseamnă: „Cine acceptă să slujească poporul Meu?“ Iar Prorocul a răspuns: „Eu, Dumnezeul meu!“ Astfel, bunăvoința omului și îmbrățișarea lui Dumnezeu au dat naștere la chemarea dumnezeiască.

Dumnezeu v-a chemat în același fel și pe voi. Dacă n-ați fi alergat de mici copii la altar și la spovedanie și pe la mănăstiri, dacă nu i-ați fi citit de mici pe Sfântul Ioan Gură de Aur, pe Marele Vasile, pe Grigorie Teologul, cărțile noastre teologice și ascetice, nu ați fi fost astăzi monahi, ci vi s-ar fi părut grea călugăria, așa cum li se pare tuturor oamenilor. Voi însă ați alergat așa cum aleargă căprioarele și cerbii, cu inima deschisă, și sunteți mirați când auziți cum spun oamenii că e greu la mănăstire. Ce percepție diferită! Bunăvoința inimii ni le face pe toate ușoare, iar chemarea lui Dumnezeu se potrivește cu existența noastră, așa încât să fim cei care cuprind și înțeleg (cf. Mt. 19, 12), adică înlăuntrul sufletului nostru să încapă Dumnezeu întreg și cunoștința Lui.

În uimitoarea sa vedenie, Isaia nu l-a văzut doar pe Dumnezeu, ci și pe serafimi. Unul dintre serafimi s-a atins de buzele lui, a pus pe buzele și pe limba lui un tăciune aprins. Vedenia vrea să ne arate că, atunci

când slujim, când facem oricare dintre lucrările noastre preoțești, trebuie să știm că nu noi suntem cei care acționează și jertfesc, ci noi suntem părtași unei vieți, unei jertfe, unui trup, al cărui simplu mădular suntem, ba chiar cel de pe urmă și, am spune, cel mai pătimas, oricât am pune în lucrare preoția noastră. Dar și cine a ajuns la cea mai înaltă măsură de dreptate trebuie să simtă că este un rob netrebnic (*cf.* Lc. 17, 10).

În acest caz, cine sunt cei care săvârșesc, în esență, taina pe care, la arătare, o săvârșesc eu, preotul, zicând: „Și fă pâinea aceasta...”⁴, sau aprinzând, ca credincios, o lumânare? Sunt serafimii și heruvimii, acești slujitori preaînălți, ființele slujitoare, cum îi numește Psalmistul (*cf.* Ps. 103, 5). Împreună cu ei sunt, desigur, și sfinții, dar aici Cuviosul Teognost îi amintește pe serafimi, ca să vezi tu, preotule, unde intri, ce loc ocupi prin lucrarea ta preoțească sau prin tot ce facem noi, monahii, zi de zi. Fără preoție, nu am fi putut să fim monahi.

Prin urmare, noi suntem doar părtași la o jertfă. Suntem uniți cu o litanie, cu o sărbătoare la care stau de jur împrejur heruvimii și serafimii, sfinții și toți îngerii, la care am venit și eu. Eu nu sunt un văzător al Domnului, ci sunt cel ce împreună-privește. Eu sunt cel care sunt îndrumat, sunt inițiat și făcut desăvârșit de către sfinți, de către heruvimi și serafimi, de către îngeri și arhangheli. Vedeți ce semnificație universală

⁴ Sfântul Ioan Gură de Aur, *Dumnezeiasca Liturghie*, la sfințirea Cinstitelor Daruri.

are, în mănăstire și, în general, în viața noastră, fiecare lucrare preoțească?

În vedenia lui Isaia, de jur împrejurul lui Dumnezeu, deasupra și dedesubt, în dreapta și în stânga se aflau heruvimii și serafimii (*cf.* Is. 6, 2). Toate acestea sunt locul nostru de viețuire zilnică, atunci când trăim cât de cât preoțește. Prorocul Isaia însă, înainte să fie trimis la popor, a trebuit să fie curățit. Așadar, un serafim s-a dus și s-a atins de buzele lui cu un cărbune aprins, care este preînchipuirea Dumnezeieștii Împărtășanii și a numelui lui Iisus Hristos și, în general, a vieții mistice a Bisericii noastre. Punând numele lui Iisus pe buzele și pe limba noastră, reușim să avem comuniune cu Hristos, așa cum avem și prin Dumnezeiasca Împărtășanie.

Serafimul pe care Dumnezeu l-a folosit ca să-l curețe pe Isaia ar fi putut lua cărbunele de pe jertfelnic cu mâna lui, pentru că nu se temea să se ardă. Dar nu l-a luat de pe jertfelnic cu mâna lui, ci a luat cărbunele cu cleștele și l-a pus în mâna sa, ca să arate că jertfelnicul este înfricoșător, că nu te poți juca cu el. Altceva este Dumnezeu, Care vine la mine, Care vine în mâinile mele, în gura mea, în inima mea, și altceva caracterul înfricoșător al jertfelnicului. Îndată ce serafimul s-a atins de buzele Prorocului, s-a auzit glasul lui Dumnezeu: „Pe cine voi trimite și cine va merge la poporul acesta?“ (Is. 6, 8) Prin aceste cuvinte Dumnezeu îl aduce pe popor aproape de jertfelnic, aproape de marea Lui slavă. Aceasta arată că jertfa noastră îl unește pe popor cu Dumnezeu.

Așadar, dacă serafimul, adică cel curat, nu a îndrăznit să ia cărbunele aprins cu mâna sa, ci l-a luat în mod simbolic cu cleștele, atunci cum noi, oamenii, oricât am fi de neprihăniți, de curați și de neîntinați, putem să ne apropiem de Dumnezeu? Serafimul, îngerul purtător de foc și cu totul neîntinat, se temea de Dumnezeu. Cum putem noi să nu ne temem de El? Cum pot eu să mă rog, să intru în biserică și să mă închin lui Dumnezeu, dar fără să mă fi cercetat pe mine însumi și fără să fi făcut totul, până la moarte, ca să fiu vrednic de Dumnezeu?

Cum te vei atinge tu fără nepătimire? Prin această expresie înțelegem că Cuviosul Teognost consideră fapta serafimului un simbol al nepătimirii. Așadar, este vorba despre nepătimire, de aceea adaugă *fără patimi și plăceri*. Atâta timp cât nu suntem nepătimași, cât simțim că suntem târâți uneori de ceva, că ceva ne atrage înlăuntrul nostru, atâta timp cât simțim că înlăuntrul nostru se mișcă un interes omenesc, o poftă și o chemare omenească, să nu dăm somn ochilor noștri, pleoapele să nu se închidă de moleșală și să nu dăm odihnă tâmpelor noastre (cf. Ps. 131, 4) dacă nu ajungem la această nepătimire. Dacă însă ne îndreptăm, dacă spunem că e de vină unul sau altul, nu vom ajunge niciodată la nepătimire, nici la sfințenie, și nici nu vom avea îndrăzneală înaintea lui Dumnezeu.

Prin care [nepătimire] vei avea limba sfințită și buzele curățite, și sufletul neprihănit împreună cu trupul, și înseși mâinile mai strălucitoare decât aurul, ca slujitoare ale jertfei și ale focului celui mai presus de ființă.

Isaia a fost curățit cu cărbunele. Noi suntem curățiți prin nepătimire, care se realizează prin trezvie, prin rugăciune și prin isihie, ceea ce înseamnă că avem isihia și înăuntrul nostru, și în afara noastră, pentru ca toate să fie liniștite și senine. Prin nepătimire ni se vor sfinți și limba, și trupul nostru, și sufletul, și mâinile noastre. Cuviosul Teognost se referă la *mâini* pentru că mâinile exprimă puterea lui Hristos. Când noi, preoții, pentru a săvârși o Taină, ne punem mâneculele, mărturisim puterea lui Hristos, puțința și dreptul pe care ni le-a dat ca să-L atingem. De obicei, cu mâinile săvârșim jertfa de seară și de dimineață, ne înălțăm mâinile, potrivit tradiției, ca să ne rugăm. „Ridicarea mâinilor mele, jertfă de seară” (Ps. 140, 2) cântăm la fiecare Vecernie. Tot de mâini ne folosim și atunci când vrem să ne împărtășim.

Cei din vechime, atât mirenii, cât și clericii, luau Dumnezeiasca Euharistie în mâini, și așa se împărtășeau. Biserica nu a vrut să așeze Dumnezeiasca Euharistie nici în hârtie, nici în vase de aur sau de argint, ci numai și numai în mâna omului, care este sfințit de Dumnezeu. Această tradiție se păstrează încă în Biserica noastră prin preoți. Așadar, prin nepătimire vor fi curățite și mâinile noastre, și vor ajunge mai strălucitoare decât orice aur, dar se vor curăți și gura noastră, buzele noastre, sufletul nostru, întregul nostru trup, pentru că toate acestea slujesc focul și jertfa cea mai presus de fință.

Hristos este focul care intră în jertfă. În Vechiul Legământ, jertfele constau din viței, oi, porumbei. În Noul Legământ, sunt pâinea și vinul, numele lui Iisus, tămâia, untdelemnul, ceara. Toate aceste jertfe sunt lucrări

preoțești. Cum aduce mireanul tămâie și untdelemn? Ca preot. Cum ne închinăm la Dumnezeu când spunem: „Veniți să ne închinăm și să cădem la Însuși Hristos, Împăratul și Dumnezeul nostru!“ (cf. Ps. 94, 6)? Numai ca preoți putem să I ne închinăm! Așadar, să știm că mădularele trupului nostru sunt slujitoare ale lui Dumnezeu celui mai presus de ființă, mai presus de orice esență, Dumnezeu Care, pentru om, devine, după lucrare, foc și jertfă. Vedeți la ce înălțime ne cheamă Dumnezeu? Ne cheamă să fim slujitori ai *jertfei și ai focului celui mai presus de ființă*.

Dar și focul care arde înlăuntrul nostru nu este al nostru, este al Sfântului Duh. De aceea Sfânta Scriptură spune că „Duhul Se roagă pentru noi cu suspine negrăite“ (Rom. 8, 26). Adică duhul nostru, unit cu Sfântul Duh, strigă: „Avva, Părinte!“ (Gal. 4, 6). În Sfântul Duh strigăm, ca preoți, și zicem: „Doamne Iisuse Hristoase, miluiește-mă pe mine, păcătosul!“ Însă darul pe care îl aducem este esențialmente darul sinelui nostru, al mădularelor trupului nostru.

Înțelege cu tărie puterea celor spuse, anume că în fiecare zi privești cea mântuire a lui Dumnezeu pe care, după ce a văzut-o o dată bătrânul Simeon, s-a minunat și s-a rugat pentru slobozire (cf. Lc. 2, 29). [14]

Vreau, zice Cuviosul Teognost, să înțelegi și să simți foarte bine puterea celor spuse. Cuvântul *cu tărie* (ἀπρῆξ)

înseamnă „ceva săvârșit“, „ceva definitiv“. De exemplu, te prind cu putere, ca să nu poți să-mi scapi, sau îți dau una și te azvârl cât colo. *Înțelege cu tărie puterea celor spuse*, adică înțelege o dată pentru totdeauna puterea celor spuse, anume că în aceste taine se ascunde o putere care este Însuși Dumnezeu. Această putere o primești tu. Dacă omul duhovnicesc nu are înlăuntrul său putere, ci este un nenorocit, un strămtorat, un neputincios, un smiorcăit, spune mereu: „Nu pot, obolesc, sunt bolnav, sunt neputincios...“, când îl vezi, îți vine să-i spui: „Ieși afară! Nu spurca și restul adunării bisericești!“ Așadar, *cu tărie* înseamnă ca toate puterile noastre să fie unite inseparabil, că viața noastră se îndreaptă ca un glonț către Hristos. Cu o astfel de putere să mergem să jertfim!

De unde provine această putere și cum se numește ea? Această putere provine din faptul că în fiecare zi, și la Liturghie, și la rugăciunea personală, și la Rugăciunea lui Iisus și în toate, vezi unul și același lucru: *mântuirea lui Dumnezeu*. La această *mântuire* se referă și David (cf. Ps. 39, 11). Aici, Cuviosul a luat expresia din cuvintele bătrânului Simeon (cf. Lc. 2, 30). Simeon a văzut un Prunc, dar pe fața Pruncului a recunoscut și a pipăit *mântuirea lui Dumnezeu*, pe Mântuitorul, mântuirea noastră. A înțeles că Pruncul este Dumnezeu, Care Se ascundea sub această stare de prunc. Aceasta înseamnă că trebuie să înțelegi și tu că, în timp ce faci chiar și cel mai neînsemnat lucru – de exemplu, când îți faci semnul crucii – *privești mântuirea lui Dumnezeu*, Îl privești pe Hristos, *pe Care, după ce L-a văzut o dată bătrânul Simeon, s-a minunat și s-a rugat pentru slobozire*.

Când Simeon L-a văzut pe Hristos, a rămas uimit. Plin de uimire trebuie să stai și tu înaintea Dumnezeirii, înaintea serafimilor și heruvimilor. Atunci, Simeon a spus: „Acum slobozește pe robul Tău, Stăpâne!“ (Lc. 2, 29), influențat, pe de o parte, de Vechiul Legământ, care a spus: „Dacă-L vezi pe Dumnezeu, vei muri“ (Ieș. 33, 20), iar pe de altă parte, pentru că i-a fost satisfăcut cel mai adânc dor al său: să-L vadă pe Dumnezeu. Ceea ce Simeon a văzut o dată, tu privești în fiecare zi. *Și s-a rugat pentru slobozire.* Cel mai profund înțeles al acestei propoziții este că Simeon a simțit că a intrat în locul în care va putea să fie, de acum încolo, nedespărțit de Dumnezeu. Adică L-a întrevăzut pe Cel ce ființează cu adevărat, pe Însuși Dumnezeu.

Putem și noi să spunem în fiecare zi: „Acum slobozește pe robul Tău, Stăpâne, după cuvântul Tău, în pace, că văzură ochii mei mântuirea Ta!“ Fiind morți prin Botez și prin nepătimire, trebuie să fim gata să murim în fiecare zi, cum zice Apostolul Pavel (*cf.* 1 Cor. 15, 31). Pentru că ce să facem cu această viață când Îl vedem pe Hristos și când știm că ne așteaptă să-L vedem față către față (*cf.* 1 Cor. 13, 12)? Cea mai mare deșertăciune a vieții noastre este faptul că trăim în această lume. Dumnezeu ne-a născut ca să intrăm în Împărăția cerurilor, urmându-I legile. Nu există niciun alt motiv pentru care am venit în această viață! Dar, pentru că El a cunoscut mai dinainte învârtoșarea inimii noastre, ne lasă să fim încercați aici, pe pământ, ca să ne maturizăm și să ajungem pregătiți lângă El.

Simeon L-a văzut o singură dată pe Hristos și nu a vrut să mai trăiască. Noi însă Îl vedem în fiecare zi și

mistic, în inima noastră, și prin Tainele din adunarea noastră de slujbă – Hristos a spus: „Unde sunt doi sau trei adunați în numele Meu, acolo sunt și Eu în mijlocul lor“ (Mt. 18, 20) –, și totuși vrem să supraviețuim, ne temem de bolile noastre, ne întrebăm dacă nu cumva vom muri. Înțelegeți cât de naivi ne dovedim, cât de departe ne găsim de iubirea lui Dumnezeu? Doar ca muribund poate să se înfățișeze cineva înaintea lui Dumnezeu. De aceea și pe Hristos au vrut să-L omoare încă din pruncie, iar Irod a omorât mii de prunci cu scopul de a-L omorî și pe El (cf. Mt. 2, 7 ș.u.). Hristos a trăit ca unul gata de moarte. La fel și Pavel, și toți apostolii, și sfinții.

Și dacă nu ai fost înștiințat de către Duhul Sfânt că ești primit ca mijlocitor între Dumnezeu și oameni, ca unul egal cu îngerii, să nu îndrăznești să te arunci în primejdia înfricoșătoarei, preacuratei și sfintei săvârșiri a celor dumnezeiești!

Verbul $\chi\rho\eta\mu\alpha\tau\acute{\iota}\zeta\omicron\mu\alpha\iota$, „a înștiința“, provine de la substantivul $\chi\rho\eta\mu\alpha$, iar acesta, de la verbul $\chi\rho\omega\mu\alpha\iota$. Aici, verbul $\chi\rho\eta\mu\alpha\tau\acute{\iota}\zeta\omicron\mu\alpha\iota$ înseamnă: „primesc o înștiințare profetică, o precizie, primesc un cuvânt de la Dumnezeu“. Prin urmare, *dacă nu ai fost înștiințat de către Duhul Sfânt* înseamnă: dacă nu te-a încredințat Sfântul Duh, dacă nu te-a înștiințat că ești primit ca mijlocitor între Dumnezeu și oameni. Preoția este o mijlocire între oameni și Dumnezeu, iar Hristos este mijlocitorul nostru.

Dacă nu ai fost înștiințat. Ai primit înștiințarea de la Sfântul Duh? Nu are importanță faptul că ești bun, că

ai chemare, că ți-a spus mitropolitul să te faci preot. Importanță are *dacă ai fost înștiințat de către Duhul Sfânt că ești primit ca mijlocitor între Dumnezeu și oameni*, adică dacă ți s-a descoperit că ești primit să mijlocești *ca unul egal cu îngerii*. Dacă nu ai primit înștiințarea, dacă nu ți-ai asigurat încredințarea că Dumnezeu te primește ca preot, atunci nu poți să slujești. Preoția este un lucru înfricoșător! Așadar, nu fi îndrăzneț, nu te dovedi ușuratic și superficial! Ești superficial și naiv când nu simți că Taina pe care o săvârșești este înfricoșătoare și preacurată.

Dacă nu ai fost înștiințat de către Duhul Sfânt că ești primit ca mijlocitor între Dumnezeu și oameni, atunci să nu îndrăznești să te apropii nici de Dumnezeiasca Împărtășanie, nici de slujbă, nici de rugăciune, nici de nimic altceva! Ce înseamnă aceasta?

Dumnezeiasca Liturghie este un dar, o jertfă a sine-lui nostru și a darurilor pe care I le aducem lui Hristos. La fel și vinul, pâinea, ceara, untdelemnul, apa, aghesma, tunderea noastră monahală sunt simboluri ale morții noastre. Când botezăm un copilăș și îndată îi tăiem părul, arătăm prin aceasta moartea, anume că de acum încolo nu mai trăiește doar ca să trăiască, ci ca să „moară în fiecare zi“ (Rom. 6, 3). La fel facem și noi la tunderea noastră. Și centura de piele pe care o purtăm simbolizează moartea. Dar toate acestea nu sunt decât niște reprezentări ale morții noastre. Așa cum Hristos le-a unit prin moartea Lui pe cele despărțite, cerul și pământul, pe omul păcătos cu Sfânta Treime, tot așa și noi, credincioșii, aducând jertfe preoțești, devenim mijlocitori între Dumnezeu și oameni.

Mai cu seamă noi, monahii, care ne petrecem ziua și noaptea în rugăciune, postind și priveghind, suntem în fiecare clipă mijlocitori între Dumnezeu și oameni, Îl unim pe Dumnezeu cu oamenii. Dar lumea naivă, sub influența Apusului, întreabă: „Ce folos aduc monahii?” Iar noi, ca Biserică, facem uneori greșeala să răspundem foarte naiv: „Săvârșesc o lucrare filantropică, fac diferite activități.” Nu, răspunsul acesta nu este corect! Marea misiune a monahului este să-i unească pe toți cu Dumnezeu. Monah înseamnă două mâini care Îl unesc pe Dumnezeu cu păcătoșii și cu toți care nu-L cunosc pe Dumnezeu, cu toți care nu-L înțeleg și se rostogolesc în mocirla păcatului. Hristos Și-a întins mâinile și palmele Sale pe Cruce și a unit marginile pământului. Pe toate le-a făcut un mic nod în palma Sa. Toate sunt în mâna lui Hristos! Lucrul acesta îl face și monahul. Aceasta este misiunea lui, aceasta este lucrarea lui!

Cu câțiva ani înainte, Biserica Greciei, influențată de Occident, vrând să arate că monahismul are valoare, a stabilit ca fiecare nouă mănăstire să precizeze în regulamentul ei și scopul pentru care este întemeiată. Am protestat mult atunci și, în cele din urmă, proiectul de lege a fost abandonat, dar, cu toate acestea, a influențat regulamentele multor mănăstiri noi. Regulamentul unei mănăstiri spunea: „Scopul nostru este arta meșteșugărească”; al altei mănăstiri: „Vom organiza o școală.” Acestea sunt concepții occidentale! Monahul este un mijlocitor între Dumnezeu și oameni. Mulți oameni înțeleg aceasta, pentru că poporul nostru încă păstrează tradițiile Răsăritului. Dacă în pământul grecesc nu s-ar afla semințele și oasele

răsăritenilor, Grecia n-ar mai fi vie astăzi, am fi ajuns cu toții mâncare pentru viermi! Din Răsărit vine mireasma Sfântului Duh! Toți Părinții noștri au fost fie răsăriteni, fie au crescut în Răsărit, fie au fost influențați de Părinții care au trăit în Răsărit. Ați văzut însă cum se transmite binecuvântarea lui Dumnezeu dintr-un loc în altul? În zilele noastre, Dumnezeu a îngăduit ca Răsăritul să cadă în islamism și în alte lucruri și mai rele, deoarece creștinii nu se ridică la înălțimea la care îi vrea Dumnezeu. Și-au părăsit izvoarele lor naturale și încearcă să se adape din alte izvoare, din alte alpii. Dar Dumnezeu nu acceptă lucrul acesta, nu poate să accepte măsluirea!

De ce închinătorii ne roagă pe noi, monahii, să ne rugăm pentru ei? Își dau seama că aceasta este viața noastră, că aceasta este marea noastră, că acestea sunt proviziile pentru Împărăția cerurilor, ale noastre și ale acestui popor care depinde de noi.

Dacă nu ai fost înștiințat de către Duhul Sfânt că ești primit ca mijlocitor între Dumnezeu și oameni. Așadar, dacă Sfântul Duh nu te-a rânduit mijlocitor între Dumnezeu și oameni și dacă viața ta nu a ajuns atât de puternică și de frumoasă, așa încât să fii un înger în trup, nu lua asupra ta slujirea preoțească! Fii sincer! Ori spune: „Nu Te vreau, Dumnezeul meu!“, ori să fii un adevărat copil al lui Dumnezeu, fiindcă nu le putem împlini pe amândouă! Ori voi fi deopotrivă cu îngerii, și atunci ne vom ruga și vom liturghisi, ori nu voi fi!

Și îngerii cinstesc [slujirea preoțească], și mulți dintre sfinți s-au tras înapoi, plini de evlavie, ca de la un lucru

de neatins, pentru ca nu cumva, asemenea lui Zan acela, să te pierzi părându-ți că faci un lucru bun.

Slujirea preoțească este cinstită și de către îngeri. Mulți dintre sfinți se temeau să devină preoți pentru că știau ce lucru înfricoșător este preoția.

Pentru ca nu cumva, asemenea lui Zan acela, să te pierzi părându-ți că faci un lucru bun. Este vorba de Uza, potrivit cu textul *Septuagintei* (cf. 2 Împ. 6, 5-7). Imaginea de aici este luată din relatarea aducerii chivotului la Ierusalim de către David. Filistenii răpiseră chivotul și l-au ținut la ei timp îndelungat (cf. 1 Împ. 4, 11; c. 5-6; 7, 2). A venit însă clipa când David a vrut să ia înapoi această comoară de mare preț: prezența lui Dumnezeu.

David era insuflat de Dumnezeu și își ieșea din sine înaintea slavei lui Dumnezeu. Așadar, a adunat șaptezeci de mii de tineri puternici, dar și capabili să-L cinstească pe Dumnezeu. Chivotul se afla sus, pe un deal, în casa lui Aminadav. David s-a dus să-l ia și l-a pus pe Uza, fiul lui Aminadav, să mâne carul în care au așezat chivotul. Frații lui Uza însoțeau carul, mergând înaintea cu evlavie și cuviință. La un moment dat, carul era să se răstoarne din cauză că boii s-au speriat. Uza, temându-se ca nu cumva chivotul să cadă, și-a întins mâna ca să-l sprijine. De îndată Dumnezeu l-a omorât. David s-a îngrozit și nu a mai dus chivotul acasă la el, în cetatea lui David, ci l-a dus în casa lui Obed-Edom Gateanul. Apoi însă, a fost înștiințat că Dumnezeu l-a binecuvântat pe Obed-Edom și s-a dus și a luat chivotul de acolo (cf. 2 Împ. 6, 1-12).

Care a fost păcatul lui Uza, pentru ca Dumnezeu să-l omoare? Faptul că a atins chivotul fără să fie preot. David a greșit, dar Dumnezeu a îngăduit să fie pedepsit Uza, pentru ca David să fie vădit, fiindcă David fusese uns, fusese rânduit să-L slujească pe Dumnezeu, să pregătească cele pentru construcția templului, așa încât să vină apoi Solomon și să desăvârșească cultul iudeilor și să pregătească cultul Bisericii noastre.

Vechiul Legământ interzicea cu strictețe atingerea chivotului, aceasta fiind îngăduită numai preoților (cf. Deut. 10, 8 ș.a.). Prin urmare, David trebuia să rânduiască preoți și leviți care să ducă chivotul. Atunci cu ce a fost de vină Uza, care s-a atins de chivot din iubire și din cinstire? Dumnezeu, pe de o parte, l-a scăpat pe David, l-a păzit și l-a dat ca exemplu, însă fără a-l nedreptăți pe Uza. Uza a păcătuit cu adevărat, pentru că s-a atins de chivot fără să fie preot.

Dar de ce spunem că nu era preot? Nu suntem cu toții preoți? Noi, creștinii, suntem cu toții preoți datorită părtașiei noastre la preoția Domnului, în numele Căruia suntem botezați. Iudeii însă nu erau cu toții preoți. Când unii s-au împotrivit lui Moise, zicând: „Nu suntem toți preoți?“, atunci de îndată Dumnezeu i-a ars pe unii, iar pe alții i-a înghițit pământul care s-a deschis (cf. Num. 16, 1).

Dumnezeu nu acceptă încălcarea legii Lui. Desigur, Uza a acționat cu intenție bună, dar în niciuna dintre acțiunile noastre sociale nu este avută în vedere intenția, ci legea lui Dumnezeu. De exemplu, îți spun ceva, iar tu te întristezi. Sunt vinovat, am ajuns un diavol. Dar

ți-am spus-o ca să te ajut, ți-am spus-o ca să te sfătuiesc. Da, bun lucru, dar importanță are rezultatul, cum l-ai realizat. Dumnezeu nu vrea să ne amestecăm în viața altuia, ci doar să i ne închinăm în calitatea lui de chip al lui Dumnezeu. Aceasta o spune și legea monahală. Ceva asemănător este valabil pentru orice fel de lege.

Legea nu poate fi încălcată, este mai presus de părerile, de cunoștința, de intenția și de dispoziția noastră. Nouă însă diavolul ne spune de fiecare dată să urmărim ce dispoziție avem, și așa cădem loviți de demoni. Păcătuim și spunem că am făcut-o cu scop bun sau din iubire. Toate acestea ne pun pe noi, preoții, în situația lui Uza.

David s-a îngrozit de moartea lui Uza, dar a înțeles că e nevoie de clește, la fel ca serafimul, pentru a se apropia cineva de jertfelnic, de Dumnezeu. Altceva este familiaritatea lui Dumnezeu față de noi, și altceva, caracterul înfricoșător al jertfelnicului. David a înțeles aceasta și și-a conștientizat păcatul, anume că trebuia să-i pună pe leviți să ridice chivotul. Chivotul avea niște pârghii (*cf.* Ieș. 25, 12-13) pe care le țineau cu mâinile lor leviții când ridicau chivotul și îl transportau. David, din pricina entuziasmului, a bucuriei și a iubirii lui pentru Dumnezeu, a uitat lucrul acesta. Dumnezeu omorâse și în alte dăți mii de oameni de-ai lui David, dar nu pe el însuși, pentru că era slujitor al iconomieii dumnezeiești, prin el urma să fie izbăvit poporul lui Israel. Ceilalți însă nu au fost nedreptățiți. Au păcătuit și au fost omorâți.

În Vechiul Legământ, preoții erau numiți „sfinți“. De aceea și noi, pentru că suntem cu toții preoți, ne numim „sfinți“, și trebuie să fim. Așadar, Cuviosul Teognost

spune: Fii atent ca nu cumva să pățești și tu ce a pățit Uza! Uza a crezut că ceea ce dorea să facă, adică să sprijine chivotul, era un lucru bun, dar era un păcat. Să nu crezi și tu că faci vreun bine când, fără să ai simțământul că trebuie să fii sfânt, aduci jertfa. Trebuie să te sfințești ca să aduci jertfe. Cuvintele Cuviosului sunt înfricoșătoare și măsurate. Și propovăduirea cuvântului lui Dumnezeu, și împărtășirea de cele sfinte, și rugăciunea sunt foc. Dar noi pe toate acestea le facem având numai „aparența binei”. Nu! Să facem binele cu adevărat!

Ia aminte la tine însuși, potrivit cu cel ce a spus (cf. Ieș. 23, 21), întotdeauna să proscomidești mai întâi pentru păcatele tale, așa încât, chiar dacă s-a ivit în tine mai înainte vreo întinăciune din cauza neputinței, să fie mistuită de focul dumnezeiesc. [15]

Ia aminte la tine însuși – a spus-o mai întâi Moise, iar mai apoi Marele Vasile a rostit o omilie referitoare la această expresie a lui Moise. Ia aminte, zice Cuviosul Teognost, la tine însuși, ca nu cumva să mai ai vreo rămășiță pătimasă sau păcătoasă sau nu cumva să mai ai vreun interes, vreo neputință a voinței tale, a inimii tale, a minții tale, ca nu cumva, din neatenția ta, să lucreze înlăuntrul tău vreun lucru păcătos, ceva care nu este neprihănit și curat! Dacă se află înlăuntrul tău vreun păcat vechi sau nou, trebuie să-l arzi în focul dumnezeieștii iubiri, aducând jertfele preoțești mai întâi pentru păcatele

tale. Apostolul Pavel spune, în *Epistola către Evrei* și în alte locuri, că Hristos nu S-a adus ca jertfă pentru Sine Însuși, ci pentru lume (cf. Evr. 9, 11-12). Arhiereul sau preotul însă aduce jertfa pentru sine însuși, și apoi, pentru popor. Și mai concret, o aduce pentru propriile sale păcate și pentru cele din neștiință săvârșite de popor⁵. Adică cele ale preoților sunt păcate mari, în timp ce cele ale poporului sunt din neștiință.

De aceea, potrivit cu pilda Părinților, a Sfântului Isaac Sirul și a altor Părinți ascetici, când începem canonul nostru, lucrarea noastră ascetică, obișnuim ca, mai întâi, să îngenunchem și să ne rugăm cu lacrimi pentru păcatele noastre. Dar, pentru ca rugăciunea pentru iertarea păcatelor noastre să aibă greutate, trebuie să depunem toată strădania, așa încât să nu existe înlăuntrul nostru nimic păcatos. Nu putem juca un rol dublu: pe de o parte, să ne îndreptăm spre patimi, spre interese și poftă, iar pe de altă parte, să spunem „Doamne Iisuse Hristoase, miluiește-mă!”. Lucrul acesta este o luare în răs, o batjocorire a lui Dumnezeu!

Pentru că astfel te vei putea preface într-un vas folositor al alegerii, de același preț cu argintul sau cu aurul, curat și vrednic de o astfel de jertfă, chiar dacă au fost în tine unele părți de lemn sau de lut, numai să îndupleci aplecarea lui Dumnezeu asupra ta prin îndrăzneală.

⁵ Sfânta Liturghie, rugăciunea proscomidiei.

Sfântul Apostol Pavel spune, în *Epistola către Timotei*, că fiecare dintre noi este ceva: unul este un vas de lemn, altul de lut, altul de argint sau de aur (cf. 1 Tim. 2, 20-21). Adică curăția vieții fiecăruia dintre noi nu este la fel. Unul poate să se asemene cu paiea, altul cu lemnul sau cu lutul. Cuviosul Teognost spune că trebuie să fim cel mai bun vas, să fim *un vas folositor al alegerii*, așa cum i-a spus Hristos lui Anania despre Pavel (cf. F. A. 9, 15), să fim vrednici să ne alegă Dumnezeu. În vasul nostru să intre jertfa, adică Hristos. Nu poți să Îl pui înăuntru pe Hristos dacă nu ești un vas vrednic de El, potrivit și încăpător pentru toate arătările dumnezeiești.

Numai să îndupleci aplecarea lui Dumnezeu asupra ta prin îndrăzneală. De aceea trebuie să trăiești o astfel de viață, încât să-I spui cu îndrăzneală lui Hristos: „Dumnezeul meu, vino! Intră în inima mea, Dumnezeul meu!“ Nu putem să-L chemăm pe Dumnezeu dacă nu avem îndrăzneală, și mai ales o astfel de îndrăzneală, încât Dumnezeu să Se plece înaintea frumuseții sufletului nostru și înaintea glasului inimii noastre, să Se aplece asupra noastră și să intre în lăuntrul nostru, așa cum se pleacă norii și slobozesc ploaia, dimineața și seara, și astfel avem roadele pământului. Viața noastră să fie atât de curată, iar sufletul și duhul nostru atât de puternice, încât Dumnezeu să fie silit să Se plece din ceruri și să coboare la noi. Așa cum L-am ales noi, să poată și El să ne aleagă.

Pentru că acolo unde Dumnezeu este gata spre ascultare nu mai este nicio piedică pentru prefacerea dintr-o stare într-alta.

Mai întâi, Hristos a ascultat de Tatăl și de Legea mozaică. Dar ascultă și de noi, oamenii, atunci când dobândim curăția. Prin urmare, nu există nicio piedică să devenim vase strălucitoare, să-L primim pe Hristos și să fim prefăcuți în Hristos. Iar atunci, dacă unii seamănă cu vase de lemn sau de lut, noi, preoții, putem să-i prefacem în vase de argint sau de aur.

Vezi de câtă cinste deopotrivă cu îngerii te-ai învrednicit și silește-te să rămâi nepătat în treapta în care ai fost chemat, prin toată virtutea și curăția! [16]

Ai fost învrednicit să devii Hristos, să devii lumină, să fii ipodiaton, diacon, preot sau episcop. Prin cuvântul *treaptă* înțelege treptele preoției, de la cea mai de jos până la cea mai înaltă. De aceea silește-te în orice fel cu puțință să fii *nepătat*, să nu te atingă nimic, nici vreo dorință, nici vreo întristare, nici vreo voință, nici prejudecăți, nici gânduri, mintea ta să nu se gândească la nimic! Iar lucrul acesta îl poți realiza prin virtute și prin curăție.

Îl știi pe Luceafărul care a căzut și, din ce era, ce a ajuns, din cauza mândriei; să nu pățești și tu la fel, închipuindu-ți lucruri mari despre tine, ci socotește-te pe tine însuși pământ și cenușă (cf. 1 Cor. 4, 4), și gunoi, și un câine.

Știi, spune, că Lucifer era cel mai mare arhanghel și a ajuns demon. Ai grijă să nu pățești și tu la fel, părându-ți-se că ești ceva! Să te socotești *pe tine însuși pământ și cenușă!* Fiți atenți că nu spune „să fii“ pământ și cenușă,

ci *socotește-te pe tine însuși pământ și cenușă!* Adică să fi cu totul curat, neîntinat, luminos, să fi desăvârșit, dar să te socotești că ești pământ și cenușă, un gunoi și un câine. Spune-ți ție însuți: „Nici câine nu mă pot numi!“ De câtă smerenie este nevoie!

Dar când să simțim lucrurile acestea? Nu când suntem într-adevăr așa, ci când suntem sfinți. Ce sens are să spun: „Doamne Iisuse Hristoase, miluiește-mă pe mine, păcătosul!“ și să fiu păcătos? Nu! Să fiu sfânt și să simt că sunt păcătos, cum făcea Pavel. Apostolul Pavel spunea: „Nu mă știu vinovat cu ceva“ (1 Cor. 4, 4), nu am nimic pentru care mă poți acuza, dar „sunt primul dintre cei păcătoși“ (1 Tim. 1, 15). El credea aceasta. De ce? Pentru că odinioară Îl prigonise pe Hristos, Biserica lui Hristos, chiar dacă încă nu avea cunoștința (*cf.* 1 Cor. 15, 9). Dar și încălcările legii, săvârșite din neștiință, din alunecare, din neputință și din neatenție, sunt păcate. Dar pentru că noi le îndreptăm cu mintea și cu purtarea noastră, cu propria noastră atitudine, pentru că noi aranjăm și îmbrobodim încălcările noastre de lege, aceasta nu înseamnă că ele nu sunt păcate. Importanță are ca toate să fie făcute după cum le vrea Dumnezeu.

Să plângi pururea!

Aici, Cuviosul Teognost înțelege plânsul omului sfânt, și nu plânsul oamenilor care plâng ca să nu piardă vreun lucru omenesc sau al celor care plâng pentru păcatele lor. Dacă trăiesc o viață de păcat, de îndată mă întristez. Toți păcătoșii sunt niște oameni triști. Și fiecare

om trist este păcătos, păcătuiește față de Dumnezeu, nu Îl slăvește pe Dumnezeu. Cine este împrăștiat cu mintea și inima încolo și încioace este un nefericit, are parte mereu de întristări, nu poate duce o viață firească. Poate să-și găsească vreodată echilibrul cineva care are dorințe? Dorințele sunt de nesăturat! Unul ca acesta nu va spune niciodată „Slavă Ție, Dumnezeule!“, iar dacă o va spune, va suna fals. Așadar, când Cuviosul Teognost spune *să plângi pururea*, înțelege prin aceasta plânsul pe care îl dă Sfântul Duh în sufletul bucuros și foarte curat, așa cum era, de exemplu, Sfântul Ioan Scărarul, al cărui plânset se auzea de departe⁶.

[Să plângi pururea] *ca să te învrednicești de împărtășirea dumnezeiască și ca să fi chemat la rudenie de negrăita iubire de oameni a lui Dumnezeu și de nespusa Sa bunătate, prin mânăuirea celor sfinte ale înfricoșătoarei slujiri sfinte.*

Fraza aceasta adeverește ceea ce am spus mai înaintea, anume că doar un sfânt poate să plângă. Pentru că eu, atunci când mă întristez, când sufăr sau am greutăți, înseamnă că nu Îl iubesc pe Dumnezeu. Când mă enervez împotriva aproapelui, când am pretenții și probleme, atunci plâng pentru mine însumi, nu pentru Dumnezeu. Acest plâns nu are nicio valoare. Dar dacă sunt sfânt și singura mea preocupare este Dumnezeu,

⁶ Cf. *Viața* scrisă de Daniil din Rait, PG 88, 600C-601A.

atunci înlăuntrul meu stăpânesc două trăiri: faptul că mă împărtășesc de Dumnezeu, adică devin una cu Dumnezeu, și faptul că mă desfățez de înrudirea mea. „Înrudire“ înseamnă faptul că eu și Hristos, care suntem diferiți, devenim de un neam, un neam dumnezeiesc-omnesc. Pământ și cer, Dumnezeu și om, devenim o Biserică și, prin urmare, putem să avem o comuniune neîntreruptă. Iar aceasta se datorează negrăitei iubiri de oameni a lui Dumnezeu și bunătății Lui nespuse.

Cel preoțit trebuie să se curățească de toate patimile, dar mai ales de desfrânare și de ținerea de minte a răului, să nu aibă nici măcar vreo simplă imaginație, dacă nu vrea să se atingă de Trupul împărătesc schilodit sau cu fața întinată și, de aceea, să fie respingător și scârbos. [17]

Știm că, în textele ascetice, cuvântul „desfrânare“ nu are sensul special de „curvie“ sau de „adulter“. Are, în mod evident, și înțelesurile acestea, dar are mai ales sensul amestecării cu oameni și cu lucruri, faptă care nu este potrivită cu un om sfințit. De exemplu, amestecarea mea cu tot felul de interese, de voiuri, de dorințe, cu bărbați, cu femei, cu orice pot dobândi o anume comuniune. Am o comuniune și cu gândurile mele, atunci când le urmez. Am comuniune și cu cele din mintea mea, cu ideile mele.

Și de ținerea de minte a răului. Ținerea de minte a răului are sensul de egoism sau, mai bine-zis, de iubire de sine, și este opusul lepădării de sine. Ținerea de minte a răului este dificultatea pe care o resimt în relațiile mele cu oamenii, fiindcă sinele meu este stăpânit de

anumite principii, păreri și idei. Toate acestea mă împiedică să pot avea o legătură bună cu oamenii. Cuviosul Teognost folosește expresia *ținerea de minte a răului* ca să arate că trebuie să fiu în armonie cu oamenii, fără răutate și fără de păcat. Neținerea de minte a răului este legătura firească, tihnită și duhovnicească cu oamenii.

De asemenea, Cuviosul Teognost spune să mă curăț și de imaginație. Nu numai să nu am dorințe și vise, păreri și cunoștințe, argumente și obiective, ci să nu am nici măcar o *simplă imaginație*. *Simplă imaginație*: de exemplu, șed și mi se pare că au trecut niște oameni. Este un păcat? Nu, dar Cuviosul spune să nu ți se întâmple nici măcar aceasta. Imaginația ta să nu se îndrepte nicăieri, să nu-ți imaginezi nimic! Pentru că chiar și faptul că cugetul tău a plecat, dar mai ales că imaginația ta ți-a zugrăvit ceva, este ceva înfricoșător. Dacă nu am obiective de atins, Dumnezeu îmi dăruiește starea lipsită de lucrarea imaginației. Altfel, este ca și cum m-aș înfățișa lepros înaintea lui Hristos sau cu fața mânjită, iar El, atunci, nu-mi va da nicio atenție.

Mai întâi, albește-te mai mult decât zăpada prin șiroaie de lacrimi, și așa, cu o conștiință înălbită prin curăție, atinge-te de cele sfinte. [18]

Să te atingi de orice lucru sfânt – de exemplu, numele lui Hristos, rugăciunea etc. – după ce te-ai curățit mai înainte prin râuri de lacrimi și ai ajuns mai curat decât zăpada! Conștiința ta să fie atât de curată, încât să nu găsești în ea nimic, nici tu, nici diavolul. În acest fel, drumul tău spre Cer va fi deschis.

Dar când noi stabilim propriile noastre criterii și dovedi de sfințenie sau de păcătoșenie, atunci greșim. Păcătosul care nu vrea să ajungă desăvârșit se îmbrobodește pe sine însuși în așa fel încât să se ierte pe sine însuși de păcat și să simtă că este desăvârșit.

De exemplu, întârzii la biserică pentru că, atunci când a bătut clopotul, am avut o oarecare indispoziție și mi-am spus că n-o să mă culc, ci numai mă voi odihni puțin după privegherea din chilie. Dar preotul dă binecuvântarea, Hristos mă așteaptă și eu întârzii să vin, pentru că am fost puținel cuprins de slăbiciune sau pentru că m-am gândit la ceva. Dacă eu hotărâsc că în această situație îmi este îngăduit să întârzii la biserică, cine mă va mai putea convinge că ceea ce am făcut nu este corect? Nimeni. „Nu mă convingi, chiar dacă mă convingi”⁷, pentru că eu am propriul meu criteriu. Și Uza avea criteriul lui. Cu inimă sinceră și-a întins mâna ca să scape chivotul de la cădere, dar a fost pedepsit de Dumnezeu. Da, pentru că trebuie să lucrăm potrivit cu criteriile lui Dumnezeu. Adică nu te poți înfățișa înaintea lui Dumnezeu ca păcătos, ci numai ca sfânt, simțind însă că ești păcătos.

Atinge-te astfel de cele sfinte, ca un sfânt, arătând, prin albirea cu înfățișare îngerească de dinafară, frumusețea dinlăuntru a sufletului.

⁷ Aristofan, *Bogăția*, v. 600.

Imaginea este luată din cult. Veșmintele preoților erau odinioară albe, simple și din pânză de in. Culoarea albă arată lucrarea luminoasă a lui Dumnezeu, lumina necreată. Treptat, Biserica a îngăduit ca preoții să folosească și alte pânzeturi. La început, veșmintele arhierilor, apoi și cele ale preoților, au fost împodobite cu culori strălucitoare, ca să arate slava lui Dumnezeu, dar culoarea tradițională este albul, care este potrivit în biserică.

Veșmintele simbolizează faptul că eu, ca preot, ca tip al lui Iisus Hristos, iau asupra mea firea omenească. Așa cum Hristos a luat firea omenească și a unit-o cu firea Lui, tot așa și eu iau acum asupra mea firea omenească. Și pentru că trupul are, de obicei, culoarea albă, îmbrăcăm un stihar alb. Dar veșmintele simbolizează că eu, preotul, mă îmbrac, ca om, cu Dumnezeirea, iar atunci și eu sunt jertfă, foc și jertfitor, adică cineva aflat între heruvimi și serafimi. Când îmi pun epitrahilul, care arată harul lui Dumnezeu, mânecuțele, care arată puterea, bedernița, care arată slava, biruința și învierea lui Hristos, arăt îmbrăcarea firii omenești cu Dumnezeirea, comuniunea dintre Dumnezeu și om. Adică toate ale Domnului se recapitulează în mine. Felonul arată strălucirea Dumnezeirii și desăvârșirea înveșmântării. Acum Hristos și omul devin una.

Noi, monahii, purtăm îmbrăcămintă neagră, dar și aceasta arată mortificarea, adică curăția, faptul că ne-am curățit de orice întinăciune și, prin urmare, putem să spunem că, după cum îmbrăcămintea noastră simbolizează curățirea, tot așa și sufletul nostru trebuie să fie curat.

*Vezi să nu fii plin numai de predaniile de la oameni în
sfînșita săvârșire a celor dumnezeiești!*

Este înfricoșător ceea ce spune aici Cuviosul Teognost! Când săvârșești Liturghia, precum și celelalte taine cerești și dumnezeiești, să nu le săvârșești doar potrivit cu cele pe care ți le-au predanisit oamenii, să nu te rezumi la acestea! În acest întreg univers ceresc și, în același timp, omenesc intri ca unul ce slujește cele sfinte. Nu poți să fii un instrument pasiv. Plinătatea săvârșirii celor sfinte de către tine trebuie să fie și o revelație nemijlocită, o legătură nemijlocită, trebuie ca și tu să simți și să cunoști cu mâinile tale.

Părinții ne-au predanisit un anumit tipic liturgic, cum să săvârșim Liturghia, cum să spunem rugăciunea, cum să tămâiem, cum să aprindem lumânările, cum să facem prescurile. Toate acestea sunt tradiții pe care ni le-au lăsat Părinții, Biserica noastră. Părinții sunt Biserica noastră însăși.

Cuviosul nu înțelege că trebuie să lăsăm la o parte aceste tradiții ale Părinților, ci, după cum Domnul a spus că dreptatea noastră trebuie să o depășească pe cea a oamenilor sau a fariseilor (*cf.* Mt. 5, 20), tot așa și noi trebuie să facem nu numai cele pe care ni le-a predat Biserica noastră, să nu ne restrângem înțelegerea Tainelor doar la ceea ce am auzit de la Părinții noștri, de la Biserica noastră. Această depășire nu înseamnă încălcarea sau schimbarea tradițiilor. Și noi trebuie să ne rugăm

aşa cum liturghisea Sfântul Ioan Gură de Aur, aşa cum se ruga Sfântul Isaac Sirul, Cuviosul Teognost, Cuviosul Isihie, toţi sfinţii Bisericii noastre. Dacă nu facem ceea ce au făcut aceia, vom rătăci calea. Dacă socotim că putem deschide drumuri noi, ne vom chinui toată viaţa.

Vom face Rugăciunea lui Iisus aşa cum spune Sfântul Ioan Scărarul, Sfântul Calist, Sfântul Nicodim Aghioritul sau alţi sfinţi. O vom face pe respiraţie, prin inspiraţie şi expiraţie, prin oprirea răsufării, cu mintea, cu gura. Vom lua învăţătură de la sfinţi, nu-i vom trece cu vederea. Dar noi, când ne rugăm, dincolo de cele ce ne-au învăţat aceia, vom ajunge şi la propria noastră înştiinţare, pe care ne-o va da Dumnezeu prin înrudierea pe care am dobândit-o cu El, prin comuniunea şi unirea cu El. Prin rugăciune ne împărtăşim de Sfântul Duh, de întregul har dumnezeiesc al Treimii. Prin urmare, trebuie să urmărim ce ne spune Sfântul Duh. Trebuie să devenim primitori şi încăpători ai strălucirilor Sfântului Duh, aşa încât să nu fim doar nişte fiinţe pasive, ci să fim cei ce acţionează.

Prin urmare, vom păzi tradiţia Părinţilor. Ei liturghiseau când vedeau că sunt curaţi. Lucrul acesta îl vom face şi noi. Se rugau, plângeau şi vărsau lacrimi ca şi cum ar fi fost cei mai mari vinovaţi. Lucrul acesta trebuie să-l facem şi noi. Când venea momentul preferenţei pâinii şi vinului, dacă nu-L vedeau pe Sfântul Duh pogorându-Se, nu înaintau cu Liturghia. Dacă nu vedeau înlăuntrul lor curăţie şi îndrăzneală, nu mergeau să se împărtăşească. Dacă nu s-au cercetat şi verificat pe ei înşişi, aşa cum spune Apostolul Pavel — „mai întâi

să se cerceteze omul pe sine însuși, și așa să mănânce din Pâine și să bea din potir“ (1 Cor. 11, 28) –, nu se împărtășeau. Noi, chiar dacă suntem supărați pe cineva, se întâmplă să mergem să ne împărtășim! Se poate să fim triști, și să ne împărtășim! Se poate să fim absorbiți de ceva, și să mergem să ne împărtășim! Toate acestea sunt străine de Biserică. Noi îi vom urma pe Părinți.

Dar să ai și harul care să-ți facă înțelese, în chip ascuns și tainic, cele mai înalte lucruri.

Dar nu ajunge să îi urmăm pe Părinți. E nevoie ca legătura și comuniunea noastră cu Dumnezeu să fie plinite prin harul ascuns și tainic. Duhul nostru să fie deschis pentru harul dumnezeiesc, așa încât harul să ne poată înțelepți, să ni le descopere, în mod tainic și ascuns, pe cele mai înalte. Adică să ne descopere tainele cele mai înalte și cerești în care au fost inițiați cuvioșii, prorocii și sfinții Bisericii noastre. Pentru că „Duhul Sfânt vă va arăta tot adevărul“ (In. 16, 12), Duhul le arată și le dezvăluie pe toate. Nu trebuie să ne limităm numai la ceea ce am citit, am învățat, am înțeles, ci să fim deschiși față de Sfântul Duh, ca să ne poată vorbi personal, să poată intra în lăuntru nostru și să ne pună în rânduială.

Când ne vizitează o persoană importantă, vin mai întâi delegații lui, ca să vadă unde va sta, dacă nu cumva trebuie să schimbe ceva. Tot așa și Sfântul Duh trebuie să poată să vină în lăuntru meu și, prin arătările Lui, prin insuflările Lui, prin aplecările Lui, să-mi rânduiască terenul ca să intre Hristos și Tatăl ceresc. Pe

toate acestea le rânduiește Duhul și le descoperă în duhul meu. Astfel, fiind sfinți, suntem sfințiți și mai mult; având o măsură de duhovnicie, ne înduhovnicim și mai mult; având o măsură de cunoștință duhovnicească, ne umplem și de altă cunoștință. „Tot celui ce are i se va da și îi va prisosi“ (Mt. 25, 29).

Acest cap se referă la marile descoperiri ale Sfântului Duh și la marile harisme și virtuți pe care le primesc de la Dumnezeu în legătura mea mistagogică cu El. În clipa în care slujesc la altar sau fac Rugăciunea lui Iisus, sunt un conducător al săvârșirii celor sfinte, poruncesc îngerilor, sfinților, lui Dumnezeu, tuturor. Cu toții ascultă de mine, sunt un conducător de oști. Dar sunt și cel care Îl înduplec pe Dumnezeu să Se aplece asupra mea, așa cum Cuviosul Teognost ne-a spus în capul 15, iar când Se pleacă asupra-mi, îmi și spune ceva. Să înțeleg ce îmi spune, unde îmi corectează viața, ce îmi dezmințe, ce îmi tâlcuiește, ce îmi descoperă! Este ceea ce spunem și noi, că în slujirea preoțească ne vădim și noi, ni Se descoperă și Dumnezeu. În acest fel sfinții au formulat dogme, în acest fel au primit înștiințări de la Dumnezeu. În acest fel ne-au lăsat cuvântul lor apostolii și evangheliștii, în acest fel ne-au predat învățătura lor Ioan Gură de Aur, Vasile, Grigorie Teologul, toți Părinții. Toate erau niște revelații primite în vremea Liturghiei, în timpul slujirii lor preoțești.

Dumnezeu ne inițiază în taine, ne deschide ochii ca să învățăm, să vedem, să deslușim, să înțelegem și să ne bucurăm de Dumnezeu și de cele dumnezeiești. Întru lumină vedem lumina. De aceea spune: „Da, să

le săvârșești pe cele sfinte, să slujești ca preot, dar trebuie să fii deschis pentru harismele mai mari.“

Vă amintiți de Dreptul Zaharia, care tămâia în templu, iar poporul se ruga afară (cf. Lc. 1, 9 ș.u.). Atunci i s-a înfățișat îngerul Domnului și i-a spus: „Rugăciunea ta, Zaharia, a fost ascultată, și femeia ta va naște un fiu!“ Iar Zaharia, preamarele Zaharia, care cu lacrimi în ochi se rugase ani la rând să-i dea Dumnezeu un copil, când a auzit că femeia lui va naște, i-a răspuns îngerului împotrivindu-se: „Cum să nască, de vreme ce eu sunt bătrân și femeia mea înaintată în vârstă?“ Nu era pregătit pentru mistagogia Sfântului Duh. De aceea slujba lui și Părinții noștri, tâlcuind această întâmplare, spun că Zaharia a adus tămâia cu conștiința că o aduce pentru păcatele sale și pentru cele ale poporului. Prin urmare, când a văzut acea vedenie minunată, îngerul, el se aștepta să i se spună: „Ți-au fost iertate păcatele!“ sau „Dumnezeu a iertat poporul!“.

Dar îngerul i-a spus altceva, iar acest „altceva“ era un înțeles, o înțeleptire, o revelare a unei taine de mai înainte de veci, îngerul i-a descoperit adâncurile Duhului. Trebuia ca Ioan să se nască dintr-un tată bătrân și dintr-o mamă stearpă, pentru ca Hristos să Se nască dintr-o Fecioară, iar apoi să vină Sfântul Duh și să desăvârșească legătura dintre Dumnezeu și om. Zaharia nu a putut să priceapă în acel moment că Dumnezeu i-a descoperit cele de dincolo de catapeteasmă și, de aceea, îngerul i-a spus: „De acum vei fi mut, până când vei vedea și vei înțelege cele care se vor petrece.“ Într-adevăr, a venit clipa în care Zaharia L-a mărit pe Dumnezeu,

așa cum, mai apoi, L-a mărit și Maica Domnului când a văzut că avea un Prunc în pântecele ei.

Așadar, noi vom lua ca o întrarmare necesară toate cele pe care ni le-a predat Biserica. Dar când intrăm în această înălțime a stării cerești, în mijlocul serafimilor și al heruvimilor, vom înțelege că suntem luminați de jur împrejur de harul dumnezeiesc. Harul plouă asupra noastră și ne scaldă în mod ascuns și tainic. Nu ne dă înștiințări și cunoștințe înalte, ci tainice, care cuprind în ele Dumnezeirea, ceva care iese din Dumnezeu. La rugăciune, la Liturghie, la slujirea noastră preoțească, harul dumnezeiesc ne înțelepțește, adică ni le împărtășește pe cele mai înalte.

Verbul σὺνείζω, „a face pe cineva să înțeleagă“ – *dar să ai și harul care să-ți facă înțelese* (σὺνείζουσά) [...] *cele mai înalte lucruri* –, înseamnă că dau cuiva înțelegere, că îl fac înțelept, și provine de la substantivul σύνεσις, „înțelegere“, iar acesta, de la verbul συνίημι, iar verbul ἵημι înseamnă „a arunca“. Dumnezeu întreg cade peste noi și Se lipește de noi și ne dăruiește cunoștință, discernământ, înștiințare, tâlcuire, tot ce avem nevoie. Ne descoperă tainele. Prin urmare, înțelegerea este simțul care discernе și priceperea care ne arată cum trebuie să trăim, cum trebuie să credem și să simțim. În mod precis, el înseamnă identificarea vieții și a cugetului nostru cu cugetul și cu viața lui Dumnezeu Însuși. Este o întâlnire, o unire cu Dumnezeu.

Vedeți că înțelegerea are o legătură puternică cu unirea cu Dumnezeu, iar unirea aceasta, căderea lui Dumnezeu peste noi, este înțelepțirea noastră. De altfel, fără această

comuniune dintre pământ și cer, dintre mine și Dumnezeu, nu voi fi niciodată înțelept, ci întotdeauna voi greși, întotdeauna voi aluneca spre greșală, întotdeauna voi fi în primejdie, îmi voi trăi viața sub o neconținută amenințare, în timp ce rugăciunea îmi poate dărui această înțelegere, această plinătate a îndumnezeirii în existența mea, precum și cunoașterea celor negrăite ale lui Dumnezeu. Această înțelegere, această mistagogie, această descoperire în inima noastră, în mintea noastră, în cugetul nostru, în conștiința noastră, a ceea ce e dincolo de tradițiile Bisericii, o face pretutindeni și întotdeauna Dumnezeu. Pe cei nebuni, îi face înțelepți. Cu atât mai mult pe noi, care în fiecare zi suntem la jertfelnicul inimii noastre și al bisericii noastre, sub ploaia lui Dumnezeu.

Să nu credem că Dumnezeu este surd și mut! Dumnezeu este Cel care lucrează. De aceea să ne întristăm când nu ni Se descoperă, dar să nădăjduim întotdeauna în bunătatea Lui! Atunci, nădejdea noastră va deveni o înșfăcare a ceea ce dorim. Desigur, nu-l vom cere să ne dăruiască harisme, ci vom crede că adevărata noastră comuniune cu Dumnezeu va fi o înțelegere, în felul în care am tâlcuit-o. Dacă văgăunile și mărirele se umplu de harul lui Dumnezeu, cu cât mai mult noi!

Nu vom cere ca Dumnezeu să ne dea harisme, pentru că lucrul acesta este mândrie, este cugetare semeață. Omul trebuie să cadă la pământ și să se roage ca un păcătos, ca o cenușă, ca un câine. În acest fel arată că nu așteaptă harismele, ci că inima lui este deschisă pentru Sfântul Duh. Dorința după marile harisme se întâlnește la cei cu cugetare semeață, la complexați, la

cei care își slujesc sinele. Fiindcă nu se pot ruga, pentru că nu au pace, viața lor este dusă de volburi de colo până colo și, pentru că au tot felul de preocupări și simt că ceilalți nu îi înțeleg, că nu îi iubesc, că nu îi preferă, vor să aibă și ei unele semne că sunt de valoare.

Cu cât suntem mai neîmpliniți, fiindcă nu ne stăpânim pe noi înșine și nu ne smerim înaintea lui Dumnezeu, cu atât vrem să arătăm că suntem mari și, de aceea, cerem cele mai mari harisme. Dar Apostolul Pavel spune că cele mai mari harisme sunt credința, nădejdea și, mai ales, iubirea (cf. 1 Cor. 13, 1). „Credință“ înseamnă: acolo unde nimic nu e sigur, tu să simți că „ești pe piatră“. „Nădejde“ înseamnă: să văd și să mă ating de cele veșnice ca și cum le-aș avea pe pământ. Îngerii, sfinții, mântuirea, toate cele care aparțin viitorului sunt o stare pe care omul poate să o dobândească aici, pe pământ. Iar „iubire“ înseamnă: jertfă de sine, uitarea sinelui propriu, să lucrez numai pentru celălalt, cum îi place celui-lalt, cum vrea celălalt, cu neajunsurile celui-lalt, cu preferințele celui-lalt, și nu cu ale mele. Pe cât mă uit pe mine însumi, pe atât mă desfiat de cele mai mari harisme. Pe cât caut harismele, pe atât ajung un nefericit.

De asemenea, când văd pe cineva că are virtuți sau când citesc viețile sfinților și văd că au ținut posturi aspre și încerc și eu să-i imit, se poate să nu reușesc, pentru că nu toate sunt pentru toți. Noi să întrebăm dacă putem să imităm o formă sau alta de asceză a sfinților. Să nu facem nimic, nici măcar virtute, fără binecuvântare! Nu trebuie numai să ne dezvăluim toate gândurile noastre, ci trebuie ca și orice lucru să fie făcut cu

binecuvântare. Să nu avem încredere în noi înșine, ci să ne abandonăm Duhului Sfânt, Care suflă în Biserica noastră, noul Sion!

Un nou Sion a fost și Constantinopolul. Toată slava Bisericii primelor veacuri s-a adunat la Constantinopol. Desigur, au rămas și locurile pe unde au pășit Tatăl cel fără de început și Fiul cel împreună-veșnic cu El, făcut om – Sinaiul și altele –, dar toată slava, experiența și chintesența Bisericii s-au strămutat în Bizanț. Bizanțul era o anticameră, un loc de trecere către Ierusalimul cel de Sus, către Împărăția cerurilor. Această Împărăție se află în inimile noastre, în Biserică, și cuprinde cerurile și pământul, duhul și trupul nostru, moaștele sfinților și aripile arhanghelilor.

În acest întreg minunat ne-a cuprins Dumnezeu și pe noi, pentru a-i fi mădulare cinstite. De aceea întotdeauna să gândim așa, și când lucrăm, și când obosim, și când mâncăm sau bem, și când ne odihnim sau ostenim în rugăciune, și în priveghere, și în postiri. Nu există cer fără pământ, nici pământ fără cer! Pe toate le-a unit Dumnezeu, iar inima noastră le cuprinde pe toate în chip minunat.

4

L-am prăznuit astăzi pe Sfântul Ioan Gură de Aur, iubitul nostru sfânt care a unit făptuirea cu contemplația și a cinstit, ca puțini alții, preoția. În această seară, începem prăznuirea Apostolului Filip. Troparele slujbei sale, cel puțin stihirile Vecerniei, au caracter dogmatic, cu un conținut profund, care dezvăluie modul în care acest om atât de simplu, consătean al apostolilor Andrei și Petru, a trăit contemplația și făptuirea. L-a cunoscut în persoana lui Hristos pe Însuși Tatăl (cf. In. 14, 7) – Hristos este pecete întocmai a Tatălui¹ – și i L-a descoperit celui mai bun prieten al său, Natanail (cf. In. 1, 4-6), iar apoi popoarelor la care a propovăduit. Este unul dintre oamenii și apostolii subțiri, una dintre cele mai nobile persoane, și el ne deschide ușa Postului Nașterii Domnului.

Este necesar ca fiecare dintre noi să intre cu seriozitate în înțelesul Postului Nașterii Domnului. Dacă „începutul

¹ *Anafora* Liturghiei Sfântului Vasile.

este jumătate din întreg“, atunci, dacă începutul nu e bun, nu poate fi vorba să străbaterem un post plin de rod. Dacă începem bine, există nădejdea să continuăm și mai bine.

Desigur, nu e problema Stareșului să ne amintească de începutul fiecărui Post Mare sau al fiecărei perioade liturgice de peste an sau să ne îmboldească spre nevoița din aceste răstimpuri. Fiecare dintre noi este răspunzător pentru el însuși și îndreptățit să cultive și să dezvolte acest dar adevărat al postului pe care ni-l dăruiește Dumnezeu. Să nu nivelăm lucrurile! De-a lungul anului, Dumnezeu ne dă bucuria Paștilor, apoi ne dă prilejurile de bucurie de la Nașterea Domnului. Praznicul Nașterii Domnului cere osteneală, implică treburi, dar fiecare sărbătoare ne înalță.

Postul Nașterii Domnului este o înaintare spre Hristos. Îi cuprinde pe toți prorocii care au prorocit întruparea Lui. Începând cu Apostolul Filip, care a înțeles prorociile lui Moise, le-a cuprins în ființa lui și le-a transmis apoi mai departe, continuăm apoi să-i prăznuim pe aproape toți prorocii mici. Toate sărbătorile de până la Nașterea Domnului sunt grăitoare. După Nașterea Domnului urmează iarăși sărbători mari, iar apoi marii sfinți, dintre care mulți poartă și numele de „Mare“: Vasile cel Mare, Teodosie cel Mare, Antonie cel Mare, Atanasie cel Mare, Eftimie cel Mare. Îi prăznuim, de asemenea, și pe Sfinții Trei Ierarhi. Fiecare zi a lunii ianuarie este un ospăț.

Februarie ne introduce într-o altă atmosferă și ne conduce spre Triod. Anul acesta, Triodul începe din prima săptămână, iar prima zi din Postul Mare cade în februarie. Vrem, nu vrem, fiecare detaliu ne îndeamnă să intrăm în atmosfera Triodului. Dacă participăm la

ciclul liturgic al anului, această lucrare unică pe care o săvârșim în fiecare zi ne înnoiește și ne ajută să ne adâncim în tainele lui Dumnezeu.

Aș vrea însă să continuăm tâlcuirea *Capetelor* Cuviosului Teognost. Cuvântul lui este autentic, greu, puternic și plin de adevăr. Îți spune adevărul. De aici încolo, zice, fă ce vrei!

Dacă iubești nesticăciunea și nemurirea, împărtășește-te cu credință, cu sfială și evlavie de viață făcătoarele și nesticăcioasele [Taine], dorind și plecarea de aici, ca unul desăvârșit prin credință. [19]

Substantivele „nesticăciune“ și „nemurire“ au, în esență, același înțeles. Adăugând însă conjuncția *și*, Cuviosul Teognost vrea să arate că nesticăciunea este premisa nemuririi. Cuvântul „nesticăciune“, provenit de la verbul „a (se) strica“, este folosit aici de Cuviosul Teognost cu un înțeles aparte: „să nu te strici pe tine însuși ca să nu mori“. Cuviosul îl pune pe om într-o legătură duhovnicească cu nesticăciunea și cu stricăciunea, legătură cunoscută și din viața morală a omului. Când o fată a căzut în păcat, spunem că s-a stricat sau că s-a stricat omul acesta sau acest vas, iar atunci bărbatul acela nu mai poate fi preot, iar fata nu poate să ajungă preoteasă.

Prin urmare, cuvântul „nesticăciune“ ajunge să însemne „neprihănire, faptul ca cineva să rămână cu totul curat, neatins“, nu numai trupește, ci și duhovnicește. Adică să nu existe în ființa ta elemente care strică trupul și sufletul, să nu existe nimic care te întinează și te deprimă. Să fii plin

de sănătate în viața ta duhovnicească. Să nu ai înclinații sau interes pentru fapte stricăcioase, pentru gânduri sau dorințe, pentru că toate acestea te omoară. Prin urmare, nesticăciunea are înțelesul de „nepătimire“.

Cuvântul „nemurire“ nu are sensul că cineva nu va mai muri – pentru că va avea loc învierea morților –, ci echivalează cu expresiile „împreună cu Dumnezeu“ și „alături de Dumnezeu“. De asemenea, nu are înțelesul că iadul nu există, pentru că cei din iad vor fi și ei nemuritori, iar stricăciunea și moartea oamenilor păcătoși, adică iadul, vor fi veșnice. Nemurirea este faptul de a fi alături de Dumnezeu, ceea ce are tocmai înțelesul de „feciorie“. Prin urmare, dacă vrei să fii nesticat, neatins și nemuritor, adică să fii împreună cu Dumnezeu, atunci *împărtășește-te cu credință, cu sfială și evlavie de viață făcătoarele și nesticăcioasele* [Taine].

În viața de zi cu zi folosim verbul μετέχομαι cu sensurile de „a practica“, „a profesa o meserie“, „a folosi“, dar aici înseamnă „înaintez tot mai mult“. Prin urmare, expresia *împărtășește-te cu credință, cu sfială și evlavie* înseamnă să înaintezi mereu cu sfială și evlavie în chemarea și apostolia ta preoțească, să dobândești o experiență mai înaltă, adică să îi urmezi pe Părinți și pe cele pe care ți le spune Sfântul Duh. Să fi un vânător, să cauți un lucru, apoi altul, după aceea pe al treilea! Privegherea ta, munca ta, evlavia ta, înaintarea în cele ale preoției tale să fie ceva neîntrerupt, o vânăre duhovnicească a lui Dumnezeu.

În plus, *dorind și plecarea de aici*, să tânjești după clipa în care vei pleca din această viață! Întâlnim și la Sfântul

Apostol Pavel verbul „a dori fierbinte“ (1 Tes. 2, 8). Știm cu câtă duioșie își iubea fiii duhovnicești și suferea de dor după ei. Cu un astfel de dor, cu o astfel de dorire să călătorești și tu spre moarte! Să simți moartea drept consecința cea mai firească a iubirii tale pentru Dumnezeu! Să vrei să pleci din această lume mincinoasă, pentru că toate cele ale lumii sunt niște închipuiri ale realităților de Sus. Nu se poate ca cineva să fie un preot autentic dacă îl frământă gândul ca nu cumva să moară, nu cumva să-și piardă sănătatea.

Ca unul desăvârșit prin credință. Sintagma aceasta nu înseamnă că am ajuns deja la desăvârșire. Aici, Sfântul vorbește cu noblețe, ca să nu ne rănească. În realitate, ne îndeamnă să ajungem la desăvârșire. Participiul *desăvârșit* are înțelesul că suntem purtați către o „pradă“ bogată, către desăvârșirea definitivă. Cuviosul mai adaugă și cuvintele *prin credință*, deoarece credința este „ființarea celor nădăjduite, dovada lucrurilor nevăzute“ (Evr. 11, 1). Credința le face prezente pe cele nădăjduite și sigure pe cele nevăzute. Așadar, *prin credință* nu înseamnă doar faptul că cred, ci că le trăiesc ca pe o realitate pe toate cele a căror nostalgie o am și pe care le aștept să le trăiesc în cealaltă viață. Toate cele de dincolo de această viață, desăvârșirea, iubirea, cele cerești, sunt pentru mine săvârșite, le cuprind dintr-o singură privire, le adun în jurul meu. Să le adunăm înaintea noastră pe toate cele viitoare ca și cum ar fi reale! Nu „ca și cum“, ci pentru noi să fie reale. Așadar, *prin credință* înseamnă ființare, prezență a celor veșnice.

Iar dacă te temi de moarte, încă nu te-ai unit prin iubire cu Hristos, pe Care te-ai învrednicit să-L jertfești cu mâinile tale și cu al Cărui Trup te-ai îndestulat.

Spuneți-mi dacă este vreun cuvânt în plus! Dacă însă te temi de moarte înseamnă că încă nu ai ajuns una cu Hristos, nu te-ai unit cu El. Când turnăm vinul și apa în Sfântul Potir, se realizează în acea clipă unirea celor două în Potir. Dacă nu te-ai împlinit prin unirea cu Hristos, atunci doar spui că Îl iubești pe Hristos. Toate cele pe care le spui sunt o nădejde fără nădejde. Dacă te temi de moarte, trebuie să înțelegi că trăiești o viață trupească, să înțelegi că nu-L iubești pe Hristos, *pe Care te-ai învrednicit să-L jertfești cu mâinile tale*. Cu mâinile tale Îl jertfești pe Însuși Hristos, prin amestecarea vinului cu apa, cu pâinea și cu sfintele miride înfățișezi unirea ta cu Hristos, iar tu rămâi nepărtaș la ea? Atât de orb ești? Atât de lipsit de înțelegere?

Încă nu te-ai unit (...) cu Hristos, pe Care te-ai învrednicit să-L jertfești cu mâinile tale și cu al Cărui Trup te-ai îndestulat. Verbul ἐμφοροῦμαι, „a se îndestula“ – format din prepoziția ἐν (în) și verbul φέρω (a aduce) – înseamnă „mă umplu“. Dacă mâncăm mult, simțim că ne crapă stomacul, iar ideea aceasta o arată și verbul ἐμφοροῦμαι. Cuviosul vrea să spună: Mănânci Trupul lui Hristos, și-ai umplut pânțelele cu Trupul și Sângele lui Hristos și încă nu te-ai unit cu Hristos? Omul nu poate să exprime prin cuvinte cât de mult simte Trupul lui Hristos și Sângele Lui atunci când se împărtășește

sau când face potrivirea². Potrivirea este un lucru măreț. Întreg acest Hristos intră în măruntaiele tale. De aceea Cuviosul Teognost este uimit și zice: Ți se umple pântecele, și se umplu măruntaiele, iar tu încă nu ai fost în stare să devii una cu El!

Pentru că, dacă s-ar fi întâmplat aceasta, te-ai fi sărguit să mergi acolo unde este Cel iubit, nemaipunând niciun preț pe viață și pe trup.

Dacă ai fi devenit cu adevărat una cu Hristos, dacă L-ai iubi cu adevărat, te-ai grăbi către Cel dorit. Nu ai da nicio importanță la această viață trupească, lumească și omenească, nu ai avea nicio sensibilitate sau dragoste pentru ea, ci viața ta ar fi Hristos și viața veșnică.

Să trecem la capul 20.

Ajungând jertfitor al Trupului lui Dumnezeu și părtaș al Lui prin împărtășire, te-ai îndatorat să fii împreună-sădit cu El prin asemănarea morții Lui, nemătrăind ție, potrivit Apostolului (cf. Gal. 2, 20), ci Celui care S-a răstignit și a murit pentru tine. [20]

Dacă ești preot, ești un jertfitor al Trupului lui Hristos, cu înseși mâinile tale Îi jertfești Trupul. „Jertfește-Se

² Prin „potrivire“ este denumită consumarea, la proscomidiar, de către preot sau diacon, a Sfintelor Taine rămase după terminarea Sfintei Liturghii. (n.tr.)

Mielul lui Dumnezeu, Cel ce ridică păcatul lumii“ – spui la Proskomidie când tai cruciș agnețul. Îl jertfești, Îl junghii pe Hristos și, în același timp, devii părtaș Lui prin Împărtășire. În Vechiul Legământ, preoții mâncau jertfele, iar acum tu Îl junghii, tu Îl mănânci pe Hristos. Pe toate le faci, oarecum, pentru tine, dar să nu uităm că lucrul acesta se petrece în toate lucrările noastre preoțești. Să nu ne restrângem doar la preoția liturgică.

Dar dacă Îl jertfești pe Hristos și te împărtășești de El, Îi datorezi ceva: *să fii împreună-sădit cu El prin asemănarea morții Lui*. Aceste cuvinte ne sunt cunoscute din epistolele Sfântului Apostol Pavel. În *Epistola către Romani* spune: „Dacă am fost împreună-sădiți cu El prin asemănarea morții Lui, atunci vom fi părtași și ai învierii Lui“ (Rom. 6, 5). Foarte frumos se exprimă Sfântul Pavel! Hristos a fost junghiat. Tu nu ești junghiat. Nu-ți taie nimeni capul, nici n-o să-ți spună cineva că ți-l va tăia ca să te sfințești. Pentru tine este valabilă asemănarea morții.

Prima asemănare a morții pe care Sfântul o subînțelege aici, referindu-se la Apostolul Pavel, este Botezul. Moartea pe care o trăim la Botez este o faptă de fiecare zi. Pentru noi, monahii, aș spune că avem cu mult mai mult asemănarea morții la tunderea noastră, pentru că Botezul a avut loc în pruncie, când nu eram conștienți, în timp ce „al doilea Botez“, tunderea noastră, l-am făcut în deplina cunoștință a făgăduințelor pe care le dăm și a obligațiilor pe care ni le asumăm înaintea lui Dumnezeu.

A treia asemănare a morții este fiecare spovedanie pe care o facem, când este sinceră și adevărată. A patra ase-

mănare este fiecare faptă de-a noastră prin care ne lepădăm de noi înșine, prin care ne junghiem sinele și îl disprețuim; este fiecare tăgăduire a sinelui nostru. Dar murim noi oare în fiecare zi și ceas? Există unii privilegiați care se învrednicesc „să fie imitatori ai Domnului“ (cf. Ef. 5, 1) și care mor de o junghiere adevărată, într-un martiriu adevărat. Aceștia sunt niște privilegiați. Imitatorii lor sunt monahii și cuvioșii Bisericii noastre prin martiriul lor zilnic. Prin urmare, avem multe feluri de asemănare cu moartea.

Hristos, din nemărginita Sa iubire față de om, S-a răstignit, a murit, S-a pogorât la iad și apoi a înviat. Noi nu suntem junghiați și nu intrăm în iad. Noi suferim cu dispoziția lăuntrică, la nivelul conștiinței — aceasta înseamnă „martiriul conștiinței“ —, dar vom fi părtași cu adevărat la înviere. Deși la moartea lui Hristos suntem părtași printr-o asemănare a morții, totuși, când vom învia, vom învia cu adevărat, și nu printr-o asemănare cu învierea. Adică Dumnezeu ne dă niște asemănări ale morții ușor de împlinit, pe care dacă le primim, El consideră că am murit cu adevărat și, de aceea, ne va învia, așa cum a înviat și El; vom primi un ipostas duhovnicesc și vom deveni lumină, așa cum este El Însuși, ne vom desfăta cu adevărat de învierea noastră, și cu trupul, și cu duhul nostru. Aceasta arată smerenia lui Dumnezeu, îndelunga Lui răbdare. Așadar, trebuie să ne sădim împreună cu Hristos „prin asemănarea morții Lui“, să ne dăm pe noi morții, să intrăm în pământ. Dar tot ce intră în pământ putrezește. Prin urmare, trebuie să putrezesc și eu, să mor la nivelul dispoziției mele lăuntrice.

Adjectivul „împreună-sădit“ (σύντροφος) are și altă semnificație, însemnând că ceva se naște, că se naște o nouă plantă, o nouă viață. Prin urmare, ca să pot spune că am murit prin asemănarea morții lui Hristos, trebuie să dovedesc că am o viață nouă. Dacă viața mea este cam aceeași ca în trecut, dacă acum am problemele pe care le aveam înainte cu cinci ani, dacă am gândurile și patimile pe care le-am avut, dacă sunt și acum ceea ce eram când eram mic copil și Îl iubeam pe Hristos și mergeam la ora de religie, sau dacă sunt și acum, ca monah în schima mică sau în schima mare, așa cum eram ca frate de mănăstire, înseamnă că nu pot să spun că sunt „împreună-sădit“.

Trebuie să ajung un om nou, să aibă loc schimbarea mea în această viață. Trebuie să „umblu întru înnoirea vieții“ (Rom. 6, 4) ca să pot să spun că sunt împreună-sădit cu Hristos, că sunt adică deja amestecat, unit cu El, că sunt de un neam cu El. Unul este Tatăl meu și al Domnului, din aceeași spiță sunt și eu, suntem fii ai Aceluiași Tată, ai Tatălui ceresc. Prin urmare, eu și Hristos umblăm împreună întru moarte, întru înviere, „întru înnoirea vieții“. Acest înțeles îl are adjectivul „împreună-sădit“.

În acest fel se umple viața omului. Așa cum de fiecare dată când preotul face „potrivirea“, își amintește de versetul din Psalmi „să se umple gura mea de lauda Ta“ (Ps. 70, 9) și spune: „Să se umple gura mea de bunătatea Ta, de a Trupului Tău și de a Sângelui Tău“³, tot astfel și

³ Cf. Liturgia Sfântului Ioan Gură de Aur, *Rugăciune la potrivirea Sfintelor Taine*.

adevăratul monah, ca preot și jertfitor, trăiește în fiecare zi un „să se umple“, iar inima lui saltă de aceste umpleri, având, potrivit Apostolului, ca singură grijă și preocupare, pe Hristos cel răstignit și înviat (cf. 1 Cor. 2, 2).

Iar dacă trăiești pătimaș, pentru trup și pentru lume, pregătește-te ca, prin moarte, să ajungi la pedeapsa fără-de-moarte, dacă nu te vei opri de bunăvoie înainte de sfârșit de la jertfa cea fără-de-sânge.

Dar dacă, spune Cuviosul, tu continui să trăiești pătimaș, dacă te atrage lumea și cugetul lumesc și nu vrei să te desparți de această viață, ci lupți ca să supra-viețuiești, atunci *pregătește-te ca, prin moarte, să ajungi la pedeapsa fără-de-moarte*. Trebuie să fii gata pentru pedeapsa fără-de-moarte dacă nu te oprești înainte de moarte de la săvârșirea jertfei nesângeroase. Vai ție dacă ești pătimaș, închinător la trup, iubitor de viață și Îl junghii în fiecare zi pe Hristos și, în timp ce-L junghii pe Hristos, nu vrei să fii junghiat și tu, nu vrei să mori! Oprește-te de la slujirea preoțească, pentru a nu fi pedepsit veșnic! Adică nu sunt la mijloc doar așa-numitele impedimente pentru slujirea preoțească, ci sunt și patimile, legarea de lume care împiedică preoția. De altfel, preoția este universală, nu este numai preoția liturgică.

Prin urmare, dacă suntem preoți, trebuie să fim preoți autentici. Altfel, fie ne oprim de la lucrarea preoției, fie este ca și cum am spune: „Dumnezeul meu, Te urâsc, pentru că ești aspru! Seceri de unde n-ai semănat și ceri mai mult decât pot!“, așa cum a spus și acea slugă

(cf. Mt. 25, 24). Dar Dumnezeu nu cere nimic peste măsura putințelor noastre.

Mulți dintre cei ce săvârșesc aici cele sfinte cu nevrednicie, fiind răpiți pe neașteptate de moarte, au fost trimiși la locul de judecată și de pedeapsă de acolo.

Mulți care nu au fost atenți cu felul în care trăiau și slujeau cu nevrednicie au murit năprasnic și *au fost trimiși la locul de judecată și de pedeapsă de acolo*. Nu spune că au fost trimiși la tribunal, ci la locul în care se aplică dreptatea și pedeapsa, acolo unde li se va răsplăti, unde vor primi hotărârea cea dreaptă.

Un oarecare preot, care era totodată și monah, având faimă de evlavie și fiind socotit de mulți cinstit datorită înfățișării din afară, dar înlăuntru, pe ascuns, fiind desfrânat și întinat, pe când săvârșea odată dumnezeiasca și sfânta slujbă, când s-a apropiat de cântarea heruvicului, plecându-și grumazul înaintea Sfintei Mese ca de obicei și citind „Nimeni nu este vrednic...“, s-a aflat dintr-odată mort, sufletul părăsindu-l într-o înfățișare ca aceasta. [21]

Un oarecare ieromonah avea faima de om evlavios și mulți îl cinsteau. Deși era socotit un mare părinte și un preot minunat, totuși se întina înlăuntru său, pe ascuns, cu gânduri de desfrânare, în timp ce liturghisea. Desfrânarea are atât înțelesul aparte de necurăție morală, cât și un înțeles duhovnicesc, cum ar fi, de exemplu, acela de mândrie, de slavă deșartă, de îngâmfare. În timp ce psalții

cântau imnul heruvic, el a început să spună rugăciunea „Nimeni nu este vrednic...” și în acel moment a murit.

În acest cap, Cuviosul Teognost arată zbulciumul, groaza, sfâșierea personalității omului sau a preotului care, deși a primit pecetea lui Hristos, adică harisma preoției, a Împărăției și a prorociei, totuși nu este adevărat și unit în mod real cu Domnul. Din cauza egoismului său, se teme să renunțe la preoție, adică vrea să-și păstreze personalitatea, prestigiul, înfățișarea, felul în care simte și cum vrea să-l simtă ceilalți. Dar în aceste situații sufletul găfâie, este zdrobit.

Preoții care au impedimente pentru slujire plâng, sunt o privesc înfricoșătoare. Sufletul lor suferă și vrea să-și înlocuiască durerea cu vreun zâmbet exterior, cu vreo reușită, cu vreun dar, cu vreo poezie, cu vreo artă, cu alte feluri de jertfe, cu implicarea în lucrarea misionară, cu vizite pe la casele oamenilor, prin însingurare și petrecerea de unul singur. Dar sufletul lor nu-și află odihna, este zdrobit, este înfrânt. Vrea să se despartă de trup, pentru că, trăind în fiecare zi jertfa lui Hristos, simte că înșală Biserica.

Sufletul părăsindu-l într-o înfățișare ca aceasta. Prin urmare, în acel moment sufletul l-a părăsit, a plecat. Așa cum îți înșfac mâna, și-o tai și o arunci, adică mâna ta nu a opus rezistență și s-a separat de restul trupului, tot așa și sufletul tău se frânge, iar din cauza acestei frângerii rupe orice legătură cu trupul și pleacă. Asta a pățit și sufletul preotului mai sus amintit: nu a răbdat acest martiriu și, în momentul când s-a aplecat, sufletul i-a părăsit trupul.

Nimic nu este mai folositor decât cuvântul drept și decât cunoștința, pentru că de aici vine frica de Dumnezeu și dorul după El, prima curățind prin evlavie și sfială, iar celălalt desăvârșind prin deprinderea cu iluminarea și prin discernământ și făcând mintea să călătorească întru înălțimi prin înalta contemplație și înălțare. [22]

Nu există nimic mai frumos, mai puternic și mai de trebuință decât cuvântul drept și decât a avea conștiință și rațiune dreaptă. Nu trebuie să ne conducem cuvântul, gândul nostru după bunul plac, ci să avem un cuvânt drept, cuvântul Domnului. Același lucru este valabil și pentru cunoștința dreaptă. Dobândesc frica de Dumnezeu și dorul după El doar când îmi unesc cuvântul și cunoștințele cu toate cele spuse de Dumnezeu. Frica, pe de o parte, este foloșitoare deoarece ne curăță ființa, atâta timp cât, desigur, trăim cu evlavie, adică cinstit și sincer, și stăm înaintea lui Dumnezeu cu o oarecare sfială. Pe de altă parte, dorul după Dumnezeu ne desăvârșește, ne maturizează.

Când nu suntem cinstiți cu Dumnezeu, când nu Îl iubim, ci vrem propria noastră înălțare – eu să primesc daruri de la Dumnezeu; pe mine să mă iubească Dumnezeu; să-mi dea cutare lucru sau să-mi împlinească o cerere; să-mi dea harisme –, aceasta nu este dor după Dumnezeu, este dor după propria noastră slavă. Dorul nu ne desăvârșește cu astfel de aspirații, ci ne maturizează prin deprinderea cu iluminarea și prin discernământ, prin iluminările succesive ale lui Dumnezeu și prin discernământ. Discernământul cântărește în ce măsură s-a realizat deprinderea

cu iluminarea. Când omul primește har de la Dumnezeu, când Dumnezeu îi dă gânduri dumnezeiești, tihnă, bucurie, pace, când îi descoperă taine, dacă omul nu are discernământ, va cădea și se va zdrobi. Discernământul este termometrul care arată până unde trebuie să urcăm sau să coborâm. Când dorul îl desăvârșește în acest fel pe omul sfințit, atunci face *mintea să călătorească întru înălțimi*, întriripează mintea, o face să zboare mai presus de ceruri, să străbată cerurile.

Cuviosul Teognost se referă în acest cap la suișurile minții și ale inimii și unește taina cu viața mistică, pentru că, de obicei, slujirea preoțească nu îi împărtășește omului astfel de stări. Acestea le aduce frica de Dumnezeu și adevăratul dor. Cuviosul vrea să spună: Nu poți fi preot și să nu fii, în același timp, și un jertfitor mistic, să nu ai o viață mistică. Devii un călător întru înălțimi, adică mintea ți se înalță, *prin înalta contemplație și înălțare*, la fel ca a Apostolului Pavel și a tuturor sfinților. Cu toții avem, în fiecare zi, înălțări duhovnicești, de la cele mai mici până la cele mai mari, numai că nu le prețuim sau devin un prilej pentru a ne îndeletnici din nou cu sinele nostru.

Vino și dă-mi crezare, cel ce dorești cu ardoare și statornic mântuirea! Aleargă până ce vei primi, căutând cu durere, cerând neîncetat și bătând cu răbdare până ce vei reuși, așezând credința și smerenia ca temelie tare. [23]

Vino, spune Cuviosul, tu, care într-adevăr nu te împotrivești spuselor mele și care nu le simți dificile,

ci le dorești în inima ta! Le doresc, cu siguranță, atunci când mă gândesc la Dumnezeu. Dar când mă gândesc la mine însumi, ele mi se par dificile și împovărătoare. Tot ceea ce mi se pare împovărător, dificil, dezamăgitor, obositor și deznădăjduitor se datorează faptului că mă iubesc pe mine însumi. De aceea sufletul și trupul meu sunt apăsate. Dimpotrivă, când Îl iubesc pe Dumnezeu, dacă aud aceste lucruri, mă bucur și pot ajunge la ele. Nu mă cred în stare, dar Dumnezeu mi le va da, pentru că cred în El și Îl iubesc.

Vino și dă-mi crezare, cel ce dorești cu ardoare și statornic mântuirea. Adverbul „statornic“ (ἀναστοχῆτως) înseamnă „urmăresc și iar urmăresc un scop“, adică nu-mi abandonez scopul până ce îl voi atinge. L-am urmărit o dată, și nu l-am atins. L-am urmărit a doua oară, a treia oară, dar nu mă voi opri până când îl voi atinge. Tu, zice Cuviosul, care Îl dorești neîncetat pe Dumnezeu, aleargă cu multă răbdare până ce vei reuși! Vei reuși cândva, este de ajuns să te gândești la Dumnezeu și să pui ca temelie credința ta puternică și smerenia. Vreau să ai aceste două virtuți, nu îți cer nimic altceva, celelalte vor veni singure.

Și, pentru a înțelege dacă am primit comorile harului, Cuviosul ne dă o dovadă. Nu cumva aceea că am fi ajuns până la al treilea cer? Nu, Cuviosul spune altceva:

Atunci vei primi ceea ce dorești, nu când vei primi doar iertarea păcatelor, ci când nu te vei mai speria, nici nu te vei mai teme de răscoala vreunei patimi, despărțindu-te de trup fără frică și cu îndrăzneală.

Am primit, zice, comorile harului atunci când nu ne temem că, în clipa în care ne vom despărți de trup, se va răscula vreo patimă de-a noastră. Vedeți cum Biserica noastră consideră curăția, nepătimirea drept cea mai mare binefacere a lui Dumnezeu? Nepătimirea este darul care le desăvârșește pe toate. Citiți-l pe Sfântul Simeon Noul Teolog și veți vedea că nepătimirea este o virtute fundamentală! Mulți o contestă și spun că omul nu poate să o atingă. Această părere este, după Sfântul Simeon, panerezie⁴. Tu însă, când vei vedea nu numai că nu ai patimi, ci și că nu te mai temi ca vreo patimă să se miște înlăuntrul tău atunci când sufletul ți se va despărți de trup, să fi sigur că ai dobândit nepătimirea.

Caută cu multe lacrimi să primești înștiințare, dar nu înainte de moarte, dacă ești smerit la cuget, ca nu cumva mai pe urmă să te porți disprețuitor, ca unul fără-de-grijă. [24]

Dar cum să primesc înștiințarea și să fiu sigur că am ajuns într-o stare în care pot spune: „Sunt pregătit, pot să mor acum și voi merge la Dumnezeu!“? Înștiințarea o voi primi prin multe lacrimi. Nu cu lăudăroșenii, nu scriind și iarăși scriind ce trebuie să fac ca să reușesc. *Dar nu înainte de moarte, dacă ești smerit la cuget, ca nu cumva mai pe urmă să te porți disprețuitor, ca unul fără-de-grijă.* Tâlcuirea care se dă, de obicei, unor astfel de fraze este: să cauți înștiințarea cu multe lacrimi, dar nu înaintea

⁴ Cateheza 29, SC 113, v. 137.

ceasului morții; adică trebuie să te apropii de moartea ta. Dacă ești smerit, să nu ceri încă de pe acum această mărturie, pentru ca nu cumva, fiindcă încă nu mori și anii continuă să treacă, să cazii în lipsa de grijă și să disprețuiești înștiințarea și pe Dumnezeu, și să cazii. Aceasta este o tâlcuire. Există însă și una cu totul diferită.

Dar nu înainte de moarte – înseamnă să nu aștepti să vină moartea. Să nu spui: „Mai întâi să îmbătrânesc, mai am încă ani de trăit!“, ci să cauți să verși în fiecare zi lacrimi, ca să primești înștiințarea mai repede. Nu e rațional să trăim fără să avem nicio siguranță despre viitoarea noastră legătură cu Dumnezeu. David, imediat după ce și-a spovedit păcatele, a înțeles că și-a restabilit legăturile cu Dumnezeu și a primit „bucuria mântuirii“ (Ps. 50, 14). Iar el a trăit cu o mie de ani înainte de Hristos! Noi, creștinii, putem să trăim fără să știm unde vom merge după moarte? Acesta e un lucru înfricoșător! Nimeni nu poate rămâne liniștit.

În fiecare zi, când ne culcăm, ne amintim de moartea noastră și o preînchipuim și, prin urmare, trebuie să fim pregătiți în fiecare zi pentru Hristos. Dar cum vom sălta pentru moartea noastră dacă nu ne-am asigurat viața viitoare? Așadar, să nu aștepti moartea, ci să ceri în fiecare zi, cu lacrimi, înștiințarea că după moarte vei merge la Dumnezeu! Dar să ai smerită-cugetare, pentru că, altfel, există pericolul să cazii în nepăsare, în lipsa de grijă și în disprețuire.

Unde mergi, nenorocitul, fără arvună și fără înștiințarea neîndoielnică și mântuitoare dăruită prin Dubul?

Unde te duci, nenorocitul, zice Cuviosul Teognost, fără să fi primit arvuna, adică chezășia de la Hristos că, dacă mori astăzi, vei merge în Cer? Ce viață este aceasta pe care o duci, dacă nu ai o neîndoielnică înștiințare că vei merge în Cer? Nu înștiințarea pe care o zămisleşte inima ta când spui: „Vai de mine! Eu de mic copil am muncit pentru Hristos, m-am făcut monah, și să nu ajung în Cer?” Nu o astfel de înștiințare! E nevoie ca Duhul Sfânt să-ți spună înlăuntrul tău că vei merge într-adevăr în Cer.

Dacă dorești nepătimirea îndumnezeitoare, află mai întâi prin ascultare și smerenie lucrul dorit, ca nu cumva, umblând pe altă cale, să-ți pricinuiеști osteneli. [25]

Când dorești cu adevărat nepătimirea îndumnezeitoare, să nu le faci pe cele pe care ți le spune egoismul tău: să postesc în fiecare zi, să fac mii de metanii, să mă zăvorăsc într-o peșteră. Ceea ce-ți trebuie, în primul rând, este ascultarea și smerenia. Nepătimirea îndumnezeitoare pe care trebuie să o câștigăm în această viață are nevoie de smerenie și de ascultare. Să ajungi un schelet ambulat prin post, să faci minuni și să înviezi morți nu sunt lucruri importante pentru tine.

De cele mai multe ori, indiferent ce asceză facem, o săvârșim ca să înlocuim absența adevăratei ascultări și smerenii. Cercetați-vă cu mâna pe inimă – eu o fac primul – și veți vedea că așa este! Și pe cât cere cineva harisme și mari reușite duhovnicești, o face deoarece simte că nu le are pe acestea două, ascultarea și smerenia, și le înlocuiește cu alte lucruri. Cine a păcătuit

mult sau a îmbătrânit în lume și apoi a venit la mănăstire, sau a dorit de mic să ajungă monah și, totuși, n-a făcut-o, când o să vină în cele din urmă la mănăstire, îi va spune Starețului: „Părinte, vorbiți despre harisme, dar dacă nu voi merge într-o peșteră, voi întârzia să le dobândesc!“ Dați-mi voie să vă spun că majoritatea celor care vin să se facă monahi gândesc astfel. Ceilalți nu că nu ar avea aceste gânduri înlăuntrul lor, dar nu îndrăznesc să le spună.

Cuviosul însă spune: „Dacă, pentru a ajunge în rai, vrei să urmezi altă cale decât nepătimirea dumnezeiască – în această viață ea este raiul –, îți vei pricinui osteneli, vei osteni în această viață, vei avea dureri, vei cădea, te vei zdrobi, vei păcătui, dar nu vei ajunge niciodată la nepătimire. Lasă harismele, pleacă-ți capul și fii ascultător!“ Nu eu spun aceasta, ci le spune Sfântul! Dar cine este nepătimaș?

Nepătimirea a dobândit-o nu acela care uneori este supărat de patimi, iar alteori este liniștit și se odihnește, ci acela care se desfătează neconștient întru nepătimire, rămânând nemișcat chiar și când pricinile patimilor sunt de față; dar mai ales acela care nu pătimește nici față de reprezentările mentale ale acestora.

Nu suntem nepătimași dacă astăzi ne bucurăm, iar mâine ne întristăm; dacă astăzi sunt bun și zic: „Da, Părinte, să fie binecuvântat!“, iar mâine, dacă mă necăjești puțin, mă voi posomorî, mă voi întrista, voi căuta altă soluție. De asemenea, nu sunt nepătimaș dacă uneori sunt strâmtorat, mă mâni, mă înfurii, mă mândresc,

iar alteori sunt calm, liniștit și senin. Liniștită este marea care nu se teme de furtună.

Prin urmare, cine poate spune că a dobândit nepătimirea? Cel care se desfătează neîncetat pe metereze, dar nu ale războiului, ci ale bucuriei și ale dulceații nepătimirii. Are nepătimire cel care se desfătează neîncetat în nepătimire chiar și când există cauzele patimilor; cel care rămâne neinfluențat de patimile lui chiar și când au loc sminteli.

Nu înseamnă că ești nepătimaș dacă nu înjuri când nimeni nu te înjură. De asemenea, nu e lucru mare să postești când și celălalt postește. Când celălalt mănâncă zece porții, tu să postești! Când celălalt merge să doarmă și sforăie, iar tu îi auzi sforăitul, tu să priveghezi! Când el nu se roagă, tu să te rogi! Când toți intră și ies ca șoriceii din biserică, tu să stai în biserică nemișcat! Când cauzele, smintelile răului și ale împătimirii sunt prezente, când rămâi neclintit de patimi chiar și în mijlocul focului, atunci ești nepătimaș. Noi însă, ca să fim nepătimași, vrem ca ceilalți să nu ne creeze probleme. Nepătimirea nu se câștigă vrând să îi corectăm pe ceilalți. Când vreau ca ceilalți să fie cuminți ca să nu-mi creeze probleme, nu voi ajunge nepătimaș. Când există piedicile, atunci ajung nepătimaș.

Dar mai cu seamă este nepătimaș cel care nu înclină nici măcar către reprezentările mentale ale patimilor. Adică nici nu își închipuie că ar putea să se mânie, să se înfurie, să spună minciuni, să se prefacă, să iasă în evidență, să se îndreptățească. Înlăuntrul său nu există nicio imagine a patimilor.

Fie ca Dumnezeu să ne învrednicească să dobândim, slujind ca preoți ziua și noaptea, această nepătimire! Cereți-o de la Dumnezeu, după ce ați crezut că puteți să o dobândiți, și, dacă încă nu ați câștigat-o, veniți de mă spânzurați, așa cum l-au spânzurat pe Sfântul Cosma Etolul de platan.

Dacă cineva dorește nepătimirea și dacă o dorește cu adevărat, în acest duh al Cuviosului Teognost, și dacă Dumnezeu nu i-o dă, înseamnă că Dumnezeu este mincinos. Dar pentru ca „Dumnezeu să Se îndreptățească în lucrurile Sale și în cuvintele Sale“, merită ca noi să facem asceza smereniei și a ascultării și a credinței întru nepătimire și întru strălucirea vieții duhovnicești și sfinte, ca să-I dăm dreptate lui Dumnezeu prin viața noastră. Pentru că, în fiecare zi, slăbiciunea noastră, caracterul nostru bolnăvicios, patimile noastre îi fac pe oameni să spună: „Unde este Dumnezeul tău? (cf. Ps. 44, 4); eu nu cred în Dumnezeu, eu îmi trăiesc viața. Eu am nevastă, copii, bani. Tu Îl ai pe Hristos? Unde este Hristosul tău, dacă nu ai nepătimirea?“

Să-L îndreptăm, așadar, pe Dumnezeu prin viața noastră!

5

Am ajuns la preafrumoasele zile de sărbătoare ale Nașterii Domnului, pe care le așteptăm tot anul. Vine Hristos să Se nască! Nașterea Lui ne amintește de nașterea noastră, pentru că este o putere care zdrobește orice împotrivire de-a noastră. Întruparea lui Dumnezeu și îndumnezeirea noastră zdrobesc orice neputință și problemă a caracterului nostru și ne înalță la o nouă viață, care, dacă suntem atenți la ea, vedem că este o nouă naștere.

În același timp, schimbarea anului face sufletul omului să simtă că și el s-a schimbat. În aceste zile, toată lumea obișnuiește să-și facă bilanțul și planurile de viitor, nu numai în domeniul economic, nu numai în domeniul lucrărilor săvârșite, ci și în cel al realizărilor duhovnicești, al împlinirilor duhovnicești și al legăturilor noastre cu Dumnezeu.

În această perioadă, e important să ne facem acest bilanț. Nu înțeleg prin aceasta că trebuie să începem să scriem școlărește greșelile pe care le-am făcut sau hotărârile pe care le-am luat – o asemenea faptă nu are

niciun sens practic —, ci trebuie, în mod obligatoriu, să privim adânc în noi înșine și să ne cercetăm sinele în general, nu în toate detaliile, ca să vedem ce nu mai trebuie să se întâmple de acum încolo și ce trebuie să se adauge, începând cu acest an. De exemplu, când începe noul an, iar cel vechi se duce, nu se poate să nu te hotărăști pentru pocăință. E cu neputință ca, atunci când cineva se gândește că Hristos Se naște, să nu-și cerceteze legătura sa cu Hristos și să vadă dacă este „bine îndreptat“ (Lc. 9, 62) în călătoria spre îndumnezeirea sa.

Această schimbare, această pocăință este ceva care trebuie să ne preocupe și să fie, dacă e cu putință, preocuparea decisivă a vieții noastre. Să avem o astfel de pocăință, încât să nu mai fim apoi în primejdie de a cădea iarăși în păcat! Să dobândim o legătură profundă și puternică cu Hristos, „înșfăcarea“ lui Hristos pe care o vom face să fie definitivă! Iar când spun „pocăință“, nu înțeleg, pur și simplu, spovedania sau enumerarea păcatelor noastre, fiindcă, de cele mai multe ori, enumerarea și referirea la păcatele noastre este o căldură a inimii noastre, o deschidere prin care scăpăm de răspunderea spovedaniei, simțim că ne-am spovedit. Aceasta este o stare jalnică pentru un om.

Pocăința nu înseamnă nici să mă refer la păcatele mele, nici să le enumăr. Înseamnă ștergerea greșelilor. De acum încolo făgăduiesc că nu voi mai face acele păcate și că nu voi mai favoriza nimic din cele de care m-am pocăit. Aceasta este cea mai bună pocăință! E foarte ușor să vii și să îmi povestești câte minciuni ai tras... Vei simți că te-ai spovedit, că I le-ai spus pe toate lui Dumnezeu, că

ești sincer și cinstit. Lucrul acesta seamănă cu o poveste. Cel mai bun lucru pe care îl poți face este să nu te vadă nimeni că te mâinii, că vorbești în deșert sau că ieși în evidență, ci să-ți potrivești purtarea cu ceea ce vor ceilalți, dar cu înțelepciune și curăție a inimii.

În aceste zile Îi vom sluji lui Dumnezeu, vom dănuți în jurul cortului sfânt și, ca început al sărbătorilor, m-am gândit să continuăm cu tâlcuirea din scrierea Cuviosului Teognost, care, așa cum v-ați convins, este limpede, nu te încurcă, nu-ți spune multe, este cuprinzător și dens în idei, te pune să-L țintești neîncetat pe Dumnezeu prin rugăciunile tale. Tragi acolo neîncetat. Este ca și cum ți-ar da un telescop fix, și nu poți să te uiți unde vrei, ci privești doar spre Cel sfânt, care este înaintea ta, spre Hristos. Să citim câteva capete, ca să vedem ce ne poate oferi Cuviosul Teognost, așa încât să știm cum putem să-I slujim lui Dumnezeu și în ce fel Se naște Hristos înlăuntrul nostru.

Să începem de la capul al 27-lea.

Să nu te tragă la pământ dorul după cele trecătoare, pe tine care le cugeți pe cele cerești. [27]

Dorința după lucrurile stricăcioase, trecătoare, lumești nu poate să te tragă la pământ atunci când mintea și inima ta sunt înălțate la cele cerești. Nicio robie vremelnică și omenească nu te va putea coborî pe pământ; ajunge ca mintea ta să fie sus, în Cer. Așadar, nu-ți lăsa mintea să se îndrepte spre lucrurile despre care se vorbește și se aude, la cele despre care scriu ziarele și vorbesc vecinii.

Iar dacă te leagă [de pământ] vreo împătımire pentru cele pământeste, te asemeni unui vultur care are piciorul prins în laț și e împiedicat de la zborul întru înalțuri.

În viață are mare importanță să ne gândim doar la cele cerești, pentru că atunci, chiar dacă încă mai avem înlăuntrul nostru vreo dorință omenească, o vom depăși prin acest fel de gândire. Minteia noastră dă putere dorințelor noastre. Dar când ea se îndreaptă spre cele cerești și nu o lăsăm să cultive o dorință stricăcioasă, atunci dorința stricăcioasă se stinge. Așa cum dacă nu uzi un pomișor, se va usca, tot așa se întâmplă și cu dorința, când nu ai *împătımire pentru cele pământeste*.

Împătımire (προσπάθεια) înseamnă să te preocupe ceva, să arăți un interes pentru ceva pământesc, ba chiar și pentru ceva dumnezeiesc, care însă, în realitate, nu este Dumnezeu. Împătımire este și grija pentru mâncarea noastră, pentru chiliile noastre, pentru toate câte țin de lumea aceasta. Vreme de multe secole, numeroși monahi au trăit în pustietăți, în peșteri, în temnițe, în exiluri. Omul poate să trăiască oriunde. Dar când ai tihna ta, începi să cultivi diferite feluri de împătımire, iar atunci împătımirea te leagă, te trage la ea, și nu spre o înțelegere duhovnicească. Așadar, când ai împătımire, semeni cu un vultur care a fost prins de picior într-o cursă și nu mai poate zbura sus. Chiar și o singură împătımire dacă ai, nu mai poți să zbori la cele cerești! Un zbor către cele cerești este și sărbătoarea Nașterii Domnului.

Așadar, să le ai pe toate și să le socotești drept gunoaie (cf. Flp. 3, 8), în nădejdea celor mai bune. Dar, după ce te separei de trup, când vine vremea, să urmezi îngerului lui Dumnezeu care te smulge [din el].

Cuviosul se referă aici la trupul nostru, pentru că cele mai multe griji ale omului obișnuit sunt legate de trup, de sănătate, de mâncare, de odihnă. Trupul însă, cu toate că este de preț, fiind templu al lui Dumnezeu (cf. 1 Cor. 6, 19), totuși nu este Dumnezeu. Nu trupul, ci Duhul Sfânt ne face dumnezei, atunci când se sălășluiește în noi. Trupul, zice Cuviosul, când va veni cea clipă, să fii gata să-l scuturi de la tine! Cum? Cu o boală, cu mai mult post, cu durere, cu osteneală, cu priveghe-re, cu o întâmplare neașteptată care va da peste tine.

Noi însă ce facem? Tocmai dimpotrivă! Ne îmbolnăvim? Întorcem lumea pe dos ca să nu pierdem trupul. Postim și vedem că ne-a cuprins puțină slăbiciune și că nu mai putem umbla ca până acum? Îndată ne apucăm să mâncăm, ca să umblăm voinicește. Ne lovește o mașină? Oricui vine să ne viziteze îi povestim cum a fost cu accidentul, în loc să-i spunem: „Nu există accidente, ci numai pronia și grija lui Dumnezeu, iubirea, tandrețea și îmbrățișarea lui Dumnezeu!” Până și noi, care suntem suflete afierosite lui Hristos, dacă ne va vizita cineva, vom începe să-i spunem cum s-a întâmplat accidentul, că șoferul n-a fost atent și ne-a lovit. Ne va vizita apoi o a doua persoană, a treia, a patra, iar noi vom spune aceleași lucruri, nu ne vom liniști până ce nu o să afle toată lumea de întâmplare.

Nu-L îmbrățișăm pe Hristos, îmbrățișăm trupul! Însă Cuviosul Teognost spune:

Dar, după ce te separi de trup, când vine vremea, să urmezi îngerului lui Dumnezeu care te smulge [din el]. „A smulge“ (ἐκσπῶ) înseamnă, de exemplu, îți înșfac degetul, îl rup, ți-l smulg din trup și-l arunc pe jos. Cu aceeași dispoziție sufletească și tu, zice Cuviosul, când va veni vremea, să lepezi trupul și să îi urmezi îngerului lui Dumnezeu! Persoana ta este îndumnezeită, pentru că duhul tău are legătură cu Duhul Sfânt și te face părtaș Dumnezeirii. Iar pentru că Dumnezeirea este lumină și sfințenie, Ea luminează, sfințește și face să strălucească și trupul tău, fiindcă și el este de preț, ca unul creat de Dumnezeu. Așadar, separarea de trup și lepădarea lui nu arată că el ar fi ceva rău, ci arată că trupul trebuie să meargă mai repede spre destinația sa. Când vrei să mergi undeva, te silești să ajungi la timp. Și trupul urmărește să ajungă la Dumnezeu cât poate mai repede. Toate lucrurile caută să ajungă la scopul lor.

După ce te separi de trup [...] să urmezi îngerului lui Dumnezeu. Un înger vine de față ca să-ți scoată sufletul din trup, atunci când va veni momentul. Trupul se va destrăma în pământul din care a fost luat, iar sufletul tău va merge în Cer, ca să pregătească învierea trupului însuși. Tu să-l urmezi pe îngerul lui Dumnezeu, care te-a scos din trup și acum te duce să te unească cu îngerii și cu sfinții! Imaginea și expresiile pe care le folosește Cuviosul sunt minunate!

Așa cum este cu neputință ca banul care nu are chipul împăratului să fie pus în vistieriile împărătești împreună cu

cei obișnuiți, tot așa este cu neputință să primească cineva arvuna fericirii de acolo fără cunoștință dreaptă și nepătimire și să iasă cu îndrăzneală și înștiințare din cele de aici spre cele nădăjduite și să fie așezat împreună cu cei aleși. [28]

Așa cum o monedă falsă, adică fără efigia împăratului, nu este pusă în vistieria împărătească, tot așa este cu neputință ca, fără cunoștință dreaptă și nepătimire, să avem *arvuna fericirii de acolo* și să ieșim cu curaj și înștiințare lăuntrică, cu pace și seninătate, cu încredere, bucurie și fără nicio frică din această viață către bunurile nădăjduite și să fim așezați împreună cu cei aleși. *Arvuna fericirii de acolo* înseamnă că am garanția faptului că, după moarte, voi locui în sălașurile cerești. Toate cele pe care le primesc în sufletul meu vor influența adevărata mea fericire din veacul viitor. Adică înțeleg încă de acum unde voi merge atunci când voi părăsi această viață. Înțeleg dacă atunci voi fi fericit sau voi plânge împreună cu acel bogat, în timp ce săracul Lazăr se află în rai (cf. Lc. 16, 25).

Dar este cu neputință să primesc arvuna dacă nu am cunoștință dreaptă și nepătimire. Expresia *cunoștință dreaptă* nu înseamnă cunoștință filozofică, ci să am o justă apreciere a lucrurilor, așa încât judecata despre mine însumi sau cunoștința pe care o voi avea despre mine să fie înțeleaptă și cumpătată. De exemplu, sunt cu adevărat sfânt sau nu sunt? Sunt smerit sau nu? Sunt blând sau nu? Strigătele pe care le-am scos ieri veneau din iubire? Veneau din pace lăuntrică? Erau expresia libertății sau a mâniei și a furiei?

Trebuie să avem cunoștință dreaptă în orice lucrare! De exemplu, să știm cu precizie ce înseamnă moarte. Moartea este un pas către Hristos. Boala este vehiculul cu care Dumnezeu ne transportă la El. Așa cum, mai demult, mirele își lua mireasa într-o trăsură și mergeau la biserică pentru cununie, tot așa și boala este vehiculul în care ne pune Hristos ca să ne cunune întru iubirea veșnică a Împărăției cerurilor. Așadar, dacă avem cunoștință dreaptă, cunoaștem ce este fiecare lucru, fiecare taină care ne unește cu Hristos.

Fără nepătimire. Nepătimirea înseamnă să nu mă aflu în pericolul să fac, dintr-un moment într-altul, greșeli; să nu fiu în primejdie să cad în neputințe; să nu fiu în primejdie de a fi părtinitor; să nu fiu în primejdie să judec lucrurile potrivit cu judecata mea, cu dragostea mea și cu părerea mea. Să fiu fără greșală, să nu greșesc. Fără judecată dreaptă și nepătimire, nu pot să am *arvuna fericirii de acolo* și, prin urmare, nu voi fi rânduit împreună cu cei aleși, împreună cu sfinții.

Iar cunoștință (γνώσις) nu numesc înțelepciunea, ci știința (εἰδῆσις) fără rătăcire a lui Dumnezeu și a celor dumnezeiești.

În această propoziție, Cuviosul ne tâlcuieste cuvântul *cunoștință* și ne spune că aceasta nu este o înțelepciune omenească, ci *știința fără rătăcire (ἀπλανής) a lui Dumnezeu și a celor dumnezeiești. Cunoștință* înseamnă să-L cunosc limpede și adevărat pe Dumnezeu și tainele dumnezeiești, să știu ce sunt îngerii, judecata cerească, ce sunt

heruvimii și serafimii, care este rolul lor, cum sunt cetele sfinților sus, în Cer, cum este Jertfelnicul ceresc. Adică să fiu familiarizat cu Dumnezeu și cu lucrurile dumnezeiești. Când vine un prieten de-al tău, ai curaj față de el și îi vorbești cu îndrăzneală. Dar când vine un necunoscut, nu știi cum să începi, te prefaci că tușești ca să câștigi timp să te gândești ce să spui. Așa vom face și noi cu sfinții și cu Dumnezeu dacă nu avem cunoștință. Iar cunoștința și îndrăzneala iau naștere din cele pe care ni le spune aici Cuviosul Teognost. Să-L rugăm pe Dumnezeu și să urmărim prin studiu duhovnicesc (μελέτη) și rugăciune, care ne descoperă tainele, să avem o cunoștință nerătăcită a lui Dumnezeu și a celor dumnezeiești!

[Prin știința fără rătăcire a lui Dumnezeu și a celor dumnezeiești], *iubitorul de Dumnezeu este înălțat spre îndumnezeire, prin harul Duhului, fără să fie tras în jos de patimi.*

Prin cunoștința fără rătăcire a lui Dumnezeu și a celor dumnezeiești cel care-L iubește pe Dumnezeu este înălțat, chiar dacă mai are unele patimi, pe care este firesc să le mai avem acum, întrucât Dumnezeu nu ne curăță dintr-odată, ci ne îndepărtează patimile treptat. Acele câteva patimi pe care le avem, datorită îndelungii-răbdări a lui Dumnezeu, și nu din cauza voinței sau a vinovăției noastre, nu ne vor împiedica să ne înălțăm. Așadar, chiar și patimi dacă am, și păcate dacă am, ele nu mă vor împiedica să fiu condus la îndumnezeire, câtă vreme eu mă înalț cu iubire către Dumnezeu. Așa

cum s-a petrecut întruparea lui Hristos, Dumnezeu adică îmbrăcându-Se cu omul, tot așa voi fi îmbrăcat și eu cu Dumnezeu *prin harul Duhului*; adică voi intra în Dumnezeu și voi fi inundat de El.

Acest cap vorbește despre îndumnezeirea omului și despre îndrăzneala lui înaintea lui Dumnezeu. Despre aceeași temă vorbesc și marile sărbători ale Nașterii Domnului, Tăierii-împrejur și Teofaniei.

Chiar dacă ai străbătut toată făptuirea, să nu te încrezi în tine că ai ajuns la nepătimire și, de aceea, să stai cu desfătare și fără de grijă în lume, ca nu cumva, încărcându-te de aici cu întipăririi ale patimilor, să-ți fie grea ieșirea. [29]

Să nu te mulțumești, zice, cu făptuirea ta zilnică! Faptul că îmi împlinesc slujirea, că merg la biserică, că fac ascultare, că arăt iubire, că mă smeresc în fața celui lalt, că cedez înaintea părerii lui, că urmez ideile lui și că nu îl duc eu acolo unde vreau – toate acestea țin de făptuire. Desigur, fără ele nu există îndumnezeire. Dar numai acestea nu sunt de ajuns ca să ajungem la îndumnezeire. Așadar, dacă îți faci rugăciunea cu metanii, dacă îți împlinești canonul, dacă mergi la slujbă, să nu îți afli mulțumire în acestea spunând: „Acum sunt în regulă, mi-am asigurat raiul!“

A sta cu desfătare (ἐμψλοχωρῶ) în lume înseamnă să îmi placă viața prezentă, mă aranjez în viața aceasta,

mă bucur de ea fără griji și probleme. Când te bucuri gândindu-te că: „Sunt monah, am Starețul meu, chilia mea, toate sunt așa cum le vreau!“, atunci înseamnă că stai cu desfătare în lume.

Dar, stând cu desfătare în lume, te afli în pericolul să se lipească de tine unele întipăriri ale patimilor, să se amestece cu mintea ta, cu inima ta, cu iubirea ta pentru Hristos unele interese, unele întipăriri pătimășe. Să luăm un exemplu! Merg la biserică, dar vreau să șed. Aceasta este o întipărire pătimășă, pentru că „merg la biserică“ înseamnă că sunt un înger care priveghează, că mintea mea s-a înălțat la Cer. Când șed, mintea mea nu poate fi în Cer. Mă concentrez oarecum trupește, dar, pentru că trupul se odihnește, sufletul și mintea mi se moleșesc, și sunt ca adormit. Prin urmare, faptul că vreau să șed în biserică este o urmă, o întipărire a unei patimi, a patimii trândăviei. Sau mergi să te împărtășești, dar nu îți faci pregătirea cuvenită. Faptul că nu iei în serios acest element deosebit al vieții tale duhovnicești este o urmă lăsată de o patimă, de o obișnuință rea.

Așadar, fi atent ca nu cumva să se lipească de viața ta duhovnicească de zi cu zi și unele obișnuințe rele! De exemplu, trăiesc atent, dar, când întâlnesc o anumită persoană, fiindcă am suferit o traumă în copilărie din partea lui, îl osândesc. Aceasta este o urmă lăsată de o patimă. Sau mă duc undeva și, dacă se poartă cu mine cu iubire și prețuire, mă simt bine și mă port, la rândul meu, frumos, le spun cuvinte duhovnicești. Dar când nu sunt atenți cu mine, încerc să găsec un motiv ca să plec, deși m-am dus acolo ca să rămân un timp. Și aceasta

este o urmă lăsată de o patimă. Adică s-a lipit de mine un cusur, a căzut peste mine o creangă care s-a desprins dintr-un pom rău. Acest cusur mă face ca, atunci când alții se poartă bine cu mine, să pot și eu să mă port bine; iar când nu se poartă bine, să nu pot nici eu să mă port bine. Desigur, toate îmi îndreptătesc sinele.

Sau sunt monah, și cineva mă întreabă provocator: „Ce faceți voi, monahii?” Atunci eu încerc să apăr monahismul folosind toată filozofia și logica, în timp ce, de fapt, ar trebui să dau importanță acestui om, să fiu de acord cu el, pentru că argumentele lui s-ar putea să aibă o anumită rațiune, un anumit element pozitiv. Așadar, în loc să folosesc argumentele lui și să accentuez elementul lor pozitiv, iar când vine momentul potrivit să îi spun: „Dar nu e numai aceasta, mai există și aspectul acesta, și celălalt...”, eu încerc să mă împotrivesc lui cu cele pe care le știu.

Uităm că trăim „ca străini și călători” (1 Ptr. 2, 11), ca niște prizoniți și morți. Mortul nici nu se apără, nici nu vorbește, nici nu așteaptă ceva, nici nu se împotrivește la descompunerea trupului său. Tot așa să fim și noi! Dar când ai întipăriri ale patimilor, astfel de cusururi în viața ta, atunci, când vine momentul vreunei boli sau al morții, începi să te temi, să te rogi, să-l implori pe Stareș să trăiești ca să te pocăiești. Tocmai acum vrei să te pocăiești? Aceasta este iubire pentru Hristos? Aceasta este frică! Te temi de viitorul tău. Nu te grăbești la Hristos.

Ci pururea fiind călăuzit de frică, îngrijește-te de firea ta schimbătoare și nestatornică. Depărtează cu înțelepciune pricinile patimilor!

Trebuie să te călăuzești pe tine însuși prin frica dumnezeiască, să te îngrijești de firea ta care tinde spre rău și să o schimbi. Neîncetat să o faci mai curată și mai frumoasă. De asemenea, să eviți cu înțelepciune cauzele patimilor. Pricini nemijlocite ale patimilor sunt: părerile, dorințele, felul în care simt situațiile și persoanele. Simt nevoia să șed, simt nevoia să plec. Simt că trebuie să-ți vorbesc frumos, simt că nu trebuie să-ți vorbesc frumos. Simt că trebuie să merg la această muncă în comun a obștii, simt că nu trebuie să merg. Simt că trebuie să mă rog, simt că trebuie să mă odihnesc. De asemenea, o pricină nemijlocită este și voința omului. Al doilea rând de cauze ale patimilor sunt cele care provin din obiceiurile noastre și de la oameni, adică patimile care au ca pricină gura noastră, discuțiile noastre și influența celorlalți asupra noastră. Nu trebuie ca celălalt să ne influențeze.

Nu dori nepătimirea înainte de vreme, ca să nu pățești ceea ce a pățit primul zidit, împărtășindu-se fără vreme din pomul cunoștinței (cf. Fc. 3, 6). [30]

Cuviosul continuă cu învățătura despre nepătimire. Nepătimirea, spune, este calea ta și pecetea ta, cartea ta de identitate și elementul care dovedește că L-ai iubit pe Dumnezeu și că Dumnezeu te-a auzit. Dar singur nu poți să ajungi nepătimaș. Singur poți, dacă vrei, să nu păcătuiești, să nu cedezi în fața păcatului, să nu te porți cu trufie; poți să nu judeci, să nu furi, să nu clevețești, poți să eviți toate relele. Chiar și cu ajutorul rațiunii drepte și filozofice poți să le împlinești pe acestea.

Nepătimirea însă este răspunsul lui Dumnezeu la propria ta iubire și încredere față de El. Dar fi atent, zice Cuviosul, *nu dori nepătimirea înainte de vreme!* Fiecare lucru are sorocul lui firesc.

Ați observat că, atunci când Dumnezeu vrea să ne ia de aici, ne smerește, puțin câte puțin, și ne pregătește. Astăzi ne dă o durere, apoi durerea crește, după aceea mergem la medic, iar el ne spune îngândurat: „Vino peste șase luni!“ După cele șase luni, ne spune: „Nu e nimic! O să faci o mică operație și te vei face bine!“ Apoi, dacă ne însănătoșim și ieșim din spital, el ne spune: „Dacă vei avea dureri, să vii să-mi spui!“ El știe, desigur, că vom avea iarăși dureri. Încet-încet, trec cinci-șase luni, doi ani, trei ani, atâția câți e nevoie ca să fim pregătiți. Cu cât suntem mai tari la cerbice, cu atât Dumnezeu ne face să întârziem în această viață. Cu cât suntem mai pregătiți pentru Hristos și avem hainele de nuntă gata, cu atât și el ne ia mai repede, cu multă iubire și tandrețe.

Orice lucru din viața noastră are nevoie de un anumit răstimp pentru a se realiza. La fel se întâmplă și cu păcatele și cu patimile noastre. Nu le putem elimina pe toate deodată, ci Dumnezeu ni le va îndepărta treptat. Acum voi îndepărta, cu ajutorul lui Dumnezeu, furia, apoi mânia, apoi mândria. Ceea ce este mai dificil are nevoie de timp mai mult. Așa și nepătimirea, pentru a o dobândi, trebuie să treacă un anumit timp. Așadar, nu te grăbi să ajungi la nepătimire, pentru că atunci te gândești la tine, și nu la Dumnezeu! Dacă Dumnezeu face cumva greșeala să-ți dea nepătimirea mai repede, vei păți ce a pățit omul întâi-zidit, care a mâncat din

rodul pomului cunoștinței înainte de vreme, înainte să se maturizeze duhovnicește, și a murit. Dumnezeu ne dăruiește timp, ne dă argumente și dovezi, ne dă descoperiri numai și numai ca să ne maturizeze, așa încât să ajungem la nepătimire.

Ci lucrând cu răbdare prin înfrânare cuprinzătoare și prin cerere stăruitoare și păzind cele înfăptuite prin prihănirea de sine și prin desăvârșita smerită-cugetare, așteaptă după acestea, la vremea potrivită, harul nepătimirii și, după multa furtună și tulburare, limanul de odihnă.

Dar nu cumva trebuie să fac și eu ceva ca să dobândesc nepătimirea? Da, mai întâi voi lucra cu multă răbdare, în toți anii vieții mele, înfrânarea atotcuprinzătoare. Mă voi înfrâna de la mâncare, de la statul pe scaun în biserică, de la odihnă, de la vorbe, de la somn, de la desfătări. În toate voi exersa înfrânarea. Înfrânarea atotcuprinzătoare este înfrânarea care cuprinde semințele tuturor virtuților. Toți Părinții pustiei accentuau înfrânarea trupească. Sufletul nostru are nevoie de atenție, iar trupul de înfrânare.

Dar și sufletul are nevoie de înfrânare. De exemplu, mă înfrânez de la bucurie, de la întristare, de la speranțe. Nu cultiv speranțe, nu vreau să am multe bucurii. Am înlăuntrul meu, în duhul meu, o bucurie negrăită și duhovnicească și, de aceea, nu am nevoie de bucurii exterioare și de râsete. Voi primi o veste tristă despre un cunoscut de-al meu? N-o să încep să strig: „Vai, săracul, ce-a pățit!“ Dar când îmi vor da vreo veste bună? Tot

așa, voi fi un om liniștit, înfrânat. Nici prea mult în sus, nici prea mult în jos!

Când medicul îmi consultă inima sau creierul și îmi găsește ceva, spune: „O, săracul de el!“ Așa și noi suntem niște nenorociți când ne aflăm când sus, când jos! E nevoie de înfrânare și pentru trup, și pentru suflet, și pentru purtarea noastră, și pentru toate ale vieții noastre. În înfrânarea cuprinzătoare se află toate semințele sfințeniei și ale nepătimirii.

Și prin cerere stăruitoare. În al doilea rând, pentru a dobândi nepătimirea, trebuie să mă rog neîncetat, rugăciunea mea să nu se oprească nicicând. Mă voi ruga oriunde voi sta, oriunde mă voi afla. Pe lângă aceasta, voi păzi prihănirea de sine și desăvârșita smerită-cugetare, adică voi simți întotdeauna că eu, prin mine însumi, sunt un păcătos. Voi ști cum trebuie să lucrez prihănirea de sine și smerenia ca să păstrez în vistieria cerească tot ceea ce am câștigat. Dacă nu voi avea smerenie și prihănire de sine, atunci le voi pierde pe toate. Dar când voi lucra aceste două virtuți, atunci, *la vremea potrivită*, Dumnezeu îmi va da nepătimirea. Așa cum la spital nu ți se pune termometrul când vrei tu, ci știu medicii la ce oră trebuie să ți se ia temperatura, tot așa și Dumnezeu știe când este vremea potrivită ca să-ți dea *harul nepătimirii*.

Așteaptă, [...] după multa furtună și tulburare, li-manul de odihnă. Dumnezeu va lăsa să te tulburi, să te întristezi, să suferi, să fii prigonit, să fii clevetit, să fii disprețuit, să nu ți se dea importanță. Dacă nu vei trece prin furtună, dacă nu te vei tulbura, dacă nu te vei

dovedi vrednic în clipele dificile, nu te vei desfăta de li-manul de odihnă. Mai întâi „trebuie să pătimească [...], iar apoi să învie“ (Mc. 8, 31). Trebuie să suferim, să fim puși la încercare.

Pentru că Dumnezeu nu este nedrept, așa încât să nu le deschidă, atunci când trebuie, ușa nepătimirii celor ce au umblat drept.

Dacă umblați corect, zice Cuviosul, Dumnezeu nu este nedrept, așa încât să nu vă deschidă ușa nepătimirii în momentul în care trebuie. Cu toții avem dreptul la ușa nepătimirii, dacă le împlinim pe toate cele la care ne-am referit mai înainte, fără ca aceasta să însemne că Dumnezeu este obligat să ne dea nepătimirea. Gândul acesta este egoism. Dumnezeu ne va da nepătimirea datorită dreptății Lui.

Vrei să-ți arăt și altă cale de mântuire, mai bine-zis, de nepătimire? [32]

Să-ți spun acum, zice Cuviosul, și o altă cale care duce la mântuire sau, mai bine-zis, la nepătimire? Mai înainte am vorbit despre răbdare, smerenie, despre faptul că trebuie să sufăr, să mă înfrânez. Dar când vezi că trec anii și n-ai realizat nimic – totuși trebuie să trecă mulți ani, și nu să ai pretenția ca, după patru ani de Rugăciune a lui Iisus, să vrei să-ți coboare mintea în inimă; poate că cei patru ani au nevoie să devină patruzeci –, când vezi, așadar, că nu înaintezi, dar Îl

iubești și Îl vrei pe Dumnezeu, îți recomand și această metodă, această intrare secundară:

Silește-L cu toată puterea pe Ziditorul prin rugăciuni, ca să nu dai greș de la lucrul căutat, luându-ți totdeauna ca mijlocitori spre El toate puterile cerești și pe toți sfinții, împreună cu Preacurata Maică a lui Dumnezeu.

Silește-L pe Ziditorul prin rugăciuni. Cuviosul Teognost nu spune să forțezi ușa nepătimirii, ci să-L silești pe Ziditor. Adică nu voi privi spre nepătimire, ci voi privi la Hristos. Așa cum Hristos i-a spus Bisericii din Laodiceea că stă la poartă și bate (cf. Apoc. 3, 20), tot așa să bat și eu la poarta lui Hristos. Iar dacă văd că nu-mi deschide, înseamnă că vrea să silesc, pe cât pot, poarta prin rugăciunile mele, aducând ca mijlocitori toate puterile cerești, pe toți îngerii și pe toți sfinții. Vrea să mă întorc cu totul spre El prin mijlocirile și rugăciunile stăruitoare ale arhanghelilor, ale îngerilor, ale sfinților și ale Maicii Domnului. Cuviosul vrea să-i pun înaintea pe Maica Domnului, cetele arhanghelilor și ale sfinților, așa încât Preacurata, împreună cu aceștia, să vorbească despre mine. Așa cum ostașii, în vremea luptei, au privirile ațintite la dușman și nervii încordați ca să-l urmărească, fără să se mai îngrijească nici de unghiile lor, nici să ceară de mâncare, ci se aruncă în luptă, „fie pe scut, fie sub scut”¹, tot așa și eu am nevoie de o „expediție” de

¹ Plutarh, *Scrieri morale* 2, 41. În Sparta, atunci când mama îi

rugăciune împreună cu toți sfinții. Este cea mai frumoasă și mai înaltă viață pe care o putem duce!

Să ai însă și lucrarea ascunsă care slujește mai ales lui Dumnezeu, precum și cuvintele unor taine ascunse către El, care te îndumnezeiesc, în care Se îndulcește și spre care Se pleacă Dumnezeuirea.

În afară de rugăciunea pe care o vei face și prin care vei primi putere de la îngeri, de la sfinți și de la Maica Domnului, să folosești, zice Cuviosul, și câteva secrete pe care ți le-a dat Dumnezeu Însuși. De exemplu, vine un mitropolit, arhondarul îl primește și află cu multă cuviință că acesta este arhiepiscop într-o Biserică cunoscută. Atunci îi spune: „Înaltpreasfinția Voastră, am auzit de dumneavoastră!“ Mitropolitului îi place. Lucru omenesc, desigur, doar suntem oameni! Apoi arhondarul nu mai are nimic să-i spună, îi dă o gustare, mitropolitul spune și el două vorbe. După aceea ce va face? Va pleca. Dar dacă arhondarul o să-i spună: „Înaltpreasfinția Voastră, v-am citit cărțile și mi-au plăcut foarte mult! Ați mai scos ceva nou? Cum merge căminul arhiepiscopiei dumneavoastră? Cum se descurcă fundațiile dumneavoastră?“, atunci mitropolitul se va simți de îndată mai apropiat și își va deschide întreaga inimă. Adică aceste mijloace omenești au importanță

dădea fiului ei scutul, îi spunea: „Fie cu acesta, fie sub acesta!“, adică fie să te întorci învingător cu acesta, fie să te aducă mort deasupra lui.

în legăturile tale cu oamenii. La fel se întâmplă și în legăturile tale cu Dumnezeu.

Să ai însă și lucrarea ascunsă care slujește mai ales lui Dumnezeu. În afară de mijlocirea heruvimilor și a serafimilor, a Maicii lui Dumnezeu și a sfinților, trebuie să ai și o anumită lucrare ascunsă care să slujească legăturile tale cu Dumnezeu, *precum și cuvintele unor taine ascunse* care te îndumnezeiesc. Dumnezeu dă fiecărui om anumite însuflări și experiențe. De exemplu, călătorești cu mașina, care cade în prăpastie, mor toți pasagerii și scapi numai tu. Aceasta este o trăire adâncă. Sau te rogi, ca și cum ai fi pierdut și deznădăjduit, și spui: „Dumnezeul meu, n-am ce face, nu pot să Te silesc, Tu ești Dumnezeu, iar eu sunt un om nevrednic! Voi îngenunchea și o să-Ți făgăduiesc că voi posti și mă voi osteni, dar Te rog, când mă ridic, dă-mi dorul după Tine, iubirea Ta, încrederea în Tine!“

După această rugăciune, acolo unde te affai ca un mort, ca un bolnav, ca un zdrobit, gata să-ți dai suflarea, deznădejdea ta fiind adâncă și de nesuportat, se risipesc toate, se înnoiesc ca ale vulturului tinerețea și inima ta (cf. Ps. 102, 5), te umpli de bucurie, prăznuiești, ochii tăi varsă lacrimi pline de iubire dumnezeiască, de bucurie și de nădejde. Durerea de cap pe care o aveai dispare, întristarea se risipește, pleacă orice necaz și izbucnești într-un strigăt de biruință. Aceasta este o trăire. Sunt cuvinte pe care ți le-a șoptit Dumnezeu, lucruri de taină, pe care nu le știe nimeni, doar tu le știi. Sunt anumite legături tainice ale noastre cu Dumnezeu, ceva pe care nu nădăjduiam să-l dobândim, pe care l-am cerut,

iar Dumnezeu ni l-a dat. Este ceva pe care ni l-a arătat în ceasul rugăciunii. Eu am zis: „Dumnezeul meu, eu fac această lucrare și Te rog să-mi descoperi voia Ta!“.

Desigur, Dumnezeu îmi va descoperi voia Lui când va exista un motiv real. Dar când spui: „Dumnezeule, Dumnezeul meu, descoperă-mi dacă trebuie să mă smeresc eu sau celălalt să cedeze!“, Dumnezeu n-o să-ți descopere nimic, pentru că există o singură soluție: să te smerești tu! Dacă vin dușmanii și-ți cer capul pe tîpsie, adică vor să te omoare, nu trebuie să-L întrebi pe Hristos ce să faci. Dacă te prigonesc, fă ce a făcut Hristos! Când a venit ceasul, S-a predat. La Sfânta Liturghie spunem: „Pe Sine Însuși S-a predat.“ El S-a predat pe Sine Însuși la moarte, iar tu vrei să scapi? Dacă Dumnezeu vrea, te va scăpa. Nu e nevoie să-L întrebi. Dar când este o situație pe care, într-adevăr, nu o întălnesc în Evanghelie sau în experiența sfinților, pe care nici eu însumi nu pot să o soluționez, atunci Dumnezeu îmi descoperă voia Lui.

„Trebuie să minți, altfel te-ai ars!“, îți zice avocatul. Dar Noul Legământ spune: „Să nu minți!“ (Col. 3, 9). Prin urmare, problema s-a terminat: nu vei spune minciuni. Nu poți să Îl întrebi pe Dumnezeu pentru acest lucru. Dacă spui adevărul, poate că judecătorii vor fi impresionați, vor prețui fapta ta și te vor achita. Dar se poate ca adevărul să fie începutul unui martiriu. Creștinii spuneau adevărul: „Sunt creștin!“ și ajungeau martiri. Și noi propovăduim adevărul când spunem că suntem creștini. Dar sfinții nu au spus că sunt creștini în speranța că judecătorilor le va fi milă de ei și o să-i

ierate. Mergeau plini de bucurie pentru că vor ajunge martiri, pentru că-și vor vărsa sângele. Așa trebuie să gândim și noi: vărsarea sângelui nostru!

Prin urmare, Dumnezeu ne insuflă sau ne descoperă anumite lucruri până într-acolo încât să ne strămute și inima, și mintea în Cer. Acestea, fie că sunt mici, fie că sunt mari, fie că sunt de obște, fie că sunt personale, sunt taine, care uneori provin de la Dumnezeu, iar alteori țâșnesc dintr-odată din inima noastră. Inima noastră izbucnește și spune: „Cum m-am gândit la așa ceva și I-am spus-o lui Dumnezeu? Cum am rostit o astfel de rugăciune? Cum de I-am făcut acea făgăduință?” Acestea sunt taine între inimă și Dumnezeu, între inimă și Ziditorul ei, între copil și Părinte! Pe acestea să le folosim foarte mult! Și pentru că provin din inima noastră și sunt rostite către Dumnezeu sau Dumnezeu le rostește către noi, Dumnezeu este mulțumit cu ele și Se pleacă spre noi.

Luptă-te să iei arvuna mântuirii în chip ascuns înlăuntrul inimii tale, cu o neîndoielnică înștiințare, ca să nu găsești, în vremea ieșirii, tulburare și înspăimântare! Dar ai luat atunci când nu mai ai inima osândindu-te pentru lipsuri și conștiința înțepându-te pentru mânieri. [33]

Luptă-te, zice, să primești arvuna mântuirii cu o neîndoielnică înștiințare, ca să nu te temi de nimic în vremea ieșirii tale!

Dar când avem siguranța că vom merge în rai? În primul rând, când inima noastră nu ne osândește pentru că am avea unele lipsuri; dimpotrivă, ne înștiințează că le facem pe cele pe care Dumnezeu ni le cere. De exemplu, mă rog cât pot, priveghez cât pot, mă jertfesc cât pot, fac ascultare până la moarte. Am smerenie, îmi plec capul și nu răspund înapoi. Le fac pe toate. Mi se spune să dau o mână de ajutor, ajut. Dar eu nu cer niciodată să fiu ajutat. Dau, însă nu iau nimic de la nimeni. Dacă sunt întrebat ceva, sunt atent la ce voi răspunde, nu întreb pe nimeni. Altul este criteriul după care mă port eu cu alții și altul după care se raportează alții la mine. Așadar, conștiința nu mă osândește că aș avea lipsuri.

În al doilea rând, avem siguranța că vom merge în rai când conștiința nu ne înțeapă *pentru mânieri*. Ce înseamnă aceasta? Putem să dăm două tâlcuiri: de exemplu, conștiința mă înțeapă când mă înfurii. Furia este o aprindere sau o izbucnire. Dintr-odată îmi pierd încrederea și bucuria, pacea și liniștea, nepătimirea și isihia, obolesc și spun: „Nu mai pot“. Sau cineva este bolnav, îl ajut, îi arăt iubire, îi dau tot ce îmi cere. Dar după un timp spun: „Nu mai pot, nu se satură niciodată!“ Cu aceste cuvinte le-am pierdut pe toate. Zicerea: „Să nu ferești pe nimeni înainte de sfârșit“ (Iis. Sir. 11, 28) este valabilă și în cazul meu. Sfârșitul a arătat inima mea. Așadar, izbucnirea – care vine după o oarecare perioadă în care am făcut răbdare, am îndurat și am avut pace –, osteneala, greutățile și nerăbdarea sunt manifestările furiei, adică punctii prin care țâșnește puroiul din organism.

Să dăm un alt exemplu. Îmi dai întâlnire la ora cinci, ca să mergem la plimbare. Ora cinci trece, eu aștept, aștept, nu apare. Încep să mă înfurii. Vii la șapte. „Bine-ai venit! Este ora cinci? Este șapte!“, îți spun furios. Greșeala este a mea, este o înfuriere. Dacă mă respect, de vreme ce mi-ai spus că ne vom întâlni la cinci pentru plimbare, te voi aștepta cel mult cinci minute, iar apoi voi pleca la ale mele. Sau, dacă ne întâlnim, îți voi spune: „Îmi pare foarte rău, dar pentru că a trecut timpul și a intervenit ceva, nu mai pot veni să ne plimbăm.“ Când promiți ceva, trebuie să-ți ții cuvântul.

Să ne păstrăm demnitatea, dar să fim oameni smeriți. Când celălalt nu te bagă în seamă, tu să-i dai atenție, să i te închini, dar să nu ai încredere în el, să nu colaborezi cu el, decât acolo unde și se poruncește. De exemplu, cineva lucrează împreună cu mine la aceeași slujire. Voi face tot ce îmi spune. În acest caz, nu se pune problema cinstirii lui de către mine, pentru că este o chestiune de supunere și de ascultare. Dar în viața mea liberă, în propriile mele legături sociale, îmi voi rândui lucrurile astfel încât să nu fiu în pericol. Văd că ești un om ciudat. Tot ce îți spun întorci pe dos. Într-un fel îți spun eu, într-alt fel pricepi tu. Îți vorbesc limpede, iar tu-mi spui că n-ai înțeles. Cum pot să mă înțeleg cu tine? Îți voi spune două vorbe, un „Bună ziua!“ și un „Bună seara!“, ca să-mi asigur liniștea și seninătatea. Adică să ne păzim pe noi înșine, așa încât să nu ajungem să ne aprindem și să obosim, iar apoi să ne întristăm. Viața noastră să fie liberă, neatinsă de oameni. Vor să mă omoare? Să mă omoare! Vor să-mi dea

una? Să mă lovească! Vor să-mi ia banii? Să-mi ia banii, dar nu și drepturile lui Dumnezeu! Nu pe cele pe care inima noastră le păzește pentru Dumnezeu.

Așadar, prima tâlcuire a expresiei *și conștiința înțepându-te pentru mânieri* se referă la experiența lăuntrică personală, iar cealaltă tâlcuire se referă la situația concretă, adică dacă Dumnezeu îngăduie să dai de greutate, iar tu le simți ca pe o mânia a lui Dumnezeu. De exemplu, vreau să fac un pelerinaj la Sfântul Nectarie. Îl întreb pe Stareț, iar el îmi spune să merg la primăvară. Dar primăvara încep niște furtuni înfricoșătoare, și nu pot să merg. Sau merg, Stareța lipsește, iar paraclisul unde se află moaștele Sfântului este închis. Mă întorc și simt ca și cum Dumnezeu ar fi mânios pe mine. Același lucru îl simt și când am probleme cu sănătatea sau cu orice altceva. Dar nu așa trebuie să reacționez, ci să înfrunt cu liniște aceste probleme. În astfel de greutate, conștiința să nu te mustre. Prin urmare, vrem să știm în mod sigur că vom merge în rai? Putem înțelege aceasta din faptul că nu avem lipsuri în legăturile noastre duhovnicești cu Dumnezeu și, în al doilea rând, din faptul că nu ne atinge nimic, ci rămânem, în toate situațiile, plini de pace și de bucurie.

[Atunci ai primit...] *când sălbăticia patimilor s-a îmblânzit prin harul dumnezeiesc, când izvorăsc lacrimi de mângâiere și mintea se roagă curat și fără împrăștiere.*

Acum, Cuviosul Teognost trece la etapele care conduc la nepătimire. Când patimile tale, zice, și-au pierdut

sălbăticia și poți să le ții în frâu, este deja un progres. De exemplu, sunt egoist. Îndată ce-mi spui ceva, îmi ies din minți. Acum însă m-am obișnuit și nu mă mai mâinii. Tac, ca să nu mă înfurii. Această tăcere nu este nepătimire, pentru că nu decurge din iubirea lui Dumnezeu, ci din egoismul meu. Mă închid ca să nu mă mâinii. Este însă o luptă. Un alt semn este rugăciunea neîmprăștiată, mintea este curată și se roagă fără împrăștiere.

Și când primești cu mulțumire, întru pregătirea inimii, moartea, de care cei mulți fug și se tem.

Cuviosul Teognost vorbește din nou despre moarte. Cel mai mare semn că Îl iubești pe Dumnezeu și că Dumnezeu te-a privit cu propria Lui iubire și că te-a ajutat să înaintezi spre nepătimire este atunci când ajungi într-o stare în care, cu dor și bucurie, cu prăznuire a inimii și cu zâmbetul pe buze, aștepti moartea, pe care alții o socotesc înfricoșătoare și vor să scape de ea. „Scapă-mă de moarte, Hristoase!“, spunem noi. Dacă, pentru tine, moartea este un lucru dulce după care tânjești, atunci aceasta este o mărturie că vei dobândi raiul. Dacă te temi de ea, ce progres duhovnicesc ai?

Faptul de a dobândi dorul după moarte ține de noi. Acest dor pătrunde, încet-încet, odată cu legătura noastră cu Dumnezeu și cu nepătimirea. Toate contribuie, dar nepătimirea este pecetea. Când scriem o scrisoare, mai întâi facem o ciornă, apoi o dactilografăm și, dacă trebuie, o corectăm de două-trei ori, după care o semnează Starețul, o ștampilează, iar apoi o expediem.

Nepătimirea este ultimul element. Printre primele se numără dorința după moarte, mai ales lipsită de frică, și să îndepărtăm de la noi orice împătimitură față de ceva, așa cum spune imnul heruvic: „Toată grija cca lumească să o lepădăm!“.

Cuvintele vieții veșnice, pe care corifeul apostolilor a mărturisit că le are Dumnezeu-Cuvântul, sunt rațiunile celor făcute de El, pe care cel ce este inițiat tainic de El, ca un neîntinat, le-a dobândit încă de aici, dimpreună cu viața veșnică, cu arvuna Duhului și cu nădejdea nerușinată a mântuirii. Dar nu se învrednicește de acestea cel ce prețuiește mai mult trupul decât sufletul și are împătimitură față de cele pământești și e legat de ele. [34]

Cândva, cuvintele lui Hristos au părut grele unora dintre ucenicii Săi, care I-au spus: „Greu este cuvântul acesta!“ (In. 6, 60) și au plecat. Atunci Hristos S-a întors spre cei doisprezece ucenici ai Săi și le-a spus: „Nu vreți și voi să vă duceți? Desigur, Eu v-am chemat, și voi ați venit cu Mine. Dar nu cumva acum vreți și voi să vă duceți?“ Atunci Petru a răspuns: „Doamne, la cine ne vom duce? Tu ai cuvintele vieții veșnice!“ (cf. In. 6, 68). Oare de câte ori nu spunem sau simțim și noi, când citim texte ca ale Cuviosului Teognost, că sunt grele și aspre! Nu repetăm cuvintele lui Dumnezeu, ci ale ucenicilor.

Dumnezeu ne-a lăsat cuvintele Sale duhovnicești și făgăduințele Lui. Dar, pentru că noi suntem întotdeauna greoi la inimă și ascultăm și asimilăm cu greu cuvintele lui Hristos, Cuviosul Teognost zice că Hristos le-a

scris în *rațiunile celor făcute de El*. Așa cum evreii au scris cuvintele lui Dumnezeu pe marginea veșmintelor lor, pe ziduri, pe mâinile lor, peste tot, ca să le vadă și să își amintească de ele (cf. Lev. 6, 8-9), tot așa și Dumnezeu le-a scris pe cele făcute de El. *Cuvintele vieții veșnice* [...] *sunt rațiunile celor făcute de El*. Adică până și în făpturile dumnezeiești Dumnezeu a cuprins rațiunile Sale. Când privesc la cer, la pământ, la mare, când văd bolile, moartea semenilor, bucuriile lor, când scrutez munții, văile, soarele și orice altceva, fiecare lucru îmi vorbește despre Dumnezeu și îmi amintește cuvintele Lui.

Dacă sunt curat și vreau să fiu inițiat în taine de către Hristos, atunci nu găsesc doar în Sfânta Scriptură cuvintele lui Dumnezeu, ci le găsesc și în mediul în care trăiesc, la Starețul meu, la rugăciune, în inima mea. Le găsesc și când mi le șoptește Dumnezeu în mod tainic în inimă, așa cum a spus mai înainte. Atunci dobândesc și nădejdea mântuirii, și arvuna Duhului, și viața veșnică.

Dar dacă preferăm trupul, adică odihna, și dacă avem legătură și împătımire față de vreun lucru pământesc, atunci nici îngerii, nici sfinții, nici cerul, nici pământul, nici Evanghelia, nici Maica Domnului, nici Sfânta Treime nu pot să ne ajute. O oarecare înclinație, legătură sau împătımire față de ceva pământesc înăbușă toate graiurile celor create. Adică „nu se aud graiurile lor“ (Ps. 18, 4), ale aștrilor, ale Apostolilor, ale Părinților, ale lui Dumnezeu? Nu, nu se aud, oricât ar fi de puternice! Auzim sunetele telefonului, glasurile animalelor și ale păsărilor, vuietul mării, auzim gemetele semenilor

noștri și ale inimii noastre, dar nu auzim strigătele lui Dumnezeu! Când se întâmplă astfel? Când avem vreo legătură și vreo împătimitură față de ceva pământesc.

Să ne pregătim pentru praznicul Nașterii Domnului, să cerem de la Dumnezeu – adică noi să vrem și să dorim – să dobândim nepătimitura, arvuna fericirii din veacul viitor! Să-L dobândim pe Dumnezeu, Care este Tatăl nostru, și să-I auzim glasul înlăuntrul inimii, chiar și când este subțire ca o „adiere de vânt“ (3 Împ. 19, 12)! Să auzim glasurile sfinților și ale îngerilor, care coboară din cer ca niște doxologii sau ca niște rugăciuni, se unesc cu ale noastre și, toate împreună, se înalță iarăși acolo sus! Toate câte ies din noi și toate câte vin de la Dumnezeu se întorc iarăși la Dumnezeu. Pentru mine, Hristos este Alfa și Omega. Un astfel de praznic al Nașterii Domnului să izbutim să avem în acest an!

6

Viața noastră este frumoasă și când sunt munci în comun, și când sunt sărbători, și când sunt zile de rând!

Un vizitator care a fost găzduit în mănăstirea noastră mi-a spus: „Când m-am dus, la miezul nopții, să mă odihnesc, la început n-am putut să adorm. Apoi, nu-mi dădeam seama dacă dormeam sau dacă eram treaz și am văzut un nor foarte lat care se înalță la cer. Pe măsură ce se înalța, se micșora, iar la sfârșit a luat formă de limbă, care se înalța la cer. M-am întrebat ce ar putea fi acest lucru, și îndată mi-a venit gândul că sunt rugăciunile fraților.“

Este adevărat că rugăciunile voastre se înalță la cer. În ciuda slăbiciunilor care există, harul lui Dumnezeu nu se schimbă atunci când vine, ci continuă să se înalțe și, primind toată puterea de la Dumnezeu cel Preaînalt, coboară din nou la voi. Viața voastră zilnică este o minune. Când spun „viață zilnică“, înțeleg viața voastră duhovnicească personală, hrana cerească primită prin studiul vostru duhovnicesc, prin rugăciunea voastră,

prin asceza voastră, dar și celelalte lucruri materiale și trupești care au legătură cu viața de zi cu zi.

Prin bunătatea Domnului, ajungem la schimbarea anului, când vi se vor schimba și slujirile în mănăstire. Să vedem unde se va afla fiecare dintre voi. O slujire nu este ceva definitiv. Elementul statornic este că în fiecare an are loc o nouă împărțire a slujirilor și astfel putem să împlinim tradiția Părinților ascetici ai Bisericii noastre, care schimbau slujirile. Această schimbare este un element important, pentru că slujirile, mai întâi, urmăresc temeluirea mai adâncă a vieții noastre duhovnicești și o realizare mai reușită a rugăciunii și a trezviei. Niciun om nu este la fel cu ceilalți, ci este cu totul diferit. De asemenea, niciun om nu rămâne întotdeauna același. Survine o schimbare, fie din motive de sănătate sau de vârstă, fie din cauza conjuncturilor, a condițiilor de trai, a condițiilor climatice bune sau rele – toate îl influențează pe om.

Ceea ce avem noi nevoie este să ne amintim că slujirea noastră trebuie să adape mănăstirea și cu lacrimile, și cu sudoarea noastră. Dacă este ușoară și nu obosește, nu am realizat nimic. Numai să nu depășească puterile noastre și limitele de timp ale programului mănăstiresc. Slujirea este urmarea zilnică a lui Hristos. Schimbarea slujirilor este foarte folositoare deoarece condițiile vieții noastre nu sunt întotdeauna aceleași. De slujirile noastre depinde noaptea noastră, iar de noapte depinde ziua noastră.

Toate harismele Sfântului Duh și toate darurile pe care Dumnezeu ni le dăruiește prin mijlocirea îngerilor, a sfinților sau a oamenilor ni le dăruiește având ca scop tocmai curăția vieții noastre de zi cu zi, rugăciunea duhovnicească

și slujirea fraților noștri. Nimic nu va merge bine vreodată dacă rânduim la slujiri oameni din afara mănăstirii sau dacă ne punem încrederea în soluții lumești sau sociale, fiindcă nicio astfel de temelie nu rezistă în fața lui Dumnezeu. Singurul lucru care rezistă este sufletul curat, care „s-a încrezut în Dumnezeu“ (Ps. 10, 1), sufletul care trăiește ca o pasăre și pe toate le așteaptă de la Dumnezeu. Nici rațiunea noastră, nici concluziile noastre, nici ostenele noastre nu rodesc, pentru că „nu este nici de la cel ce vrea, nici de la cel ce aleargă, ci de la Dumnezeu Care miluiește“ (Rom. 9, 16). Doar această așzare a vieții noastre înaintea lui Dumnezeu are valoare.

Dacă, în caz de cutremur, suntem liniștiți și senini, Dumnezeu ne va ocroti. Intervențiile omenești rămân pe un plan pământesc, nu sunt nimic altceva. Nu putem să sprijinim nimic pe factorul omenesc. Factorul omenesc vine în viața noastră de la Dumnezeu. Chiar dacă toate sunt greșite, când noi suntem liniștiți, senini, ne rugăm, nu ne părăsim adevărata noastră misiune, care este rugăciunea, Dumnezeu preface greșelile noastre în bine. Istoria Bisericii noastre mărturisește acest lucru.

Mănăstirea noastră nu poate trăi, nici supraviețui dacă nu suntem păsări ale lui Dumnezeu. Pășările, privighetorile, rândunicile, toate zboară fără griji încolo și înapoi, cântă, obolesc, se odihnesc, dar Dumnezeu are grijă de toate. Așa trebuie să fim și noi, pentru că Dumnezeu are grijă și de viața noastră. Tot ce semănăm în lăuntru nostru va rodi în viitorul mănăstirii. De „astăzi“-ul nostru depinde dacă poimăine această mănăstire va fi vie sau moartă. De noi depinde dacă vom avea

sau nu probleme, dacă oamenii ne vor iubi sau nu, dacă ne vor bârfi sau dacă ne vor lăuda. Nu putem arunca răspunderea pe umerii altora și să protestăm pentru că se poartă astfel sau pentru că s-a întâmplat un lucru sau altul. O astfel de atitudine nu are niciodată rezultate.

Astăzi îl prăznuim pe Sfântul Simon Izvorătorul de mir¹. Sfântul izvoră mir! Poate cineva să ajungă de la el însuși izvorător de mir? Cu neputință! Sfântul Simon s-a gândit vreodată că va izvorî mir? Și-a închipuit vreodată că este sfânt? El trăia în peșteră, iar după ce a făcut mănăstirea, a rămas în continuare în peșteră, un întraripat, un ocean de iubire pentru Dumnezeu. Iubirea lui semăna cu o mare care se ridică și coboară pe aripile îngerilor și ale sfinților.

Ca să rămânem în această atmosferă, în acest spațiu strâmt, în această visticierie, în acest vas păstrător de apă vie, în această raclă care nu are doar moaște, ci conține comorile Bisericii noastre, urmele Sfântului Duh, m-am gândit să continuăm cu tâlcuirea capetelor Cuviosului Teognost. Cuvântul Cuviosului este plin de viață, fără să ne scoată din cadrele noastre, ne face să ne adâncim și mai mult în cele care ne preocupă.

¹ *Viața Cuviosului Simon Izvorătorul de Mir*, în: Ierom. Macarie de la Simonos Petra, *Sinaxarul. Viețile sfinților, Volumul IV. Luna Decembrie*, trad. rom. de Ioana Căpităneanu, Andreea Ionescu și Elena Soare, Ed. Sfântul Ioan Casian, București, 2015, pp. 354-357.

Am prăznuit în aceste zile Nașterea lui Hristos, iar în zilele următoare vom prăznui Tăierea împrejur și Botezul Său. Toate acestea împreună cu schimbarea anului ne invită la un nou an în care trebuie să izbutim ceva esențial. Omul fără rod, omul care nu a izbutit nimic este aspru și se plânge, e antipatic și netrebnic, cu toate că el crede că este cel mai de folos. Acest om se împotrivește lui Dumnezeu, deoarece cade într-un complex de inferioritate din cauza egoismului său și nu poate sta în fața realității.

Omul fără rod nu este un simbol al Bisericii, nici al pântecelui Maicii Domnului, nici al pântecelui Tatălui ceresc, Care Îl naște veșnic pe Fiul, nici nu este un tip al Fiului Însuși, Care, de la începutul veacurilor, L-a trimis pe Sfântul Duh în lume, la început ca să pregătească universul pentru noi, iar acum ca să ne slujească și să ne netezească drumul vieții, pentru a dobândi viața veșnică și a ajunge în sânul Sfintei Treimi. Minte noastră nu poate cuprinde cele pe care le face Dumnezeu cu noi și în noi. Putem însă să înțelegem ceva din aceste taine atunci când rodim. Să vedem această rodire în capetele Cuviosului Teognost!

Credința și nădejdea nu sunt un lucru simplu și întâmplător. Ci credința are nevoie de un suflet statornic, iar nădejdea, de o gândire dreaptă și de o inimă dreaptă. [41]

Trăim cu credință și nădejde, al căror pisc este iubirea. Credința și nădejdea, zice Cuviosul Teognost, nu sunt *un lucru simplu*, ceva sec și neroditor, nici ceva *întâmplător*

și superficial. Credința are nevoie de un suflet statornic. Când astăzi sunt așa, iar mâine altfel, astăzi plâng, mâine râd, astăzi accept, mâine refuz, astăzi obolesc, mâine nu obolesc, astăzi mă rog, mâine nu mă rog, dovedesc prin această stare că nu am credință. Statornicia sufletului este premisa credinței. Vrei să arăți că crezi în Dumnezeu? Trebuie să fii un om statornic! Întotdeauna să fii același înaintea lui Dumnezeu! Nu se poate ca azi să te bucuri, și mâine să te întristezi! Nu se poate ca azi să te plângi, și mâine să-L slăvești pe Dumnezeu! Nu se poate ca azi să-L rogi pe Dumnezeu să ți-L trimită pe Duhul Sfânt, și mâine să te îndeletnicești cu lucruri străine! Așa ceva este cu neputință, e nevoie de statornicie.

Iar nădejdea [are nevoie] de o gândire dreaptă și de o inimă dreaptă. Ca să avem nădejde, trebuie să avem o gândire dreaptă, un simț adevărat de-a lungul întregii noastre vieți. Să nu spun astăzi un lucru, și mâine contrariul! Să nu spun astăzi că rugăciunea este cea care mântuie, iar mâine să spun că mai e nevoie și de educație, că e necesar și activismul, că sunt necesare și alte lucruri! În acest caz, nu există gândire dreaptă. Există multe cunoștințe, însă toate acestea la un loc nu formează o gândire unitară, ci dau naștere la o revărsare și la o dezbinare a gândirii persoanei, deoarece gândirea noastră depinde de conținutul cel mai profund al sufletului nostru, de cât Dumnezeu avem înlăuntrul nostru.

Prin urmare, în orice lucru drept și adevărat în care credem astăzi trebuie să putem crede și când vom crește, și când vom îmbătrâni, și în ceasul morții noastre. Când vedeți un om care uneori spune un lucru, iar

alteori contrariul – astăzi, când este bolnav, vorbește într-un fel, iar mâine, când se face bine, vorbește în alt fel; astăzi este bucuros și vede lucrurile într-un fel, iar mâine, când alții îl vor amări, își va schimba părerea –, acest om nu este statornic și nu are putere să stea ferm înaintea viitorului.

De aceea Cuviosul spune că *nădejdea* [are nevoie] *de o gândire dreaptă și de o inimă dreaptă*, nădejdea are nevoie de dreptatea inimii și a alegerii cumpănite. Adică nu avem viitor, suntem niște oameni cu totul superficiali când nu avem o gândire statornică și o inimă dreaptă, când gândirea și inima noastră nu sunt armonizate cu gândirea și cu inima lui Dumnezeu. Inima lui Dumnezeu este milostivirea Lui, iubirea Lui de oameni și iconomia Lui. Inima Domnului bate în ritmul iubirii Lui de oameni. Dumnezeu are, încă de la început, o viziune statornică despre om. Astfel, și noi trebuie să avem o viziune statornică despre Dumnezeu, dar mai ales asupra vieții noastre.

Cum va crede cineva cu ușurință, fără har, în cele care nu se văd?

Dar cum putem să credem ușor în cele nevăzute dacă nu avem harul dumnezeiesc? Statornicia credinței, a gândirii și a inimii este necesară pentru a avea dumnezeiescul har. Când noi ne tot schimbăm, nu putem avea harul dumnezeiesc. Să luăm un exemplu simplu! Astăzi sunt foarte bine, mă bucur și spun: „Vreau să mă rog, să fac metanii, să duc o viață aspră, să dorm pe jos, să postesc,

să stau în picioare la slujbe!“ Mă îmbolnăvesc puțin, și gândurile mi se schimbă. Omul, zic, are nevoie și de odihnă, și de iubire, și de aceea încep să mă împotrivesc: „Nu ești atent cu mine, ai întârziat cu mâncarea! Nu te gândești și la mine?“ Zicând sau gândind aceste lucruri, nu mai am harul... Harul a plecat pentru că gândirea mea, cugetul meu, echilibrul meu înaintea lui Dumnezeu s-au pierdut. Plecând harul dumnezeiesc, îmi pierd și credința în cele nevăzute.

Dar cum va nădăjdui în lucrurile viitoare, nearătate, dacă nu va avea vreo experiență a harismelor Domnului primită prin dreptate?

De asemenea, cum pot să nădăjduiesc că voi dobândi bunurile viitoare, pe care nu le am și care sunt nearătate? Cum pot să fiu sigur de cele nearătate și cerești, pe care nici ochiul nu le-a văzut, nici inima nu le înțelege (cf. 1 Cor. 2, 9), dacă nu am *experiența harismelor Domnului*? Domnul însă dă experiența harismelor sale doar inimilor care sunt așa cum am spus. Marea nu poate fi un soclu pe care să pui ceva. Dacă acel lucru este ușor, ea îl va duce încolo și-ncoace, iar dacă este greu, îl va înghiți în adâncuri. Apa curgătoare nu poate fi un suport. La fel se întâmplă și când nu avem *experiența harismelor Domnului*. În acest caz, nu putem să le trăim și să le simțim pe cele cerești și viitoare.

[Harisme] *prin care primește adevărarea acelor ca și cum ele ar fi de față.*

Când Dumnezeu îmi dă harisme, pentru că am întotdeauna o singură credință, un singur fel de gândire, o singură simțire, Dumnezeu mă înștiințează din această viață despre tainele viitoare și le trăiesc ca și cum ar fi prezente. Trăiesc pacea, trăiesc bucuria, trăiesc seninătatea, trăiesc asprimea viețuirii sfinților, trăiesc disprețuirea, palmuirile, scuipările, bătăile pe care le-a suferit Hristos, trăiesc pacea Tatălui. Știu că Duhul Sfânt mă ascultă, înțeleg toate trăirile duhovnicești.

Când însă spunem „trăiri“, nu înțelegem să căutăm trăirile, ci să căutăm să avem o credință, un singur fel de gândire și o inimă. Așa cum, dacă închid fereastra, nu mai am lumină, nu mai văd nimic, dar dacă o deschid, intră lumina și văd, tot așa și când îmi împlinesc îndatoririle, trăirile vin ca o urmare firească. Iar atunci, plecând de la această lumină materială, mă gândesc cum va fi lumina cerească și înțeleg că lumina materială este nimic față de strălucirea Soarelui ceresc, a Soarelui răsăritului răsăriturilor. În acest fel, le am pe toate la îndemână și le pot pipăi cu inima și cu duhul meu, le pot simți. Dar nu pot ca eu să cer lumina. Ceea ce pot să fac este să deschid fereastra. Aceasta este lucrarea mea. Aceasta o spune aici și Cuviosul. Ne arată cum putem să deschidem fereastra, iar atunci harul lui Dumnezeu va intra în mod firesc înlăuntrul nostru. Astfel, cunoaștem mai dinainte tainele cerești și ne desfătăm, încă din această viață, de cerescul ospăț, cel bogat și îmbătător.

Rodul adevăratei virtuți este fie cunoștința, fie nepătimirea, fie amândouă. [42]

Ca să am aceste lucruri despre care Cuviosul Teognost tocmai ne-a vorbit, adică credință și nădejde, suflet statornic, o gândire și o inimă dreaptă, trebuie să am o anume virtute. Virtutea este lucrarea lui Dumnezeu trimisă în viața mea, dar care depinde și de capacitatea de primire a inimii mele. Virtutea o câștig prin această statornicie a mea și, astfel, ajung smerit, plin de pace, om al rugăciunii și dobândesc multe virtuți. Cu toții avem o anume virtute, naturală, moștenită sau dăruită de Dumnezeu, care sporește tot mai mult prin voința noastră și binecuvântarea lui Dumnezeu. Dar cum pot să știu că virtutea mea este adevărată? Cum pot să apreciez dacă rugăciunea pe care o fac, dacă iubirea pe care o arăt, dacă cuvintele pe care le spun sunt autentice?

Să luăm un exemplu! Sunt monah. Mă rog cinci-șase ore, mă rog toată noaptea. Fac lucrul acesta în fiecare noapte. Ziua, ca și cum aș fi un cățel credincios stăpânului meu, fac tot ce mi se spune. Când am vreo durere, nu-mi schimb modul de viață: când ceilalți îmi arată iubire, nu mă mândresc, când ei mă umilesc, nu mă întristez. Sunt toate acestea un lucru autentic? Trebuie să văd dacă am una dintre cele două caracteristici: *fie cunoștința, fie nepătimirea.*

Ce înseamnă cunoștință și nepătimire? Dumnezeu, potrivit cu ceea ce a știut dinainte în iconomia Sa cea mai înainte de veci, îl face pe fiecare om capabil să primească – să zicem așa omenește – o „cantitate“ de har.

Eu, o măsură, tu, altă măsură; eu, un fel de har, tu, alt fel. Nu numai cantitatea este diferită, ci și calitatea, felul harului lui Dumnezeu, potrivit cu ceea ce îmi este de folos. Cuviosul Teognost îi împarte în două categorii fundamentale pe oamenii care au primit harul lui Dumnezeu și lucrează virtutea: cei care au nepătimire și cei care au cunoștință.

Am nepătimire când am dobândit o deplină liniște și o autoritate autentică asupra inimii mele, asupra voinței mele și a întregii mele vieți. Fac tot ce vreau, ceea ce vrea cugetul meu duhovnicesc, cugetul meu purtător de Dumnezeu, adică acționez potrivit cu voia lui Dumnezeu. Dacă vreau să zâmbesc, voi zâmbi. Dacă vreau să plâng pentru păcatele mele, voi plânge din iubire pentru Dumnezeu, pentru că El Și-a dat sângele pentru mine și, în timp ce El îmi face atât de mult bine, eu ce fac? Dacă Îi dau cinci sau șase ore din noapte și dacă nu mă întristez când celălalt mă jighește, reușita aceasta nu înseamnă nimic. Problema este să pot să-mi îndrept sinele încotro vreau, să pot tăia un drum peste orice înălțime și să arunc un pod peste orice prăpastie, așa încât viața mea să fie dreaptă înaintea lui Dumnezeu (*cf.* Is. 40, 3-4), adică să am statornicie și să știi cine sunt, să nu mă tem că mă voi sminti de ceva când merg undeva. Dacă mă smintesc înseamnă că nu sunt nepătimaș.

De asemenea, când lucrurile sunt dificile, nu trebuie să mă răzvrătesc, pentru că răzvrătirea este dovada faptului că nu mă controlez. Când toate merg bine, nu trebuie să mă bucur, iar când am greutateți sau obolesc, nu trebuie să deznădăjduiesc, să mă întristez și să îmi schimb felul

de gândire și să spun: „Ce să mă fac, ce soluție să gădesc?“ Așa cum Domnul, de la naștere până la răstignire, a avut gândul îndreptat spre Ierusalim, adică la ucigașii care își pregăteau săgețile, săbiile și crucea ca să-L dea morții, tot așa și eu trebuie să rămân statornic. Hristos nu numai că avea gândul îndreptat la Ierusalim, ci Se și grăbea la Ierusalim, adică la moarte (cf. Mt. 16, 21). Avea un singur mod de viață, era același. Dumnezeu Îi îndrepta pașii (cf. 1 Cor. 2, 9). Așa trebuie să fim și noi!

Prin urmare, o harismă este nepățimirea, adică faptul de a nu mă schimba, de a nu fi silit de ceva ca să cedez. Să fiu întotdeauna liniștit, senin, bucuros, să nu mă împiedic de nimic, să mă adaptez oriunde.

Cealaltă harismă este cunoștința. Cunoștința este o harismă generală. Este darul atotcuprinzător al Sfântului Duh din care îi vin omului diferite binefaceri, a căror rezultată este o capacitate de contemplare a lui Dumnezeu, adică omul are sușuri ale minții și extazuri ale inimii. De asemenea, omului care are curăția inimii sau lacrimi Dumnezeu îi poate da o iluminare lăuntrică, așa încât să perceapă tainele viitoare, să vadă îngerii și sfinții, să îi caute și să îi găsească. Aceasta se poate întâmpla și cu cineva care este păcătos, dar se luptă, cu cineva care nu este nepătimaș, dar se dăruiește pe sine lui Dumnezeu.

Prin urmare, o categorie de oameni este aceea a celor nepătimași. Iar cealaltă este a oamenilor pe care Dumnezeu îi ține înjugați la carul Său, adică îi ține aproape de El prin darurile dumnezeiești și iluminările pe care le dă în inima și mintea lor. Se poate însă ca cineva să aibă amândouă harismele, să aibă și cunoștința, și nepățimirea.

Situația aceasta este mult mai bună. Dumnezeu nu nedreptățește pe nimeni. Câte lacrimi vărsăm, atâtea roade ale Sfântului Duh secerăm.

Iar de nu le avem pe acestea, ne ostenim în zadar, și virtutea pe care credem că o avem nu este adevărată. Pentru că dacă ar fi fost, ar fi avut și roade, nu doar frunze, în timp ce acum este mincinoasă și neplăcută lui Dumnezeu, fiindcă este târâtă fie de dorința de a plăcea oamenilor, fie de plăcerea de sine, fie de altceva din cele care nu-I plac lui Dumnezeu.

Dacă nu am aceste două harisme sau una dintre ele înseamnă că trec zadarnic prin viață, pentru că virtutea pe care o exersez, de exemplu smerenia, bucuria, rugăciunea, participarea la slujbe, nu este adevărată. Este falsă, intră în ea egoul meu, intră alte elemente strâmbе și străine.

Dacă virtutea mea era adevărată, atunci, în mod sigur, *ar fi avut* (ἐκόμω) *și roade*. Verbul κομῶ înseamnă, literal, „a avea un păr bogat“, „a purta coamă“ și, prin extensie, înseamnă „a fi bogat, frumos“, „a avea roade“. Așadar, când virtutea mea este adevărată, nu am numai frunze, adică numai manifestări ale virtuților, ci am și virtuți reale. De exemplu, se poate ca cineva să mă înjure, iar eu să mă bucur, dar aceasta să nu fie smerenie, ci să fie doar o stare liniștită pe care am moștenit-o de la tatăl sau de la mama mea, ceva în care am crezut și pe care îl împlinesc. Când cred ceva, când vreau ceva, îl fac. Dar are importanță de ce îl vreau, are importanță rădăcina dinlăuntru meu, dispoziția mea, pentru că

aici, în esență, nu vorbim de viața noastră exterioară, ci de legătura noastră cu Dumnezeu.

În aceste legături ale noastre cu Dumnezeu este întotdeauna luată în considerare inima noastră, răunchii noștri, în timp ce, pentru legăturile noastre cu aproapele, în general, nu dispoziția noastră este luată în considerare, ci felul în care o percepe celălalt, măsura în care mă lepăd de mine însumi și mă jertfesc pentru celălalt, în care mă nedreptățesc pe mine însumi, ca să aibă dreptate și să se bucure celălalt, măsura în care sărăcesc eu, ca să se îmbogățească aproapele meu.

Prin urmare, dacă am nu numai frunze, ci am și virtute, atunci virtutea mea este adevărată. Altfel, se poate ca înlăuntrul meu să pătrundă *plăcerea oamenilor*, dispoziția de a fi pe placul oamenilor, sau să intre plăcerea de sine, faptul de a vrea propria mea odihnă. Spunem: „Eu așa simt lucrul acesta, așa îl înțeleg. Tu să-mi spui ce să fac?“ Bineînțeles că tu îmi vei spune ce să fac, și nu eu voi hotărî! Eu trebuie doar să nu țin cont de mine însumi. Așadar, când am fie *dorința de a plăcea oamenilor*, fie *plăcerea de sine*, fie *altceva din cele care nu-I plac lui Dumnezeu*, atunci virtutea mea nu este plăcută lui Dumnezeu, este falsă.

Noi însă, după ce am îndreptat cauza, vom dobândi, fără îndoială, ceea ce este spre folosul nostru, harul bunului nostru Dumnezeu, care aduce, când trebuie și cât trebuie, și cunoștința, și nepătimirea.

Dacă ne dăm seama că virtutea noastră are vreo urmă de a fi pe placul oamenilor sau de plăcere de sine sau ceva

care nu e autentic și corect, nu trebuie să deznădăjduim, ci să ne îndreptăm greșeala. De exemplu, vreau să fiu în fiecare zi un ucenic adevărat, pentru că m-am încredințat că Starețul îi iubește pe cei smeriți și care fac tot ce le spune. Vreau să mă iubească și pe mine. Prin urmare, fac ascultare, dau dovadă de smerenie, mă ostenesc. Sunt bune și acestea, dar e nevoie de o corecție. Adică trebuie să le fac pe toate acestea, dar nu ca să fiu iubit și eu de Stareț, așa cum ești iubit tu, ci să le împlinesc trecându-mă cu vederea și uitându-mă pe mine însumi.

Când îmi corectez criteriile și scăderile, voi realiza, fără îndoială, nu numai ce îmi este de folos – pentru că fiecare virtute, smerenia, ascultarea și oricare alta, este bună și folositoare –, ci voi smulge, voi atrage în mine harul dumnezeiesc, iar harul îmi va da și cunoștința, și nepătimirea. Însă mi le va da când trebuie să mi le dea și pentru atâta timp cât am nevoie. Ce dragoste, ce iubire de oameni are Dumnezeu! Cât de mare este înălțimea iconomiei Lui! Nu putem să o cuprindem. Dumnezeu caută drahma cea pierdută (*cf.* Lc. 15, 8), oaia cea pierdută (*cf.* Lc. 15, 4-6), pe văduvă și pe orfan (*cf.* Ps. 145, 9), adică pe cel uitat și pierdut în viață.

Așadar, Dumnezeu îi dă omului virtuos fie o harismă, fie cealaltă, fie pe amândouă. Dar când cineva a căzut într-o greșală și o corectează, pentru că se smereste de bunăvoie și își schimbă viața, i le dă pe toate la un loc, îi dă și nepătimirea, și cunoștința. De aceea îi vedem pe marii păcătoși – de exemplu, desfrâmatele sau cei care s-au lepădat de Hristos, iar apoi s-au pocăit și au ajuns martiri – că Dumnezeu le dă buna mireasmă

duhovnicească, le dă roade duhovnicești, îi slăvește. Cu ce daruri nu l-a îmbogățit pe prigonitorul Pavel! De ce? Pentru că era prigonitor, și-a înțeles greșeala, s-a îndreptat pe sine și criteriile lui. Așa și nouă, când ne corectăm, Dumnezeu ni le dă pe toate, ajunge să nu așteptăm harisme, ci harul. Iar harul, când va fi nevoie să ne dea ceva, ni-l va da.

Să înțelegi, prin lumina harului, gândurile care vin de la vrăjmașul și, aruncându-te pe tine înaintea lui Dumnezeu cu plâns, vestește-I neputința ta, socotindu-te pe tine însuși un nimic, chiar dacă înșelătorul te-ar convinge să îți se pară că ești ceva. [43]

Fii atent, zice, ce fel de reprezentări mentale se mișcă înlăuntrul tău, pentru că vrăjmașului nostru îi este ușor să te târască la gânduri deșarte, care îți vor netreb-nici viața. De cele mai multe ori, când avem o oarecare strâmtorare sau melancolie, vreo greutate sau păcat, dacă suntem atenți la noi înșine, vom vedea că avem o oarecare așteptare, că ne credem ceva, că ne preocupă ceva. De exemplu, mă întreb: „De ce nu mi-a dat Dumnezeu această harismă? Se vede că nu mă lupt des-tul și că am apucat-o pe un drum greșit!“ Ce este acest gând? Este bucurie? Este pace? Este desfătare? Este ceva măreț? Îți dă cerul? Nu. Îți coboară inima, este demon-ic. Să fii atent la gândurile vrăjmașului, pentru că el le înveșmântează într-o îmbrăcăminte creștină și plăcută lui Dumnezeu ca să te înșele.

Prin urmare, când vezi că în mintea ta se mișcă ceva și că inima ta nu este liniștită, ci strâmtorată, atunci *vestește neputința ta*, mărturisește că ești bolnav sufletește, duhovnicește și trupește. Simți strâmtorare? Obosești? Te cuprinde neputința, melancolia? Ieri te bucurai, iar astăzi nu te mai bucuri? Ești bolnav! Mărturisește înaintea lui Dumnezeu și înaintea oamenilor: „Gheronda, sunt bolnav, sufletul meu este bolnav!”

De ce spune aceasta Cuviosul Teognost? Pentru că, dacă eu îți zic: „Copilul meu, ești bolnav!”, din acea clipă tu mă vei urî. Mai întâi trebuie să te iau cu binișorul, ca să-ți pot spune adevărul. De aceea spune tu adevărul, fă-te tu ca un vierme și spune: „Nimic nu sunt!”, chiar dacă înșelătorul, adică diavolul, te înșală zicând: „Ai făcut cutare lucru, l-ai făcut pe celălalt, ai făcut și cealaltă faptă, ai această măreție, această virtute, toți au încredere în tine, toți te iubesc!” Toate acestea sunt nimic. Problema este dacă am nepătimirea și cunoștința sau, cel puțin, una dintre acestea două.

Nu cere nici să te învrednicești de încununarea cu harisme, decât dacă sunt pricinuitoare de mântuire și păzitoare ale smeritei-cugetări.

Dar să fii atent la încă un lucru! Mintea ta este îndreptată către har? Este îndreptată către smerenie? Simți că ești un bolnav? Sau spui: „Acum, pentru că voi plânge, Dumnezeu îmi va da și mie harisme!”? Când mintea ni se îndreaptă către harisme, și nu spre har, atunci nu suntem copiii adevărați ai lui Dumnezeu, suntem falși,

încercăm să-L batjocorim și să-L înșelăm pe Dumnezeu, ne interesăm de noi înșine. Pot însă să cer unele harisme care îmi sunt de trebuință pentru mântuire și care păzesc smerita-cugetare. De exemplu, vreau să fac ascultare, dar mi se pare de nesuportat. Pot, atunci, să-I cer lui Dumnezeu să-mi dea harisma ascultării, pentru că, fără ascultare, nu există smerită-cugetare. Sau nu am pace. Trebuie să cer pacea, pentru că, fără pace, cum este cu puțință să mă mântuiesc? Hristos este pacea pe pământ (cf. Lc. 2, 14). Dacă nu am pacea, nu am nimic. Această harismă pot să o cer, dar nu harismele care ne slujesc pe noi și ne fac să ne simțim că am fi ceva.

Cere însă cunoștința care nu îngâmfiă ca pe una ce este pricină a cunoașterii lui Dumnezeu și [roagă-te] să nu fii stăpânit până la sfârșit, ca de niște tirani, de patimi, ci să te desfaci de trup prin nepățimire sau, mai smerit, prin mila Lui față de greșelile tale.

Și să nu ceri, zice Cuviosul Teognost, cunoștința care te face să te mândrești, ci să ceri cunoștința de care ai nevoie, adică înțelepciunea lui Dumnezeu, care ne inițiază în tainele cerești ca să putem rezista în viață.

În acest cap, Cuviosul arată, mai întâi, ce daruri suntem îndreptățiți să cerem de la Dumnezeu când ne smerim, când plângem, când credem că suntem un nimic și bolnavi. Dacă nu există aceste condiții, nu pot să cer ceva de la Dumnezeu. Orice I-aș cere va fi mincinos, fals. Dar când împlinesc aceste condiții, atunci îi voi cere lucrurile care îmi sunt de trebuință

pentru mântuire și pentru a-mi păzi smerenia. Importanță are ca eu să rămân smerit.

În al doilea rând, am dreptul să cer cunoștința de la Dumnezeu, ca să pot comunica cu El. Nu voi cere cunoștința tainelor pe care am citit că a primit-o cutare sfânt.

În al treilea rând, [roagă-te] *să nu fi stăpânit până la sfârșit, ca de niște tirani, de patimi*: voi cere ca Dumnezeu să-mi dea o anume izbăvire de patimile care mă stăpânesc ca niște tirani. Așa cum tiranii transformă în martiriu viața supușilor lor, tot așa și patimile care țâșnesc dinlăuntrul nostru – de exemplu patima mândriei, a nesimțirii, a gândurilor necurate, a ținerii de minte a răului – fac din viața noastră un martiriu. Aceste patimi sunt niște tirani, niște despoți. Să-L rugăm pe Dumnezeu: „Dumnezeule, pentru că sunt atât de nevrednic și de neputincios, dăruiește-mi nepătimirea măcar înainte de moarte, ca să înțeleg și eu că merg la Tine! Iată vin, Doamne (cf. In. 17, 11)! Dar cum să vin cu patimile mele?”

Sau prin mila Lui față de greșelile mele. „Sau, cel puțin, Dumnezeul meu, dacă sunt atât de rău, dacă în toată viața am semănat în mine stricăciune, moarte și osândă, ajută-mă acum, arată-mi mila Ta, făcându-mă să-mi recunosc greșelile, să-Ți cer iertare și să mă pocăiesc!” Și chiar numai faptul că voi cere iertare de greșeli de la Dumnezeu arată o smerenie sau o smerită-cugetare sau o cădere de bunăvoie înaintea lui Dumnezeu.

În următorul cap, Cuviosul Teognost ne vorbește despre condițiile pe care, dacă le împlinim, putem să nădăjduim că vom dobândi bunurile viitoare.

Așa cum nu se poate zbura întru cele înalte fără aripi, tot așa nu se poate ajunge la cele nădăjduite fără înștiințare neîndoielnică încă de aici. Iar înștiințarea vine din desăvârșita smerită-cugetare, fie din harul Sfântului Duh în cei împăcați pe deplin cu Dumnezeu, în care se află, desigur, și nepătimirea, fie în parte, fie mai deplin, potrivit cu măsura împăcării și a curăției. Iar cei care se despart altfel de trup, ca unii ce se află încă în iarna patimilor sau în sâmbătă (cf. Mt. 24, 20), se află sub judecată și cercetare, ca niște vinovați în vremea răsplătirii. [44]

Poți, zice, să zbori la ceruri dacă nu ai aripi? Dacă nu ai aripi, nu numai că nu poți să te înalți la cele de Sus, ci ești greu și când umbli pe pământ. În același fel, nu poți să le dobândești pe cele nădăjduite dacă nu dobândești, măcar înainte de moarte, înștiințarea lipsită de îndoială că le vei dobândi.

Dar ca să primești o astfel de încredințare, trebuie să ai o desăvârșită smerită-cugetare, să te smerești pe tine însuși sau să ai harul pe care îl dă Dumnezeu oamenilor care își schimbă în mod definitiv viața, care părăsesc păcatul, lucrează virtutea și cer iertare, spunând: „Dumnezeul meu, Îți mărturisesc că am făcut cutare și cutare păcate, că sunt așa cum sunt, dar nu voi mai repeta păcatele!“; și, într-adevăr, nu le mai repetă. Nu să spun aceste lucruri și apoi să fac din nou păcatele sau să

le spun ca să mă liniștesc sau ca să-și dea Starețul seama cât de mult mă doare, cât de mult trudes, ce luptă duc. Schimbarea mea trebuie să fie deplină, schimb păcatul cu harul lui Dumnezeu. Spun aceste lucruri și nu mă dezic de mărturisirea mea, de făgăduința pe care l-am făcut-o lui Dumnezeu. Îți dau niște bani, iar tu îmi dai un toiag. Nu mai pot să-ți spun: „Dă-mi banii înapoi și ia-ți toiagul!“ Dacă mă împac definitiv cu Dumnezeu, adică dacă am o pocăință definitivă, Dumnezeu îmi va dărui, cu siguranță, nepătimirea parțială sau deplină. Aceasta va depinde de măsura în care împăcarea și curățirea inimii mele sunt depline sau parțiale.

Oamenii care nu au dobândit împăcarea și curățirea se aseamănă, la moarte, cu cei care călătoresc în toiu iernii. Când călătorești iarna prin munți, pe unde nu trec utilaje pentru dezăpezire ca să deschidă drumurile, poți fi sigur că-ți vei duce la bun sfârșit călătoria? Fie te vei afunda undeva în zăpadă, fie vei cădea în vreo prăpastie, fie te vei înzăpezi. Tot așa, când nu te izbăvești de patimi, nu știi ce vei întâlni în calea ta de la pământ la cer, până să ajungi la poarta Apostolului Petru, unde ți se va cere să dai socoteală.

Dacă mori având patimi este ca și cum ai pleca din viață în zi de sâmbătă, adică fără să fi pus în lucrare virtuțile. Iarna este simbolul patimilor. Patimile mele sunt zăpada și gheața peste care voi cădea și mă voi sfărâma. Sâmbăta era o zi de odihnă, iudeii nu făceau nimic. Pentru noi, credincioșii, sâmbăta este simbolul lipsei de rod, înseamnă că sunt neroditor sau împătimit și că nu m-am pocăit, și de aceea nu e cu putință să am siguranța

că voi merge în Cer. Înseamnă că sunt *sub judecată și cercetare*, că în acea zi Dumnezeu mă va judeca.

Dar nu numai Dumnezeu mă va judeca, ci și demonii, pentru că le-am slujit și i-am ascultat de fiecare dată când mă întristam, când oboseam, de fiecare dată când eram rănit și mă plângeam, când eram nemulțumit, când eram indiferent și când dormeam la priveghere. Toate acestea sunt lucrări demonice. Și demonii au drepturi, și Dumnezeu. De aceea ei vor protesta atunci, zicând: „Acum vrei să-mi scapi? Până mai ieri mi-ai slujit, și acum vrei să mă părăsești?“ Dar și Dumnezeu are drepturi, pentru că El ne-a făcut.

Așadar, ne vor judeca doi judecători, ca pe niște vinovați *în vremea răsplătirii*. Dacă însă vrem să murim nejudecați, așa cum spune Hristos (*cf.* In. 5, 24), adică dacă nu vrem să fim judecați în ziua aceea, trebuie să câștigăm de aici mântuirea, adică să credem în Hristos. Altfel, vom da răspuns la amândoi judecătorii. Și unde vom merge atunci? De ce să avem acel zbucium?

Fiind mântuit în dar, mulțumește-I Mântuitorului Dumnezeu. Iar de vrei să-I aduci și daruri, adu cu recunoștință cei doi bănuți din sufletul tău văduvit (cf. Mc. 12, 41-43), zic de smerenie și de iubire; și știi bine că le va primi pe acestea... [45]

Dar mântuirea noastră nu vine din faptele noastre, nici din virtuțile noastre, ci vine numai de la Dumnezeu, Care ne-o dă în dar. De aceea trebuie să-I mulțumești. Dacă însă vrei să Îi dai și daruri, *adu cu recunoștință cei*

doi bănuți din sufletul tău văduvit. Cuviosul Teognost folosește pilda văduvei care a aruncat în vistieria Templului doi bănuți. Acești doi bănuți sunt smerenia și iubirea. Dă-I, așadar, lui Dumnezeu smerenia și iubirea, și te asigur că Dumnezeu va primi aceste daruri!

Chiar dacă vei avea trebuință, ca Lazăr, de înviere după ce ai fost omorât de patimi, trimite aceste [două virtuți], ca pe niște surori bune, ca mijlocitoare către El, și vei dobândi, cu siguranță, ceea ce cauți.

Dacă însă patimile te-au omorât, ca pe Lazăr cel mort de patru zile și care deja mirosea, și dacă nu poți să-I dai nimic lui Dumnezeu, dacă viața ta duhnește, chiar și atunci Îi ești dator lui Dumnezeu cu smerenia și iubirea câștigate prin lepădarea de tine însuși. Trimite aceste două virtuți ca pe niște mijlocitoare înaintea lui Dumnezeu, pentru că sunt surori bune! Așa cum Marta și Maria au mers înaintea celorlalți și I-au spus lui Hristos: „Fratele nostru a adormit“ (In. 11, 1 ș.u.), adică s-au dus plângând ca să mijlocească pentru fratele lor, tot așa și aceste două virtuți vor mijloci pentru noi.

Doar prin împlinirea făptuirii nu vei putea să te apropii de nepătimire, așa încât să te rogi curat și neîmprăștiat, dacă nu vor veni în minte, una după alta, contemplațiile cunoștinței duhovnicești luminătoare și ale înțelegerii lucrurilor, prin care, intraripându-se și iluminându-se, [mintea] se înalță în întregime prin iubirea pentru adevărata rugăciune, zburând întins către luminile înrudite

ale cetelor netrupești de Sus, și de acolo este dusă, pe cât e cu putință, spre marea lumină și spre Soarele în trei străluciri al Treimii dumnezeiești. [46]

Nu ajunge făptuirea, zice Cuviosul Teognost, adică slujbele, Rugăciunea lui Iisus cu metaniile, virtuțile, canonul, programul, viața zilnică, pentru a străbate distanța care ne desparte de nepătimire și pentru a reuși să ne rugăm neîmprăștiat. Trebuie să vină, una după alta, și contemplațiile duhovnicești ale minții. Cu alte cuvinte, când încep să urmăresc trezvia și rugăciunea neîmprăștiată și nu mă rezum doar la smerenie sau la canon – Starețul mi-a spus să fac două mii de rugăciuni, eu fac trei mii; el mi-a spus să fac cinci mii, eu fac șapte mii –, atunci mintea mi se umple de valuri de contemplații, de cunoaștere a lui Dumnezeu și de înțelegere a celor create. Îl cunoaștem pe Dumnezeu, înțelegem adevărul lucrurilor și știm ce înțeles duhovnicesc se ascunde în spatele fiecărui lucru.

Prin urmare, când avem la rugăciune astfel de înțelesuri duhovnicești – pe acestea ni le dăruiește harul lui Dumnezeu, nu le câștigăm singuri –, atunci mintea capătă aripi și zboară, și este luminată neîncetat, și se înalță prin iubirea pentru adevărata rugăciune, și tinde către luminile înrudite ale cetelor îngerești de Sus și, de acolo, este purtată spre lumina Treimii dumnezeiești.

În acest moment, mintea noastră se unește cu Sfântul Duh și devine duh. Dar, pentru că este un duh și dumnezeiesc, și omenesc, pe de o parte primește informații de la această lume, iar pe de altă parte, se unește cu

Dumnezeu, pentru că mintea are putința să se unească cu Dumnezeu. Apoi, după ce mintea devine duh și lumină, pentru că și Dumnezeu este lumină, începe să le găsească pe cele înrudite cu ea. Rudele noastre nu sunt tatăl și mama care ne-au născut, ci sunt sfinții și îngerii și, mai ales, Sfânta Treime. De aceea Dumnezeu este numit Tatăl nostru, iar noi, fiii Lui. Și Hristos spune: „Nu vă mai numesc slugi, ci prieteni și frați“ (cf. In. 15, 15). Suntem frații lui Hristos și fiii lui Dumnezeu.

Dar, pentru a descoperi adevărata noastră familie, trebuie să părăsim tată, mamă, frați, surori, rude, prieteni, cunoscuți, dorințe, „ba chiar și sufletul nostru“ (Lc. 14, 26). Adică trebuie să părăsim tot ce am iubit în viață sau am putea să iubim. Cea mai mică iubire față de ceva pe care am făgăduit să-l părăsim ne lipsește de rudenia cerească. În același loc nu pot încăpea și lumina, și întunericul; și negarea, și afirmarea.

Să presupunem că îmi iubesc sora și că mă întreb ce mai face, dacă nu cumva s-a căsătorit. Apoi îngenunchez și mă rog: „Hristoase, Te rog să se căsătorească surioara mea...!“ Îndată pleacă îngerii, pleacă sfinții, le pierd pe toate. Dar nu este numai sora mea. Chiar și o mică întristare sau dorința ca Starețul să se poarte cu mine așa cum se poartă cu celălalt sau să vreau ca mâncarea să fie mai bună sau gândul la sănătate sau frica de moarte, toate acestea sunt o iubire pentru lumea aceasta, iar eu sunt, atunci, un om trupesc. Dar când mă despart de tot ce este pământesc și tind spre cele înalte și sunt purtat *către luminile cetelor netrupești*, atunci nu sunt doar o luminică, ci devin părtaș la viața îngerilor și la stăpânirea lor, la

șederea lor alături de Dumnezeu, la însușirea lor de ființe slujitoare și la strălucirea lor.

Nu vom fi pedepsiți în veacul viitor pentru că am păcătuit, nici nu vom fi osândiți pentru aceasta, de vreme ce am primit o fire nestatornică și schimbătoare, ci pentru că, după ce am păcătuit, nu ne-am pocăit. [47]

Acum, Cuviosul Teognost ne readuce în această lume. După ce ne-a înălțat până la îngeri și la Sfânta Treime, coboară acum împreună cu noi, fiindcă înlăuntrul nostru fierb poftete și fiindcă păcătuim. Ne înalță mai presus de ceruri, ca să ne spună care este viața noastră și care este casa noastră, iar apoi, pentru că încă ne aflăm în străinătate, robi ai păcatului, ne spune: „Dumnezeu nu ne va pedepsi, nici nu ne va judeca pentru că am păcătuit, de vreme ce firea noastră este înclinată spre păcat, ci ne va judeca pentru că am păcătuit și nu ne-am pocăit.“

În acest cap, Cuviosul ne îndulcește inima. Într-adevăr, „m-am botezat“ înseamnă „m-am pocăit“. M-am spovedit o dată, de două, de trei, de cinci ori, aceasta înseamnă că m-am pocăit. Dar unde îmi este pocăința? Dacă mă pocăiesc din nou, asta înseamnă că nu m-am pocăit cu adevărat. Să luăm un mic exemplu! M-am supărat pentru că te-ai purtat cu mine urât. Dar de câte ori am tot spovedit lucrul acesta! Aceasta înseamnă că încă nu m-am pocăit, că nu mi-am schimbat dispoziția inimii, orientarea, căutările sufletului meu.

[Vom fi pedepsiți pentru că, după ce am păcătuit,] *nu ne-am întors către Domnul de la calea cea rea, deși am primit putere și vreme de pocăință, așa încât să arătăm că Dumnezeirea este bună, și nu, dimpotrivă, pătimasă, ca una care ne pedepsește și Se mânie.*

Această parte a textului este înfricoșătoare. De multe ori o spunem și noi, o spune acum și Sfântul. Nu spunem ceva pe care nu l-au spus sfinții. Citind textele Părinților, putem să apreciem corectitudinea cugetului nostru. De exemplu, cineva te urăște, și tu te răzbuni. Îl slăvești în felul acesta pe Dumnezeu? Și mirenii se împotrivesc celor care îi urăsc. Sau te întristezi. De ce te întristezi? De ce te descurajezi sau de ce te împărtășești de răul celuilalt? Cineva îți vorbește despre o altă persoană, și tu consimți. În loc să-i spui: „Înapoia mea, satano!” (Mt. 4, 10), ești târât și tu? Astfel Îl slăvești pe Dumnezeu? Nu. Îl osândești. Este ca și cum ai spune că Dumnezeu nu poate să-i schimbe pe oameni. Dacă nu te poate îndrepta pe tine, care ești monah, cum îi va putea îndrepta pe oamenii din lume, pe necredincioși, pe atei? Iar atunci unde este slava pe care ți-o dăruiește Dumnezeu?

Din cauza noastră, a creștinilor, numele lui Dumnezeu este hulit (cf. Rom. 2, 24), fiindcă nu ne-am schimbat calea. Continuăm să fim și acum în mănăstire tot aceiași care am fost acum doi, cinci sau zece ani. Patimile noastre sunt aceleași, grijile noastre, îndreptățirile noastre, preocupările noastre, scăderile noastre, căutările noastre sunt, toate, aceleași. Mi-ai cerut ceva acum cinci ani și tot același lucru mi-l ceri și acum. Mi te

plângeai că un anume frate nu te înțelege, tot același lucru mi-l spui și acum. Ți s-a refuzat ceva, iar tu încă te mai întristezi. Deși am primit putere și timp de pocăință, deși Dumnezeu ne-a dat puterea Lui, puterea dreptei Lui, puterea de a ne pocăi, de a ne schimba cu totul viața, totuși noi rămânem lipsiți de pocăință.

Dacă noi nu ne putem schimba viața, dacă nu putem să ne smerim, să ascultăm, să ne bucurăm, să fim plini de dulceață, să ne lepădăm de noi înșine și să ridicăm crucea lui Hristos (*cf.* Mt. 16, 24), dacă patimile noastre nu dispar înseamnă că, pentru noi, Dumnezeu a murit în zadar, că în zadar a înviat, că în zadar mijlocește sus, în Cer. Îl osândim pe Dumnezeu și Îl înjosim în fața îngerilor, a sfinților și a dușmanilor lui prin propria noastră neputință. Pentru că atunci când oamenii păcătoși, dar și demonii, văd neputința noastră, se bucură, prăznuiesc și zic: „Așa sunt și călugării, așa sunt și preoții! Noi de ce să ne schimbăm?” Prin lipsa noastră de pocăință Îl osândim pe Dumnezeu, Îl zdrențuim. Deși am primit putere și timp ca să ne pocăim, noi nu o facem.

Trebuie să ne pocăim, ca să dovedim că Dumnezeu este bun. Când noi nu ne schimbăm, când noi nu devenim oameni noi, când noi una promitem și alta facem, când oglinda noastră nu este slujba noastră de călugărie, înseamnă că am dovedit zadarnică lucrarea lui Hristos. Dar, pentru că nu Îl urmăm pe Hristos cu fapta, vom suferi consecințele. Adică încălcarea voii dumnezeiești este o chestiune juridică între om și Dumnezeu? Nu. Legătura noastră cu Dumnezeu este fie participarea reală la El, fie absența reală. Când le împlinesc pe cele pe care le-am

făgăduit ca monah, când sunt nepătimaș și om duhovnicesc, Îl primesc pe Dumnezeu în mine, fără ca aceasta să însemne că Dumnezeu îmi datorează ceva sau că eu sunt bun sau că I-am dat ceva și El îmi va răsplăti.

Dar, când nu am virtute, sunt lipsit de lumina harului, singur închid fereastra, și lumina nu mai poate intra. Neavând însă lumină, aer curat și căldură, umiditatea stăpânește și mă îmbolnăvesc. De aici se declanșează bolile trupești, sufletești și duhovnicești. Să presupunem că mă întristez fiindcă Starețul nu-mi recunoaște meritele, și atunci voi începe să sufăr cu capul, cu inima, cu plămâni, cu stomacul, cu ochii, mă vor durea șalele, îmi vor tremura picioarele. Voi lua aspirină, apoi alte medicamente mai puternice, dar nu vor avea niciun rezultat. De asemenea, fața mea tristă, caracterul veșted al personalității mele, tristețea mea, nemulțumirea mea vor arăta, toate, că sunt un nefericit, un om bolnav, pentru că L-am închis pe Dumnezeu în afara inimii mele.

Există însă multe feluri prin care Îl închidem pe Dumnezeu în afara inimii noastre. De exemplu, cineva trăiește printre oameni păcătoși și imorali și săvârșește și el păcate de natură morală. Eu, monahul, trăiesc împreună cu fratele meu, care este puțin cam ciudat, și, când acesta se poartă cu mine ciudat, mă indignez. Și el, și eu Îl închidem pe Dumnezeu în afara inimii noastre. Greutatea fărădelegii este aceeași pentru amândoi.

Alt exemplu. Cineva nu apucă să spună rugăciunea pentru că are opt copii și trebuie să lucreze zi și noapte. Eu, monahul, nu pot să spun rugăciunea pentru că vreau neapărat să repar motorul care s-a stricat și, de

aceea, las deoparte rugăciunea. Fiecare dintre noi Îl lasă pe Dumnezeu afară, dar astfel suntem nefericiți, ne îmbolnăvim, iar atunci oamenii spun că Dumnezeu vrea să trăim ca niște nenorociți, în mijlocul patimilor, al neputințelor, al bolilor, nefericiți. Atunci, zic ei, la ce ne trebuie un astfel de Dumnezeu? De ce să credem în El? De ce să-L iubim? De ce să ne jertfim viața pentru El?

Noi, credincioșii, prin viața noastră Îl tăgăduim pe Dumnezeu și îi convingem pe oameni că sunt niște proști dacă Îl vor iubi pe Dumnezeu sau dacă I se vor dărui. Noi, credincioșii, trebuie să fim oameni plini de viață. Strălucirea feței noastre, a inimii noastre și a ochilor noștri, a sfințeniei noastre și a nepătimirii noastre, a prăznuirii și a bucuriei sufletului nostru să arate că Dumnezeu este bun, că Iși răspândește cu iubire viziunile Sale și că nu ne lipsește de ele.

Dacă nu suntem atenți la acest lucru, oamenii și popoarele care văd nenorocirea și nefericirea noastră vor spune: „*Dumnezeirea este [...] pătimasă, ca una care ne pedepsește și Se mânie*. Copiii lui Dumnezeu au un Dumnezeu aspru, rău și mândru. Ia uitați-vă cum Se înfurie, cum îi pedepsește și cum se răzbună pe ei!“ Dar și noi, când păcătuim și ne îmbolnăvim, spunem că Dumnezeu S-a mâniat pe noi, că mă pedepsește din cauza păcatelor mele.

Dumnezeu însă nici nu Se răzbună, nici nu este un tiran, Dumnezeu nu Se mânie niciodată. Dar roadele păcatului sunt stricăciunea și moartea (cf. Rom. 6, 23). Așa cum nu Dumnezeu este de vină dacă ajungi un tuberculos pentru că locuiești într-o casă fără încălzire, în care nu intră soarele și care este plină de igrie, ci tu

ești de vină pentru că ți-ai ales această casă, tot așa se întâmplă și în cazul nostru. Noi facem niște netrebniци din noi înșine, niște resturi ale vieții, iar atunci ceilalți spun că Dumnezeu este aspru.

Dar și noi, monahii, spunem uneori: „De ce mă tiranizează Dumnezeu? De ce, după douăzeci de ani de rugăciune, încă nu mi-a dat și mie rugăciunea minții?“ De ce ți-ar da-o, când tu pierzi atâtea ceasuri ca să-l convingi pe fratele tău că modelul acesta de aparat este mai bun decât celălalt? Ce vrei? Rugăciune vrei să-ți dea Dumnezeu? Cu ce te îndeletnicești, aceea și agonisești!

Dar El pedepsește răutatea, și nu pe noi, pentru că El este în afară de orice patimă și de orice pedeapsă, deși se zice că Se face, pe măsura faptelor și dispozițiilor noastre, ca o oglindă dreaptă, dând fiecăruia potrivit cu cele făcute în viață.

Dumnezeu, zice Cuviosul Teognost, nu Se mânie împotriva noastră, ci împotriva răutății, pentru că este liber de orice patimă și răzbunare. Nu ai parte de iubirea Lui când îți închizi ferestrele sufletului. Desigur, mulți cred că Dumnezeu Se conformează cu faptele și cu dispozițiile noastre și că răsplătește fiecăruia după faptele lui. De exemplu, cineva moțăie, iar un altul spune că Dumnezeu nu i-a dat putere ca să privegheze. Nu încearcă să afle cauza moțăielii, ci o pune în seama lui Dumnezeu. Ni se întâmplă unele lucruri pe dos, și o punem și pe aceasta în seama lui Dumnezeu. Ne îmbolnăvim? Spunem: „De ce, Dumnezeul meu, să mă îmbolnăvesc iarăși?“ Nu explicăm bine lucrurile care ni se întâmplă.

Ca să înțelegem aceasta, Cuviosul Teognost folosește un exemplu, zicând: *ca o oglindă dreaptă*. Dacă stau zâmbind în fața oglinzii, oglinda mă va arăta zâmbind. Dacă stau încruntat, mă va arăta încruntat. Cam așa simțim că Se poartă cu noi și Dumnezeu. Când ne purtăm bine cu El, simțim că Dumnezeu ne dă bucurii. Când nu ne purtăm bine cu El, simțim că ne pedepsește, că trimite rele asupra noastră, că Se poartă cu noi așa cum ne purtăm noi cu El. Dar concepția aceasta nu este corectă, pentru că Dumnezeu este nepătimăș, are o singură voință, o singură dispoziție. Mânia lui Dumnezeu este percepția noastră subiectivă a îndepărtării de iubirea Lui. Dumnezeu nu Se mânie, ci noi simțim că Se mânie. Așa cum starea sufletească antrenează și trupul, iar cea trupească sufletul, tot așa și comportamentul nostru, credința noastră, smerenia noastră, iubirea noastră au urmări firești în viața noastră.

Probabil că ați observat că, atunci când cuiva i s-a întâmplat să aibă probleme de câteva ori, de obicei întreaga sa viață o ia razna, șchiopătează și merge anapoda. De exemplu, la mănăstire suntem mulți. Eu m-am îmbolnăvit de stomac, în timp ce stomacul tău este sănătos. Mă îmbolnăvesc de rinichi și ajung să spun: „Dumnezeul meu, mai dă și altuia boli, nu numai mie!“ Să presupunem că are loc un cutremur la care casa mea se năruie, iar a ta rămâne în picioare. Într-o astfel de situație, lumea spune: „Ce ciudat! Dumnezeu pune în cârca lui toate poverile.“ În realitate, noi ne facem pe noi înșine primitori ai binelui sau ai răului, ai bucuriei sau ai amărăciunii. Singuri conducem sinele nostru și îl

îndreptăm încotro dorim. Noi ne creăm viitorul. Dumnezeu Își trimite lumina și iubirea Sa, iar noi luăm cât vrem. Dumnezeu doar iubește, doar luminează.

Când te clatini dintr-o stare mai bună, nu te tulbura, ci corectează-te, alergând mai degrabă la starea de dinainte cu întristare și mâhnire și cu multă prihănire de sine. [48]

Mai înainte ne-a spus că nu poate fi vorba să fim păgubiți când păcătuim, ci când Îl batjocorim pe Dumnezeu și Îl compromitem în fața îngerilor, a oamenilor și a demonilor, rămânând nepocăiți.

În acest cap, Cuviosul Teognost spune altceva. Dacă viața ta de până acum a fost frumoasă, puternică, minunată, bucuroasă înaintea lui Dumnezeu și toți se bucurau de tine, dacă ai avut roade și bucurie, iar acum ai pățit ceva omenesc, fie din egoism, fie din invidie, fie dintr-o influență omenească, *nu te tulbura*, nu te înspăimânta, nu te speria, ci asumă-ți problema ca să o rezolvi și întoarce-te cât mai repede cu puțință la starea ta de dinainte! De vreme ce Dumnezeu te-a binecuvântat și ai ajuns la o oarecare stare duhovnicească, vei ajunge din nou la ea mult mai repede dacă te întorci de îndată. Expresia *cu întristare și mâhnire și cu multă prihănire de sine* nu înseamnă să ne întristăm și să ne chinuim, ci să simțim că suntem un nimic.

Dar să verși și lacrimi destule întru zdrobirea duhului. Ieșind prin acestea din căderea ce ți s-a întâmplat, vei veni în valea bucuriei mântuitoare, având siguranță de acum

înainte, cu toată puterea, pentru ca nu cumva, mâniindu-L iarăși pe Judecător, să-ți trebuiască lacrimi și strâmtorare pentru împăcare. Iar de nu se va întâmpla aceasta aici, atunci în veacul ce va să fie cu siguranță vei fi pedepsit.

Prin urmare, să nu te sperii atunci când păcătuiești! Înaintează cu curaj și bucurie, cu încredere și nădejde, cu credință și iubire în Dumnezeu, și spune-ți ție însuși: „Mă voi întoarce la virtutea pe care am avut-o, voi dobândi iarăși starea mea de dinainte!“ Dacă faci aceasta, te vei ridica din cădere – oameni suntem, uneori se întâmplă să cădem – și vei merge acolo unde Domnul dă bucuria.

Fii însă atent să nu-L mâni iarăși pe Domnul, pentru că atunci când cazi prima oară te ridici foarte ușor, dar când cazi pentru a doua, a treia, a patra oară – cu cât mai mult cazi, cu atât te faci mai greoi – va fi nevoie să verși multe lacrimi și să treci prin multe ne cazuri. Atunci nu mai e valabil cuvântul *nu te tulbura*, adică să nu te sperii, pentru că frica acum începe.

Oamenii care făgăduiesc, dar nu-și țin făgăduința, sau cei care cad din nou în aceleași păcate, pentru a putea face ceva, intră în multe ne cazuri cu caracter pedagogic. În măsura în care omul nu le are în mintea și inima lui pe cele ale lui Dumnezeu, ci pe cele pe care le simte inima lui, cu atât toate i se întâmplă pe dos și simte mereu nevoia să plângă, să citească paraclise, să alerge pe la sfinți, să se roage: „Hristoase, Maica Domnului, ajutați-mă! Toate mi se întâmplă pe dos!“ Toate ți se vor întâmpla pe dos pentru că, dacă Dumnezeu Se oprește

să ți le servească pe dos, îndată vei cădea și mai jos; în timp ce lacrimile, problemele și necazurile te țin treaz înaintea lui Dumnezeu și cauți pocăința. Dacă nu te vei înțelepți prin necazuri și prin lacrimi, cu siguranță că vei pierde și viața de aici, și pe cealaltă.

Vedeți cât de frumos ne arată Cuviosul Teognost că toate ne sunt la îndemână, că toate sunt simple! Dumnezeu ne-a întins masa și patul în chip foarte frumos, îmbătător, ca să putem să mâncăm și să ne odihnim. „Și Eu vă voi odihni pe voi“ (Mt. 11, 28). Dacă noi nu vom fi copiii lui Dumnezeu cei bucuroși și dătători de viață, cei plini de viață și izvorători de viață, vom fi nefericiți. Prin ce ne vom deosebi atunci de necredincioși și de atei? Prin nimic. Necazuri au și aceia, necazuri vom avea și noi.

Dimpotrivă, doar puțin îți miști mâna și primești toate bunătățile lui Dumnezeu, până și nepățimirea și darurile cele mai frumoase, te împărtășești de bunurile îngerilor și ale arhanghelilor, ale heruvimilor și ale serafimilor. Dumnezeu ne face mai presus de heruvimi și de serafimi, pentru că nouă ne-a dat posibilități pe care nu le-a dat heruvimilor și serafimilor. Pentru noi S-a născut, pentru noi a înviat, pentru noi S-a înălțat. Pentru noi trăiește și împărățește, ca să fim împărați.

Dar de ce noi trăim adeseori absolut diferit?

Pentru că nu vrem să acceptăm adevărul, ci vrem să supraviețuim. Dacă vom vrea să trăim adevărat, se va vedea că ne prăbușim, că suntem un nimic. Trăind însă așa, simțim că suntem ceva, că viața noastră cunoscută de până acum se înveșnicește, rămâne și se lărgeste. Dacă acceptăm adevărul, trebuie să ne schimbăm în

întregime viața. Rămânând așa cum suntem, putem să supraviețuim aproximativ așa cum am învățat de mici. Avem însă posibilitatea să le dăm bucurie până și îngerilor, care sunt lumină și Îl bucură pe Dumnezeu.

Tot răul se află în faptul că nu vrem să ne pierdem sinele nostru, nu vrem să ne schimbăm. Vrem să se întâmple ceea ce urmărim. Nu acceptăm condițiile noastre zilnice ca pe un tron al lui Dumnezeu, așa încât să spunem: „Acesta este tronul lui Dumnezeu, trebuie să învăț cum se folosește și, atunci, voi ședea odihnindu-mă pe el.“ Nu facem asta, ci așa cum am învățat să șed, tot așa vreau să șed și acum. Și acum vreau să fie tot așa cum am simțit și am trăit până acum, cum am crezut și mi s-a părut, cum am înțeles eu că va fi la mănăstire, cu frații mei și cu slujba ei. Dar acestea nu sunt așa și, de aceea, se produce înlăuntrul meu o dezbinare.

Alteori, spunem din nou că ne lipsește experiența și că, de aceea, nu se vede puterea lui Dumnezeu. În realitate, noi respingem adevărul, pentru că, dacă îl acceptăm, avem răspundere. De exemplu, sunt psalt. Citesc o carte despre rugăciunea minții și vreau să o dobândesc și eu. Dar cântarea mă împiedică, pentru că mă tulbură, mă strâmtorează, mă obosește, îmi face probleme, fiindcă apar între noi neînțelegeri la strană și nu putem fi una. De aceea hotărâsc să abandonez slujirea de psalt. Părăsindu-mi însă locul, se dovedește că încerc să câștig ceva care mi se pare că are strălucire. Nu mă întemeiez pe așezarea mea duhovnicească de la început, nu caut să păstrez tradiția mănăstirii mele, care spune să te jertfești pe tine însuși, să obosești, să cânti în locul altuia – el cântă

repede? Vei cânta și tu repede. Cântă lent? Vei cânta și tu așa încât să existe armonie —, ci spun: „Toate acestea sunt obositoare, mă fac să uit rugăciunea.“ Lași deoparte tradiția mănăstirii și te sprijini pe propria ta „tradiție“. Într-o zi, vei ajunge jucăria dracilor. Și strana o vei părăsi, și nici rugăciunea n-o vei învăța, pentru că rugăciunea cere lepădarea egoului, în timp ce faptele tale sunt afirmarea egoului, dar le învești cu un gând, cu un înțeles mincinos, ca să te poți îndreptăți. Așa facem în toate privințele. Orice cerem ascunde acest secret. Cerem să nu ne schimbăm noi, ci toți ceilalți și toate celelalte lucruri.

Uneori spunem, desigur, că urmărirea rugăciunii minții ne aduce și trezvie. Dar trezvia ne face îngeri, ne face să uităm de noi înșine și să ne gândim numai la Dumnezeu. Trezvia însă nu se poate dobândi fără făptuire și lepădare. Acestea premerg, iar trezvia le urmează. Trezvia se sprijină pe acestea. Fiecare lucru vine la vremea lui.

THE
LAW
OF
THE
STATE
OF
NEW
YORK
IN
RELATION
TO
THE
PRACTICE
OF
THE
COURTS
AND
OFFICES
OF
THE
JUDICIAL
DEPARTMENT
AS
AMENDED
BY
THE
LAW
REVISION
COMMISSION
IN
1962
AND
BY
THE
LAW
REVISION
COMMISSION
IN
1963
AND
BY
THE
LAW
REVISION
COMMISSION
IN
1964
AND
BY
THE
LAW
REVISION
COMMISSION
IN
1965
AND
BY
THE
LAW
REVISION
COMMISSION
IN
1966
AND
BY
THE
LAW
REVISION
COMMISSION
IN
1967
AND
BY
THE
LAW
REVISION
COMMISSION
IN
1968
AND
BY
THE
LAW
REVISION
COMMISSION
IN
1969
AND
BY
THE
LAW
REVISION
COMMISSION
IN
1970
AND
BY
THE
LAW
REVISION
COMMISSION
IN
1971
AND
BY
THE
LAW
REVISION
COMMISSION
IN
1972
AND
BY
THE
LAW
REVISION
COMMISSION
IN
1973
AND
BY
THE
LAW
REVISION
COMMISSION
IN
1974
AND
BY
THE
LAW
REVISION
COMMISSION
IN
1975
AND
BY
THE
LAW
REVISION
COMMISSION
IN
1976
AND
BY
THE
LAW
REVISION
COMMISSION
IN
1977
AND
BY
THE
LAW
REVISION
COMMISSION
IN
1978
AND
BY
THE
LAW
REVISION
COMMISSION
IN
1979
AND
BY
THE
LAW
REVISION
COMMISSION
IN
1980
AND
BY
THE
LAW
REVISION
COMMISSION
IN
1981
AND
BY
THE
LAW
REVISION
COMMISSION
IN
1982
AND
BY
THE
LAW
REVISION
COMMISSION
IN
1983
AND
BY
THE
LAW
REVISION
COMMISSION
IN
1984
AND
BY
THE
LAW
REVISION
COMMISSION
IN
1985
AND
BY
THE
LAW
REVISION
COMMISSION
IN
1986
AND
BY
THE
LAW
REVISION
COMMISSION
IN
1987
AND
BY
THE
LAW
REVISION
COMMISSION
IN
1988
AND
BY
THE
LAW
REVISION
COMMISSION
IN
1989
AND
BY
THE
LAW
REVISION
COMMISSION
IN
1990
AND
BY
THE
LAW
REVISION
COMMISSION
IN
1991
AND
BY
THE
LAW
REVISION
COMMISSION
IN
1992
AND
BY
THE
LAW
REVISION
COMMISSION
IN
1993
AND
BY
THE
LAW
REVISION
COMMISSION
IN
1994
AND
BY
THE
LAW
REVISION
COMMISSION
IN
1995
AND
BY
THE
LAW
REVISION
COMMISSION
IN
1996
AND
BY
THE
LAW
REVISION
COMMISSION
IN
1997
AND
BY
THE
LAW
REVISION
COMMISSION
IN
1998
AND
BY
THE
LAW
REVISION
COMMISSION
IN
1999
AND
BY
THE
LAW
REVISION
COMMISSION
IN
2000
AND
BY
THE
LAW
REVISION
COMMISSION
IN
2001
AND
BY
THE
LAW
REVISION
COMMISSION
IN
2002
AND
BY
THE
LAW
REVISION
COMMISSION
IN
2003
AND
BY
THE
LAW
REVISION
COMMISSION
IN
2004
AND
BY
THE
LAW
REVISION
COMMISSION
IN
2005
AND
BY
THE
LAW
REVISION
COMMISSION
IN
2006
AND
BY
THE
LAW
REVISION
COMMISSION
IN
2007
AND
BY
THE
LAW
REVISION
COMMISSION
IN
2008
AND
BY
THE
LAW
REVISION
COMMISSION
IN
2009
AND
BY
THE
LAW
REVISION
COMMISSION
IN
2010
AND
BY
THE
LAW
REVISION
COMMISSION
IN
2011
AND
BY
THE
LAW
REVISION
COMMISSION
IN
2012
AND
BY
THE
LAW
REVISION
COMMISSION
IN
2013
AND
BY
THE
LAW
REVISION
COMMISSION
IN
2014
AND
BY
THE
LAW
REVISION
COMMISSION
IN
2015
AND
BY
THE
LAW
REVISION
COMMISSION
IN
2016
AND
BY
THE
LAW
REVISION
COMMISSION
IN
2017
AND
BY
THE
LAW
REVISION
COMMISSION
IN
2018
AND
BY
THE
LAW
REVISION
COMMISSION
IN
2019
AND
BY
THE
LAW
REVISION
COMMISSION
IN
2020
AND
BY
THE
LAW
REVISION
COMMISSION
IN
2021
AND
BY
THE
LAW
REVISION
COMMISSION
IN
2022
AND
BY
THE
LAW
REVISION
COMMISSION
IN
2023
AND
BY
THE
LAW
REVISION
COMMISSION
IN
2024
AND
BY
THE
LAW
REVISION
COMMISSION
IN
2025

7

După cum am spus deja, capetele Cuviosului Teognost îi privesc nu numai pe preoți, ci și pe întreg poporul lui Dumnezeu, pe toți cei care sunt părtași vrednicilor lui Hristos. Dar când cunoaștem viața liturgică a Bisericii noastre, pe cele sfinte, cum se spune, ne cutremurăm și suntem mișcați, dar există și primejdia ca, încet-încet, să ne obișnuim. Ca să evităm acest pericol, să continuăm cu tâlcuirea capetelor Cuviosului Teognost. Cuviosul a intercalat multe capete despre făptuire, contemplație și curățire, așa încât aproape că am uitat că vorbește despre preoție. Acum se întoarce la cele din *Despre preoție*.

Iarăși ne este cuvântul despre cinstita preoție, ca una ce are trebuință de o rânduială îngerească și curățire și, după acestea, de mai multă siguranță și cugetare feciorelnică decât înainte. [49]

Cuvântul despre preoție, spune, este foarte înalt, întrucât preoția pretinde o rânduială îngerească și curățire.

Prin aceasta nu vrea să ne spună că vrednicia preoției este la o înălțime și treaptă îngerească, pentru că, în acest caz, nu ar fi adăugat și curățirea. Spunând *o rânduială îngerească și curățire*, ne arată cum să trăim această vrednicie. Prin urmare, putem înțelege că aici ne vorbește despre ordine, despre faptul că toate trebuie să se facă „cu cuviință și după rânduială”, precum spune Apostolul Pavel (1 Cor. 14, 40). Adică toate să se facă potrivit cu tipicul Bisericii, potrivit cu tradiția și cu rânduiala Sfinților Apostoli.

Curăția are legătură cu cugetul și cu imaginația, cu inima, cu trupul și cu sufletul, cu toate ale omului. Este cu neputință să se apropie cineva de cele sfinte, adică de slujba Bisericii, de preasfintele jertfe de tămâie și ale celor aduse la altar, fără să aibă curăție.

Prin expresia *rânduială îngerească*, Cuviosul Teognost mai înțelege, pe lângă ordine, încă ceva. Așa cum împăratul ia împreună cu sine și scutierii, care sunt garda lui, însoțitorii lui, tot așa și cei care Îl însoțesc pe Domnul, primii preoți, primii slujitori ai Celui Preaînalt, sunt îngerii. Trebuie să înțelegem și noi că, mergând la biserică și participând la slujbă, suntem simboluri ale îngerilor, care, zi și noapte, intră și ies cu Hristos la Jertfelnicul cerească. Așadar, să simțim că suntem o prezență îngerească și că suntem îngeri, și de aceea nu putem să stăm în mod nepotrivit. Nu numai în mod exterior trebuie să simțim că Îl însoțim pe Domnul ca niște scutieri – așa cum spune Liturghia noastră –, ci și lăuntric, prin curăția pe care trebuie să o avem.

Și, după acestea, de mai multă siguranță și cugetare feciorelnică decât înainte. Cu cât trece timpul, trebuie să

adăugăm mai multă siguranță și feciorie ființei noastre, adică sfințenia și curăția noastră să nu fie statice, pentru a ne asigura locul nostru înaintea lui Dumnezeu. Fiindcă dacă îngerii, care erau și ei duhuri slujitoare, au căzut, cu cât mai mult noi, întregul popor al lui Dumnezeu, putem să cădem din postul nostru de slujitori înaintea lui Dumnezeu. De aceea trebuie să trăim în cea mai mare feciorie, adică cu un duh pregătit, cu discernământ, cu înțelepciune și cu desăvârșită atenție. Cugetarea feciorelnică este cunoștința faptului că stăm înaintea lui Dumnezeu cu o curăție trupească și duhovnicească. Cu cât înaintăm în viața liturgică, cu atât trebuie să fim mai luminoși și mai plini de siguranță. Adică trebuie să știm că suntem vrednici să Îl însoțim pe Hristos.

Dacă însă nu suntem atenți la viața noastră, iar mințea și cugetul nostru nu sunt îngerești, dacă prețuirea noastră și demnitatea noastră, noblețea și seriozitatea noastră, purtarea noastră și starea noastră în picioare, precum și felul în care ședem în biserică, dacă acestea toate nu sunt îngerești și dacă nu suntem și noi feciorelnici, atunci le întinăm pe cele sfinte, așa cum spune în continuare Cuviosul Teognost.

Căci dacă cel întinat poate să ajungă curat întrucâtva, atunci cel curat cum se va mai întina oare?

Să luăm un exemplu. După ce mâncăm, spălăm cu grijă și curățăm lingura și farfuria, ca să putem mânca și altădată, deși nu există niciun motiv să ne preocupăm de aceasta atât de mult. Desigur, toți cei care sunt

făpturi bolnave spală și tot spală vasele, fiindcă tremură ca nu cumva să pățească ceva, nu cumva să se îmbolnăvească. Le e groază de microbi, suferă din cauza acestei stări psihopatologice. Însă nimeni nu pățește nimic, ci curățenia este o ordine, o măsură de siguranță pe care ne-o luăm în general.

Așadar, zice Cuviosul, dacă spălăm un lucru murdar, întinat, ca să devină curat, atunci cum este cu puțință ca noi să întinăm ceea ce este foarte curat? *Cel curat cum se va mai întina oare?* Cum este cu puțință ca acest vas, trupul meu – pe care îl port și care este un templu al lui Dumnezeu (cf. 1 Cor. 3, 16-17) –, să nu fie pe deplin curat? Și cum se poate ca adunarea noastră de slujbă să nu fie cu totul curată?

Altfel, dacă amestecăm întunericul cu lumina și duhoarea cu mirul, vom moșteni, cu siguranță, acel „vai” și pierzania, ca niște profanatori, asemenea lui Anania și Safira (cf. F. A. 5, 1 ș.u.).

În afară de cazul în care, zice Cuviosul Teognost, vrem să cădem în judecata și osânda lui Anania și Safira, care au participat la adunarea de slujbă cu Apostolul Petru, dar au întinat-o. Nu numai că nu se găseau la înălțimea îngerească cerută, ci au și căzut cu totul, până acolo încât au fost găsiți vinovați de moarte. Îndată ce au adus o parte din banii primiți pentru țarina vândută, unul după altul au căzut morți, pentru că au necinstit adunarea îngerească, au zădărnicit lucrarea Bisericii, acea adunare de slujbă. Deși ar fi putut cu ușurință

să spună adevărul – „Sfinte Apostole și iubiți frați, am vândut țarina noastră cu atâția bani, dar pentru că suntem și noi oameni, ne trebuie o parte și, de aceea, vă vom da doar atât!“ –, ei au spus minciuni și în acest fel au întinat adunarea de slujbă.

Vom cădea și noi în această stare când amestecăm în slujbă neatenția și neorânduiala noastră, zâmbetele și privirile noastre, când amestecăm întunericul cu lumina, duhoarea cu mirul. Nu spune că amestecăm mirul cu duhoarea, ci *duhoarea cu mirul*, pentru că slujba noastră este lumină și mir, iar noi aruncăm în ea întuneric și duhoare și, astfel, ajungem niște profanatori. Când inima noastră nu este curată, suntem niște profanatori.

Dintr-un vas de pierzanie și netrebnic [cum erai] – chiar dacă crezi, poate, că, datorită unei mici curății, te-ai înălțat cu vrednicie la preoția cea întocmai cu îngerii și cerească – te-ai făcut vas al alegerii și de bună trebuință pentru Domnul, potrivit lui Pavel (cf. 2 Tim. 2, 21), și de aceea ține neîntinată cinstea de care te-ai învrednicit. [50]

Acest cap este valabil mai ales pentru cei care au preoția liturgică, dar aceasta nu înseamnă că ceilalți au o răspundere mai mică, întrucât cu toții participăm la demnitatea preoțească. Cu toții suntem răspunzători înaintea lui Dumnezeu. Câtă vreme ne înfățișăm înaintea lui Dumnezeu, nu putem să fim necurați. Nu are nicio importanță dacă nu știam lucrul acesta, dacă nu l-am înțeles, dacă nu am știut că prin Botez devenim și preoți.

Ce spune pilda? „Mergeți la răspântiile drumurilor și prin piețele cetății“ și adunați-i pe toți! Cu toate că slujitorii i-au adunat și i-au adus chiar și cu forța, cei chemați trebuiau să aibă haină împărătească, să fie îmbrăcați de nuntă și pentru ospaț (*cf.* Mt. 22, 9 ș.u.). Nu poți să mergi pătat la o nuntă împărătească, iar slujba bisericească este, cu siguranță, o nuntă împărătească.

Cuviosul Teognost spune așadar: „Nu știu dacă sunteți vrednici sau nu, nici nu vreau să intru în viața voastră, dar ceea ce are importanță este că acum sunteți preoți.“ Într-adevăr, ce eram înainte ca Dumnezeu să ne cheme la Botez, iar pe noi, monahii, la tunderea călugărească? Niște gunoaie! Chiar și botezați cum eram, ce am trăit în lume? Deșertăciunea! Ce am jertfit? Nimic! Ce am primit la mănăstire? Plinătatea Dumnezeirii! Acum toate sunt ale noastre! Intrând în biserica lui Dumnezeu și apropiindu-ne de coarnele altarului, ne schimbăm din ceea ce am fost și, dintr-un vas de pierzanie și netrebnic, devenim unul de bună trebuință. Eram niște oameni de nimic, niște oi pierdute, și ne-am întors. Ce am făcut? Am bătut drumurile și piețele, am mers pe la școli și am învățat carte. În realitate, am fost netrebnici și acum ne-am învrednicit să primim *preoția cea întocmai cu îngerii și cerească* cu mica curăție pe care am avut-o.

Dar tu poate că îți spui în sinea ta: „Eu am fost curat și vrednic, și de aceea mitropolitul m-a chemat, de aceea conștiința mea m-a chemat, de aceea m-au socotit vrednic să fiu preot.“ Chiar dacă crezi că ai ajuns cu vrednicie preot, întrucât, comparându-te cu lumea, a cărei viață este întinăciune și duhoare, și se pare că ești

curat, totuși înaintea lui Dumnezeu ce ești? Pe tine, care te apropii de adunarea de slujbă, nu te va judeca după prisosul de curăție pe care îl ai față de mireni și oamenii păcătoși care umblă prin locurile de păcătuire și de desfrânare, ci te va compara cu sfințenia și curăția Lui și a sfinților și a îngerilor care înconjură Jertfelnicul ceresc. Lucrul acesta trebuie să îl înțelegeți, zice Cuviosul.

Dintr-un vas de pierzanie și netrebnic [cum erai]... te-ai făcut vas al alegerii și de bună trebuință pentru Domnul, potrivit lui Pavel. Așa cum Apostolul Pavel a ajuns un vas ales după ce mai înainte fusese prigonitor, tot așa și tu, cu toate că, în realitate, erai un vas netrebnic, după ce Hristos te-a primit și te-a făcut preot, înseamnă că acum ești un vas ales al Domnului. Dar, mai cu seamă, ești un vas de bună trebuință pentru că în fiecare zi ești de folos la slujbă. Prin rugăciunea ta, prin cântarea ta, prin faptul că ești paracliser sau ușier sau preot sau orice altceva se vede că ești un vas de bună trebuință. Așadar, dacă ai ajuns preot, ține neîntinată cinstea de care te-ai învrednicit.

Cuvântul „neîntinat“ (ἄχραντος) are, în cele din urmă, înțelesul de „neamestecat“, „cu totul curat“, adică înseamnă că ai un suflet cu totul alb. La început însă, verbul χαίνω, din care derivă acest adjectiv, avea sensul că „mă apropii cu multă grijă de ceva“. Nu mă apropii de un loc și, cu atât mai puțin, de o persoană în mod nechibzuit, fără un scop sau în mod ușuratic, ci merg cu multă înțelepciune, cu știință și discernământ. Acest înțeles al adjectivului „neîntinat“ echivalează cu elementele pe care trebuie să le aibă oricine se apropie

de Jertfelnicul ceresc. Prin urmare, Cuviosul Teognost vrea să spună că noi, preoții, ne apropiem de ceva care are nevoie de multă atenție. Nu ne apropiem de ceva la întâmplare, nu ne apropiem de ceva care nu ne privește, ci ne apropiem de slujirea noastră.

Neîntinat – în cazul nostru, preotul – este cel care se separă de cele exterioare, se osebește de societatea oamenilor, nu se îndeletnicește cu ce se îndeletnicesc oamenii din lume. Mireanul este un meseriaș, lucrează ca să poată trăi el și ca să slujească societatea. Dar cel neîntinat, preotul, se ține deoparte de comportamentul lumesc și de societate, își schimbă felul de a fi, își schimbă vestimentația, își schimbă înfățișarea și făgăduința. Nu mai este cel care se interesa de lucrurile lumesti și sociale, de cele profesionale sau de orice altceva, ci știe că Îl slujește pe Hristos.

Dar când cineva se apropie de Hristos în acest fel înseamnă că se apropie de El nu ca să dobândească vreun rod sau vreun folos sau ceva care îi va da prestigiu, bani sau vrednicie, ci o face pentru însuși Izvorul de care se apropie. Prin urmare, se dăruiește pe sine însuși și nu primește. Este cel care nu câștigă, care nu simte că este preot, ci simte că este cel pierdut. Este cel care nu are multe legături nici cu lucrurile, nici cu oamenii, ci aparține unei cete cu totul separate. Nu are familiaritate cu nimeni, nici prietenii, nici tovarășii, nici aranjamente cu oamenii. Toate aceste înțelesuri sunt exprimate în terminologia noastră bisericească prin cuvântul „neîntinat“. Este un cuvânt foarte frumos! Nu ating nimic, nu vatăm nimic, nu iau nimic, ci doar stau cu frică și

cu cutremur înaintea celor sfinte, așa cum îi vedem pe îngeri în icoanele noastre bizantine.

Prin urmare, adjectivul „neîntinat“ – „nespurcată, nepătată, nestricată, neîntinată, curată Fecioară“¹ – arată separarea noastră, izolarea noastră de toți și aplecarea noastră asupra celor sfinte cu toată adunarea minții și a inimii, pentru cele sfinte, și nu pentru noi înșine, și de aceea acest adjectiv ajunge să-l caracterizeze pe cel care se apropie cu curăție.

[Ține neîntinată cinstea de care te-ai învrednicit] *păzind darul dumnezeiesc ca pe lumina ochilor, pentru ca nu cumva, întinându-te din neatenție, să fii aruncat de la înălțime în prăpastie și cu anevoie să mai găsești calea de întoarcere.*

Cinstea de care te-ai învrednicit este să te înfățișezi înaintea lui Dumnezeu. Preoția, zice Cuviosul Teognost, pe care ți-a dat-o Dumnezeu, fie în virtutea botezului tău, fie prin preoția specială, trebuie să o păzești *ca pe lumina ochilor*. Așa cum îți poți pierde ușor vederea, tot așa de ușor poți să pierzi și cinstea pe care ai primit-o, aceea de a te înfățișa înaintea Împăratului, fiindcă este cu puțință să te întinezi, să ajungi necurat. Evreii nu se apropiau de cel care ajungea în starea de necurăție, ci îl izolau. Așadar, fi atent ca nu cumva să faci așa cu tine și

¹ Rugăciune către Preasfânta Născătoare de Dumnezeu de la Pavcernița mică.

Dumnezeu, ca nu cumva îngerii și sfinții să nu mai vrea să stea în preajma ta, ca nu cumva să te lepede! Este un lucru înfricoșător să nu fi un preot vrednic! Adică trebuie să fi nu un simplu preot, ci un preot neîntinat. Dar dacă, din neatenție, ajungi necurat, atunci de la înălțimea cinstei pe care ți-a dat-o Dumnezeu *vei cădea în prăpastie*, într-o groapă în care viața ta se va spurca cu totul, și vei merge din spurcăciune în spurcăciune.

Când cineva disprețuiește neprihănirea jertfelnicului, a preoției sfinților, din cauza acestei purtări ne-bunești, Dumnezeu nu îl mai poate apuca de nicăieri, pentru că s-a dezobișnuit să mai trăiască cu cele sfinte, și singura soluție este ca Dumnezeu să-l lepede. Dumnezeu este îndelung-răbdător, bun, îngăduitor și ne-a primit fie că am fost vrednici, fie că am fost vase ale pierzaniei, deși credeam că suntem curați. Am intrat cum am intrat în preoție, dar acum suntem datori să fim curați, altfel ne va lepăda. Aceasta o va face din iubire, din bunătate și din îngăduință, pentru că, altfel, vom fi nimiciți.

Pentru ca nu cumva [...] să fi aruncat de la înălțime în prăpastie. Această propoziție este insuflată de duhul Vechiului Testament, unde toate sunt puse pe seama lui Dumnezeu, potrivit cu percepția omenească (cf. Is. 24, 17-18; Ier. 31, 43-44). Noi simțim că Dumnezeu ne-a lepădat, dar Dumnezeu nu ne leapădă, ci noi singuri cădem. Se referă la prăpastie, pentru că este un loc în care cazi și *cu anevoie mai găsești calea de întoarcere*. Când cel care a primit vrednicia preoțească, adică orice credincios, începe să se dezobișnuiască de cele sfinte, Dumnezeu, „ca să nu i se întâmple ceva mai

rău“ (In. 5, 14), îl lasă la voia întâmplării, adică în voia propriei lui purtări, din care foarte greu își mai revine.

Cum va putea oare să se pocăiască omul care a primit un anume dar de la Dumnezeu și nu îl prețuiește, dacă nu Îl cinstește pe Dumnezeu care l-a cinstit prin acel dar? Unul ca acesta va cădea tot mai mult în gânduri, îndreptățiri, greșeli, neatenții, nesiguranță, care îl vor face netrebnic și pentru propria lui viață, și pentru slujirea sfântă a lui Dumnezeu.

Înțelege, ca unul ce ai minte, că dacă Dumnezeu îndreptățește pe cineva, nimeni nu îl mai osândește (Rom. 8, 33-34). [51]

După ce Cuviosul Teognost ne-a suit la înălțimile preoției, acum revine. Cuviosul, deși pare că este foarte aspru, de fapt este cald, vrea să ajute fiecare suflet. Așa cum ați observat și în alte capete, uneori te înalță la cele cerești, alteori te coboară pe pământ, ca să-ți spună cum trebuie să umbli. Acum îți vorbește despre iad, iar apoi îți arată de îndată raiul. Acum îți vorbește de pocăință, iar apoi îți spune cât de ușor este. Le potrivește pe toate foarte frumos. Iar acum ne spune:

Înțelege, ca unul ce ai minte, că dacă Dumnezeu îndreptățește pe cineva, nimeni nu îl mai osândește. Până acum, spune, nu te-a osândit nimeni, dar nici Dumnezeu nu te-a osândit. Dacă Biserica ți-a dat prin Botez preoția generală sau prin hirotonie pe cea specială, nimeni nu

poate să-ți spună că nu ești preot. Suntem, într-adevăr, cu toții preoți. Cuvântul Apostolului Pavel: „Nimeni nu te osândește“ (cf. Rom. 8, 33-34) înseamnă că nimeni nu-l mai poate osândi pe cel căruia Dumnezeu i-a dat dreptate. Iudaizanzii îi osândeau pe credincioșii care nu mai respectau Legea mozaică. Dar dacă Dumnezeu îi îndreptățește pe aceștia, zice Apostolul Pavel, ei sunt în mod sigur drepti și nu există niciun motiv de neliniște.

Tot așa și noi suntem preoți – Cuviosul vrea să simțim că suntem preoți – și, prin urmare, trebuie să gândim ca niște preoți, să avem un cuget preoțesc, să umblăm îmbrăcați în mantia, în veșmântul și în haina curăției. Ca preoți, Îl purtăm înlăuntrul nostru pe Hristos și ne apropiem de El în fiecare clipă. Prin urmare, nu putem fi altfel. De aceea Cuviosul spune: *nimeni nu îl mai osândește*, ci fii atent să nu ajungi tu, prin tine însuși, vrednic de osândă. Și continuă:

Iar dacă ai fost chemat să intri în harul mai presus de lume al dumnezeieștii preoții, să nu-ți mai pese de viața ta de dinainte, chiar dacă, poate, te-ai întinat cumva. Căci prin Dumnezeu și prin îndreptarea [viețuirii tale] iarăși te-ai curățit.

Dacă Dumnezeu te-a chemat și ai intrat la harul mai presus de lume al dumnezeieștii preoții, să nu te gândești acum, zicându-ți: „Nu cumva am avut ceva pentru care nu am fost vrednic să ajung preot? Nu cumva...? Nu cumva...?“ Vedeți, deși este atât de aspru, totuși ne este și atât de aproape. Nu te mai întoarce, zice, spre

cele trecute! Dacă le-ai rânduie pe toate cu inimă curată și dacă i le-ai înfățișat duhovnicului tău, odată ce ai fost chemat și ai intrat la preoția cea mai presus de lume, adică ai devenit monah sau preot sau te-ai botezat, nu mai sta acum să scormonești trecutul, pentru că aceasta este o stare bolnavă.

Oamenii bolnavi, deși s-au spovedit în mod repetat, când își amintesc ceva, vin zbuclumăți, plini de tragism și nefericire, să-ți spună: „Mi-am amintit, Gheronda, că, pe când aveam șapte ani, am făcut ceva și am uitat să vă spun!“ Desigur, altceva este dacă am ascuns vreun păcat mare și înfricoșător și nu l-am spovedit. Dar cel care are o stare de boală spune și tot spune lucruri care nu dovedesc pocăință, ci boală și întoarcere a minții la păcate și îndeletnicire a inimii cu ele. Ne scormonim viața ca să ne jeluim, ca să ne văicărăm și chiar ca să ne îndulcim de vechile noastre păcate. Această stare este de neîngăduit pentru un om serios. Dacă mă pocăiesc, mă pocăiesc! Chestiunea s-a terminat!

Să nu-ți mai pese de viața ta de dinainte, chiar dacă, poate, te-ai întinat cumva. Așadar, să nu te mai intereseze viața ta de dinainte, adică cea de dinainte de Botez, chiar dacă ai avut unele pete. Desigur că cei mai mulți dintre noi am fost botezați în fragedă pruncie, dar cuvântul acesta este valabil și pentru tunderea noastră, și pentru fiecare situație în care ne-am hotărât să ne apropiem de Dumnezeu. Dar, chiar dacă viața noastră dinainte de a deveni preoți nu a fost atât de curată, să nu ne apucăm acum să o răscolim. Sigur că Cuviosul Teognost nu se referă aici la păcatele care

sunt impedimente pentru hirotonie, ci la lucruri mici și omenești. Acestea se curăță prin îndreptarea vieții noastre, adică prin pocăința noastră, prin lupta noastră și prin ajutorul lui Dumnezeu.

După aceea, să fii sârguitor și cu trezvie, ca să nu în-negrești harul.

De acum înainte, după ce ai devenit preot, fii atent, pentru că nu poți trăi după bunul plac! Da, pe de o parte, eu te izbăvesc de vinovății și de josnicii, zicându-ți să nu te uiți la ce erai înainte de preoție, dar, *după aceea, să fii sârguitor și cu trezvie*, adică după ce ai primit preoția, să te îngrijești de trezvie, așa încât să nu întuneci harul.

Ce însemnează „sârguință“? Sârguința este tendința puternică a omului spre ceva, înclinația, graba, alergarea spre acel lucru, îndeletnicirea cu el. „Sârguință“ înseamnă râvnă, lucrare duhovnicească (μελέτη), desfătare, faptul de a-mi cinsti apostolia pe care mi-a încredințat-o Dumnezeu. Adică, acum viața mea trebuie să fie absorbită de preoția mea, întreaga mea activitate să fie în slujba preoției. Dacă mă dăruiesc pe mine însumi și timpul meu, inima mea și mintea mea altor lucruri, m-am sfârâmat și am eșuat.

Când cineva vrea să studieze, va merge fie la Atena, fie la Paris, fie la Londra, fie în America, unde se duce doar pentru studii, nu pentru altceva. Tot așa și noi am mers pentru a studia preoția, slujirea altarului lui Dumnezeu. Împreună cu sârguința, avem

nevoie și de neîncetata trezvie, pentru că nu trebuie să ne absoarbă treburile zilnice, mintea noastră trebuie să fie cerească.

Pentru că, și dacă cineva s-ar îndoi nebunește de lucrarea ta preoțească din cauza celor de dinainte [săvârșite de tine], va auzi glasul dumnezeiesc care spune: „Ceea ce Dumnezeu a curățit, tu să nu numești spurcat“ (cf. F. A. 10, 15).

Sintagma „lucrare preoțească“ se referă, mai întâi, la preot, care săvârșește slujba sa preoțească, dar și la noi, întrucât cu toții slujim preoțește și cu toții participăm la slujirea preoțească. În esență, cu toții suntem același lucru, doar că preoții sunt întâi-stătătorii adunării de slujbă.

Dar dacă vreun om *s-ar îndoi nebunește de lucrarea preoțească* – ceea ce se întâmplă adesea – și spune: „Este vrednic omul acesta să fie preot, să-I slujească în fiecare zi lui Dumnezeu la biserică? El a făcut cutare fapte, s-a jucat cu noi, a râs, a cântat cu noi, iar acum, cum de a ajuns preot?“ Dacă tu, preotul, ești curat, acel om va auzi glasul dumnezeiesc pe care l-a auzit Apostolul Petru: „Ceea ce Dumnezeu a curățit, tu să nu numești spurcat“, când a văzut pânzătura în care se aflau toate animalele cu patru picioare, sălbăticiunile, târâtoarele și zburătoarele cerului. Dacă Dumnezeu te-a primit să fii preot înseamnă că ești primit de către Biserică.

Ușoară este vrednicia preoției, și jugul, bun (cf. Mt. 11, 30), dar dacă este ridicat și purtat cum se cuvine și când harul Duhului dumnezeiesc nu a fost cumpărat. [52]

După câte lucruri înfricoșătoare am auzit, să nu ne speriem și să spunem: „Ce ne-a trebuit nouă să ne botezăm, ce ne-a trebuit să ajungem clerici, la ce mi-a trebuit să ajung paraclicer, la ce bun că am ajuns psalt?” Psaltii, paraclicerii, ușierii, tipicarul sunt, cu toții, clerici. Toate aceste îndatoriri sunt preoțești. Acestea presupun, de obicei, practicarea Rugăciunii lui Iisus atunci când sunt săvârșite. Așadar, să nu spunem că am fost împovărați prin faptul că am ajuns preoți, deoarece Cuviosul spune că *ușoară este vrednicia preoției, și jugul, bun*. Dumnezeu ne-a făcut îngeri. Așa cum îngerii sunt foarte ușori și zboară în cer, tot așa de ușoară este și vrednicia noastră, povara noastră. Jugul nostru este bun. Nu numai că nu este dificil, dar este și bun, ne este folositor. Pentru noi este o cinste să fim prezenți la Liturghie, la privegheri și la toate celelalte sfinte slujbe.

Dar când este vrednicia preoției ușoară și bună? Când cineva o ridică și o poartă așa cum trebuie. Expresia *jug bun* ne amintește de cunoscutul jug al boilor. De mijlocul jugului țăraniilor prindeau axul central al căruței sau al unelei agricole pe care o trăgeau boii. Când înaintau cum trebuie, adică mergeau paralel, atunci munca se desfășura ușor. Dar când unul din boi se oprea, lucrarea se îngreuiă. Tot așa ridicăm și noi într-un anume fel și tragem vrednicia preoției noastre, pe cele sfinte, procesiunea Bisericii.

Ridicăm însă corect jugul preoției noastre când ne săvârșim lucrarea așa cum vrea și așa cum a rânduit Biserica noastră: adică Liturghia se săvârșește așa cum vrea Biserica noastră; la biserică mergem îngerește; ne purtăm cum trebuie în tot timpul slujbei; psaltul cântă fără să se

promoveze pe sine însuși sau ideile lui, ci își îndeplinește cu simplitate slujirea pe care i-a încredințat-o starețul sau preotul; fiecare își împlinește lucrarea sa. Atunci vrednicia noastră preotească, slujirea noastră preotească, legătura noastră cu Dumnezeu sunt drepte, merg bine și sunt reușite, iar noi suntem plini de bucurie și de pace.

Prin urmare, când sunt bucuros și binedispus, când tânjesc să merg la biserică și când merg alergând și ajungând primul, atunci îmi ridic și îmi port preoția corect. Dar când câte unul îți spune: „Am fost obosit, n-am putut să mă trezesc și, de aceea, am întârziat nițeluș!“ și își privește ceasul să vadă dacă apucă Psalmul 50 de la Utrenie, acest om va cădea din rău în mai rău, iar într-o bună zi va cădea cu siguranță *în prăpastie*. Nu poate fi vorba să i se îndrepte vreodată viața. Dar când viața lui merge bine și este reușită și când el însuși se bucură și are pace, alergă și se sârguiește, atunci jugul este bun și povara lui ușoară (*cf.* Mt. 11, 30).

Ca să ridicăm corect jugul preoției, mai e nevoie de încă ceva: să nu fi cumpărat preoția, să nu facem parte dintre cei care au fost hirotoniți prin simonie – *când harul Duhului dumnezeiesc nu a fost cumpărat*. Aceștia nu au fost vrednici să ajungă preoți, ci au dat bani mitropolitului sau l-au înșelat în alte feluri și i-a făcut preoți.

Lucrul acesta este valabil și în cazul în care ai făgăduit că vei păzi credința ortodoxă și te-ai botezat sau când ai făgăduit că vei păzi jurămintele monahale și te-ai făcut monah, iar apoi începi, încet-încet, să obosești și spui: „Dar cum e posibil așa ceva? Dar pot oare să rabd cu-tare lucru? Pot oare să mă curățesc atât de mult? Pot să

mă rog neîncetat sau să merg zilnic la biserică?” Atunci toată răspunderea este a ta, pentru că nu ai fost atent și nu ai cinstit harul, l-ai schimbat cu amărăciunea, cu durerea și cu neîncetata prăvălire în prăpastie.

Așadar, dacă din naivitate și imaturitate, dacă fără înțelepciune și înțelegere ai spus: „Da, Hristoase al meu, te voi urma!”, și L-ai urmat, și ai ajuns preot al Dumnezeului celui Preaînalt, ai ajuns „preoție împărătească” (1 Ptr. 2, 9), iar apoi ai început să ai greutăți, acum ce te vei face? Fie te vei arăta vrednic de misiunea ta și te vei pocăi o dată pentru totdeauna, fie, dacă ești un om schimbător, adică tot cazi și te tot pocăiești, ești pierdut pentru tot restul vieții.

Dar dacă se cumpără cu sânguință omenească și cu un dar stricăcios ceea ce nu trebuie să se neguțătorească, și chemarea nu este de Sus, atunci povara este foarte grea, ca una ce este purtată fără vrednicie și mai presus de puteri.

Unii, când vor să ajungă preoți, dau dovadă de sânguință omenească, adică îi spun vorbe frumoase mitropolitului, îi scriu scrisori ca să-i facă preoți sau monahi. Dar toate acestea nu sunt o chemare dumnezeiască și, de aceea, după ce ajung preoți sau monahi, povara lor este exagerat de grea și, atunci, cum o vor purta? Ce vor face acum? Dacă ești preot, te vei lupta până la sânge (cf. Evr. 12, 4). Dacă ești monah, spune: „Slavă Ție, Dumnezeule, că am fost cinstit cu acest har dumnezeiesc și am ajuns și eu un înger și un dumnezeu!”, și arată silință dumnezeiască, nu omenească! Dacă nu ai fi fost

monah, ai fi putut să te căsătorești, să l te închini lui Dumnezeu în lume sau să te îndeletnicești cu treburi lumești. Acum, că te-ai făcut monah, ai ajuns înger!

Iar jugul este foarte aspru și roade grumazul și puterea celui care îl duce, dacă nu-l pune jos, până îl va slei și-l va zdrobi cu desăvârșire.

Continuă cu imaginea jugului. Când animalele nu înaintau, când își clătinau capul în dreapta și în stânga, în sus și în jos, jugul, care era foarte aspru, le rodea grumazul. Același lucru îl pățim și noi când chemarea noastră la preoție nu este de la Dumnezeu, ci noi am căutat-o, din îngâmfare omenească sau din naivitate. Atunci suntem răniți, iar puterea noastră se împuținează încet-încet și piere, simțim că nu mai putem face nimic și, în cele din urmă, ne pierdem. Numele nostru nu va fi aflat în cartea vieții, nu vom ajunge respectați și cinstiți de toată lumea, ci vom fi unii care ne-am rătăcit prin împrejurimi.

Se poate ca un monah să fie un uriaș tăinuit, dar, cândva, să i se pară grea viața monahală și să spună: „Să merg acasă, și acolo o să fac Rugăciunea lui Iisus, îmi voi ține toate rânduielile, nu mă voi căsători.“ Cine îl va găsi acasă la el? Dumnezeu și îngerul lui vor merge la mănăstire, acolo îl vor căuta, însă nu-l vor găsi! Se poate însă să fim în mănăstire, dar să nu ne aflăm în chilie, să fim pe drumuri sau numai pe la slujiri sau să trăncănim sau să fim oriunde altundeva. Nici atunci Dumnezeu nu ne va găsi.

Luând jugul preoției cu îndrăzneală, îndreaptă-ți căile tale și taie drept cuvântul adevărului, lucrând prin acesta, cu frică și cutremur, mântuirea ta (cf. Flp. 2, 12). [53]

Fie că ai fost atent, fie că nu ai fost, fie că ești vrednic, fie că nu ești vrednic, fie că ai înțeles, fie că nu ai înțeles, dacă totuși ai îndrăznit și ai luat jugul preoției, dacă ai avut acest curaj și ai spus: „Da, Dumnezeuul meu, îmi jertfesc viața pentru Tine, vreau să mor înaintea jertfelnicului Tău!“, lucrul acesta a fost o îndrăzneală, o dorință puternică a inimii tale, un entuziasm, a fost o clipă în care viața ta era supusă judecății. De aceea, de acum încolo să urmărești ca drumul tău să fie drept, viața ta monahală sau misiunea ta preoțească să fie reușită. Fă ce poți ca să reușești! Nu sta și boci!

Pentru preoții care sunt în lume, Cuviosul Teognost adaugă: *și taie drept cuvântul adevărului*, pentru că preoții din lume sunt și predicatori. Verbul ὀρθοτομῶ, „a tăia drept“, mai are încă un înțeles, care se referă la noi înșine, nu la altcineva. A tăia drept adevărul înseamnă: împlinesc în mod corect cuvântul adevărat, mă aliniez cu adevărul și vorbesc drept. Astfel, prin preoția pe care ai primit-o, cu acest har și cu această binecuvântare lucrează la mântuirea ta!

Pentru că Dumnezeuul nostru este foc mistuitor (Deut. 9, 3). Iar dacă te atingi de el, fiind aur sau argint, să nu te temi că vei arde, așa cum nici tinerii din Babilon nu s-au temut de foc (cf. Dan. 3, 17-18).

Dumnezeu, spune Cuviosul, este foc. Dar dacă tu te cureți și te apropii în fiecare zi, ca aur sau ca argint, de cele sfinte, *să nu te temi că vei arde!* Să nu te temi, pentru că focul lui Dumnezeu te va face neinflamabil, așa cum nu s-au temut de focul cuptorului din Babilon cei trei tineri, pentru că acest foc este ca focul îngerilor, al heruvimilor și al serafimilor.

Dar dacă ești iarbă sau paie, materii ușor de aprins, pentru că ai cuget pământesc, atunci să tremuri ca nu cumva să fii ars de focul ceresc, dacă nu vei fugi, ca Lot (cf. Fc. 19, 17-29), de urgie prin depărtarea de cele înfricoșătoare.

Dar dacă aduci darurile la jertfelnic ca și cum ai fi trestie sau iarbă, care sunt cel mai ușor de aprins, iar aceasta o faci pentru că ai un cuget trupesc, tremură ca nu cumva să fii mistuit de focul ceresc! Numai dacă nu cumva vei reuși să scapi, ca Lot, de urgie, luându-o la fugă și părăsind slujirea ta preoțească. Cuvântul acesta se referă și la preoții care au preoție liturgică, și la noi toți. Pentru noi, monahii, lucrurile stau altfel, pentru că, odată ce am luat jugul călugăriei, nu-l mai putem lepăda. Doar ne bucurăm și ne veselim de cinstea Domnului și de slava dumnezeiască cu care Dumnezeu ne-a înveșmântat.

Dar, când ești preot, trebuie să te oprești de la slujire. Dacă ești un nenorocit, dacă nu aduci roadă duhovnicească, dacă nu propovăduiești, dacă nu te îndeletnicești cu cele sfinte, dacă te ocupi de fleacuri, cu activisme și lucruri de interes, cu femeia ta, cu copiii

tăi, cu satul tău, sau dacă te deranjează un lucru sau altul, atunci oprește-te de la slujirea preoțească, pentru a nu fi ars. Fie ochii tăi, inima ta și timpul tău vor fi la jertfelnicul lui Dumnezeu, fie oprește-te să mai slujești la jertfelnic, pentru că aceasta nu este păcat, în timp ce toate celelalte sunt păcate.

Nu știi dacă nu cumva sunt unele scăderi foarte mici, venite din slăbiciune, care să fie arse de acest foc dumnezeiesc în preasfânta slujbă.

Aici, Cuviosul Teognost ne dă o nădejde. Nu sunt sigur, zice, nu știi dacă păcatele tale sunt atât de mari și atât de dese, dar poate că ele sunt săvârșite din cauza slăbiciunii firii tale și sunt foarte mici. Să spunem că mi-a scăpat un cuvânt nepotrivit. M-au întrebat unde este cutare, iar eu le-am răspuns că acolo, dar apoi mi-am amintit că respectivul plecase și nu se mai afla acolo. Aceasta este o greșală, o neatenție. Astfel de păcate, zice Cuviosul, nădăjduiesc că le arde slujba, iar atunci vom fi curățiți.

Preasfânta slujbă se săvârșește spre iertarea păcatelor preoților și a greșelilor din neștiință ale poporului, dar și pentru odihna celor adormiți. Prin urmare, păcatele noastre mici, picioarele noastre întinate, le spală Domnul la Liturghie și la priveghere, la Vecernie și la Utre-nie, pentru că cerem neîncetat iertarea păcatelor noastre. Aceste păcate superficiale, mici – desigur că nu toate pe care le facem în mod superficial, întrucât superficialitatea este un păcat mare, ci toate câte nu sunt păcate grele, toate câte nu au rădăcină sau nu sunt făcute din patimă,

de bunăvoie sau din neatenție, adică acelea care sunt niște scăpări de-ale noastre – cred că Liturghia le iartă pe acestea, zice Cuviosul. Cât de atent este!

Așa încât tu să rămâi nears și nevătămat de foc, ca ramurile lipsite de vlagă ale rugului (cf. Ieș. 3, 2).

Așa cum rugul lui Moise ardea neîncetat, dar nu se mistuia, tot așa și Dumnezeu îți va curăța neîncetat păcatele când mergi să slujești. Dar trebuie să știi că în acest fel Dumnezeu te cinstește și, de aceea, trebuie ca și tu să Îl cinstești.

Dacă nu poți să te desfaci de obișnuința pătimasă, ca un gonoreic, din cauza obiceiului îndelungat, cum de cu-tezi, nenorocitul, să te apropii de cele de neatins chiar și pentru îngeri? Așadar, fie tremură și îndepărtează-te, de acum, de dumnezeiasca slujire preoțească – iar în acest fel vei face Dumnezeirea să-ți fie îndurătoare –, fie așteaptă-te să cazi cu urgie în mâinile Dumnezeului celui viu, ca un nesimțit și ca un neîndreptat [...] pentru că ai îndrăznit să intri fără rușine la nunta împărătească având sufletul și haina întinate, deși nu ești vrednic nici măcar să intri (cf. Mt. 22, 12). [54]

Aici lasă la o parte păcatele mici, despre care a vorbit până acum, și intră în alt subiect. Cel care merge să slujească trebuie să fie, în mod obligatoriu, cu totul curat.

Îl prezintă pe omul necurat referindu-se la două exemple: unul luat din slăbiciunea firii umane, iar celălalt, din slăbiciunea voinței.

Primul exemplu se referă la *obișnuința pătimașă, ca un gonoreic*. Scurgerea gonoreică e o boală a bărbatului, având un corespondent și la femei. La bărbat, dacă este bolnav, aceasta reprezintă o suferință organică, a firii: se poate ca sămânța să i se scurgă, așa cum se poate ca femeilor să li se scurgă sângele și tot ce mai este de prisos în organism.

Dacă nu poți să te desfaci de obișnuința pătimașă, ca un gonoreic, din cauza obiceiului îndelungat. Expresia *din cauza obiceiului îndelungat* se referă la bărbatul neatent, care săvârșește orice fel de păcat, mai ales trupesc, și care a devenit un obicei îndelungat. De exemplu, mânia, minciuna, îndreptățirea de sine, pretextele, furtul și orice altceva. Toate acestea sunt un obicei îndelungat. Adăugând însă cuvintele *obișnuința pătimașă*, care arată obiceiul de care sufăr, Cuviosul Teognost înțelege starea bolnavă a omului.

Prin urmare, când ai o oarecare patimă care a devenit obișnuință pătimașă, adică te-ai obișnuit cu ea și nu mai poți să o lepezi, te asemeni, în această situație, cu gonoreicul care vrea să meargă undeva, dar nu poate, pentru că e bolnav. Dar dacă nu ai curajul să te depărtezi de obiceiul pătimaș, *cum de cutezi, nenorocitul, să te apropii de cele de neatins chiar și pentru îngeri?*

Vă amintiți de Uza, care s-a repezit să sprijine chivotul, nu din patimă sau făcând vreun păcat, ci ca să-l scape, iar Dumnezeu l-a omorât (cf. 1 Paral. 13, 9-10). Când ți se întâmplă astfel de lucruri, *tremură și îndepartează-te de dumnezeiasca slujire preoțească*, teme-te și

nu te duce la biserică, până când ajungi curat! Adică preotul trebuie să se oprească de la slujirea preoțească atunci când nu are putința să-și păstreze neprihănirea și curăția minții și a cugetului, a duhului și a trupului, iar credinciosul trebuie mai întâi să se curețe și după aceea să se apropie de cele sfinte.

Fie așteaptă-te să cazi cu urgie în mâinile Dumnezeului celui viu, ca un nesimțit și ca un neîndreptat. Dacă nu te oprești de la dumnezeiasca slujire preoțească, cel puțin recunoaște că ești nesimțit și neîndreptat și *așteaptă-te să cazi cu urgie în mâinile Dumnezeului celui viu.* Dumnezeu nu Se mânie, dar noi ne vom duce spre mânia lui Dumnezeu și vom cădea din rău în mai rău pentru că avem cutezanță, și nu îndrăzneala cea bună înaintea lui Dumnezeu.

Când nu te temi de Dumnezeu, când nu Îl iei în socoteală, cazi, iar atunci Dumnezeu nu îți mai poate arăta iubirea Sa de oameni, nici să te miluiască. Se poate ca duhovnicul tău să fie îngăduitor cu tine ca să nu ajungi mai rău, dar, când va veni ceasul, Dumnezeu te va pedepsi fără cruțare. Desigur, nu Dumnezeu pedepsește, ci noi provocăm pedeapsa, întrucât avem curajul să intrăm la nunta împărătească cu nerușinare, având astfel de patimi, cu sufletul și cu haina întinate, mânjite, murdare. Și, în timp ce suntem nevrednici să intrăm la nuntă, noi vrem să stăm la masa de nuntă.

Am cunoscut pe unul dintre preoți care, îndrăznind să săvârșească cele dumnezeiești cu nevrednicie, din cauza căderii în patima curviei, s-a îmbolnăvit mai întâi de o boală de nevindecat și cruntă, și se apropia de moarte. [55]

Eu, zice Cuviosul Teognost, am cunoscut pe cineva care a îndrăznit să se apropie de cele sfinte, deși căzuse în desfrânare. Acesta, pentru că nu s-a oprit de la slujire, a căzut într-o boală incurabilă și înfricoșătoare. Cuviosul spune foarte frumos că *a căzut*; nu spune că Dumnezeu l-a aruncat. Aici, Sfântul vorbește în sens propriu, în timp ce mai înainte a vorbit potrivit cu înțelegerea noastră. Preotul acela s-a aruncat, așadar, singur pe el însuși în boală și s-a apropiat de moarte.

După ce a făcut totul pentru tămăduirea bolii, dar nu s-a folosit cu nimic, ci boala se întindea și mai tare, a conștientizat că este pe moarte din cauză că a slujit cele sfinte cu nevrednicie; îndată s-a oprit, cu jurământ, de la Sfânta Liturghie, iar apoi degrabă a început și tămăduirea, încât nicio urmă de boală n-a mai rămas în el.

Chiar dacă a făcut tot ce putea cu doctorii și cu medicamentele, totuși nu a izbutit nimic, ci se apropia de moarte. La un moment dat, și-a venit în fire și a înțeles că moare fiindcă a liturghisit cu nevrednicie. Atunci a jurat să nu mai slujească Liturghia, și îndată a început să se facă bine. Cuviosul spune că *a început*, nu că „a urmat” tămăduirea, arătând că Dumnezeu nu l-a făcut bine dintr-odată. Dacă s-ar fi făcut bine dintr-odată, ar fi putut spune că nu a fost nimic, că i s-a părut și ar fi început iarăși să slujească. Dumnezeu însă, purtându-Se pedagogic cu el, l-a făcut bine treptat, așa cum și el se aruncase pe sine însuși în brațele morții.

Luminoase sunt vrednicia și veșmântul preoțesc, dar numai dacă au și sufletul împreună-strălucind înlăuntru prin curăție. Dar dacă se întinează din neatenție, iar conștiința, deși mărturisește despre rușine, este disprețuită, lumina devine întuneric și pricinuitoare a întunericului veșnic și a focului. În afară de cazul în care, părăsind această cale, prăpăstioasă în amândouă părțile, ne îndreptăm spre altă cale, care conduce fără primejdie, prin virtute și smerenie, la Împărăția lui Dumnezeu. [56]

În acest cap, Cuviosul Teognost se referă la preoția liturgică, dar să nu uităm că Dumnezeu ne-a îmbrăcat pe toți cu vrednicia și cu haina strălucitoare a preoției. Haina și vrednicia noastră sunt strălucitoare pentru că preoția este veșmântul și vrednicia Dumnezeirii, dar numai în măsura în care ne curățim și avem inima și sufletul nostru luminoase.

Dar dacă tu ești necurat, adică nu ești atent la cuvintele tale, la inima ta și la mintea ta, la privirile tale și la întovărășirile tale și, deși conștiința îți spune: „Lucrul acesta este păcat“, totuși tu o disprețuiești și spui: „Ce? Păcat este acesta?“; sau ea îți spune: „Lucrul acesta este o duhoare, nu este îngăduit!“, iar tu spui: „Nu, nu este de neîngăduit, e un fleac!“, atunci întunericul păcatului îți întunecă sufletul și cazi într-o „minte fără judecată“ (Rom. 1, 28) și te zăpăcești: nu mai știi ce faci și ce poți să faci, cauți soluții, încerci să scapi. Pe de o parte, ai păcatul, iar pe de altă parte, neputința și patima, obiceiul și mulțumirea, pentru că până și cel mai mic păcat îți aduce o oarecare desfătare.

Când spui o minciună, de ce o spui? Pentru că simți o anumită bucurie, simți că ai scăpat de ceva. Când trâncănești, simți o tihnă, o îndrăzneală, o bucurie, o mulțumire. Orice lucru îți produce o anumită simțire. Dar aceasta se transformă apoi în pierderea controlului, în nebunie, în întuneric sufletesc, lumina devine întuneric și produce întunericul veșnic și focul veșnic.

Să părăsim acest drum al păcatului, care are câte-o prăpastie de fiecare parte, și să ne îndreptăm spre cealaltă cale, care conduce fără primejdie, prin virtute și smerenie, la Împărăția lui Dumnezeu. În continuare, Cuviosul Teognost ne vorbește despre izbândă.

Dobândirea mântuirii se face prin umilință și virtute, nu prin slăvita preoție, care cere o viețuire ca a îngerilor. [57]

Vrei să-ți mântui sufletul? Dobândirea mântuirii tale se realizează prin umilință – prin smerenie – și prin virtute. Te mântuiești prin smerenie și virtute, nu devenind preot. Aici, Cuviosul se referă la preoția liturgică, întrucât preoția generală o avem cu toții. Să nu crezi că, dacă ajungi preot sau dacă te împărtășești des, te vei mântui.

Mă uimește că uneori, când vă dau canon să nu vă împărtășiți, ochii voștri ajung ca ochii unui om plin de invidie, iar inima voastră, ca inima deșartă a oamenilor din lume. Aceasta arată cât de mult ne vatămă, adeseori, Dumnezeiasca Împărtășanie, participarea noastră la Taină. Ne-am familiarizat cu Dumnezeiasca Împărtășanie și, în loc să ne bucurăm și să prăznuim pentru că Starețul, din multă tandrețe, din pogorământ și cinstire față de

noi, din sinceritate și iubire, ne oprește de la împărtășanie sau ne spune să ne împărtășim mai rar, noi începem cu „îndreptăririle întru păcate“ (Ps. 104, 4): „Dar Sfânta Împărtășanie mă ajută! Dar când nu mă împărtășesc cad în păcate, nu fac față, am greutate! Dar Sfânta Împărtășanie este hrană... Dar Sfânta Împărtășanie este Hristos, iar Părinții spun să ne împărtășim în fiecare zi...“ Toate acestea arată că vrem doar să ne continuăm viața noastră păcătoasă. Văzându-vă privirile pe care le aruncați când vă dau canon să nu vă împărtășiți, văd lucrarea diavolului în viața voastră. Înfricoșător lucru!

Slăvita preoție pretinde o viețuire deopotrivă cu cea a îngerilor. De aceea, fără această viețuire, Dumnezeu-iasca Împărtășanie nu ne este de folos, ba nici chiar anafura, pentru că și anafura este foc care ne aprinde, fiindcă ne atingem de un lucru sfânt. Dar nici măcar lumânarea sau tămâia nu ne sunt de folos, pentru că toate acestea au legătură cu preoția.

Așadar, ori fă-te nepătimitor ca îngerii, ca și cum ai fi cu cugetul în afara lumii și a trupului, și așa pășește pe această scară cerească, ori, cunoscându-ți propria slăbiciune, teme-te de înălțimea [preoției] de la care căderea este mare pentru cei ce calcă alături de ea.

Fie ajungi nepătimaș, așa cum sunt îngerii, cu cugetul în afara lumii, și astfel să urci pe această scară a slujbei dumnezeiești, fie să înțelegi că ești bolnav, iar atunci fi atent, pentru că, dacă necinstești slujba, slujirea lui Dumnezeu, căderea ta va fi înfricoșătoare.

Alege viețuirea pe care o urmează cei mulți și care apropie de Dumnezeu nu mai puțin decât aceea [a preoției]. Pentru că din aceasta, chiar dacă ți se întâmplă să cazi, este ușor să te ridici prin pocăință, cu mila și cu harul lui Dumnezeu.

Aici, Cuviosul Teognost se referă la preoția liturgică, dar cele spuse sunt valabile și pentru viețuirea monahală, înainte ca cineva să ajungă monah. Preotul, înainte de hirotonie, trebuie să se gândească la ce spune aici Cuviosul. Decât să te faci preot, să preferi, zice Cuviosul, să rămâi mirean, pentru că preoția nu te duce la Dumnezeu mai repede sau în mai mare siguranță. Mai bine să fii un meseriaș în lume decât un preot nevrednic. Același lucru este valabil și pentru cel care dorește să devină monah. Mai bine să rămâi mirean, stare care este mai sigură pentru tine, decât să te faci monah și, apoi, să aduci „îndreptățiri întru păcate“.

8

Trupul și sângele nu vor moșteni Împărăția lui Dumnezeu (cf. 1 Cor. 15, 50). Atunci tu, care te împărtășești de Trupul și de Sângele lui Dumnezeu, cum de nu te faci un trup cu El și nu te amesteci cu Sângele Lui, având deja înlăuntru Împărăția cerurilor, ci încă ești asediat de patimile trupului și ale sângelui? [58]

Trupul și sângele nu pot să moștenească Împărăția cerurilor. Cuvintele sunt ale Apostolului Pavel și nu este nevoie să le mai tâlcuim. Așa cum trupul lui Hristos, după Înviere, s-a schimbat, s-a făcut nou, ca să se poată înălța sus, la Cer, și să stea pe tron împreună cu Tatăl, tot așa trebuie să se întâmple și cu noi, trebuie să ne preschimbăm.

După citarea acestor cuvinte, Cuviosul Teognost întreabă foarte simplu: *Atunci tu, care te împărtășești de Trupul și de Sângele lui Dumnezeu, cum de nu te faci un trup cu El și nu te amesteci cu Sângele Lui, având deja înlăuntru Împărăția cerurilor, ci încă ești asediat de patimile trupului*

și ale sângelui? Tu, zice, te împărtășești de Trupul și Sângele lui Hristos, te împărtășești cu preacuratele Taine și, mai ales, slujești Sfintele Taine ca unul ce aparții cetei preoțești, în cele două înțelesuri pe care acest cuvânt le are, așa cum deja am tâlcut. Dacă te împărtășești, cum de nu ajungi un trup cu Hristos și cum de sângele tău nu se amestecă sau, mai bine-zis, cum de nu te amesteci tu însuși cu Sângele lui Hristos? Cum de nu ajungi una cu Sângele și cu Trupul Lui?

Aici Cuviosul nu se referă la darul prin excelență al preoției, la slujirea Dumnezeieștii Euharistii – întrucât nu există nicio îndoială că cele cu care ne împărtășim sunt Hristos, că sunt Trupul și Sângele lui Hristos; este, am spune, o dumnezeiască energie care pătrunde înlăuntrul tău și, prin urmare, te împărtășești cu adevărat de Hristos –, ci vrea să spună că tu, care te împărtășești, nu ajungi una cu adevărat cu Trupul și Sângele lui Hristos. Adică Cuviosul se întreabă cum este cu puțința ca Dumnezeiasca Împărtășanie să nu aibă astfel de efecte asupra organismului tău, asupra inimii și vieții tale, așa încât voința ta, cugetul tău și viața ta să fie cu adevărat una cu Hristos? Cum este posibil să nu se producă o unire adevărată, ontologică, vizibilă în întreaga ta persoană? Nu ajunge doar să mă împărtășesc și să devin un canal prin care a trecut Trupul și Sângele lui Hristos, ci trebuie ca eu să devin Trup și Sânge ale lui Hristos, eu să devin una cu Hristos, fiindcă deja am înlăuntrul meu Împărăția cerurilor.

Uimirea Sfântului este plină de semnificații și arată că se poate să ne împărtășim cu Trupul și Sângele lui Hristos, dar să nu-I dăm lui Hristos puțința să lucreze înlăuntrul

nostru ca să devenim un rezultat al lucrării Lui. Fapta s-a săvârșit, adică ne-am împărtășit, dar rezultatul în inima noastră nu apare. Împărtășindu-ne cu Hristos, Care este Împărăția cerurilor, și având înlăuntrul nostru Împărăția cerurilor, nu trebuie să fim o persoană oarecare ce se împărtășește, ci să fi devenit deja una cu Hristos.

Ci încă ești asediat de patimile trupului și ale sângelui? Deși te împărtășești, deși ai adus înlăuntrul tău Împărăția cerurilor și pe toți sfinții, ceea ce înseamnă desăvârșita nepătimire, sfințire, de fapt încă mai ești stăpânit și asediat de patimi? Cuviosul Teognost nu poate să creadă că e cu puțință să ne împărtășim și să nu ne schimbăm, să nu ieșim din ceea ce suntem, să nu devenim cu totul altfel. *Ci încă ești asediat de patimile trupului și ale sângelui?* Adică trupul și sângele tău, întreaga ta ființă încă mai este asediată de patimi? Trebuie ca, după ce te împărtășești o dată, de două ori, de zece ori, să ajungi nepătimaș! Dar, din moment ce nu ai ajuns nepătimaș înseamnă că te asediază patimile trupești, nu atât în sensul de păcate trupești, cât în înțelesul patimilor egoismului și al tuturor patimilor sufletești care urlă în sufletul și în mintea omului, în inima și în voința lui.

Dacă suntem asediați de patimi active, trebuie să înțelegem că avem o personalitate dezbinată. Adică fiecare dintre noi avem înlăuntrul nostru două lumi care nu se înțeleg, nu devin un singur lucru. În această situație, Cuviosul continuă:

Mă tem că nu va rămâne în tine Duhul lui Dumnezeu, ca unul ce ești trupesc, și vei fi tăiat în două la

vremea Judecării, luându-se de la tine cinstita preoție, ca unul ce ești nevrednic de un astfel de har, și vei fi trimis în chinul cel veșnic.

Mă tem ca nu cumva, zice Cuviosul, în timp ce trăiești cele ale lui Hristos, liturghisești sau te împărtășești cu preacuratele Taine, să te părăsească, la un moment dat, Duhul lui Dumnezeu, pentru că rămâi trupesc. Câtă vreme ne va putea răbda Dumnezeu?

Prin verbul *vei fi tăiat în două*, Cuviosul exprimă unitatea pe care trebuie să o aibă omul când se împărtășește și când slujește. Verbul „sunt tăiat în două” înseamnă că cineva mă taie pe la mijloc. Dar tâlcuirea pe care o dă Evanghelia este diferită. Vă amintiți de pilda slugii înțelepte din Evangheliile după Matei și Luca, slugă pe care stăpânul său a pus-o să-i supravegheze pe slujitori și să le dea hrana la vremea potrivită. Fericită va fi, zice Hristos, dacă, atunci când va veni stăpânul său, o va găsi împlinindu-și lucrarea; altfel, o va tăia în două și „partea sa”, locul său, va fi împreună cu necredincioșii (cf. Mt. 24, 45-46; Lc. 12, 42-46). La acest text evanghelic face aluzie Cuviosul Teognost.

Prin urmare, tăierea în două este o amputare, nu înseamnă că te voi împărți în două, ci că te voi tăia cu totul de la întregul în care trăiești. Acum, prin faptul că ești slujitor la altar sau prin faptul că te împărtășești devii mădular al trupului Bisericii, al sfinților, ești în Împărăția cerurilor. Dar când te vei afla înaintea Domnului, la vremea Judecării, vei vedea că vei fi tăiat în două, că partea ta va fi împreună cu necredincioșii,

pentru că ai primit harul cu nevrednicie. Nu ai putut să absorbi harul dumnezeiesc și să fii pus în lucrare de către el din cauza patimilor tale.

Prin urmare tăierea în două, despărțirea de întreg, are înțelesul că vom merge împreună cu necredințioșii, că vom fi trimiși în iad. Cuviosul nu folosește un verb care arată că doar te lepăd și că te vei duce în alt loc, că vei merge cu păcătoșii, ci folosește un verb care înseamnă „te tai“, „te retez definitiv“ de la trupul de care aparții. Vedeți cât de mult vrea Cuviosul ca noi să fim un om unitar, să ajungem la omul cel Unul, la Iisus Hristos (cf. Ef. 4, 13)?

Și vei fi tăiat în două la vremea Judecării, luându-se de la tine cinstita preoție. Prin urmare, dacă aici liturghisești cu nevrednicie, când va veni ceasul Judecării – în care îndelunga-răbdare a lui Dumnezeu nu te va mai putea acoperi, pentru că nu va mai exista nicio posibilitate să te schimbi –, atunci va trebui să fie luată de la tine cinstita preoție. Dumnezeu nu ne va lua acum preoția. În realitate însă, există o luare a preoției atunci când ne despărțim de unicul Trup al lui Hristos, de Hristos Însuși, de unicul Arhiepiscop, de a Cărui preoție ne împărtășim. Prin urmare, despărțindu-ne de Trupul lui Hristos, ne despărțim și de preoția noastră și nu mai aparținem de ceata preoțescă.

Pentru că înaintea ochilor tăi nu este frica de Dumnezeu (cf. Ps. 35, 1), și se pare că e un lucru simplu să săvârșești cele sfinte cu nevrednicie, fiind amăgit de iubirea de sine și imaginându-ți, de aceea, că Dumnezeirea este

bună. Aceasta au pățit-o odinioară și Datan, și Aviron, până ce i-a înghițit pământul (cf. Num. 16, 31-33). [59]

Pentru că înaintea ochilor tăi nu este frica de Dumnezeu – fie pentru că te-ai obișnuit, fie pentru că ești obligat să liturghisești sau să te împărtășești cu Dumnezeieștile Taine –, dovedești în acest fel că se petrece cu tine un lucru foarte ciudat: ți se pare că slujirea sfântă nu este ceva chiar atât de serios. În realitate, ești înșelat de iubirea ta de sine și spui că Dumnezeu este bun și are îndelungă-răbdare. Dar aceasta nu se întâmplă. Ca preot, ești sfânt, ești separat de orice nu intră în spațiul sfințeniei. Aici, Cuviosul Teognost vorbește despre impedimentele pentru preoție întâlnite în viața noastră zilnică. Există impedimente înainte de hirotonie și impedimente de după hirotonie, care, atâta timp cât există, împiedică slujirea celor sfinte. Primul fel de impedimente oprește de la hirotonie pentru totdeauna. Să luăm un exemplu.

Ești epitrop al mănăstirii și toată ziua lucrezi, alergi. Munca este o binecuvântare, ți-a rânduit-o mănăstirea. Obosit, te duci să te culci. Dimineața, avem o Liturghie în sobor și vii să slujești. Lucrul acesta este absurd. Ce legătură ai tu cu jertfelnicul, dacă toate cele 24 de ore ai fost absorbit de altceva? Desigur, asta nu înseamnă că trebuie să te oprești de la cele preoțești, dar înseamnă că astăzi nu poți liturghisi, fiindcă Liturghia presupune dobândirea Împărăției lui Dumnezeu în vremea nopții, în ziua precedentă, în fiecare clipă în care te îndeletnicești cu Dumnezeu.

Ca să slujești când vrei, trebuie să ai Împărăția cerurilor vie înlăuntrul tău, să umbli în ea și să te miști cu libertate, ca un împărat și ca un proprietar al ei. Tu să fi proprietarul Împărăției, iar Împărăția să fie proprietatea ta! Nu poți liturghisi fără ca întreaga ta simțire să fie împărătească, fără să fie o simțire a Împărăției cerurilor. Dacă liturghisești fără acest simțământ, atunci cazi în păcatul lui Datan și al lui Aviron. Vă amintiți de cunoscuta întâmplare cu Datan și Aviron, de sacrilegiul pe care l-au săvârșit față de preoție și cum i-a înghițit pământul. Tot așa te va înghiți și pe tine pământul. Prin urmare, trebuie ca viața ta să fie nu doar curată, ci să fie și o lucrare sfântă, ca să poți lua parte la cele sfinte.

Temându-te și îngrozindu-te cu adevărat de Cel de care trebuie să-ți fie frică, înțelege măreția lucrului, și fie săvârșește cu vrednicie și curăție, ca să nu zic ca un înger, lucrul dumnezeieștii preoții, fie oprește-te, ca un înțelept, de la slujirea înfricoșătoare!

Să te temi și să tremuri de ceea ce au pățit Datan și Aviron, anume că i-a înghițit pământul, dacă ai cu adevărat frica de Dumnezeu! Mai înainte, Cuviosul a spus că, dacă nu există frica de Dumnezeu înaintea ochilor tăi, slujești cu nevrednicie. Acum, se referă la Datan și la Aviron și spune să te temi de pățania lor, ca să înțelegi ce lucru serios este preoția. De aceea, fie să slujești preoțește cu vrednicie, cu curăție și ca un înger, fie oprește-te definitiv sau pentru o vreme, până când vei ajunge vrednic, ca un înger, să continui lucrările tale liturgice.

Pentru ca nu cumva, disprețuind aceasta și nesocotindu-ți conștiința care te mustră, să zici cu durere, atunci când vei fi osândit și când toate se vor judeca și îndrepta: „Frica de care m-am temut a venit peste mine” și: „De ce m-am temut, aceea mi s-a întâmplat” (Iov. 3, 25).

Dacă, zice, nu ești atent la acest lucru, îl disprețuiești și treci cu vederea conștiința care te mustră, atunci va veni o clipă în care toate vor fi puse în rânduială și întreaga lume va fi judecată, iar tu vei spune: „Iată, a venit frica pe care o așteptam și lucrul de care mă îngrozeam îl întâlnesc acum!” Cuvintele acestea le-a spus Iov când și-a blestemat ziua în care s-a născut. Mai bine să-ți iei măsurile de prevedere de pe acum. Iar aceasta nu este o problemă doar pentru diaconi, preoți sau episcopi, ci pentru toți credincioșii, pentru că și tămâia pe care o aducem, și candela sau lumânarea pe care le aprindem, și toate faptele noastre religioase, chiar și simpla rugăciune, sunt o slujire sfântă. Le vom săvârși ca niște slujitori, ca niște îngeri, ca niște preoți. Dacă nu am fi preoți, nu am putea săvârși nicio lucrare sfântă. Dacă avem în vedere această preoție generală a noastră, atunci ni se potrivesc cu desăvârșire toate cele spuse de Cuviosul Teognost.

Adu mai întâi pentru tine, cu trezvie și cu durere, cu zdrobire a inimii și cu lacrimi, jertfa cea sfântă și mântuitoare de lume, spre ispășire. [60]

Mai întâi, zice Cuviosul, să aduci pentru tine însuși slujirea sfântă, Liturghia ta, orice altă Taină, și să le aduci cu trezvie, cu durere și cu trudă. Adică trebuie să lupți cu Dumnezeu (cf. Fc. 32, 24) ca să ai dreptul să te înfățișezi înaintea Lui. De asemenea, să le aduci pe toate acestea cu zdrobire și cu lacrimi, să faci ca ființa ta să iasă din egoul tău și să se înalțe la Dumnezeu. Lacrimile sunt o dovadă a acestei zdrobiri a ființei tale.

Pentru că pe cine vei avea ca să-l doară pentru tine în acest fel și să aducă jertfă pentru tine după moartea ta?

Ce aștepti? Să ajungi în pragul morții? Când vei muri, pe cine o să-l doară pentru tine, cine te va mai pomeni? Cine va aduce, ca tine, slujba sfântă cu zdrobire și lacrimi? Cât suntem aici, pe pământ, putem să aducem jertfe de ispășire pentru propriul nostru suflet. Biserica, desigur, prin parastase, prin rugăciuni, prin cereri strigă în fiecare zi pentru toți cei vii și morți. Dar aceasta este lucrarea Bisericii. Tu însă trebuie să trudești pentru tine însuși, pentru că tu îți știi problemele, inima, slăbiciunile.

Un mitropolit i-a spus preotului pe care l-a hirotonit: „Nu-ți cer nimic altceva decât să te rogi pentru mine, mai ales la Liturghie.“ Preotul îl va pomeni? Îl pomenește? Se poate ca ceilalți să se roage, dar de câte ori se întâmplă să citim numele de pe pomelnice fără să fim atenți! Așadar, pe nimeni n-o să-l doară ca pe tine însuși pentru propria ta inimă.

De aceea, luând-o înainte ca unul ager la minte, îngroapă-te deja pe tine însuși și pomenește-te mai dinainte!

Mulți dintre sfinți știau când vor muri și, de aceea, își făceau rugăciunea cu șiragul de metanii și citeau slujba de înmormântare și Psaltirea, rugându-i și pe alții să se roage pentru ei și, astfel, erau gata de plecare. Lucrul acesta îl arată gerunziul *luând-o înainte*. Îmi prevăd moartea și sunt gata să îmi dau sufletul. Dă și tu dovadă de nițică istețime, zice Cuviosul, și îngroapă-te pe tine însuși de mai înainte, dar nu în pământ, ci intrând în mod inteligibil, prin simțire și trăire duhovnicească, între cei morți, unde vei ajunge cu siguranță într-o bună zi. De ce să nu mori acum, prin propria ta putere? Dar mai ales începe de acum să te pomenești la rugăciune pe tine însuși ca și cum ai fi mort, mort pentru lume. În acest fel, vei da rugăciunii tale puterea necesară ca să se înalțe la Jertfelnicul lui Dumnezeu.

Punând înseși cele sfinte pe Sfânta Masă înaintea lui Dumnezeu, ca mijlocire pentru mântuire, aducându-ți aminte prin aceasta de junghierea Lui cea de bunăvoie și de oameni iubitoare.

Așadar, să te îngropi mai dinainte pe tine însuși, aducând darurile pe jertfelnic ca pe o mijlocire pentru mântuirea ta, amintind prin ele junghierea cea de bunăvoie și de oameni iubitoare a Domnului.

De nespus și de netâlcuit este plăcerea sufletului care, având înștiințarea, se desparte de trup și se dezbracă de el ca de o haină. [61]

Această expresie se repetă în multe feluri în aproape toate capetele pe care le-am citit. Credinciosul adevărat, care a devenit un Trup cu Hristos și a amestecat Sângele lui Hristos cu viața lui, nu se întristează, nu suferă, nu se zbuciumă pentru ca nu cumva să-i iasă sufletul din trup. Pentru că are o conștiință profundă și o simțire a unirii trupului său cu Trupul lui Hristos, vede în îngroparea sa propria sa înviere în Hristos și, de aceea, pentru el, moartea este o *plăcere de nespus și de netâlcuit*.

Dacă mă tem cât de puțin de moarte înseamnă că nu sunt pregătit. Dacă însă am dobândit nepătimirea, atunci primesc înștiințarea că am ajuns în starea în care pot să-mi dau sufletul în mâinile lui Hristos, iar despărțirea sufletului de trup este atât de ușoară, ca și cum mi-aș scoate haina. Iar bucuria este de netâlcuit și de nespus. Asta înseamnă viețuire monahală! De aceea ne-am îngropat prin botezul nostru împreună cu Hristos (cf. Rom. 6, 4), de aceea ne-am îngropat iarăși cu El prin tunderea noastră și ne îngropăm împreună cu El în fiecare zi, și de aceea în mănăstire toate sunt niște simboluri vesele, vestitoare ale morții noastre.

Pentru că, dobândindu-le deja pe cele nădăjduite, lepădă [trupul] fără întristare.

Când simt că le-am dobândit pe cele nădăjduite, atunci îmi lepăd *fără întristare* trupul. Vedeți la ce măsură ne cheamă Biserica prin nepățimire? Nu ne mai jucăm viața la zaruri, ci cunoaștem ce va fi mâine. Dacă vrem să călătorim cu vaporul, telefonăm cu o zi înainte în port ca să aflăm prognoza meteo și să putem izbuti ceea ce ne-am propus în acea călătorie. La fel și Dumnezeu ne descoperă că cele nădăjduite nu sunt doar nădăjduite în mod simplu, ci deja se află în posesia noastră și, în același timp, ne așteaptă, și de aceea putem să lepădăm trupul. Iar aceasta o facem *fără întristare*.

Sufletul, despărțindu-se de trup în pace, se îndreaptă către îngerul luminos și vesel care vine din înălțime și străbate neîmpiedicat, împreună cu el, văzduhul, fără să fie vătămat deloc de duhurile răutății, și se înalță cu bucurie și cu îndrăzneală și cu glăsuiri de mulțumire până ce ajunge să se închine Făcătorului și să primească de acolo hotărârea de a fi rânduie împreună cu cei asemenea și de aceeași măsură a virtuții, până la învierea cea de obște.

În acel ceas al morții, vei simți că vrei să sari ca să-l întâlnești pe îngerul luminos, vesel și bucuros, care vine din înălțime. Împreună cu el străbați fără nicio opreliște văzduhul, pentru că niciun duh necurat nu are drepturi sau influențe asupra ta. Sufletul tău a pregustat siguranța și înștiințarea mântuirii lui încă de aici, și de aceea se bucură, înălțându-se, chiar înainte de a primi hotărârea judecării particulare, pentru că cel ce ascultă de cuvântul lui Dumnezeu și crede în El nu este judecat (*cf.* In. 5, 24). Așadar,

se înalță cu bucurie, cu curaj și cu glăsuiri de mulțumire până când va ajunge acolo Sus, nu pentru a fi judecat, ci pentru a se închina Făcătorului. Și, pentru că a primit încă de aici hotărârea Cerului că este mântuit, acum primește acolo cea de-a doua hotărâre, adică rânduirea sa cu cei asemenea lui în virtute, până la vremea învierii de obște.

Îți spun un cuvânt străin, și să nu te minunezi: Chiar dacă nu ai dobândit nepătimirea din cauza prejudecăților care, poate, te-au stăpânit, dar dacă totuși, în vremea ieșirii, te afli în adâncul smereniei, atunci vei fi înălțat mai presus de nori nu mai puțin decât cel nepătimaș. [62]

Acum, zice Cuviosul, te previn, ca să nu te miri de ceea ce îți voi spune, pentru că este un cuvânt uimitor, paradoxal, de nespus și de taină, dar adevărat: chiar dacă încă nu ai ajuns la nepătimire pentru că ești stăpânit de prejudecăți, dacă ai smerenie, vei fi înălțat.

O prejudecată este ceva pe care fie îl realizez eu dinainte, fie îl primesc de-a gata și, prin urmare, mă influențează, participă la viața mea. În viața bisericească, cuvântul „prejudecată“ are, în primul rând, înțelesul de „idee“, de „concepție“ și de „simțire“ care ne ocupă și ne ia în stăpânire, iar apoi suntem conduși de ea. De exemplu, eu cred că monahismul se afirmă atunci când are activitate socială. Aceasta este o idee a mea, o teorie, o părere. Ea îmi conduce sufletul, îl duce undeva, și, de aceea, încerc să găsesc în mănăstire modalități de activism social, și astfel viața mea intră pe un anumit făgaș. Un alt monah are o altă concepție.

Aceste prejudecăți, aceste idei, simțământul pe care îl avem înlăuntrul nostru, experiențele vieții noastre, îngrijorările care ne preocupă mintea, rațiunea, inima și care, într-un anume fel, conduc într-o anumită direcție ființa noastră, acestea ne tiranizează. Vin din lume la mănăstire deoarece cred că aici toate sunt sfinte. Văd însă că unul păcătuiește, că altul minte, că celălalt este un păcătos, că un al patrulea este om rău, că un al cincilea se poartă urât cu mine. Atunci intru într-o criză și spun: „Acesta-i monahismul?“ Apoi însă, sunt târât și eu. Aceasta este o prejudecată. *Chiar dacă nu ai dobândit nepătimirea.* Chiar dacă nu ai ajuns sau nu ai reușit să ajungi la nepătimire, pentru că ești influențat de demoni și de patimile tale, de prejudecățile și de ideologiile tale – prejudecata este, în special, cea mai profundă influență asupra părții noastre irascibile, care ne îmboldește la rău și ne face să vrem una și să facem alta –, chiar dacă încă mai ai unele probleme, chiar dacă încă te mai chinuie ceva, tu ești de vină, pentru că nu folosești puterea slujirii sfinte. Cu toate acestea, dacă, *în vremea ieșirii, te afli în adâncul smereniei*, dacă te smerеști pe tine însuși, ajungând în adâncul smereniei, *vei fi înălțat mai presus de nori* nu mai puțin decât cel nepătimăș. Prin urmare, Dumnezeu nu îi primește în Cer doar pe cei nepătimăși, ne primește și pe noi, care încă nu am dobândit nepătimirea, și ne pune și pe noi *mai presus de nori*, fiind de ajuns să ne smerim.

Pentru că deși comoara celor nepătimăși a fost adunată din toate virtuțile, totuși piatra de preț a smereniei este mai valoroasă decât toate.

Omul nepătimaș și-a adunat o comoară, iar comoara lui este alcătuită din toate virtuțile. Dacă nu ai această comoară, ai totuși piatra prețioasă a smereniei. Această piatră de preț este *mai valoroasă decât toate*. Da, încă nu ai nepătimirea, dar ești vrednic și foarte vrednic datorită smeritei tale cugetări. Prin urmare, cel puțin smerește-te, ca să fii înălțat!

Primind iertare de păcate de la Dumnezeu, slăvește-L pe Cel care nu ține minte răul și nu are răutate, întărindu-te cu toată puterea împotriva greșelilor săvârșite cu voia. [63]

Atunci când, aducând rugăciuni și jertfe de iertare lui Dumnezeu pentru propriile tale căderi, primești iertarea, atunci să-L slăvești pe Dumnezeu pentru că nu ține minte relele tale, ci îți primește smerita-cugetare. Dar fii atent să nu păcătuiești din voia ta! Aceasta este o condiție peste care nu se poate trece. Viitorul tău, nu cel veșnic, ci cel de peste o clipă, este nesigur dacă păcătuiești din voia ta. Ai drepturi în Împărăția lui Dumnezeu numai dacă te străduiești *cu toată puterea* să nu faci din voia ta nicio greșală.

De exemplu, știi că e păcat să mint. Dau însă peste o greutate și, atunci, trag o minciună. Ce înseamnă asta? Înseamnă că nu am un loc lângă Dumnezeu fiindcă păcătuiesc din voia mea. Mă târăști tu cu vorbăria ta. Eu pot să mă împotrivesc, pot să tac, pot să plec. Este foarte ușor să plec, dar totuși nu plec. Prin

urmare, nu mă asigur pe mine însumi față de căderile de bunăvoie. Așadar, pot să fac greșeli, iar Dumnezeu să mă mântuie, când aceste greșeli sunt neștiute sau fără de voie, când sunt ceva care se săvârșește fără voia mea. Avem multe astfel de lucrări înlăuntrul nostru. Și le vom avea în continuare, atâta vreme cât suntem atât de nedesăvârșiți!

Aceasta se întâmplă pentru că harul lui Dumnezeu nu a putut să ne înșface, fiindcă nu l-am lăsat noi. Când ne înșfacă și ne ia în mâna Lui, devenim ușori. Nu cădem în stări în care suntem stăpâniți de alții și nu suntem duși în robie de ele. În viața zilnică, omul este, de obicei, stăpânit de alții. Nu îți spun, zice Cuviosul Teognost, despre cele pe care încă nu poți să le ții în frâu, chiar dacă greșești. Dar cele pe care le poți înfrâna și cele de care îți dai seama trebuie să nu le faci.

Pentru că deși există o ispășire de fiecare zi până la ieșire, totuși tu te arăți nerecunoscător dacă păcătuiești cu ușurință întru cunoștință.

Cu toate că și păcatele de voie se curăță în fiecare zi până în ceasul morții, totuși tu te arăți nemulțumitor dacă păcătuiești cu ușurință întru cunoștință. Elementul care îmi arată că nu sunt recunoscător față de Dumnezeu este faptul că *păcătuiesc cu ușurință întru cunoștință*. Adică, deși știi că ceva este păcat, totuși îl fac.

Când, fiind înrăurit de lucrarea dumnezeiescului har, te afli în rugăciune, cu lacrimi, înaintea lui Dumnezeu,

cazi la pământ, întinzându-te în chipul crucii, și, lovindu-ți capul, cere dezlegarea din cele de aici. [64]

Este foarte frumoasă această frază, potrivită cu duhul Cuviosului Teognost! Când se întâmplă să treci prin momente în care ești luat în stăpânire de alții, când una vrei și alta faci, atunci arată iubirea ta lui Dumnezeu, evitând tot ceea ce te îndepărtează de El! Dar când lucrează asupra ta harul și te simți ușor, atunci *cazi la pământ, întinzându-te în chipul crucii, și, lovindu-ți capul, cere dezlegarea de viața pământească!* Spunând aceasta, Cuviosul nu vrea să arate durerea, cenușa și haina de păr (cf. Cartea Esterei 4, 1-2; Mt. 11, 21) pe care o voi purta ca să-I arăt, oarecum, lui Dumnezeu durerea mea pentru păcatul săvârșit. Biserica nu îngăduie omului, în nicio situație, să fie trist sau, când este trist, să săvârșească fapte care îl aduc într-o stare și mai rea. Când omul se bucură, poate să se pocăiască și să plângă. Când se bucură, poate să-și apese sinele și să-l pogoare până în cele mai de jos ale iadului, poate să își smearească cugetul și să aibă mintea sa în iad. Prin urmare, când trăiești astfel de clipe, să *cazi la pământ și să ceri dezlegarea din cele de aici!* Și continuă:

[Cere dezlegarea din cele de aici] *ca pe o eliberare de stricăciune și o înstrăinare de ispite. Însă nu după cum voiești tu, ci după cum crede Dumnezeu: când și unde vrea. Dorești și iubești deja plecarea de aici atunci când, odată cu lacrimile, ai plecat spre Domnul, în abisul smereniei, ca să stai fără de grijă față de arderea dorului și*

a rugăciunii. Dar încă mai rabzi amânarea, Dumnezeu prevăzând ceva mai bun (cf. Evr. 11, 40).

Cum vede lumea moartea și boala, și cum le vede Cuviosul! Le vede ca pe o eliberare de stricăciune și ca pe o îndepărtare de ispite. Așadar, cere slobozirea ta, dar fii atent să nu o faci cu o voie încăpățânată, ci așa cum vrea Dumnezeu, când vrea și unde vrea! Tu doar să fii pregătit și să ceri! Dar dorința ta de a pleca din această viață, de a te despărți de trup să fie atât de mare, încât să semene cu o flacăra, iar rugăciunea ta pentru plecarea din această viață să fie un incendiu și să preferi să mergi la Domnul cu lacrimi.

Aceasta înseamnă că, deși trăiești, totuși bunăvoința inimii tale și voia ta sunt să părăsești viața, înseamnă că nu mai ai planuri pentru această viață, nu vrei să faci lucruri mari, „să scrii istorie“, nu ai nicio dispoziție să faci ceva anume. Dispoziția ta este dorul arzător după Dumnezeu. Te-ai mortificat față de orice altceva care încearcă să te atragă în viață. Așadar, dacă preferi să mergi la Hristos, atunci să ceri dezlegarea din această viață, dar să nu te preocupe când vei pleca, cât te va mai ține Dumnezeu aici. Să accepți cu răbdare amânarea făcută de Dumnezeu în viața ta, pentru că El prevede pentru tine ceva mai bun.

Dar să cauți, cu silire și cu jurământ, ceea ce încă nu ai reușit, făcând și zicând și cercetând toate, ca să nu cazi de la Dumnezeu.

Ceea ce încă nu ai reușit este faptul că Dumnezeu încă nu te-a luat la El, că nu te-a izbăvit din robia acestei vieți. Scopul oamenilor este să trăiască ani mulți. Pentru noi, nereușita este să rămânem în această viață. Cuvintele Apostolului Pavel, care spune că vrea „să se dezlege“ (Flp. 1, 23), nu sunt o figură de stil, sunt o trăire a Bisericii, a oamenilor care trăiesc cu adevărat cugetul Trupului lui Hristos. Nu pot să-L slăvesc pe Dumnezeu dacă încă mă tem de felul în care mă voi înfățișa, acolo Sus, înaintea Lui. Nu pot să-L slăvesc pe Dumnezeu mai mult decât prin dezlegarea mea de viață, pentru că astfel particip la sfințenia sfinților și sunt față în față cu Dumnezeu (cf. 1 Cor. 13, 12). Slava mea cea mai mare este să reușesc această moarte, care este viața mea în Hristos.

Așadar, să nu contenești să urmărești ceea ce încă nu ai izbutit! Pe de o parte, să aștepți cu răbdare și să accepți amânarea, când și unde va vrea Dumnezeu să te ia, dar tu să te străduiești cu o silire duhovnicească să nu îți ratezi telul, care este moartea. Să le faci pe toate și să I le spui pe toate lui Dumnezeu, așa încât să-I atragi iubirea și să te ia la El. Să te preocupe cu Hristos de schimbarea ființei tale, ca să reușești strămutarea ta la Cer.

Capul prezent se referă la bucuria și la mulțumirea noastră pentru dezlegarea din această viață. Aceasta este viața monahală! Putem să apreciem singuri dacă suntem niște monahi împliniți sau nu, dacă avem trăirile și strigările de bucurie ale inimii despre care vorbește Cuviosul Teognost. Nu numai el vorbește despre ele. Toți Părinții ascetici spun aceleași lucruri. Ei spun și repetă aceleași

cuvinte, aceleași înțelesuri, pentru că acestea sunt „pâinea și măslinile“ noastre. În lume se spune „pâine și brânză“. Pâinea și măslinile sunt cele care ne hrănesc în fiecare zi.

Multe suflete simple au aceste strigăte de bucurie în inima lor. La spovedanie varsă lacrimi, plâng. Cei mai dificili pentru a le trăi pe cele cerești sunt monahii. Proverbul care spune că „s-a înecat într-o lingură de apă“¹ este valabil pentru monahi. Nu există loc mai bun pentru mântuire decât mănăstirea! Dar, pentru că ne-am obișnuit cu cele sfinte, mintea noastră slăbește din cauza păcatelor de voie, care ni se par niște amănunte, niște mărunțișuri. În realitate, ele sunt niște submarine care scufundă corabia sufletului nostru. De aceea un monah se pocăiește foarte greu dacă nu s-a pocăit o dată pentru totdeauna. Când spovedește aceleași păcate pentru a doua, a treia sau a patra oară înseamnă că, de fapt, nu se pocăiește.

Așadar, să fim atenți! Acum, când am intrat în sfântul și marele Post, dacă putem, să facem o nouă primă spovedanie! Nu o spovedanie în înțeles tipiconal, ci să mă spovedesc Domnului *cu jurământ*. Să jur, oarecum, lui Dumnezeu: „M-am schimbat, Dumnezeu meu, s-a terminat cu păcatul, nu mai pot să fac niciun păcat!“ Apoi se deschide drumul către nepătimire, către smerenie, drumul împreună-strălucirii cu Dumnezeu. Deja dănuim împreună cu Dumnezeu în lumina și în iubirea și în bucuria lui Dumnezeu!

¹ Se spune despre cineva care are dificultăți într-o chestiune foarte simplă. (n.tr.)

9

Astăzi aş dori să continuăm capetele Cuviosului Teognost, capete care sunt atât de frumoase, iar limba lor este foarte simplă şi uşor de înţeles.

Pentru că eşti purtător de trup, să nu încerci să iscodeşti cum sunt cele inteligibile, chiar dacă partea raţională a sufletului tinde către acelea prin curăţie. [65]

Pentru că eşti purtător de trup, să nu vrei să scotoceşti cerul, să-L ispiteşti pe Dumnezeu ca să-ţi dea harisme mari şi descoperiri duhovniceşti! Pentru că sufletul nostru este o materie inteligibilă (νοερά οὐσία), are tendinţa să se îndrepte către prima Minte (πρῶτον Νοῦν), către Mentea fără de început, către Dumnezeu, să se îndrepte spre cele cereşti, dar lucrul acesta îl poate izbuti doar prin curăţie. Când sufletul se curăţă de păcatele de voie şi când patimile lui sunt şterse, atunci el devine prin firea sa un scrutător al celor cereşti. Dar tu, zice Cuviosul, să nu cauţi astfel de harisme! Verbul ἀνερευῶ (a iscodi)

este compus din adverbul ᾄνω (sus) și verbul ἐρευνῶ (a cerceta), și se referă la aceste înalte taine duhovnicești.

Căci, până ce partea netrupească amestecată cu suflarea și cu sângele nu se va desface de grosime și nu va fi împreună cu cele inteligibile, nu poate să cugete la acestea, nici să le înțeleagă așa cum trebuie.

Dacă, zice Cuviosul Teognost, partea inteligibilă a sufletului, care acum este împiedicată de răsuflare și de sânge, nu este slobozită de grosimea materiei și dacă nu se va găsi împreună cu cele inteligibile, nu va putea să se gândească la ele și nici să le înțeleagă așa cum trebuie.

Care este sensul acestei fraze? Sensul este că sufletului i se vor deschide înaintea toate tainele numai atunci când va fi izbăvit de stricăciune și de veșmântul trupesc și va merge în Cer. Când sunt curat, smerit și un om duhovnicesc, chiar dacă nu am nicio harismă a simțirii și cunoașterii duhovnicești, acolo Sus mi se vor descoperi toate, așa cum au fost descoperite și sfinților. Aici, Cuviosul Teognost vrea să micșoreze mândria și curiozitatea omului. Încearcă să nu le lase să se înalțe la Dumnezeu. De cele mai multe ori, oamenii mici la suflet, cei mândri, cei care vor să placă lumii, ratații, leneșii, palavragiilor, cei care nu se interesează cu adevărat de Dumnezeu iscodesc tainele lui Dumnezeu și cer harismele cerești. În general, aceștia sunt oamenii ratați duhovnicește, monahii ratați.

Dar tu să nu vrei să le iscodești pe cele inteligibile, ci să nădăjduiești în ele! Să ai siguranța că toate aceste

bunuri și toate descoperirile le vei găsi în Cer, când Îl vei întâlni pe Dumnezeu față către față (cf. 1 Cor. 13, 12). Acum însă ce vei face?

Așadar, pregătindu-te să ieși din materie către cele imateriale și luminoase, ca dintr-un al doilea pântec în-tunecat al mamei, veselește-te slăvind pe Binefăcătorul, Care ne trece prin moarte către cele nădăjduite!

Acum, zice Cuviosul, pregătește-te pe tine însuși, înfrumusețează-te! După cum mireasa se împodobeste pentru mire, tot așa să-ți împodobești și tu sufletul, ca să fie gata în orice clipă să iasă din materie, din trup. Pentru că, așa cum este nefiresc ca pruncul să nu iasă din pântecul mamei când se împlinesc cele nouă luni de sarcină – dacă nu iese, e în primejdie să moară și mama, și copilul, și să nu vadă niciodată lumina –, tot așa e vai de tine dacă timpul vieții tale aici, pe pământ, se prelungeste! Pământul este un pântec, un mitras din care trebuie să ieși ca să intri în lumina cea adevărată.

De aceea preocuparea ta să fie înfrumusețarea, împodobirea sufletului tău, ca să fii pregătit să sari pe malul celeilalte vieți și să mergi către cele imateriale. Iar aceasta să o faci cu bucurie, cu prăznuire, slăvind-L pe Dumnezeu că te-a învrednicit să te împodobești pe tine însuși și să treci, prin moarte, la veșnicie.

În primul rând, așadar, să te pregătești pentru ca sufletul tău să fie pus în rânduială pentru cealaltă viață și să nu te intereseze când vei muri. În al doilea rând:

Fii cu trezvie pururea din cauza demonilor necinstitori care umblă împrejurul nostru și uneltesc pururea împotriva bunei noastre voiri și păzesc cu viclenie călcâiul nostru (cf. Fc. 3, 15), adică sfârșitul vieții! Tremură până la ieșire, pentru că viitorul este necunoscut, ca unul ce ești zidit schimbător și nestatornic, datorită voinței libere!

Fii cu trezvie, să fii priveghetor! Este important lucrul pe care ni-l spune aici Cuviosul Teognost. Așa cum îngerul este duh, așa cum sufletul meu este duh și fiecare dintre noi este o persoană, tot așa și demonul este o persoană de natură duhovnicească, dar pervertită. Noi uităm că demonul este persoană, uităm că în spatele tristeții noastre, în spatele frământărilor noastre, al egoismului nostru, al cuvintelor noastre, al ispitelor noastre, al căderilor noastre se află un demon. Nu există păcat fără demon, așa cum nu există fum fără foc și foc fără o oarecare materie și o anumită cauză care a aprins focul, cum ar fi, de exemplu, o rază puternică de soare.

Cuviosul i-a caracterizat pe demoni drept *necinstitori* și spune că umblă împrejurul nostru intrând și ieșind din noi. În timp ce trăncănești cu altul și caști, în timp ce ești ispitit, în timp ce ai gânduri, în timp ce spui: „Nu contează, să trag un pui de somn!“, în acel moment chilia ta este plină de demoni. Iar tu, ca și cum n-ar exista niciun demon în chilia ta, spui: „Nu contează...“. Vă dați seama cât de stupizi suntem? Cât de orbi? Cât de lipsiți de înțelegere? Nu înțelegem că viața noastră nu este doar cea dintre mine și Dumnezeu, ci de o parte este Dumnezeu și de cealaltă este

demonul. Prin urmare, trebuie să știi că orice lucru care înclină spre păcat este de la demoni.

Nu putem să trecem cu vederea învățătura Bisericii noastre despre demoni, întrucât ea decurge din Sfânta Scriptură, din scrierile Părinților și din experiența întregii Biserici. Și, după cum cred că Dumnezeu este prezent, trebuie să cred, la fel de tare, că sunt prezenți și demonii, nu numai unul singur. Demonii nu sunt o putere, ci sunt persoane. Ei, zice Cuviosul, uneltesc împotriva bunei noastre voințe. Când văd că pășim puțin mai bine, ne atacă și păzesc cu viclenie călcâiul nostru. Pun neîncetat piedici strădaniei noastre de a trăi o viață duhovnicească. Ba, mai mult, ne înțepă cu viclenie călcâiul. Substantivul „călcâi“ are înțelesuri teologice minunate, dar nu le vom tâlcui. Este luat din *Facere*, unde se spune că Hristos va zdrobi capul demonului, iar demonul Îi va împunge puțin călcâiul, Îl va duce pe Hristos la Cruce (cf. Fc. 3, 15).

Cuviosul dă acestui cuvânt un înțeles mistic. Deoarece călcâiul este ultimul element al trupului nostru, Cuviosul îl folosește ca imagine pentru desăvârșirea vieții noastre, ca imagine a morții. Cu această imagine vrea să ne spună: „Cu cât călătorești spre moarte, cu atât să-ți sporești atenția față de demoni! Cu cât trece timpul, cu atât mai mult să te temi și să crezi în lucrarea demonilor: să crezi că există și că, dacă faci vreun rău, acesta este demonic. De exemplu, vii și îmi spui: „Mă gândesc să...“ Nu tu te gândești, ci demonii ți-au spus lucrul la care te gândești! Te-ai mâniat, invidiezi, te-ai înfuriat, ai răstălmăcit cuvintele altuia, ai greșit – e clar

că a intrat demonul în tine! De aceea spune că demonul va reuși să ne lovească puțin călcâiul.

Să ne amintim un cuvânt al Domnului care corespunde expresiei *sfârșitul vieții*, cuvânt pe care Domnul l-a spus către ucenici cu puțin înainte de moartea Sa: „Voi sunteți curați, însă trebuie să vă spălați doar picioarele, pentru că e firesc să aibă o oarecare întinăciune, de vreme ce umblați desculți“ (cf. In. 13, 10). Sensul cuvântului este că demonii nu au nicio putere asupra noastră, așa încât să ne netrebnicească. Noi ne supunem demonului și ne netrebnicim. El poate doar să ne înțepe. Adică poate să arunce asupra noastră puțină necurăție, dar noi putem să o îndepărtăm.

Dar din clipa în care primesc gândul, sugestia pe care mi-o aruncă înlăuntru demonul, devin robul lui. De exemplu, îți văd chipul și îmi dau seama că ai ceva cu mine, și spun: „Îl aranjez eu acum, îi arăt eu lui!“, și vin să te necăjesc. Aceasta este o sugestie a celui viclean, este o viclenie, și încă una mare, pentru că îl smintesc pe fratele meu, chipul lui Dumnezeu. Prin urmare, Cuviosul vrea să spună că vom avea parte de anumite înțepări ale călcâiului, dar acestea nu pot să ne schimbe. Trebuie însă să stăm cu priveghere înaintea demonilor, să lucrăm trezvia, așa încât să le putem rânduia pe toate de îndată.

Dar nu ajunge, zice Cuviosul, să fii atent față de demon, ci trebuie să și tremuri până în ceasul ieșirii tale, pentru că nu știi ce se va întâmpla atunci, unde vei merge. Ești sigur că vei merge în Cer, că vei câștiga viața veșnică, raiul? Dacă ești sigur, atunci e bine. Dacă însă nu ești sigur, atunci să priveghezi și să tremuri,

pentru că, în primul rând, ești schimbător în ceea ce privește firea, adică se poate să cazi chiar și în clipa în care stai; iar în al doilea rând, ai voința ta liberă, libertatea ta, care e schimbătoare. Astăzi vii să te spovedești, îmi mărturisești păcatul tău și îmi spui: „Gheronda, n-o să-l mai fac!“, dar după două luni cazi din nou. Ce înseamnă aceasta? Că voința ta liberă s-a schimbat. Ieri spuneai una, astăzi gândești alta. Un gând oarecare te-a schimbat. De aceea trebuie să ne temem până în ceasul morții noastre.

Când vrăjmașul simte că sufletul nostru a ajuns la măsuri mari de virtute, atunci ne întâmpină cu ispite sălbătice și înfricoșătoare. [66]

Mai cu seamă când sufletul ajunge la mari înălțimi ale virtuții, zice Cuviosul, vrăjmașul ne aduce mai multe ispite. Cu cât diavolul vede că ajungem la înălțimea virtuții, cu atât mai mult ne ispitește. Prin urmare, când suntem receptivi la înșepătura diavolului, adică fie când nu suntem atenți, fie când am ajuns la înălțimea virtuții, demonul devine înfricoșător.

Iar aceasta se vedește din cuvintele rugăciunii și din ridicarea mai presus de perechea materială, adică de trup și de simțuri.

Foarte frumoasă este această frază! Să nu ceri, spunea în capul anterior, harisme cerești! Să te pregătești, așa încât să fii gata pentru ceasul ieșirii tale! De asemenea, să înțelegi că în spatele fiecărei ispite pe care

o ai sau al gândurilor tale, în spatele fiecărei întristări sau strâmtorări, în spatele fiecărei akedii, neatenții sau moșăieli se ascunde demonul. Dă-i una cu piciorul!

Acum, Sfântul se referă la măsurile înalte. Din ce înțelegem că cineva a ajuns la măsuri înalte de virtute? Mai întâi, înțelegem din felul în care se roagă, mai ales din ceea ce spune la rugăciune. Își exprimă sinele, sau exprimă păcatul său? Exprimă slava lui Dumnezeu, nădejdea, credința în Dumnezeu, sau se exprimă pe el însuși? De cele mai multe ori ne exprimăm pe noi înșine.

De exemplu, se poate să plâng la rugăciune. Dar de ce plâng? Pentru că, în adâncul sufletului, nu vreau să mă schimb și să ajung un om smerit, stărui în anumite elemente proprii, vreau să ajung și eu cineva. Și cum ajung cineva? Plângând la rugăciune. Aceasta înseamnă că nu Îl cer pe Dumnezeu, ci afirmarea ființei mele. Sau cer să mă fac bine. Atunci mă mai interesez de Dumnezeu? Nu, ci de mine însumi. Când cer ca Starețul meu să mă înțeleagă, oare mă mai interesez de Dumnezeu? Nu, ci de mine însumi. Vreau ca Starețul să mă înțeleagă, să-mi dea dreptate. Când ne rugăm pentru alte persoane, ce exprimăm? Legătura noastră cu oamenii, nu cu Dumnezeu. Când ne rugăm și cerem de la Dumnezeu să ne arate iubirea Lui, Îl cerem pe Dumnezeu? În mod limpede, tot pe noi înșine ne exprimăm.

Așadar, înțelegem că cineva a ajuns la măsuri mari de virtute, în primul rând, din rugăciunea lui smerită, iar în al doilea rând, din strădania pe care o face să se schimbe din înclinația spre cele trupești și cunoscute cu simțurile: *din ridicarea mai presus de perechea materială,*

adică de trup și de simțuri. Izbăvirea de tendința spre cele trupești este înălțarea trupului, a cugetului trupesc, iar izbăvirea de tendința spre cele cunoscute cu simțurile este nepățimirea. Așadar, omul care a ajuns „cineva” se vede din rugăciunea sa smerită, din neîmpățimirea față de cele trupești și din nepățimire. Adică nu se leagă de nimic și nu are legături, nu îl preocupă niciun fel de probleme.

Nu este o altă luptă mai mare decât a neprihăririi și a fecioriei. Chiar și îngerii se minunează de cel ce cinstește necăsătoria și care este încununat nu mai puțin decât luptătorii. [67]

După ce Cuviosul Teognost ne-a spus cine sunt cei care ajung la măsuri înalte și pe care Dumnezeu îi iubește și îi binecuvântează, acum întrebă unde poate să dobândească cineva rugăciunea, nepățimirea și lipsa oricărei tendințe pătimase spre ceva. Oare nu cumva în lume? Nu, ci numai la mănăstire! Asta înseamnă cuvintele: *Nu este o altă luptă mai mare decât a neprihăririi și a fecioriei.* Dacă alegi calea *neprihăririi și a fecioriei*, adică viețuirea monahală, nu există o altă luptă mai înaltă decât aceasta. În loc să ai în lume mii de ispite, mai bine să ai una singură la mănăstire. Care este această ispită? Fratele tău care te ispitește. Să înveți să nu te lași influențat de el! Aceasta este fecioria și neprihănirea și curăția inimii tale, pentru că din inimă ies toate relele.

Chiar și îngerii se minunează de cel care cinstește și preferă necăsătoria, care le leapădă pe toate și merge la mănăstire. Acesta *este încununat nu mai puțin decât luptătorii*. Prin substantivul *luptători* (ἀθλητάς) îi înțelege pe martiri.

Pentru că de câtă trudă și de câte lacrimi are trebuință cel legat de trup și de sânge, care se grăbește să imite neîncetat imaterialitatea celor netrupești prin curăție? Atât de mare și de înaltă este această virtute cu adevărat, încât puțin lipsește să pară cu neputință, ca fiind mai presus de fire, dacă Dumnezeu nu ar veni în ajutor de Sus.

Dar înțelegeți, zice Cuviosul, de câtă sudoare și trudă are nevoie cineva care se grăbește să imite prin curăție cetele netrupești ale îngerilor! Așadar, pentru că este o realizare mare și înaltă, putem spune că e cu neputință de atins. Cuviosul vrea să spună că reușita aceasta nu se bazează pe mine însumi, ci pe Dumnezeu, și atunci, bineînțeles, Dumnezeu mă ajută de Sus. Dar, pentru că la mănăstire există unele patimi care ne distrug legătura cu Dumnezeu, Cuviosul continuă:

Trupul umplut de must prin multa băutură și prin mult somn e o mare piedică spre neprihănire. [68]

La mănăstire, multa băutură și somnul mult reprezintă o problemă. Prin expresia *multa băutură* înțelege, mai întâi, mâncarea, pentru că, dacă mănânc, mi-e sete și beau. Beau apă sau chiar vreo băutură. Monahul însă, imitând ceata îngerească, pe Prorocul Ioan Botezătorul

și pe toți ceilalți proroci, nu trebuie să bea vin, decât dacă se află undeva în vizită sau dacă i-o cere sănătatea. Atunci poate să bea puțin. Când spunem „sănătate“, înțelegem ceea ce spune Noul Testament, și anume că vinul se bea „ca medicament“ (1 Tim. 5, 23). În zilele noastre, știința medicală nu mai vorbește despre vin ca medicament. Pentru adevăratul monah, care vrea să ajungă la măsurile rugăciunii înalte, este valabil cuvântul „vin și sicheră nu bea“ (cf. Lev. 10, 9), în afara vreunei situații constrângătoare. Noi punem vin pe masă la trapeză nu ca să-l bem, ci ca să arătăm că preferăm fecioria.

Ca să spunem adevărul, doar omul trândav are tendința să bea vin și băuturi alcoolice. Există o excepție, anume când avem o suferință cardiovasculară. Atunci, dacă bem puțin vin, mai ales roșu cât mai închis, prindem puțină putere. Așa cum iei medicamentul pentru vasele de sânge, tot așa poți să bei și vinul. Dar noi nu avem nevoie de astfel de lucruri! Iar dacă vreți, atunci să preferați medicamentul, și nu vinul, pentru că nici Biserica noastră nu îl vrea. În timp ce recomandă medicamentul, refuză băutul de vin. Așadar, omul care bea nu ajunge la măsura desăvârșirii, decât dacă este silit să bea din anumite pricini.

Hidratându-ne trupul cu băutură, chiar și cu multă apă, în afara anumitor boli, suntem împinși la somn. Vinul, ceaiurile calmante, laptele produc întotdeauna somn și sunt *o mare piedică*. Cuviosul nu spune „cea mai mare“, ci „mare“, ceea ce înseamnă că nu o compară cu nicio altă piedică. Nu ne vorbește despre alte rele, pentru că, dacă le avem pe acestea două, sunt de ajuns. Și continuă:

Iar neprihănirea adevărată rămâne nemișcată chiar și în fața nălucirilor din somn.

Când nu bei vin, când nu mănânci multă mâncare și nu dormi mult, atunci dobândești neprihănirea, adică mintea ta are trezvie, este înțeleaptă, priveghe-toare. Atunci, chiar dacă încă mai ai năluciri în timpul somnului care produc o anumită ațâțare a trupului, mintea îți rămâne neclintită. Mintea omului care nu doarme mult, care nu bea și nu mănâncă mult devine trezvitoare și rămâne cu totul netulburată de orice i se întâmplă în timpul somnului sau în vis; nu este influențată deloc.

Pentru că alergarea minții către acestea [năluciri] este o dovadă că poartă încă în adânc boala patimii.

Dar dacă se întâmplă să ai noaptea vreo nălucire, zice Cuviosul, iar apoi îți amintești de ea, aceasta înseamnă că mintea ta a absorbit-o și că nu ești curat. *Alergarea minții către acestea.* Când mintea ta merge la cele pătimate noaptea, aceasta este o dovadă că, lăuntric, ești bolnav duhovnicește. Așa cum cancerul se răspândește în întregul organism, adică face metastaze, sau așa cum virusul pătrunde în toate mădularele trupului, tot așa se răspândește și în sufletul tău boala duhovnicească.

Iar dacă [mintea] se învrednicește prin har să vorbească în somn, fără trup, cu Dumnezeu, atunci ea rămâne neatinsă [de năluciri], iar pentru sufletul și trupul care

se odihnesc este un paznic treaz, ca un câine ce veghează asupra lupilor care pândesc, nelăsându-se furat de ei.

Acum, Cuviosul Teognost trece de la boală la sănătate. Mai înainte am spus că, dacă mintea a fost înrâurită de vreo nălucire de noapte și și-o amintește dimineața, lucrul acesta este un element negativ. Pozitiv este ca, atunci când dorm, mintea mea să vorbească cu Hristos. Acesta este un dar al lui Dumnezeu. Când sunt treaz, trupul lucrează și ajută sufletul să vorbească cu Dumnezeu. Îngenuncherile, metaniile, înălțarea mâinilor, lacrimile, osteneala, statul în picioare, truda, mersul încolo și înapoi ca să nu mă ia somnul – toate acestea sunt participarea trupului. Când dorm, trupul nu participă, iar sufletul lucrează singur. Adică trupul nu lucrează favorabil.

Prin urmare, când văd că mintea mea vorbește în somn cu Dumnezeu înseamnă că mintea mea rămâne neinfluențată de năluciri și că este un *paznic treaz*, adică păzește cu adevărat sufletul și trupul în timp ce acestea se odihnesc, așa încât nici trupul, nici sufletul nu pățește nimic. Mintea aceasta hrănită cu Dumnezeu este ca un câine priveghetor și atent din cauza lupilor care pândesc, dar care, în cele din urmă, nu pot să-i facă rău.

Vedeți cum Cuviosul vrea să fim oameni duhovnicești autentici? Când suntem treji, vrea să nu mâncăm și să nu bem mult și să fim neprihăniți, iar în timpul somnului, mintea noastră să poată vorbi cu Dumnezeu.

Îți spun un cuvânt uimitor, și să nu te minunezi! Este între Dumnezeu și suflet o taină ce se săvârșește întru

ascuns. Dar ea ține de măsurile cele mai înalte ale curăției desăvârșite, ale iubirii și ale credinței, când omul împăcat la culme... [69]

Cuviosul Teognost a spus ceva asemănător și în capul al 6-lea, dar acum mai adaugă ceva. Vă spun, zice el, o taină care se săvârșește între Dumnezeu și sufletul celor care au ajuns la măsurile desăvârșitei curății și ale iubirii și credinței, al celor care s-au pocăit cu adevărat și pe care Dumnezeu i-a iertat. Nu înseamnă că cineva care se spovedește, iar preotul îi citește rugăciunea de dezlegare, s-a împăcat cu Dumnezeu. Spovedania este o taină care, în mod fundamental, se săvârșește o singură dată. Când se repetă înseamnă că ne străduim să ne împăcăm cu Dumnezeu și să-I arătăm pocăința noastră, dacă, desigur, rămânem neschimbați și nu cădem în păcate de voie și vădite.

Rugăciunea de iertare pe care o citim la Sfântul Munte în fiecare vineri este o rugăciune care nu dă iertarea ca atare, ci este un ajutor al lui Dumnezeu. Îl chemăm pe Dumnezeu să ajute la pocăința fiecărui om. De aceea și cerem vreme de pocăință¹, așa încât omul să-și poată dovedi pocăința. Și, în cele din urmă, dacă a dovedit ani îndelungați că nu mai păcătuiește de bunăvoie și că, dacă știe că un lucru este păcat, nu-l mai

¹ În anumite mănăstiri din Sfântul Munte, vinerea, la Pavcer-nița mică, se citesc rugăciunile de dinainte de Sfânta Împărtășanie, după care egumenul sau preotul de rând citește rugăciunea de dezlegare, fără să premerge spovedania.

face, atunci îi citim rugăciunile de dezlegare. Aceasta înseamnă că, pentru mine, păcatul s-a terminat, că nu mai stăpânește în trupul meu, în ființa mea, că am arătat limpede că m-am pocăit cu adevărat. Acesta este înțelesul expresiei *ale curăției desăvârșite*.

[Când omul împăcat la culme] *se unește cu Dumnezeu prin legătura cu El în rugăciune și contemplație neconținută. Prin aceasta Ilie a închis cerul cu secetă (cf. 3 Împ. 17, 1) și a ars cu foc ceresc jertfa (cf. 3 Împ. 18, 36-38); iar Moise a tăiat marea (cf. Ieș. 14, 21) și l-a biruit prin întinderea mâinilor pe Amalec (cf. Ieș. 17, 11-13); iar Iona a scăpat din chit și din adânc (cf. Iona 2, 2-11). Căci cel ce s-a învrednicit de aceasta [taină] Îl silește pe Dumnezeu, Cel foarte iubitor de oameni, să facă ce vrea el.*

Când te-ai împăcat și te-ai unit cu Dumnezeu prin prin legătura cu El, prin intermediul rugăciunii și al contemplației neîncetate, atunci vei primi harismele pe care le-au primit sfinții. Pe cât le ceri, pe atât nu le primești, pe atât te îndepărtezi de ele, pe atât devii mai grosolan și mai aspru, mai acru și mai agresiv față de ceilalți, mai rău și mai păcătos, cu atât devii mai mândru, te dezamăgești și ajungi, în cele din urmă, în cea mai rea viață. Cei care cer harisme mari, de cele mai multe ori sunt fie niște nefericiți, fie într-o zi vor pleca din mănăstirea lor.

Prin urmare, ceea ce poți să urmărești în viața ta duhovnicească este, mai întâi, să oprești păcatul și să devii una cu Dumnezeu. În al doilea rând, să te rogi. În al treilea rând, să-L contempli pe Dumnezeu. Când le vei

izbândi pe acestea, atunci vei primi harismele sfinților. Ilie a primit în acest fel harismele de a închide cerul și de a face să coboare foc peste jertfă. Moise a despărțit marea și, când își ridică mâinile, Amalec era biruit. Nu pentru că își ridică el mâinile, ci pentru că această ridicare era un simbol al vieții duhovnicești. La fel și Iona a scăpat din pântecul chitului și din adânc pentru că s-a pocăit cu adevărat și s-a smerit, fiind aruncat în mare, unde s-a rugat prînchipuind semnul crucii.

Căci cel ce s-a învrednicit de aceasta [taină] Îl silește pe Dumnezeu, Cel foarte iubitor de oameni, să facă ce vrea el. Când voi dobândi adevărata pocăință și nu mă mai schimb – adică nu acum să mă înfurii, iar apoi să fiu vesel, acum să-ți spun „da“, iar apoi „nu“, acum să mă bucur, iar apoi să mă întristez – și când devin una cu Dumnezeuul meu cel iubitor de oameni și nu mă mai tem de El, atunci Îl apuc ca un copil al Lui și Îi spun: „Dumnezeul meu, vreau să faci pentru mine aceasta! Dumnezeuul meu, vreau să mă ajuți în cutare problemă!“ Dumnezeu Își îngăduie să fie silit de noi, oamenii, să-L ducem unde vrem, atunci când ne vom învrednici să ajungem la această stare.

În capul următor, Cuviosul Teognost, amintindu-și de Patimile și de chenoza Domnului, dar, în același timp, și de propria noastră unire cu Trupul și cu Sângele Lui, ne subliniază măsura de smerenie la care trebuie să ajungem. Toate capetele lui sunt simple și de mare ajutor pentru perioada Postului Mare pe care o străbatem.

Rușinându-te de Patimile Domnului și de deșertarea lui Dumnezeu-Cuvântul pentru noi, dar și de jertfa și de amestecarea în noi a Trupului și a Sângelui de-viață-făcător și dumnezeiesc, de care ne-am învrednicit nu numai să ne împărtășim, ci și să le slujim, smerește-te pe tine însuși ca o oaie de junghiere, socotindu-i pe toți ca fiind cu ade-vărat mai presus de tine. [70]

Din cinstire față de faptul că Dumnezeu a lăsat cerul și S-a pogorât pe pământ și a murit pentru tine, smerește-te cât poți pe tine însuși! Prin verbul „smerește-te“, Cuviosul nu înțelege să ai smerită-cugetare, ci să te smerești, să fii ultimul. Să fii batjocorit, iar tu să te bucuri. Să îți se spună: „Du-te acolo!“, iar tu să mergi fără să te împotrivești fratelui tău. Să te smerești, să te umilești, mai întâi pentru că așa a suferit și Hristos: a fost palmuit, a fost batjocorit, a fost bătut cu vergile, câte nu a suferit! Dacă nu pătimești și tu de la ceilalți aceleași suferințe, nu poate fi vorba să izbutești ceva. În timp ce noi, îndată ce ne deranjează celălalt, ne răzvrătim și căutăm să ne îndreptăm. Iar dacă Sta-rețul îți spune: „Copilul meu, chiar atât de greu este să accepți ocară fratelui tău? Ce vei păți?“, tu te înfurii dintr-odată. Ce înseamnă aceasta? Că nu te gândești la legea duhovnicească, ci te gândești numai la propria ta tihnă. Dar, pentru că Dumnezeu a pățimit, trebuie să cinstești aceasta și să pătimești și tu.

În al doilea rând, să te smerești pe tine însuși pentru că mănânci Trupul și bei Sângele lui Hristos. Dacă te-ai învrednicit să fii și preot, acesta este un motiv în plus ca să te

smerești pe tine însuși ca o oaie gata de junghiere. Să vrei ca fratele tău să te umilească până la această măsură. Când fratele tău se ceartă cu alții înseamnă că are o ispită înlăuntrul lui, că este un om care nu are viață duhovnicească.

Nimeni nu-l judecă și nu-l osândește pe fratele lui atunci când simte că el însuși este un osândit. Nimeni nu vede că celălalt a păcătuit decât atunci când el însuși păcătuiește. Nimeni, dacă este neprihănit și curat, nu-l disprețuiește pe celălalt, nici nu gândește ceva rău despre el, chiar dacă acela a căzut în curvie. Doar când este întinat se va gândi că fratele său curvește. Dacă o mai și spune la alții, atunci va cădea cu siguranță în același păcat sau chiar în altele și mai mari.

De aceea smerește-te pe tine însuși până la măsura în care celălalt te aruncă la pământ ca pe o oaie și îți taie capul! Lasă-l s-o facă! Dacă Dumnezeu vrea să te scape, te va scăpa. Tu să nu i te împotrivești în cuvânt. Nu trebuie să treci peste celălalt. Te ocărăște? Te lovește? Te exploatează? Lasă-l s-o facă! Orice spune este valabil. Tu însă să crezi că el este mai bun decât tine.

Și silește-te să nu rănești conștiința cuiva fără de socotință.

Dar să fii atent la un lucru! În timp ce vei deveni oaie gata de junghiere înaintea răutății celuiilalt, în fața bolii, a negliobiei, a urii, a antipatiei, în timp ce vei ajunge o lepădătură din cauza egoismului său, în timp ce îl vei lăsa pe celălalt să-ți facă tot ce vrea, tu să fii atent să nu-l smintești! Ați văzut? Cuviosul Teognost nu spune ca celălalt să nu mă smintească pe mine, ci spune: Cu

cât mă smintești, cu atât eu să cad și să devin jucăria ta și să fiu atent să nu te smintesc, să nu-ți rănesc conștiința câtuși de puțin, mai ales când nu există motive. De exemplu, îmi spui că sunt un mincinos. Eu însă nu am mințit și, de aceea, sunt atins și îți răspund: „Am spus eu minciuni?” Această atitudine a mea este lipsită de rațiune, nu are nicio noimă, nu are nicio consistență, nu era nicio nevoie să spun aceasta. La ce bun să ți-o spun? De vreme ce mi-ai spus că am mințit, înseamnă că așa stau lucrurile.

Expresia *fără de socotință* are înțelesul că poți să te împotrivești doar dacă ți s-a încredințat o responsabilitate. De exemplu, sunt stareț și cineva te lovește. Eu pot să-l împiedic, dar tu nu poți, pentru că nu ai niciun motiv. Eu sunt părintele, tu trebuie să ajungi la măsura să fii victima celuiilalt, să faci ce vrea cu tine. În plus, ești dator să nu-l pui în dificultate pe celălalt, să nu i-o iei înainte, nici observații să nu-i faci, nici să nu îl acuzi de ceva. De ce?

Fără sfințenie, să nu cutezi a te atinge de cele sfinte, ca să nu fii nimicit, aprinzându-te ca iarba de focul dumnezeiesc sau topindu-te ca ceara (cf. Ps. 57, 8-9).

Pentru că, având această atitudine, pășești pe calea sfințeniei. Dar dacă nu poți să te junghii sau dacă îl împiedici pe celălalt sau îl duci în ispită prin cuvintele tale și prin purtarea ta, atunci să nu te apropii de Sfintele Taine!

De exemplu, când vorbim despre cineva care nu este de față sau când dăm un exemplu rău, nu ne putem

apropia de cele sfinte. De exemplu, beau vin, deși nu trebuie să beau, iar fratele meu mă vede și îmi spune: „De ce bei vin?“ Eu, în loc să-i răspund: „Frate, am greșit!“, îi zic: „De ce? E chiar atât de grav?“. Prin această atitudine devin un diavol pentru fratele meu, întrucât, prin cuvintele mele, dezvălui că nu le cinstesc pe cele cuvioase și pe cele sfinte. Câte lucruri asemănătoare nu facem ca să ne afirmăm pe noi înșine! În astfel de situații, să nu te apropii de cele sfinte! Și chiar dacă ai primit binecuvântare să te împărtășești, binecuvântarea nu are putere.

Fără sfințenie. Prin această expresie Cuviosul Teognost nu vrea să spună că pot liturghisi sau pot să mă împărtășesc doar când ajung sfânt. Dar tocmai pentru că nu sunt sfânt, mă împărtășesc. Prin urmare, înțelesul este că eu trebuie să rămân neinfluențat de celălalt și, în același timp, să nu-l influențez deloc. Dacă însă liturghisesc sau mă împărtășesc și totuși îl smintesc pe fratele meu și nu trăiesc duhul curăției și al junghierii mele, trebuie să știu că Liturghia sau Dumnezeiasca Împărtășanie îmi vor face rău, vor deveni un foc care mă va mistui. Vei fi nimicit, *topindu-te ca ceara*, spune Psalmistul (cf. Ps. 57, 8). Într-adevăr, oamenii care păcătuiesc și se împărtășesc, cu atât mai mult cei care liturghisesc, se topesc, încet-încet, sufletește și trupește.

De vei săvârși cum trebuie slujba sfântă, dumnezeiască, cinstită și înfricoșătoare, fără să te mustre conștiința pentru nimic, atunci poți să nădăjduiești mântuirea din aceasta. Pentru că de aici îți vine folosul, mai presus de orice lucrare și contemplație. [71]

Dar dacă atunci când liturghisești sau când te apropii de Sfânta Împărtășanie conștiința nu mărturisește împotriva ta nimic din relele mici sau mari, atunci poți să nădăjduiești în mântuirea ta. Dar să știi că cel mai mare folos provine din această lucrare și contemplație, adică din Dumnezeiasca Liturghie, din slujba sfântă. Slujba este cea mai mare binefacere a lui Dumnezeu față de om. Din slujbă îți agonisești cel mai mare folos. Nicio virtute și nicio formă de sfințenie nu îți vor aduce atâta folos cât câștigi aflându-te în biserică.

Și totuși, se poate ca noi să pierdem acest folos fie mâncând mult, fie dormind mult. Vă spun de multe ori să vă treziți cel puțin înainte de a bate la ușa voastră monahul însărcinat cu trezirea, pentru că omul se trezește trupește, dar mintea lui încă nu s-a trezit. Mintea este înceată, are nevoie de cel puțin o oră, ca să nu spunem de două sau trei, pentru a se trezi cu adevărat, mai cu seamă în chestiunile duhovnicești, care sunt mai greu de deslușit, mai greu de înțeles de către minte, pentru că sunt de altă natură. Tristețea Starețului este mare când știe că, atunci când paracliserul bate clopotul de trezire, încă mai există unii care dorm. Aceștia au hotărât să nu-L ia în seamă pe Dumnezeu.

Dar dacă nu te-ai trezit cel puțin cu o oră înainte de începerea slujbei, dacă nu te-ai rugat la chilie, dacă nu ți-ai făcut metaniile și obligațiile tale de dimineață, atunci nu poate fi vorba să faci ceva la biserică, ci vei fi șubred și molesit. Vezi că cel mai mare folos vine din slujba de la biserică, și nu din cele cărora le dai tu întâietate ca să-ți îndreptățești sinele!

În plus, trebuie să ne rânduim viața în așa fel, încât la biserică să fim odihniți, tihniți și liberi. Felul în care ședem în timpul slujbelor joacă un mare rol, întrucât sufletul prinde aceeași formă cu trupul. Sufletul nu este independent și neinfluențat de trup, după cum nici trupul nu este așa față de suflet. Când trupul lenevește, lenevește și sufletul. Când în biserică șezi aproape întins, ce-o să câștigi? Mai ales când, pe neașteptate, trupul ți se moleșește, ce poți să câștigi? Cu excepția faptului că ești bolnav și boala ta cere o astfel de ședere.

Iar de nu vei face așa, vei vedea tu însuși. Mai bine este, fără îndoială, să te îndepărtezi de înălțimea preoției prin recunoașterea slăbiciunii tale, decât să te ții în mod nedesăvârșit și cu necurăție de ea și, părând multora că ești la înălțime, să zaci ca un stârv vrednic de plâns din cauza nevredniciei.

Dacă nu înțelegi că ceea ce te va duce în Cer este Liturghia, slujba în general, și că trebuie să săvârșești Liturghia în mod corespunzător și fără muștrări de conștiință, *vei vedea tu însuși*, te vei convinge singur: le vei pierde pe toate! Ești liber să faci ce vrei! La biserică, însă, vei găsi totul! La biserică te rogi, ascuți și adaugi și Rugăciunea lui Iisus atunci când ea te slujește, când ea te ajută să înțelegi ideile celor citite și săvârșite. Dacă nu îți înlesnește această înțelegere, atunci nu ești îndreptățit să faci în biserică Rugăciunea lui Iisus în timpul slujbelor.

E altceva dacă se află în biserică un străin care nu înțelege limba greacă. El poate să spună rugăciunea în acel răstimp, dar aceasta numai la început, până

va învăța limba. Pentru că limba Bisericii noastre este greaca comună, cea mai simplă, și cine se familiarizează cu ea o poate înțelege. Cine nu urmărește slujba și nu se familiarizează cu ea nu va putea înțelege niciodată nimic din cele ale Bisericii.

Dacă însă nu participi cu sfințenie și curăție la slujbă, atunci, dacă ești preot, e mai bine să te oprești de la cele preotești, să recunoști că ești bolnav duhovnicește. Ți este de folos să părăsești înălțimea preoției dacă liturghisești *în mod nedesăvârșit și cu necurăție*. *În mod nedesăvârșit* înseamnă că nu fac ceva în mod desăvârșit și cu priveghere, cu adâncire și cu o deplină participare. *Cu necurăție* înseamnă fără puritate. Dar numai cu inima neîntinată pot să merg la Dumnezeu. Mai ales când alții mă consideră a fi cineva mare și important pentru că sunt slujitor al Celui Preaînalt sau monah, trebuie să fiu un înger.

Toți oamenii ne laudă. Dintre vizitatorii care vin la mănăstirea noastră nu s-a găsit unul care să nu spună: „Sunteți niște îngeri! Sunteți niște sfinți în biserică!“ Își dau seama de asta. Am avut ieri doi vizitatori care mi-au spus ce impresie le-a făcut privegherea Întâmpinării Domnului, deși erau obosiți și nu au apucat să se odihnească, unul dintre ei fiind operat recent. Nu știu dacă vreunul dintre noi a trăit atât de intens privegherea ca acești doi oameni. Apoi am avut o discuție de o oră și jumătate. A fost o discuție foarte frumoasă și am văzut că oamenii simt măreția monahului și a preotului, pentru că și monahul este un slujitor.

Dar dacă nu suntem atenți, zice Cuviosul, vom ajunge cândva *un stârv vrednic de plâns*. Din cauza

nevredniciei noastre, vom ajunge vrednici de plâns. Cuviosul continuă, referindu-se la înălțimea slujbei:

Slujba cinstitei preoții și puterea ei de împăcare și de înduplecare a Dumnezeirii întrec atât de mult orice psalmodie și rugăciune, cât soarele stelele. Fiindcă Îl jertfim pe Însuși Cel Unul-Născut și-L punem înaintea și-L aducem spre mângâiere [...] pe Cel înjunghiat în dar pentru păcătoși, din iubire de oameni. Ne rugăm nu numai pentru iertarea păcatelor, ci și pentru toate cele de folos, dacă conștiința nu este întinată. [72]

Împăcarea cu Dumnezeu și rugăciunea adresată Lui prin dumnezeiasca slujbă sunt tot atât de înalte față de toate celelalte forme de rugăciune ca soarele față de stele. Care sunt celelalte forme? Psalmodia și rugăciunea. La Sfânta Liturghie mă întâlnesc cu Dumnezeu și mă unesc cu El, pe când fiecare psalmodie și rugăciune, chiar și rugăciunea minții, sunt stele căzătoare. Tot ce vine în legătură cu Liturghia devine un soare strălucitor. Pentru că Liturghia nu este rugăciunea pe care o fac eu, este Însuși Hristos. El este mângâierea, împăcarea, podul dintre existența noastră și Dumnezeu. El, fără să ne ceară nimic, ne-a mântuit din iubire de oameni. La Liturghie nu iartă doar păcatele noastre, ci ne împlinește și cererile, dacă sunt spre folosul nostru și dacă avem conștiința curată, și, de asemenea, îi binecuvântează pe toți pe care îi pomenim.

Trupul unit cu Dumnezeirea arde ca un jar toată materia fărădelegilor și luminează inimile celor care se apropie

cu credință. De asemenea, și dumnezeiescul și cinstitul Sânge spală și curăță, mai mult decât orice isop, toată pata și întinăciunea celor care îndrăznesc să se apropie de cele sfinte cu cât mai multă curăție pot, dacă s-ar fi întâmplat să mai rămână ceva.

Trupul unit cu Dumnezeuirea este Sfânta Pâine, Trupul lui Hristos. Această Pâine, dacă din întâmplare avem unele fărâdelegi, adică unele păcate pe care nu le știm și de care nu ne-am dat seama, ni le arde ca un jar și luminează inimile noastre atunci când ne apropiem cu credință de Sfintele Daruri.

Sângele lui Hristos spală și curăță, mai mult decât orice fel de isop, toate petele și întinăciunile noastre. „Stropi-mă-vei cu isop, și mă voi curăți“, zice David (Ps. 50, 8). Curățirea evreilor se săvârșea pentru sfințirea sufletului și a trupului. În Biserica noastră există diferite feluri prin care ne curățim de păcate: Maslul, milostenia, iertarea pe care i-o dăm celuiilalt: „Și ne lasă nouă datoriile noastre, precum și noi lăsăm datornicilor noștri.“ Iertarea pe care o dăm celuiilalt este propria noastră iertare. Dar cea mai mare curățire a păcatelor noastre se face la Liturghie. Liturghia curăță păcatele noastre mai bine și decât rugăciunea pe care o facem la chilie sau decât orice altceva. Dacă îndrăznim să intrăm cu neprihănire la jertfelnic sau să participăm la Liturghie, atunci, dacă avem vreun păcat, ne va fi iertat.

[...] Așadar, de câtă curăție și sfințenie are nevoie preotul ca să atingă dumnezeiescul Trup, și de câtă îndrăzneală,

ca să fie mijlocitor între Dumnezeu și oameni și să primească împrejurul său ca împreună-rugători pe Preacurata și de-Dumnezeu-Născătoarea și pe toate puterile cerești ale îngerilor și pe toți sfinții cei din veac? [73]

Câtă curăție și sfințenie, spune Cuviosul, trebuie să aibă preotul care se atinge de Trupul lui Hristos! Dar oare nu ne împărtășim cu toții de Trupul lui Hristos? De asemenea, de câtă îndrăzneală are nevoie! Trebuie să-I poată spune lui Dumnezeu: „Dumnezeul meu, spune-mi dacă am vreun păcat, dacă am făcut ceva!“, iar Hristos să nu-i găsească nimic. Într-un anume fel, preotul trebuie să-I „închidă gura“ lui Hristos, să nu-i poată reproșa nimic. Cu o astfel de sfințenie și de îndrăzneală să cuteze să devină mijlocitor între Dumnezeu și oameni, avându-i ca împreună-rugători pe Preasfânta Născătoare de Dumnezeu, pe toate puterile cerești și pe toți sfinții.

Însemnează [...] că de aceea stau Sfintele Daruri descoperite pe Sfânta Masă după rostirea Simbolului credinței, urmând a fi sfințite, ca și cum s-ar ruga în oarecare fel pentru cei ce le aduc și ar striga cu graiuri negrăite către Cel ce locuiește în ceruri. Pentru că Acela, privindu-le, nu trece cu vederea și, văzând, nu-și întoarce privirea, amintindu-și de deșertarea [Fiului] cea de bunăvoie pentru păcătoși. [74]

În capul anterior și în cel de față, Cuviosul Teognost ne dă toate mărturiile ca să ne arate caracterul neîntrecut al slujbei bisericești și, mai ales, al Dumnezeieștii Liturghii,

În timpul căreia, de cele mai multe ori, noi dormim, duhovnicește cel puțin. Mai înainte ne-a spus că tu, când ești în biserică, nu ești singur. Acolo unde stai, îi ții în mâna ta pe toți îngerii și pe toți sfinții. Acum continuă, dându-ne o altă mărturie despre marea importanță a Liturghiei. După *Crez*, luăm acoperământul de pe Cinstitele Daruri, zice Cuviosul, pentru că vine deja momentul arătării faptului că nu numai îngerii și arhanghelii, nu numai sfinții, ci Însuși Hristos este aici de față, înaintea noastră. În realitate, Liturghia începe după Intrarea cea mare.

Adeseori, deși Maica Domnului este una singură, noi mergem la anumite icoane, de exemplu la *Grabnic-ascultătoarea* sau la *Portaitissa*, și cântăm *Paraclisul*, pentru că această icoană a făcut minuni în viața noastră. La fel se întâmplă și cu Liturghia. Într-un anume fel, ne limităm experiența, zicând: „Iată, aici, în Cinstitele Daruri care sunt în fața noastră este Însuși Hristos. El Se roagă pentru noi, care ne aflăm în biserică, și strigă *cu graiuri negrăite către Cel ce locuiește în ceruri*, către Tatăl ceresc. Prin toate acestea Cuviosul Teognost vrea să arate măreția vredniciei Dumnezeieștii Liturghii. Hristos, Care a pățimit pentru om, este aici, nu-l părăsește.

Chiar dacă te îngrijești de rugăciunea curată, care unește cu Dumnezeu în mod imaterial mintea imaterială, și ai ajuns să vezi ca într-o oglindă odihna care te așteaptă după sfârșitul vieții de aici, ca unul ce ai primit arvuna Duhului și ai dobândit Împărăția cerurilor înlăuntru, în

toată simțirea și înștiințarea, să nu primești să fii eliberat de trup fără a-ți cunoaște mai dinainte moartea. [75]

În acest ultim cap, Cuviosul se întoarce la iubita sa preocupare: moartea. Să presupunem, spune el, că, prin grija pentru rugăciune, ai ajuns la cea mai curată rugăciune, la cea cu totul pură, iar mintea ta a ajuns imaterială și s-a unit cu Dumnezeu. Dar, chiar dacă ai ajuns să vezi ca într-o oglindă starea care te așteaptă după sfârșitul vieții tale de aici, adică dacă Dumnezeu te-a învrednicit să-ți arate și cum vei muri, și unde vei merge, și împreună cu ce sfinți vei sta după moarte – întrucât ai primit deja arvuna Duhului și ai dobândit înlăuntrul tău Împărăția cerurilor, întru toată simțirea și înștiințarea –, să nu accepți să mori fără să primești cunoașterea mai dinainte a sorocului morții tale. Lucrul acesta îl vedem la toți sfinții și la mulți oameni. Sinele lor devine atât de amestecat cu moartea, încât sunt gata să moară în fiecare zi.

Dar roagă-te cu putere pentru aceasta și fii cu bună nădejde că o vei dobândi când se va apropia sfârșitul, dacă îți este de folos.

Să nu te rogi în mod simplu, ci cu intensitate, pentru ca Dumnezeu să-ți descopere ceasul morții tale, și să crezi că Dumnezeu va face aceasta dacă este spre folosul tău. De ce spune *dacă îți este de folos?* Pentru că, atunci când Dumnezeu ne descoperă momentul în care vom muri, suntem în primejdie să neglijăm lupta pentru sfințirea noastră, zicând că încă mai avem timp.

Pregătește-te pentru ieșire neîncetat, lepădând toată frica, pentru ca, străbătând văzduhul și scăpând de duhurile răutății, să ajungi cu îndrăznire și fără să te înspăimânți înlăuntrul bolților cerești, fiind rânduit împreună cu cetele îngerești și adăugându-te aleșilor și dreptilor celor din veac și văzând Dumnezeirea, pe cât este cu putință.

În fiecare zi și în fiecare ceas să te pregătești pentru moarte, dar nu cu frică! Dacă te temi și-ți este frică înseamnă că nu ești curat. Să te pregătești cu curaj și cu nădejde, cu siguranță și cu bucurie. Iar această încredințare și bucurie, această pace și siguranță să le ai și în acel ceas al morții când vei străbate văzduhul, și în acest fel vei scăpa de demoni și te vei înălța la Cer, și vei fi rânduit împreună cu cetele îngerești, și te vei adăuga aleșilor celor din veac, și-L vei vedea pe Dumnezeu, după măsura ta de cuprindere. Mare bucurie se face în Cer când se adaugă un nou sfânt, cum au fost Sfântul Nectarie, Sfântul Nicodim Aghioritul, Sfântul Sava din Kalimnos, Sfântul Arsenie Capadocianul și oricare alt sfânt. Sfinții ne așteaptă. Când ne vom alătura și noi lor?

Iar dacă nu, să cunoști cel puțin bunătățile Dumnezeirii și pe Cuvântul lui Dumnezeu, Care, răspândind raze, le luminează pe cele mai presus de ceruri, fiind slujit, împreună cu Trupul Său neprihănit, cu o singură închinare, împreună cu Tatăl și cu Duhul, de către toată oastea cerească și de către toți sfinții.

Faptul că prin moarte vom fi rânduiți cu îngerii și cu sfinții și că Îl vom vedea pe Dumnezeu nu ține de propria noastră experiență, ci de credința noastră în adevărul lucrurilor. De aceea, în această frază, conjuncția „dacă” are valoare potențială. De exemplu, spun că cineva a ajuns sfânt. L-am văzut eu însuși? Sau îl văd acolo Sus? Nu. Cred că a ajuns sfânt din viața lui și din unele semne pe care le văd. Nu am o experiență a mea personală. Același lucru se întâmplă și cu toate cele pe care Cuviosul ni le-a spus despre cealaltă viață. Pentru că noi nu am mers în Cer, nu știm cum este acolo, nu avem o trăire personală.

De aceea, spune Cuviosul, chiar dacă aceste stări ți se par mari, tu să nădăjduiești în ele, și te vei desfăta, cu siguranță, de bunătățile lui Dumnezeu. Și nu numai că vei câștiga bunătățile lui Dumnezeu, dar Îl vei și vedea pe Cuvântul lui Dumnezeu, Care le va umple cu lumina Lui pe cele mai presus de ceruri. Așa cum soarele ne scaldă în lumină, la fel și toate razele care ies din Hristos le vor lumina pe cele mai presus de ceruri, și toate vor fi străvezii. Atunci Îl vom vedea pe Hristos cu trupul Lui, fiind slujit, împreună cu Tatăl și cu Sfântul Duh, de toată oastea cerească și de toți sfinții. O, dacă am ajunge odată la clipa aceea!

Este acesta scopul sfântului și marelui Post, sau nu este? Dacă vrem, putem să avem o astfel de participare la Învierea lui Hristos, dar trebuie să înțelegem că nu aparținem lumii acesteia, că nu aparținem oamenilor, că nu ne aparținem nouă înșine, ci aparținem Cerului.

Aceasta să fie desfătarea minții noastre
și a inimii noastre!

Amin!

CUPRINS

PROLOG	VII
1. CAPETELE 1-5.....	3
2. CAPETELE 6-12.....	31
3. CAPETELE 13-18.....	59
4. CAPETELE 19-25.....	105
5. CAPETELE 27-30, 32-34.....	127
6. CAPETELE 41-48.....	157
7. CAPETELE 49-57.....	195
8. CAPETELE 58-64.....	225
9. CAPETELE 65-75.....	245